

VI

ULUSLARARASI TÜRKLERİN DÜNYASI SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU INTERNATIONAL WORLD OF TURKS, SYMPOSIUM OF SOCIAL SCIENCES

13 - 15 MAYIS 2022 | GAGAVUZ YERİ ÖZERK BÖLGESİ
KOMRAT / MOLDOVA

BİLDİRİ ÖZET KİTABI

Editör
Doç. Dr. Osman Kubilay GÜL

ISBN:978-605-73314-0-3

Ankara - 2022

**VI. ULUSLARARASI TÜRKLERİN
DÜNYASI SOSYAL BİLİMLER
SEMPOZYUMU**

**ÖZET BİLDİRİ
KİTABI**

13-15 Mayıs 2022

Komrat-Gagauz Yeri (Moldova)

Editör

Doç. Dr. Osman Kubilay GL

**VI. ULUSLARARASI TÜRKLERİN DÜNYASI
SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU
BİLDİRİ ÖZETLERİ**

Editör / Editor

Doç. Dr. Osman Kubilay GÜL

Kapak Tasarımı / Cover Design

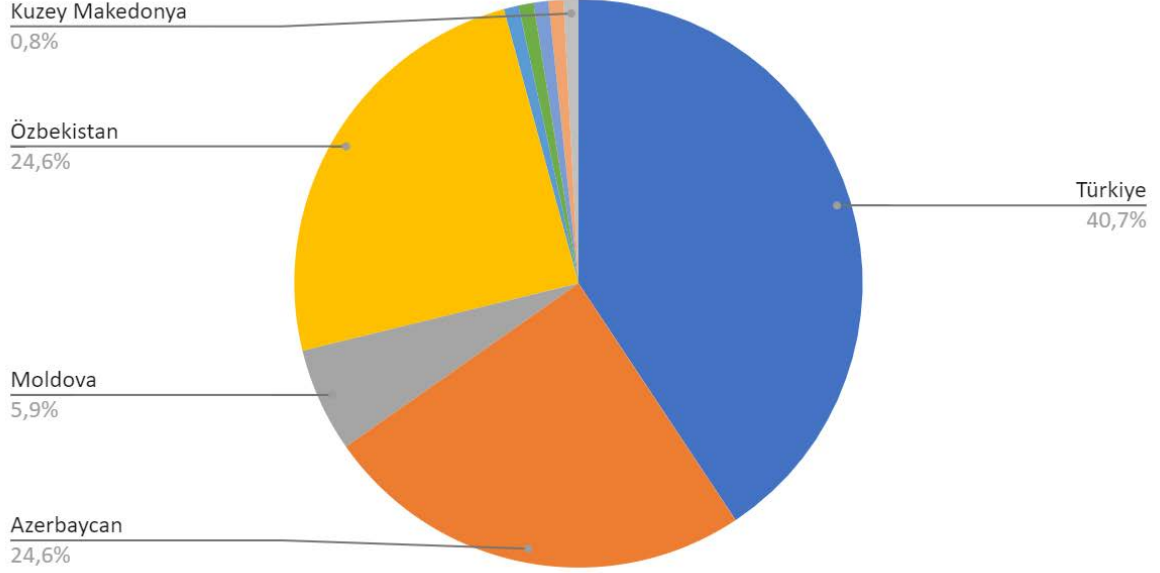
Nuri İbrahim KARABUDAK

Bu kitap, 13-15 Mayıs 2022 tarihinde Türklerin Dünyası Enstitüsü ve Komrat Devlet Üniversitesinin ortaklığında düzenlenen VI. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumunda sunulan bildirilerin özetlerini kapsamaktadır. Bildirilerin hukuki ve etik sorumluluğu yazarlarına aittir.

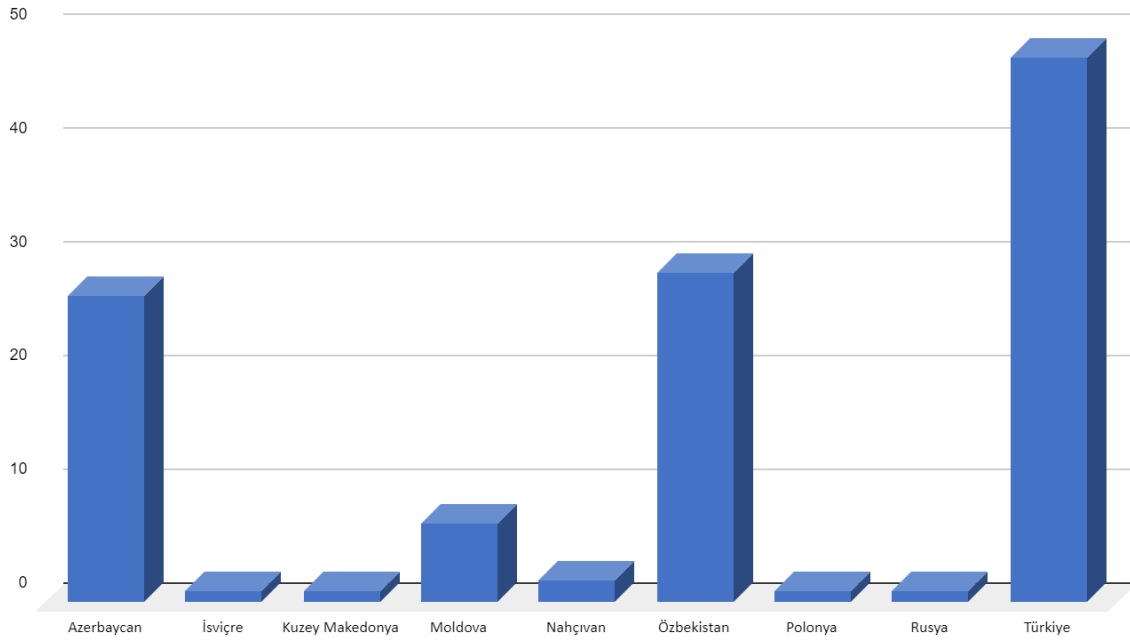
ISBN:978-605-73314-0-3

Ankara – 2022

VI. ULUSLAR ARASI TÜRKLERİN DÜNYASI SEMPOZYUMU KATILIMCILARIN ÜLKELERİ GRAFİĞİ

VI. Uluslararası Türklerin Dünyası Sempozyumu Katılım Grafiği (Ülkelere Göre)

Azerbaycan	27
İsviçre	1
Kuzey Makedonya	1
Moldova	7
Nahçıvan	2
Özbekistan	29
Polonya	1
Rusya	1
Türkiye	48

İÇİNDEKİLER

Necati DEMİR	
Gagauz Türklüğünün Atası Olarak Oğuzlar / Uzlar	13
Necati DEMİR	
Gagauz Türkleri Dil, Tarih ve Kültürünün Temel Kaynakları	15
O‘razova Iqbol ABDİKARİMOVNA	
“Gülistani Biti-Türkiye”De Bir Kişinin Davranışını Temsil Eden Deyimsel Birimlerin Analizi	16
Хулқар Василовна МИРЗАХМЕДОВА	
Форс Ва Ўзбек Тилларида Термин Ясаш Бўйича Принципларининг Ўхшаш Ва Фарқли Жихатлари.....	18
Alisher UBAYDULLAYEV	
“Lug‘ At Turkiy”Dagi So‘Zlarning Leksik-Semantik Xususiyatlari.....	19
Aynure BABAYEVA	
Tatar Şairi Abdullah Tukayın Anavatan ve Dil Temalı Şiirlerinde Milli Ruh	20
Rakhshona MUSLIKHIDDINOVA	
An Ironiya On Sadrıddın Aını's «Death Of The Extortıoner Margı Sudkhur».....	22
Darmon URAEVA	
Özbek Yas ve Ağıt Törenlerinin Yapısı ve Türk Kültürüne Etkisi Hakkında Kısa Bilgi	24
Atilla JORMA	
Türk Dilinde Düzenleme Sorunları.....	25
Aybüke ERSAN	
Sağlık Yönetimi ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Atıf Analizi	27
Aybüke ERSAN	
Sağlık Kurumları Alanında Yayınlanan Çalışmaların Web Of Science Veri Tabanına Dayalı Bibliyometrik Analizi	29
Aykut Emre BOZDOĞAN- Cezmi ÜNAL	
Sınıf Öğretmeni Adaylarının Güneş ve Ay Tutulması Konusunun Öğretiminde Tercih Ettikleri Yöntem Ve Teknikleri	30
Gül Banu DUMAN- Rovshan MAMMADOV	
Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasında Yalancı Eşdeğerler.....	32
Aslı UYSAL	
KKTC’de Okutulmakta Olan Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi	33

Erkin SADIKOV	
Esl Sınıfında İltifat Konuşma Eylemleri Öğretimi	34
Ramazan ERYILMAZ	
Covid 19 Pandemisi Döneminde Uzaktan Eğitim Yoluyla Gerçekleştirilen Türkçe Derslerine İlişkin Öğretmen Görüşlerini İnceleyen Çalışmaların Tematik Analizi	36
Danişmend Hüseyin ŞAHİN - Özdilek ÖZCAN	
Danişmendli Sikkeleri Üzerine Bir Değerlendirme	38
Vəsilə RAZİMİ	
Dastanı-Ahmed Harami Şiirinin Dil ve Tarz Özellikleri	39
Dilan KALAYCI	
Foreign Language Teaching In The Republican Period And Relations Between Eastern European Countries And Turkey In The Field Of Education And Culture	41
Dilek BİLGİN	
Ortaokul Öğrencilerinin Akran İletişiminde Sahip Oldukları Temel Değerler	42
Khayrulla SAIDOV	
Dil Ekonomisi Sorununun Tarihsel Gelişimi	44
Zubaydullo RASULOV	
Söylemin Yapısında Bilgi Oluşturan Araçlar (Faktörler)	45
Kamelya TEKNE	
Türk Basınında Gagauzlar	47
Ayten ABBASOVA	
Mirjakıp Duvlatulinin “Bahtsız Camal” Romanında Kazak Kadının Toplumda Yeri	48
O‘Qituvchi,Sayfullayev Baurjan NURUMBETO‘G‘Lİ	
Türkiy Tılları Frazеologiyasında “Ko‘Z” Frazеosomatizmining O‘Zıga Xos Xususiyatları	50
Гулноза ОРИПОВА	
Tür Teorisinin Temelleri	51
Galibe HACIYEVA	
Azerbaycan Türkçesinin Nahçıvan Ağızları ile Gagavuz Türkçesinin Ortak Leksikası	52
Abdulkadir ERGÜN	
Gagavuz Destanlarında Türk Kültür Coğrafyası	54
Kadriye TÜRKAN	
Gagavuz Masallarında Olağanüstü Varlıklar	56
Abdulkadir ERGÜN	
Gagavuz Türkülerinde Coğrafi Motifler	57

Leyla DİLEK	
Gagauz Yazınında Teşhis ve İntak Sanatının Görünüm Açısı	59
Seide GULİYEVA	
Azerbaycan Halkının Etnik Temizlik ve Soykırma Karşı Mücadelesi: 20 Ocak Tarihi	61
Gülnisa USUBOVA	
Azerbaycan Türkçesi İle Gagavuz Türkçesi Arasındaki Yalançı Eş Değer Fiiller.....	63
Rovshan MAMMADOV- Gül Banu DUMAN	
Hanımana Alibeyli'nin Şiirlerinde Karabağ Meselesi	64
Hülya ERGENE	
Türkçede Art Zamanlı Yöntemle /H/ Ünsüzü Üzerine	66
Hurşit İMAMOV	
İbn Haldun'un "Tarih İbn Haldun" 7. Cildinde İbn Haldun'un Amir Temur ile Görüşmesinin Bilimsel Analizi ve Detayları Hakkında "Et-Ta'rif Bi İbn Haldun Yazarı Ve Haza-L-Kitabı".....	68
Kayhan İNAN- Gülin DAĞDEVİREN KIRMIZI	
"Gagauzca Da Önemli Ama Rusça Kanallar Daha Eğlenceli!" Genç Gagauzların (Sosyal) Medya Dil Kullanımları	71
Pınar ÇAKIR	
İnci Aral'ın "Sevgili" Romanında Bir Varoluş Mücadelesi: "Nilüfer"	73
Izzatulla AKRAMOV	
Dilsel Araştırma Amacı Olarak Aferizmler ve Özellikleri.....	74
G'ayratjon JUMAYEV	
Kaynaklar Emir Temur'un Emir ve Kahramanlarının Türk Boylarına Ait Olduğunu Gösteriyor.	76
Gökhan HAMZAÇEBİ- Mehmet ÖZMENLİ	
Karadeniz Geçiş Bölgesinin Ortak Dans ve Müzikleri	78
Kenan ACAR	
Gagavuz Türkçesi İle Kocaeli Yerli (Manav) Ağızları Arasındaki Paralellikler.....	80
Özgür Kasım AYDEMİR	
Anadolu ve Balkan Türkülerinde Ülkü Evren Tasarımı	82
Elbrus VELİYEVA	
Klasik Eserlerin Dilinde Leksik-Morfolojik Yöntemle Kelime Yaratıcılığı.....	83
Murat SARIBAŞ	
Küba'da Türkçe Öğretiminin Dünü, Bugünü ve Yarını	85
Ülkü MAZMAN İTİK	
Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (Kümi Frs), Stoklara İlişkin Bir Değerlendirme	87

Aynur GAFARLI	
Azərbaycan Ortaokullarında Mehmet Akif Ersoyun Eğitimi.....	89
Merve MENTEŞE	
Klasik Türk Şiirinde Edebî Bir Tarz Olarak Manzum Mektuplar	91
Humay MAMMADOVA	
Güney Kafkasya'nın İlk Kadın Aydınlatıcılarından Biri Olarak Shafıqa Efendizade.....	93
Türkan HÜSEYNOVA	
F.Kafka'nın Eserlerinde Kişiliğin Psikolojik Şoklarının Yansıması.....	95
Eminalıyev Eyvaz MƏHƏMMƏDƏLİOĞLU	
Ulusal Anı Edebiyatı ve Poetikası	96
Merve MENTEŞE	
Süheylî Divanı'nda Maddî Kültür Unsuru Olarak Musikî Âletleri Ve Makamları	97
Ömer Faruk SÖNMEZ	
Sözlü Tarih İle İlgili Lisansüstü Çalışmalarına İlişkin Bir Değerlendirme.....	99
Куртева Оксана	
Исследовательская Практика Магистрантов: От Эмпирического Опыта К Экспериментальной Деятельности.....	100
Merve Oklu YILDIRIM	
XIX. Yy. Döneminin Çok Yönlü Kişisi Osman Hamdi Bey (1842 - 1910).....	101
Osman Kubilay GÜL- Çağla ŞAHİN	
1949 Milli Eğitim Şurasında Demokratik Eğitim Meselesi	102
Aykut Emre BOZDOĞAN	
Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Dışı Çevrelere Gezi Düzenlemeye Yönelik Kaygıları ve Önerileri	104
Ahmet AYTAÇ	
Cumhurbaşkanlığı Osmanlıarşivlerinde Kumaş Boyahaneleri Hakkında Bazı Belgeler	105
Özge GENÇTÜRK- Onur TAYDAŞ	
Narsisizm Bağlamında “ <i>Sunset Bulvarı</i> ” Filminin Çözümlemesi	106
Ülker BAHŞİYEVA	
Âşık Veysel'in Şiirlerinde Milliyetçilik Biçimleri.....	108
Ülkər SƏLİM	
Mir Celal'in Nesir Eserlerinde Anlatım Biçimlerinin Sınırları	110
Teymurova Aytən ŞAHİN	
Platonun Fəlsəfi Görüşlərində Dövlət Düşüncəsi.....	112

Mehmet Şükrü GÜZEL

Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs'ta Arabulucu Olarak Hukuki Sınırları ve Kıbrıs Türklerinin Siyasi Eşitlik İçin Nihai Veto Hakkının Değişmez Niteliği 114

Умида ПУЛАТОВА

Эссе Как Один Из Видов Работ По Формированию У Студентов Навыков Владения Письменной Юридической Речью 116

Гуламова Захра Юнис КЫЗЫ

Качественная Оценка Времени (Положительное/Отрицательное; Нравственное/Безнравственное Время) В Азербайджанском Медиадискурсе..... 117

Yoldaş RAKHMATOV

"Devonu Lug'otit Türk"Deki Türk İnsanlarının Atasözleri..... 119

Mokhichekhra Yokubovna RUZİEVA

Renklere Mitolojik Yaklaşımların Doğası 120

Simge ÜNLÜ- Lütfiye YAŞAR

Etkinlik Yönetimi Amaçlı Sosyal Medya Kullanımı: Metaverse'deki Etkinlikler Üzerine Bir İnceleme 121

Simge ÜNLÜ- Erdal BİLİCİ

Türk-İslam Alimlerinin Biyografik Filmlerinde İmaj ve İtibar Yönetimi: El-Cezeri, Farabi ve Ibn Rüşd Örneği 123

Saide ELİYEVA

Entelektüel Mülkiyetin Yasal Korunması 125

Salide ŞERİFOVA

“Eşref Bey ile Zühre Han” Destanının Tür Özellikleri, Seçenekleri, Sanatsal Üslupları ve Epik Tanımlamaları Hakkında..... 127

Samire MARDANOVA

Muhammed Fuzulinin “Leyla ve Mecnun” Mesnevisinde Aile-Günlük Konuşma Üslubu Unsurları 129

Memmedova SAVAD TEYYUB

Azerbaycan Dilinde Sözlüksel ve Deyimsel Düzeyde "Ahlak" Kavramının İfadesi..... 131

Mesude Hülya (Şanes) DOĞRU- Songül ERGÜN

Macar Bilimler Akademisi Şarkiyat Koleksiyonunda Bulunan Saz Üslubu Ciltler Hakkında 133

Senuber ABDULLAYEVA

Folklor Edebî Dil Tarihinin Esas Kaynaklarından Biri Gibi..... 135

Senuber ŞÜKÜROVA

Yunis Emre'nin Şiir Dili ve Azerbaycan Dilinin Şamahı Şiveleri..... 137

Шахноза ЗИЯМУХАМЕДОВА

Конкорданс-Словарь По Лексике Газелей Бабура (На Примере 116 Газелей)..... 139

Sharipov Azizjon AZİMOVİCH	
Amudaryo, Nehirleri ve Gúzarları Hakkında Bilgi.....	141
Merve Nur OKLU YILDIRIM	
Sirkeci Garı, Orient Ekspresi ve Pera Palas	143
Sorina STOIANOVA	
Introducere	144
Zeynəb ƏSKƏROVA	
Maneviyat Kavramının Azərbaycan Dilinde İfade Araçları.....	146
Aziza Akmalovna ZİYADULLAYEVA	
Color Symbolism in English and Uzbek Folk Tales: Analysis And Comparison	148
Rano KASİMOVA	
Comparative Study Of A Writer’s and Translator’s Psychology in The English Translation of “Kecha va Kunduz”.....	149
Səkinə ƏLİYEVA	
Göyçə Mahalı Şivələri və Türk Dilində İşlənən Ortaq Ərəb Alınmaları	150
Gökhan HAMZAÇEBİ- Mehmet ÖZMENLİ	
Tarih Boyu Giresun Yöresi Halk Oyunları ve Müziklerinin Gelişimi.....	152
Aygül MİRZEYEVA	
Tabu ve Örtmece Sözlerin Kültürdilbilimsel Özellikleri (Türkiye Türkçesi ve Gagavuz Türkçesi Üzerine).....	154
Esra Nur TİRYAKİ- Gülşat BİCAN	
Yabancı Dil Olarak Türkçede Yazma Öğretiminde Duygu Değeri ve Çağrışım	156
Nargiza KADIROVA	
Dünya Edebiyatında Dönüşüm Motifi	158
Səkinəxanım XASIYEVA	
Çağdaş Türk Dillerinde Zaman Anlayışı Tarihi Karşılaştırmalı Bakışta	159
Ülkü MAZMAN İTİK	
Dijital Geleceğin Muhasebe Disiplinine Yansımaları	161
Khasanov Abdumannon MAJİDOVİCH	
Тил Лексикаси Бўшлиқлари	162
Iqboloy ADİZOVA	
Sanatsal Obrazın Yenilenmesinde Mistik Sembollerin Rolü	164
Ro‘ziyeva Sadoqat HASANOVNA	
Modellashtırış Texnologiyası Tıl Ta’lımıga Innovatsion Yondashuv Sifatıda.....	166

Soatova GULZODA	
“Eğitim Ve Öğretmen” Dergisinde Teorik Eserlerin Grafik Oluşumu (1925-1929 Sayılarına Göre).	167
Arzu DADAŞOVA	
Walter Scott`Tan Günümüze Tarihi Romanın Gelişimi	168
Mirzo TURSUNOV	
Kavramsal Metaforların Kendine Özgü Özellikleri.....	169
Pervin BAYRAMOVA	
İletişim Sürecinin Aşamaları	171
Oleksandr VERETİLNYK	
Казахстан В Поисках Внешнего Врага: Антиафганская Риторика Властей Во Время Январских Протестов 2022 Г.	173
Mustafa OĞUZ	
XX. Yüzyılın Başında Bir Osmanlı Aydınım Gözünden Hindistan: Selanikli Tevfik`in Hindistan Seyahatnamesi	174
Yasin GÖKBULUT- Ali KAHRAMANLI	
Matematik Öğretiminde Yaratıcı Drama ile İlgili 2000-2021 Yılları Arasında Türkiye`de Yapılan Tezlerdeki Eğilimler	176
Yasin GÖKBULUT- Burçin BAŞDAMAR	
İlkokul Öğrencilerine Problem Çözme Stratejileri Öğretiminin Matematik Dersi Akademik Başarılarına Etkisi.....	178
Cara NADEJDA	
Yeni icatların Meslek Okullarında Kariyer Rehberliği Politikaları Çerçevesinde Entegre Edilmesi ..	180
Elman Khilal GULİYEV	
Yunus Emre ve Türk Tesevvüf Şiiri	181
Zilola ESHANOVA	
Analitik Folklorizmelerin İdeolojik Ve Estetik İşlevleri	183
Каранфил В.И.	
Информационная Компетенция И Ее Место В Современном Образовании	184
Мамедова Фарах Алихан КЫЗЫ	
О Возможности Заимствования Названий Частей Тела (На Материале Английского И Азербайджанского Языков).....	185
Mehdi ŞERİFOV	
Egemenlik Biçimlerinin ve Türlerinin Korelasyonuna İlişkin Teorik Sorunlar	187
Salima MIRZAYEVA	
Özbek Halk Büyüleri ve Duaları	190

Majidova Dildora ABDUKHAMİDOVNA

Maktabgacha Ta'lim Tashkilotları Pedagoglarının Professionallığını Oshırış Strategiyası..... 192

Recep ERCAN

Türkçe Çocuk Kitaplarında Tanımlanan Çocuk İmgeleri 193

Şafak DÖNMEZ- Onur TAYDAŞ

Nasipse Adayız Filmi Bağlamında Yerel Seçim Adaylarının Belirlenmesi Sürecinde Etkili Faktörler
..... 194

Eda Başak HANCI-AZIZOGLU

İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dilbilimsel ve Yenilikçi Retorik Yaklaşımlar..... 196

Natalya DUŞKOVA

M.Çakır'ın Yazılarından Gelen Metinlerin Gagauz Dili ve Edebiyatı Derslerinde Etkili Kullanımı .. 198

Diana ZAHARİYA

Yeniliklerin Tanıtılması Yoluyla Reklamcılık İşinin Geliştirilmesi..... 199

Güllü KARANFİL

Gagauz Çocuk Edebiyatı..... 200

Selman ABLAK

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Değerlendirilmesi..... 201

Selman ABLAK

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarının Karşılaştırılması: 1968-2018..... 202

Berker KURT

Türkçe Eğitimi Alanındaki Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Sonuç Bölümünde Tutum Belirleyici
Kullanımının Yazar Temelli Analizi 204

Berker KURT

Türkçe Eğitimi Alanındaki Makalelerin Yazar Açısından Disiplinler Arasılığı 206

Osman Kubilay GÜL - Selin Asya YAŞAR

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Ankara Romanının Tarihi Kanıtlar Açısından İncelenmesi..... 207

Kerem BOZDOĞAN

4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Görsellerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Perspektifinden
İncelenmesi..... 209

Kerem BOZDOĞAN

Dijital Vatandaşlık ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin Atıf Analizi..... 210

Murat SARIBAŞ

Dinleme Becerisi Alanında Hazırlanan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme..... 211

**GAGAUZ TÜRKLÜĞÜNÜN ATASI OLARAK OĞUZLAR / UZLAR
THE OGUZES / UZLAR AS THE ANCESTOR OF THE GAGAUZ TURKISHNESS**

Prof. Dr. Necati DEMİR

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

Ankara-Türkiye

necatidemir@gazi.edu.tr

ORCID: 0000-0003-0762-410X

Özet

Oğuzların ata yurdu Tanrı Dağları'dır. Onlar, Batı Köktürk Devleti yıkıldıktan sonra Tanrı Dağları üzerinde Türgiş Devleti'ni kurmuşlardır. 766'da Türgiş Devleti yıkıldıktan sonra ise 776'da Seyhun Nehri boylarında ve Aral Gölü çevresinde Oğuz Yabgu Devleti'ni kurmuşlardır.

Oğuz Yabgu Devleti, Türk Oğuz boylarının birleşerek oluşturdukları boylar birliğidir. Sınırları; batıda Hazar Denizi, doğuda Karluk ülkesidir. Ürgenç, Buhara, Semerkand ve Taşkent'in kuzeyinden çizilecek bir çizgi Oğuzların güney sınırını oluşturmaktadır. Kuzeyinde ise Ural Nehri'ne ve onun kolu olan Kama Nehri'ne kadar uzandığını kaynaklardan öğrenmekteyiz.

Kimeklerin bir kolu olan Kumanlar, Oğuzların doğu sınırında yer almaktaydı. Bir Moğol boyu olan Kitanların baskısı ile Kumanlar batı tarafına, Oğuz yurduna yürümek zorunda kaldı. Oğuzlar da batı tarafında yurt tutan Peçeneklerin ülkesine girmek zorunda kaldı. Onlar, arkalarından gelen Kumanlar/Kıpçakların baskısıyla yurtlarından ayrıldılar. İdil kıyılarında bulunan Peçenekler, 848'den itibaren Uzların baskısına maruz kalmışlardır. Onlar 1050'den sonra Peçenekleri İdil boyundan çıkarıp batıya doğru sürmüşlerdir.

Uzlar, Bizans kaynaklarına göre 1064 veya 1065'te Tuna nehrinin kıyısına ulaştılar. Mikhael Attaleiates'ın anlattıklarına göre Uzlar; çıkın, torba, denk neyi varsa hepsi ile Tuna'yı oyulmuş tek parça uzun ağaç gövdeleriyle ve kendilerince yapılmış deriden kayıklarla geçtiler. Onlar Bizans İmparatorluğu sınırları içindeydi artık. Bulgarları ve onların karşıya geçmesine engel olmak isteyen orduları yendiler. Bizans komutanlarından bazılarını da esir aldılar.

Tuna'yı geçen Uzların büyük bir bölümü oradan ayrıldı. Arnavutluk, Yunanistan ve Sırbistan'a geçip buraları yağmaladılar. Bu arada Bizans İmparatoru Konstantinos Doukas (saltanat yılları: 1059-1067) Uzların sayısını ve gücünü öğrenince keyfi kaçtı. Onların üzerine gidebilmek için bir ordu toplama hazırlığına girdi. Fakat o, Uzlar hakkında bilgi toplamıştı. Onları yenemeyeceğini biliyordu.

Tam da bu sırada salgın hastalık Uzların arasında yayıldı ve onların büyük bir bölümü kırıldı. Geri kalanlar balkanların muhtelif yerlerine yerleştirildiler.

Biz bildirimizde Oğuzların Karadeniz'in kuzeyinden gerçekleştirdikleri yolculuğu, Balkanlara yerleşmesini, günümüzdeki durumunu ve Gagauz Türklüğü ile ilgisini sunmaya çalışacağız.

Anahtar sözcükler: Türkler, Oğuzlar / Uzlar, Gagauz Türklüğü

Abstract

The ancestral homeland of the Oguzes is the Mountains of God. They founded the Türgiş State on the Mountains of God after the Western Köktürk State was destroyed. after the fall of the Türgiş State in 766, they founded the Oguz Yabgu State near the Seyhun River and around Lake Aral in 776.

The Oghuz Yabgu State is a union of tribes formed by merging the Turkish Oghuz tribes. Its borders are the Caspian Sea to the west, the Karluk country to the east. A line to be drawn from the north of Urgentch, Bukhara, Samarkand and Tashkent forms the southern border of the Oguzes. In the north, it extends to the Ural River and its tributary, the Kama River.

The Cumans, a branch of the Kimeks, were located on the eastern border of the Oguzes. Under the pressure of the Kitans, who were the height of a Mongol, the Cumans had to march to the western side, to the Oghuz homeland. The Oghuzs also had to enter the country of the Pechenegs, who kept a dormitory on the western side. They left their homes under the pressure of the Cumans/Kipchaks who came after them. The Pechenegs, located on the banks of the Idyll, were subjected to pressure from the Uzs from 848 onwards. After 1050, they removed the Pechenegs from the Idyll and drove them to the west.

According to Byzantine sources, the Uzs reached the banks of the Danube river in 1064 or 1065. According to Mikhael Attaleiates, it stretches; bag, packets, whatever, and they all crossed the Danube in one piece with carved long tree trunks and leather boats made by themselves. They were now within the borders of the Byzantine Empire. They defeated the Bulgarians and the armies that wanted to prevent them from crossing. They also took some of the Byzantine commanders prisoner.

A large part of the Roads crossing the Danube left there. They crossed into Albania, Greece and Serbia and looted these places. Meanwhile, Byzantine Emperor Konstantinos Doukas (reign years: 1059-1067) decried the number and power of the Uzs when he found out. He was preparing to raise an army so that he could go after them. But he had gathered information about Uzlar. He knew he couldn't beat them.

Just at this time, the epidemic spread among the Mountains and most of them were decimated. The rest were resettled in various parts of the Balkans.

In our notification, we will try to present the journey that the Oguzes made from the north of the Black Sea, their settlement in the Balkans, their current situation and their relevance to the Gagauz Species.

Keywords: Turks, Oghuz/Uzlar, Gagauz Turkishness.

GAGAUZ TÜRKLERİ DİL, TARİH ve KÜLTÜRÜNÜN TEMEL KAYNAKLARI
PRIMARY SOURCE OF GAGUZ TURKS' LANGUAGE, HISTORY AND CULTURE

Prof. Dr. Necati DEMİR

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

Ankara-Türkiye

necatidemir@gazi.edu.tr

ORCID: 0000-0003-0762-410X

Özet

Bilim dünyası Gagauz adını, 1817 tarihli Rus nüfus sayımındaki belgelerde etnik kimlik olarak geçen Gagavuz kelimesinden öğrenmiştir. Yapılan çalışmalar da bu yanlış bilginin üzerine inşa edilmiştir. Halbuki Gagauz adı, 1597’de itibaren Osmanlı Dönemi’nde tutulan tahrir defterlerinde geçmektedir. Gagauzların ilk yazılı eserlerinin de 19 yüzyılın sonlarında görülmeye başlandığı söylenmektedir. Bu da doğru değildir. Çünkü 1292-1295 tarihleri arasında Kırım taraflarında yazılmış Codex Cumanicus (Kodeks Kumanikus) adlı eser, Gagauz Türlerinin ilk yazılı eseri sayılmalıdır. Osmanlı Dönemde tutulan tahriri defterleri, Saltıkname, Tevarih-i Al-i Selçuk, Seyid Lokman’ın Oğuznamesi de Gagauzlar ile ilgili temel kaynaklar arasındadır. Karaman Türklerinin Grek harfleri ile oluşturduğu eserler ve Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nde Gagauz Türkleri ile ilgili çok önemli bilgiler içermektedir. Bizansça, Arapça ve Farsça yazılan pek çok eser de Gagauz Türkleri ile ilgili bilgiler içermektedir. Bu eserler araştırmacıların ilgisini beklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk, Gagauz, Türk tarihi, Türk dili, Türk kültürü

Abstract

The Science World learned the word “Gagauz” as an ethnic identity from Russian census documents in 1817. Studies in this field was constructed on this wrong information. However, Gagauz name was mentioned in cadastral record documents during the period of Ottoman since 1597. It is said that first Gagauz’s writing works showed up in the later period of 19th century. Also, it is not true because it must be accepted that a writing work –named Codex Cumanicus- is the first writing work of Gagauz Turks and Codex Cumanicus was written around Crimean between 1292-1295. There are many primary resources about Gagauzs like that; cadastral record documents during Ottoman period, Saltıkname, Tevarih-i Al-i Selçuk, Oğuzname by Seyid Lokman. Karaman Turks wrote works with Grek letter and these writing works and Seyahatname –The Travelogue- by Evliya Çelebi involve in very important informations about Gagauz Turks. There are many writing works involved in very important informations about Gagauz Turks and these were written in Byzantine Greeks, Arabic and Persian language. These works are waiting to be searched by researchers.

Keywords: Turk, Gagauz, Turkish history, Turkish language, Turkish culture

**“GÜLİSTANİ BİTİ-TÜRKİYE”DE BİR KİŞİNİN DAVRANIŞINI TEMSİL EDEN
DEYİMSSEL BİRİMLERİN ANALİZİ**

**ANALYSIS OF PHRASES EXPRESSING THE BEHAVIOR OF THE PEOPLE AS AN
INDIVIDUAL IN THE WORK "GULISTANI BIT-TURKIYE"**

Doktorant O‘razova Iqbol ABDİKARİMOVNA

Alisher Navoiy Nomidagi Toshkent Davlat O‘zbek Tili Va Adabiyoti Universiteti Tayanch

Taşkent- Uzbekistan

orazovaiqbola@gmail.com

Özet

Toplumu şekillendiren, harekete geçiren temel faktör kişiliktir. İnsanların karşılıklı iletişime girebilmeleri, bir toplum olarak örgütlenebilmeleri, birbirlerini bir insan olarak anlayabilmeleri için öncelikle muhatabı, artroftaki insanları, toplumu anlamaları, hissetmeleri gerekir. Bu nedenle antik çağlardan günümüze insan Fe'l-haysiyetini karakterize eden eserler felsefe, psikoloji, edebiyat alanlarında çeşitli düzeylere ışık tutulmaktadır. Dilbilimde de insanın karakterini ortaya koyan sözcüksel birimler birçok bilim insanının dikkatini çekmiştir. Phraseologisms'in ana görevi, insan konsensüsünü aydınlatmaya hizmet eder. Bu nedenle, halkın sözlü yaratıcılığında karşılaşılan temel deyimler, kişiyi bu ya da bu seviyeye karakterize eden ifadelerdir. XIV yüzyılın ikinci yarısının kaynaklarında, insan davranışını temsil eden deyimse birimler, esas olarak görüntünün karakterini ortaya çıkarmak, kitabın hayal gücündeki kahramanın imajını restore etmek, görüntüden parlak bir çıkış sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Bu makalede de “Gülistani bit-Türk” eserinde kullanılan bir kişinin davranışını ifade eden deyim analize çekilmiştir. Mevcut phraseological birimler anlamsal alanlara ayrılmaları ile açıklanır ve phraseological birimlerin özellikleri ortaya çıkar. Karakteri ortaya çıkaran deyimse birimler hakkında bazı sonuçlar açıklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: frazema, sema semema, anlamsal alan, integral sema, diferansiyel sema, değerlendirme sema, kategorik sema

Abstract

The main factor that shapes society and drives it is the individual. Before interaction and unity as a society, people are supposed to understand each other as individuals, the people around them, the society. For this reason, from ancient times to the present day, works describing human behavior have been covered in various fields studies such as philosophy, psychology, and literature. The same scenario can be seen in linguistics, too. Lexical units that are key to reveal human nature have attracted the attention of many scholars. The main function of phraseology is to illuminate the concept of man. For this reason, the main phraseologies found in folklore were, to one degree or another, descriptive expressions of the individual. In the sources of the second half of the XIV century, phrases expressing human behavior were used mainly to reveal the character of the image, to restore the figurative image of the hero in the imagination of the reader, to ensure the brightness of the image. This article also analyzes the phrases used in "Gulistani bit-turkiy" to describe the behavior of the person. Existing phrases are explained in semantic fields and the specific features of phraseological units are revealed. Some conclusions are drawn about the phrases that reveal the character.

Kalit so‘zi: frazema, sema, semema, semantik maydon, integral sema, differensial sema, baho semasi, kategorial sema.

Keywords: phrasema, sema semema, semantic field, integral sema, differential sema, evaluation sema, categorical sema.

ФОРС ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ТЕРМИН ЯСАШ БЎЙИЧА ПРИНЦИПЛАРИНИНГ ЎХШАШ ВА ФАРҚЛИ ЖИХАТЛАРИ

PhD. Хулкар Василовна МИРЗАХМЕДОВА

Тошкент давлат шарқшунослик университети Эрон-афгон филологияси кафедраси мудири,

доцент

hulkar1061@mail.ru

Аннотация

Олимлар аср бошида жуда кўп лингвистик жараёнларнинг бўлиб ўтганига гувоҳлик беришади. Илмий-техниканинг ривожланиши натижасида тилга жуда кўплаб атама-терминлар кириб кела бошлайди ва уларни тилда қўллаш масаласи кун тартибига чиқади. Форс тилида термин ясашда Эрон *ادبيات ايران و ادبيات افغانستان زبان و ادبيات ايران* *farhangestān-e zabān va adabeyāte irān* “Форс тили ва адабиёти академияси” ўзининг *اصول و ضوابط و اژه گزینی* *osul va zavābet-e vāžegozini*¹ “Сўз танлашнинг усул ва қоидалари” йўриқномасини ишлаб чиққан. Ўзбек тилида эса 1989 йилда Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги “Ўзбек атамашунослик кўмитаси” томонидан ўзлашмаларга муодил бериш бўйича тартиб ишлаб чиққан. Мазкур мақолада икки тил учун ишлаб чиқилган “йўриқномалар”нинг ўзаро фарқли ва ўхшаш жиҳатларини кўрсатиб бериш режалаштирилган.

Калит сўзлар: терминология, калька, аббревиатура, “Атамақўм”, “Форс тили ва адабиёти академияси”, термин ясаш, байналмиллал термин.

¹ *اصول و ضوابط و اژه گزینی "همراه با شرح و توضیحات" ویرایش سوم، فرهنگستان زبان و ادب فارسی خرداد 1388. ص. 58*

“LUG‘AT TURKIY”DAGI SO‘ZLARNING LEKSİK-SEMANTİK XUSUSİYATLARI
LEXICAL-SEMANTIC FEATURES OF WORDS IN THE “LUGHAT AL-TURK”
(“TURKISH DICTIONARY”)

Ass. Prof. Dr. Alisher UBAYDULLAYEV

Department of Uzbek Linguistics, National University of Uzbekistan,

Tashkent - Uzbekistan

a.ubaydullayev@nuu.uz

Annotatsiya

Maqolada XVIII asrda Hindistonda tuzilgan “Lug‘ati turkiy”dagi leksik birliklarning qo‘llanilishi, so‘zlarning mavzuiy guruhlari misollar asosida tahlil qilingan. Misollar “Devonu lug‘otit turk” va XV-XIX asrlarda tuzilgan “Badoye‘ul-lug‘at”, “Sangloh”, “Abushqa”, “Lug‘ati atrokiya” kabi lug‘atlarga qiyoslangan holda fonetik, leksik-semantik farqlarning mavjudligi ilmiy tadqiq etilgan.

Kalit so‘zlar: leksikologiya, leksik qatlam, o‘z va o‘zlashgan qatlam, arabcha, fors-tojikcha, hijriy, milodiy, fonetik, leksik-semantik.

Abstract

The article analyzes the use of lexical units as well as thematic groups of words in examples in the “Lughat al-Turk” (“Turkish Dictionary”) compiled in India in the 18th century. Examples represent phonetic, lexical, and semantic differences in comparison to the dictionaries like “Diwan Lughat al-Turk” as well as “Badoye‘ul-lughat”, “Sangloh”, “Abushkha”, “Lughat al-atrokiya” compiled in the 15th-19th centuries.

Key words: lexicology, lexical layer, own and assimilated layer, Arabic, Persian-Tadjik, Hijri, AD, phonetic, lexical-semantik.

**TATAR ŞAİRİ ABDULLAH TUKAYIN ANAVATAN VE DİL TEMALİ ŞİİRLERİNDE
MİLLİ RUH**

**TATAR POET ABDULLAH TUKAY'S POEMS WITH THE MOTHERLAND AND
LANGUAGE THEMED**

Araştırma Görevlisi Aynure BABAYEVA

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Bakü – Azerbaycan

babazade_aynur@mail.ru

Özet

Abdullah Tukay tatar edebiyatının sevilen isimlerinden biridir. Tukay şair, yazar ve yayımcı olarak meşhurdur. O, tatar edebiyatının ve dilinin babası gibi de bilinir. Abdullah Tukay, gerek eserleriyle, gerekse faaliyetleriyle Tatar edebiyatı ve sanatına olduğu kadar, fikir dünyasına da hizmet etmiş seçkin aydınlardandır. Tukay, halkının cehaletten kurtulup aydınlanması, yükselip yücelmesi yolunda büyük işler görmüştür. Abdullah Tukay, Tatar konuşma diline dayalı bir edebi Türkçe yaratılması yolunda ciddi adımlar atmıştır. Tatar türkçesinin edebi dil olması uğrunda görüşlerini yazdığı yazılarla yaymaya çalışmıştır. Arapça, farsça, türkçe, başkurtça ve rusça gibi halkların yanı sıra diğer halkların da edebiyatları, şark felsefesi ve aruzu öğrenen şair ilk şiirlerini türkçe anlaşılır dilde kaleme almıştır.

Abdullah Tukay, şiirlerinin büyük çoğunluğunda, mensubu olduğu tatar halkının sosyal problemlerini ele alıp işlemiştir. “*Par At*”(“Çift At”), “*Tugan Til*” (“Ana Dili”), “*Şürelî*”, “*Doğduğum köy*”, “*Doğduğum yere*”, gibi şiirlerinde ana dilini, ana yurdunu, memleket coğrafyasını, vatana ve millete saygı, sevgi ve bağlılık hisleriyle yücelterek tasvir edip ölümsüzleştirmiştir. Şairin diline, vatanına, tatr gençliğine bağlı kaleme aldığı eserleri günümüzde de sevilerek okunmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Abdullah Tukay, vatan, ana dili, millet, halk.*

Abstract

Abdullah Tukay is one of the popular names of Tatar literature. Tukay is famous as a poet, writer and publisher. He is also known as the father of Tatar literature and language. Abdullah Tukay is one of the distinguished intellectuals who have served the intellectual world as well as Tatar literature and art with his works and activities. Tukay has done great things for his people to get rid of ignorance, to become enlightened, to rise and exalt. Abdullah Tukay took serious steps towards creating a literary Turkish based on the Tatar spoken language. He tried to spread his views on the sake of Tatar Turkish being a literary language with his articles. The poet, who learned the literatures of other peoples, oriental philosophy and aruz prosody as well as peoples such as Arabic, Persian, Turkish, Bashkir and Russian, wrote his first poems in Turkish in an understandable language.

Abdullah Tukay dealt with the social problems of the Tatar people, of which she was a member, in the majority of her poems. In his poems such as “*Par At*”(“Double Horse”), “*Tugan Til*” (“Mother Tongue”), “*Şuralî*”, “*The village where I was born*”, “*Where I was born*”, he expresses his mother tongue, homeland, geography, homeland and nation. He has portrayed and immortalized by

exalting with feelings of respect, love and devotion. The works of the poet, which she wrote depending on her language, homeland, and Tatar youth, are still read with love today.

Key words: *Abdullah Tukay, homeland, native tongue, nation, people*

AN IRONIYA ON SADRIDDIN AINI'S «DEATH OF THE EXTORTIONER MARGI SUDKHUR».

Raxshona MUSLIKHIDDINOVA

Faculty of Uzbek Language and Literature of Nav DPI

Tashkent – Uzbekistan

muslixiddinvaraxshona@gmail.com

Özet

Dilbilimde, etiket anlamı adı verilen bir bölüm de dahil olmak üzere birçok anlambilim türü vardır. Çelişkili hiciv, konuşma ve sanatta yaygın olarak kullanılan sözlü bir araçtır. Bu ironiyi Sadridin Aini'nin kritik eseri "Tefecinin Ölümü"nde inceleyeceğiz.

Her dilde olduğu gibi Özbekçe ve Türkçede de bir ironi olgusu vardır. Bu fenomenler, sanatsal tarzlar da olduğu kadar konuşma tarzlarında da yaygındır. Eserlerde, duygusallığını geliştirmek için ironi kullanılır.

Avrupa dilbiliminde "ironi" terimi, ironi ile birbirinin yerine kullanılır.

Sadridin Aini'nin modern edebiyatın bir temsilcisi olduğu göz önüne alındığında, zamanının edebiyatına özel bir alaycılık ve acı eleştirisi ruhu getirdiğini belirtmek gerekir. Aslında, "Bir Tefecinin Ölümünün" Analizi'nde, etiket eleştirinin egemenliğindedir. İçerik güzel bir ironi ile ortaya çıkıyor.

Sözcük anlamı geliştirmenin ana yolları (göç yöntemleri): metafor, metonimi, synecdoche, işlevsellik, ironi.

Anahtar Sözcükler: üslup, sözel, dramatik, eleştirel, orijinal anlam.

Abstract:

There are many types of semantics in linguistics. Satire is a verbal medium widely used in conversation and art. Satire is a widely used verbal tool in conversational and artistic style. We will analyze such irony in Sadridin Aini's critically book "Death of the Extortioner Margi Sudkhur".

Keywords: stylistic, verbal, dramatic, critical, original meaning.

**ÖZBEK YAS VE AĞIT TÖRENLERİNİN YAPISI VE TÜRK KÜLTÜRÜNE ETKİSİ
HAKKINDA KISA BİLGİ**

**BRIEF OVERVIEW OF UZBEK MOURNING AND LAMENT CEREMONIES
STRUCTURE AND THEIR INFLUENCE BY TURKIC CULTURE**

Prof. Dr. Darmon URAEVA

Bukhara State University

Buhara - Uzbekistan

nzkd117@gmail.com

Abstract

The article is dedicated to the Uzbek laments performed during the death ceremonies and the influence of Turkic culture on its formation. It is important to point out that the main aim of this work is not the mourning and death ceremonies among the Uzbeks; it is the laments created and performed during these ceremonies. The issue has been examined by modern scholars not often enough, however, its importance for future generations and for restoration of cultural heritage is beyond doubt. Article analyzes exiting practices and unveils historical backgrounds of lamenting ceremonies evolution with bright examples and brief description. Modern life style slowly diminishes the ceremonies followed by local people, and after some time they might be completely lost, so the researches in this field are very important to save the history of beautiful and unique traditions for future generations. The purpose of the article is to provide brief overview of Uzbek mourning and death ceremonies as well as their historical interconnection with Turkic traditions.

Keywords:

TÜRK DİLİNDE DÜZENLEME SORUNLARI REGULATORY PROBLEMS IN TURKISH LANGUAGE

Doç. Dr. Atilla JORMA

Uluslararası Vizyon Üniversitesi

Kuzey Makedonya

atillajorma@gmail.com

Özet

Türk dil tarihinde önemli dildışı etkenlerden onüçüncü yüzyıldaki Moğol istilasını ile 1918'de Rusya imparatorluğunun Sovyet imparatorluğuna dönüşmesi; daha sonra Britanya imparatorluğunun yerine Amerika imparatorluğunun geçmeye başlaması ve en son Çin imparatorluğunun büyüyerek güçlenmesi Türk dilinin dirliğine engel oluşturmaktadır. Toplum yaşamının bütün alanlarında olduğu gibi dilde de siyaset dışında bir nesne yoktur. Dil, lehçe ve ölçünlü yazı dili, yani belli normları bulunan dil biçimi ayrı ayrı kavramlar olsa da sıkça karıştırılmaktadır. Nitekim neyin lehçe, neyin dil olduğu çoğunlukla bilim ölçüleri ile değil, son kertede siyasi kararlarla saptanır. 1945'ten sonra Balkanlardaki uydu devletlerde Türkçe için çeşitli kurgular düzenlenmiş olsa da doğrudan Sovyetlerin egemenliğine giren yerlerde, sözün gelişi Basarbya'da dil siyaseti devletin her alanında ilminski yöntemince ayarlandı; bu bağlamda Gagauzca için 1957'de yüzyılların geleneği yok sayılıp Kiril alfabeli günlük konuşma diline dayalı bir dil yaratılmak istenmesi bugünkü karmaşıklığa yol açmıştır. Bugünkü Oğuz Türkçesi ilkin doğu ve batı olmak üzere iki lehçe grubuna ayrılır: Doğuda Türkmençe, Harezm Oğuz Lehçesi ve Horasan Türkçesini buluruz; batıda ise üç lehçe grubu veya kuşağını ayırt edebiliriz; İstanbul Türkçesinin yani ölçünlü Türkiye Türkçesinin temeli olan Doğu Rumeli lehçe grubunu merkez grubu aldığımızda, ikinci kuşak bunun doğusundaki Anadolu ağızları grubu; bu grubun doğu sınırı kabaca Fırat nehri hattıdır. Üçüncü grup, veya kuşak, doğu ve kuzeydoğu grubu Anadolu ile Azerbaycan ağızlarından, batıda ise Batı Rumeli ağızlarından ibarettir. Doğu ve Batı Rumeli lehçeleri sınırı keskindir; yat-sınırı diye anılan bu sınır güney Slavca'yı belirgin olarak iki lehçeye, doğu veya Bulgar ve batı veya Makedon lehçesine ayırdığı gibi konuşulan Türkçeyi de aynı coğrafi sınır belirgin olarak farklı iki lehçeye ayırır. Rumeli ağız bölgeleri merkez bölge, Trakya'da, doğusunda da batısında da, Bulgaristan'da, Romanya'da Türkçenin konuşulduğu yerlerde, bu sıradan Gagauz yerinde de; merkez bölgenin bir altbölümü olarak, Batı Trakya'nın kuzeyine de uzanan Doğu Rodoplar ağız bölgesi ile periferik batı ağızları olarak belirlenebilir. Doğu Rodop ağızlarının belirgin özelliği artünlülük sözlerin başındaki k- > g- değişimi. Ölçünlü Türkiye Türkçesinde /k/ yanındaki ünlülere göre ön ve artdamaksıl değişimleri bulunan bir sestir. Azerbaycan ve Anadolu ağızlarında artdamaksıl /k/ sözbaşında kurallı olarak /g/ olur. İstanbul Türkçesinde ve gagauzcada /e/ sesbirimi değişimleri bulunan bir fonemdir. Azerbaycan ağızlarında ise kökenden e:ä karşıtlığı korunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dilcilik, Dil Düzenlenmesi, Dil Politikaları, Bilim-Siyaset Çelişkileri.

Abstract

The Mongol invasion in the thirteenth century and the transformation of the Russian empire into a Soviet empire in 1918, which are important non-linguistic factors in Turkish language history; Later, the American empire replaced the British empire and the last Chinese empire's growth and strength hindered the development of the Turkish language. As in all areas of social life, there is no object other

than politics in language. Language, dialect and standard written language, that is, the language form with certain norms, are all separate concepts, but often confused. As a matter of fact, what is a dialect and what a language is mostly determined not by scientific criteria, but ultimately by political decision. Although various fictions were arranged for Turkish in the satellite states in the Balkans after 1945, the language policy in Basarbya, for example, was regulated by the ilmenski method in all areas of the state; In this context, the desire to create a language based on the Cyrillic alphabet, by ignoring the centuries-old tradition for Gagauz in 1957, has led to today's complexity. Today's Oghuz Turkish is first of all divided into two dialect groups, eastern and western: In the east we find Turkmen, Khwarezm Oghuz and Khorasan Turkish; in the west, we can distinguish three dialect groups or generations; When we take the Eastern Rumelian dialect group, which is the basis of Istanbul Turkish, that is, the standard Turkey Turkish, as the central group, the second generation is the Anatolian dialect group; the eastern border of this group is roughly the Euphrates river line. The third group, or belt, consists of the dialects of Azerbaijan, the eastern and northeastern Anatolia and Western Rumelia dialects in the west. The border between Eastern and Western Rumelian dialects is sharp; This border, known as the yat-border, divides southern Slavic into two distinct dialects, eastern or Bulgarian and western or Macedonian, and the same geographical boundary divides spoken Turkish into two distinctly different dialects. As Rumelia dialect regions are the central region, in Thrace, in the east and west, in Bulgaria, Romania where Turkish is spoken, moreover Gagauz place; as a subdivision of the central region, the Eastern Rhodopes dialect region extending to the north of Western Thrace and peripheral western dialects can be determined. The distinctive feature of Eastern Rhodope dialects is the change of k- > g- at the beginning of the words with artun. In Standard Turkey Turkish, /k/ is a sound with anterior and posterior velar variants according to the vowels next to it. In Azerbaijani and Anatolian dialects, posterior velar /k/ becomes /g/ as a rule. Again, /e/ in Istanbul Turkish and Gagauz is a phoneme with phonemic variants, but in Azerbaijani dialects the opposition to e:ä has been preserved.

Keywords: Linguistics, Language Regulation, Language Politics, Science-Politics Contradictions.

SAĞLIK YÖNETİMİ İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ATIF ANALİZİ CITATION ANALYSIS OF GRADUATE THESES ON HEALTH MANAGEMENT

Aybüke ERSAN

aybukersan@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5747-7430

Özet

Sağlık yönetimi, insan sağlığını korumak ve iyilik halinin devamlılığını sağlamak amacı ile sağlık hizmeti sunumunda maddi kaynaklar ile insan kaynaklarının uyum içerisinde planlanması, organize edilmesi, hayata geçirilmesi ve kontrol edilmesi sürecidir. Sağlık yöneticiliğini diğer yönetimden ayıran en önemli unsur insan hayatındaki tıbbi bakım ve sağlık sağlayan, hataya yer olmayan bir sektörün içerisinde barınmasıdır. Sağlık yöneticileri sundukları hizmet doğrultusunda pek çok alanda (hukuk, muhasebe, sosyoloji, psikoloji, insan kaynakları, iletişim, işletme vb.) bilgili ve gerekli beceriye sahip olmaları gerekmektedir. Sağlık hizmetlerinin yönetimi, insan sağlığı konusunda olduğu kadar, sosyoloji, psikoloji, iletişim, insan kaynakları, işletme, muhasebe, hukuk, ekonomi gibi alanlarda da bilgi ve beceri sahibi olmayı gerektirmektedir. Tamam bu noktada ülkemizde yapılan sağlık yönetimi çalışmalarında hangi konular üzerinde çalışıldığı, hangi öğretim yöntemlerine ağırlık verildiğini bilmek amacıyla sağlık yönetimi alanında yapılan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde erişime açık lisansüstü tezler çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Toplam 34 lisansüstü teze erişim sağlanmıştır. Bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamındaki 34 tez, 'sayfa sayıları, danışmanların unvanları, araştırma türleri, nicel- nitel- tümeleşik, araştırma modelleri, deneysel-yarı deneysel tarama-karma, örneklem sayıları, örneklem düzeyleri, veri toplama araçları, verilerin çözümlenmesi, betimsel istatistikler- t-testi- varyans analizi- korelasyon vb., kaynakların türleri, yerli-yabancı' bakımından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Yönetimi, lisansüstü tez, atıf analizi

Abstract

Health management is the process of planning, organizing, implementing and controlling financial resources and human resources in harmony in the provision of health services so as to protect human health and ensure the continuity of well-being. The most important factor that distinguishes health management from other management is that it is located in a sector that provides medical care and health in human life and has no room for error. Health administrators need to be knowledgeable and have the necessary skills in many fields (law, accounting, sociology, psychology, human resources, communication, business, etc.) in line with the services they provide. The management of health services requires knowledge and skills in areas such as sociology, psychology, communication, human resources, business, accounting, law, economy as well as human health. In order to determine which subjects are studied in health management studies in our country and which teaching methods are emphasized, graduate theses created in the field of health management and open to access at the YÖK National Thesis Center were examined in terms of various variables. There were 34 graduate theses in total. In this study, document analysis method was used. 34 theses included in the research, 'page numbers, titles of advisors, types of research, quantitative-qualitative-integrated, research models, experimental-semi-experimental screening-mixed, sample numbers, sample levels, data collection tools, data analysis, descriptive statistics- t- test-variance analysis-correlation etc., types of sources, domestic-foreigner' were examined.

Keywords: Health Management, graduate thesis, citation analysis

**SAĞLIK KURUMLARI ALANINDA YAYINLANAN ÇALIŞMALARIN WEB OF SCIENCE
VERİ TABANINA DAYALI BİBLİYOMETRİK ANALİZİ**
**BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES PUBLISHED IN THE FIELD OF HEALTH
INSTITUTIONS BASED ON WEB OF SCIENCE DATABASE**

Aybüke ERSAN

aybukersan@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5747-7430

Özet

Günümüzde sosyo-ekonomik açıdan gelişen toplumunun sağlık hizmeti sunumundan beklentisi de artmıştır. Artan nüfus ile birlikte sağlık hizmetlerine olan talepte artış göstermiştir. Aynı zamanda sağlık bilgisindeki artışta bireylerin sağlık kurum ve kuruluşlarında seçiciliğe sebebiyet vermiştir. Sağlık turizminin gelişmesi de sağlık kurum ve kuruluşlarının önemini artırmıştır. Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı sağlık kurumları ile ilgili bilimsel makalelerin bibliyometrik göstergeler açısından incelenmesidir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Clarivate Analytics tarafından üretilen WoS veri tabanından alınan bibliyometrik verilerin tarama aralığı 1975-30 Aralık 2021 tarihleri arasında kapsamaktadır. Çalışmada bibliyometrik analiz tekniği kullanılmıştır. Yapılan analizlerde 1975-2021 yılları arasında WoS veri tabanında kayıtlı çalışmaları kapsamaktadır. Yapılan analizlerde sağlık kurumları ile ilgili en çok karşılaşılan yayın türünün makale olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sağlık kurumları ile ilgili yapılan araştırmaların son yıllarda arttığı da çalışmanın sonuçları arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık kurumları, bibliyometri, Web of Science

Abstract

Today, the expectation of the socio-economically developing society from the provision of health services has increased. With the increasing population, the demand for health services has soared. At the same time, the increase in health knowledge has led to selectivity in health institutions and organizations of individuals. The development of health tourism has also increased the importance of health institutions and organizations. In the light of this information, the aim of the study is to examine scientific articles related to health institutions in terms of bibliometric indicators. The case study method, which is one of the qualitative research methods, was used in the study. The search range of bibliometric data obtained from the WoS database produced by Clarivate Analytics covers the period between 1975-30 December 2021. The bibliometric analysis technique was used in the study. The analyses included the studies registered in the WoS database between 1975-2021. In the analyses, it has been determined that the most common publication type about health institutions is the article. In addition, it is among the results of the study that the researches on health institutions have increased in recent years.

Keywords: Health institutions, bibliometrics, Web of Science

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ GÜNEŞ VE AY TUTULMASI KONUSUNUN
ÖĞRETİMİNDE TERCİH ETTİKLERİ YÖNTEM VE TEKNİKLERİ**
**METHODS AND TECHNIQUES PREFERRED BY PRE-SERVICE PRIMARY
SCHOOL TEACHERS IN TEACHING THE SUBJECT OF SOLAR AND LUNAR ECLIPSES**

Prof. Dr. Aykut Emre BOZDOĞAN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Tokat - Türkiye

aykut.bozdogan@gop.edu.tr

ORCID: 0000-0002-5781-9960

Dr. Öğr. Üyesi Cezmi ÜNAL

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Tokat - Türkiye

cezmi.unal@gop.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6894-2286

Özet

Öğretmenlerin pedagojik alan bilgisi son yıllarda eğitim araştırmaları arasında çok önem verilen konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Alan bilgisinin öğrenciye nasıl sunulması gerektiği üzerine odaklanan pedagojik alan bilgisinin en önemli alt boyutlarından birisi de konuların öğretiminde kullanılacak yöntem ve tekniklerin seçimidir. Bu bağlamda gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı sınıf öğretmeni adaylarının Güneş ve Ay tutulması konusunun öğretiminde tercih ettikleri yöntem ve teknikleri tercih sebepleri ile birlikte belirlemektir. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının bu konudaki tercihlerinin zaman içindeki değişimi de tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini üniversite eğitiminin üçüncü yılında olan 158 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Veriler iki aşamada yaklaşık on yıl ara ile toplanmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının açık uçlu iki soruya iki farklı durum için yazdıkları cevaplar üzerinden betimsel analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının Güneş ve Ay tutulması konusunun öğretiminde en çok tercih ettikleri yöntem ve teknikler arasında gösteri deneyinin ve dramının ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Tercihlerinin sebebi olarak da en fazla daha iyi öğrenme ve kalıcılık sağlamak olduğu iddia edilmiştir. Ayrıca zaman değişkeninin sınıf öğretmeni adaylarının Güneş ve Ay tutulması konusunun öğretiminde tercih edilen yöntem ve teknikler üzerine etkisine dair bulguya rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni adayları, Güneş ve Ay tutulması, öğretim yöntem ve teknikleri, pedagojik alan bilgisi.

Abstract

Teachers' pedagogical content knowledge has emerged as one of the most important topics in educational research in recent years. One of the most important sub-dimensions of pedagogical content knowledge, which focuses on how content knowledge should be presented to students, is the selection of teaching methods and techniques in each specific subject. The purpose of this research is to determine

the methods and techniques preferred by the pre-service primary school teachers in teaching the subject of solar and lunar eclipse, together with the reasons for their preference. In addition, the change in the preferences of pre-service primary school teachers on this subject over time was also tried to be determined. The sample of the research consists of 158 junior pre-service primary school teachers. Data were collected in two stages, approximately ten years apart. Descriptive analysis was carried out on the answers written by the pre-service primary school teachers to two open-ended questions for two different situations. As a result of the study, it was determined that demonstrations and drama came to the fore among the methods and techniques most preferred by the pre-service primary school teachers in teaching the subject of solar and lunar eclipse. It has been claimed that the most preferred reasons for their preference are to provide better learning and to ensure permanence of knowledge. In addition, there was no finding about the effect of the time variable on the methods and techniques preferred in the teaching of the solar and lunar eclipse subject of the pre-service primary school teachers.

Keywords: Pre-service primary school teachers, solar and lunar eclipse, teaching methods and techniques, pedagogical content knowledge.

AZERBAYCAN TÜRKÇESİ VE TÜRKİYE TÜRKÇESİ ARASINDA YALANCI EŞDEĞERLER

FALSE FRIENDS BETWEEN AZERBAIJAN TURKISH AND TURKEY TURKISH

Doç. Dr. Gül Banu DUMAN

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Zonguldak - Türkiye

gulbanuduman@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6593-3587

Dr. Öğr. Üyesi Rovshan MAMMADOV

Bülent Ecevit Üniversitesi

Zonguldak - Türkiye

rovshan.mammadov@beun.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8821-0517

Özet

Dilin özellikleri anlatılırken “dil canlı bir varlık olduğu” ifade edilir. Bu ifade ile dilin değişken yapısına vurgu yapılır. Dil tarihi süreç içerisinde değişmekte, ortak kökten çıkan diller bile zamanla ayrışmaktadır. Bu ayrışmalar neticesinde ses ve şekil bakımından aynı olan bazı kelimeler, bir dilin farklı lehçelerinde farklı anlamlar üstlenebilmektedir. “Yalancı eşdeğer” terimi ile karşılanan bu durum birbirine çok yakın lehçeler arasında da sıklıkla görülür. Birbirine yakın iki lehçe olan Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasında da yalancı eşdeğerlerin sayısı oldukça fazladır. Özellikle yalancı eşdeğer kelimeler lehçeler arasında bazen yanlış anlaşılmalara neden olmakta; bu durum, eserlerin aktarımında yanlışlıklara yol açmaktadır. Ayrıca lehçelerin öğretiminde de yalancı değerler üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu çalışmada Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesindeki yalancı eşdeğerler üzerinde durulacak, yalancı eşdeğer kelimeler tasnif edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yalancı eşdeğerler, Azerbaycan Türkçesi, Türkiye Türkçesi.

Abstract

When describing the features of language, it is stated that "language is a living entity". Language changes in the historical process, even languages that come from a common root diverge over time. As a result of these separations, some words that are the same in terms of sound and shape can assume different meanings in different dialects of a language. This situation, which is met with the term "false friends", is also frequently seen among dialects that are very close to each other. The number of pseudo-equivalents is quite high between Azerbaijan Turkish and Turkey Turkish, which are two dialects that are close to each other. Especially false friends words sometimes cause misunderstandings between dialects; This situation leads to mistakes in the transfer of works. In addition, false values are an issue that should be emphasized in the teaching of dialects. In this study, false friends in Turkey Turkish and Azerbaijan Turkish will be emphasized, and false friends words will be tried to be classified.

Keywords: False friends, Azerbaijani Turkish, Turkey Turkish.

**KKTC’DE OKUTULMAKTA OLAN ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ
METİNLERİN TÜR VE TEMA AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**AN ANALYSIS OF THE TEXTS IN THE SECONDARY SCHOOL TURKISH
TEXTBOOKS USED IN THE TRNC IN TERMS OF GENRE AND THEME**

Öğretim Görevlisi Aslı UYSAL

Gazi Üniversitesi

Ankara - Türkiye

a.uysal@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7866-5526

Özet

Bu çalışmanın amacı, KKTC’de okutulmakta olan Türkçe ders kitaplarındaki metinleri tür ve tema açısından incelemektir. Bu amaç çerçevesinde söz konusu kitaplarda hangi tema ve metin türlerine yer verildiği tespit edilmiş ve metin türlerinin kullanım sıklığı belirlenmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında, KKTC Türkçe Öğretim Programı’nda metin türlerine yer verilip verilmediği, yer veriliyorsa hangi metin türlerine yer verilip hangi metin türlerine yer verilmediği, metin türlerinin temalara ve kitabın tamamına dengeli bir şekilde dağılıp dağılmadığına bakılmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine göre yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma materyalini, 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında KKTC’de 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulmakta olan Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Çalışmada elde edilen veriler sıklık açısından değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmanın sonunda KKTC Ortaokulu Türkçe ders kitaplarının metin türü açısından zengin olduğu, sınıf düzeylerine göre metin türlerinin dağılımının farklılık gösterdiği ancak sınıf düzeylerine göre 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında aynı temaların kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: KKTC, Ortaokul Türkçe ders kitapları, metin, tür, tema.

Abstract

The aim of this study is to examine the texts in the Turkish textbooks taught in the TRNC in terms of genre and theme. Within the framework of this purpose, it was determined which themes and text types were included in the mentioned books and the frequency of use of text types was determined. In addition, within the scope of the research, it was examined whether text types are included in the TRNC Turkish Curriculum, if so, which text types are included, which text types are not included, whether the text types are distributed in a balanced way across the themes and throughout the book. The study was carried out according to document analysis, one of the qualitative research methods. The study material of the research consists of Turkish textbooks used in the 6th, 7th and 8th grades of TRNC Secondary School in the 2021-2022 academic year. The data obtained in the study were evaluated and interpreted in terms of frequency. At the end of the study, it was determined that the TRNC Secondary School Turkish textbooks are rich in text types, the distribution of text types differs according to grade levels, but the same themes are used in 6th, 7th and 8th grade Turkish textbooks according to grade levels.

Keywords: KKTC, Secondary School Turkish textbooks, text, genre, theme.

ESL SINIFINDA İLTİFAT KONUŞMA EYLEMLERİ ÖĞRETİMİ TEACHING SPEECH ACTS OF COMPLIMENTS IN THE ESL CLASSROOM

Öğretmen Erkin SADIKOV

Buhara Devlet Üniversitesi

Buhara - Özbekistan

erkdil2004@mail.ru

ORCID: 0000-0002-2719-2810

Özet

Bu makale, EFL sınıfında iltifat konuşma eylemlerinin nasıl öğretileceğini göstermektedir. Öğrencilerin dilsel ve kültürel algılarını yükseltmede pragmatikğin önemini vurgular. Çalışma, dilin üretiminde ve performansında edimbilim ve söz edimlerinin rollerini göstermektedir. Ayrıca, iltifatların konuşma eylemlerine ve bunların İngilizce ve diğer diller arasındaki değiş tokuşuna odaklanarak kültürler arası pragmatiklerin kısa bir tanımını sunar. Çalışma boyunca, eğitimcilerin söz edimlerini, yani iltifatları öğretmelerini desteklemek için aşağıdaki önemli öğretim yöntemleri yapılmıştır. İlk olarak, öğrencilerin pragmatik farkındalığı artırılmalıdır, çünkü bu yön müzakereler veya karşılıklı iletişimlerde öncü bir rol oynar. İkinci olarak, öğretmenler öğrencilere iltifatların kültürel ve güncel özellikleri ve kendilerine özgü kalıpları hakkında sınıfta bazı uygulamalı deneyler kullanarak büyük miktarda bilgi sağlamalıdır; üçüncü olarak, mentorlar, etkileşim sırasında iltifat etmenin kaçınılmaz sonuçlarını, tehditlerini ve rahatsızlıklarını iltifat eden kişiye tanıyarak iyice açıklamalıdır. Bu çalışmaya göre iltifatların etkinliklerle öğretilmesi çok önemlidir, bu nedenle öğretmenler herkesi konuya çekebilir. Dikkate alınması gereken bir diğer husus ise ders kitaplarının sınıfta kullanılması, bildiri sınıfta söz edimleri öğretilirken ders kitaplarının çok fazla kullanılmamasını önermesi ve bazı özgün materyallerin ve gerçek hayat senaryolarının veya durumlarının kullanılmasını önermektedir. dersin amaçlarına ulaşmak için. Son olarak, konuşmacıların duygularının doğru yorumlanmasının önemini vurgular ve cinsiyet, kültür, din ve statü gibi aşağıdaki yönlere dikkat çeker.

Anahtar Kelimeler:: edimbilim, söz edimleri, iltifatlar, kültürel farkındalık, özgün materyaller, yorumlama, kültürler arası yönler.

Abstract

This paper illustrates how to teach speech acts of compliments in the EFL classroom. It pinpoints the importance of pragmatics in raising learners' linguistic and cultural perceptions. The study indicates roles of pragmatics and speech acts in the production and performance of the language. Furthermore, it presents a brief description of cross-cultural pragmatics, concentrating on the speech acts of compliments and their exchanges among the English and other languages. Throughout the work the following important teaching methods are made in order to support educators to teach the speech acts namely, compliments. Firstly, pragmatic awareness of the learners should be raised, because this aspect takes a leading part during the negotiations or mutual communications. Secondly, teachers ought to provide the learners with a huge amount of information about cultural and topical characteristics of compliments and their peculiar patterns by using some practical experiments in the classroom; thirdly, the mentors should thoroughly explain the unavoidable consequences of making compliments during the interaction by familiarizing their threats and inconveniences to the complimenting person. According

to this study it is vital to teach the compliments through the activities thus, the teachers may attract everyone to the topic. Another aspect that must be taken into account is the use of textbooks in the classroom, the paper offers not to use the textbooks too much while teaching the speech acts in the classroom, and it recommends utilizing some authentic materials and real-life scenarios or situations to achieve the objectives of the lesson. Finally, it highlights the significance of correct interpretation of emotions of the speakers and draws the attention to the following aspects, such as gender, culture, religion and status.

Key words: pragmatics, speech acts, compliments, cultural awareness, authentic materials, interpretation, cross-cultural aspects.

**COVID 19 PANDEMİSİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM YOLUYLA
GERÇEKLEŞTİRİLEN TÜRKÇE DERSLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİ
İNCELEYEN ÇALIŞMALARIN TEMATİK ANALİZİ**

**THEMATIC ANALYSIS OF THE RESEARCH ON TEACHERS' VIEWS ON TURKISH
LESSONS GIVEN IN DISTANCE EDUCATION DURING THE COVID 19 PANDEMIC
PERIOD**

Öğr. Gör. Dr. Ramazan ERYILMAZ

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Antalya-Türkiye

ramazan.eryilmaz@alanya.edu.tr

ORCID: 0000-0003-1596-7276

Özet

23 Mart 2020'den itibaren, bazen tamamen internet üzerinde çeşitli uygulamalarla bazen hem yüz yüze hem de uzaktan olmak üzere hibrit modelde, uzaktan eğitim faaliyetleri yürütülmüştür. Bu dönemdeki uzaktan eğitim faaliyetlerinin durumunu ortaya koymayı hedefleyen çalışmalar; mevcut sorunların ve fırsatların belirlenmesi, geleceğin eğitim politikalarının şekillendirilmesi açısından son derece önemlidir. Türkçe öğretmenlerinin uzaktan eğitimle Türkçe derslerine yönelik görüşlerini inceleyen pek çok araştırma yapılmıştır. Bu konuda yapılan çalışmaların bütüncül bir yaklaşımla ele alınması faydalı olacaktır. Bu çalışmada söz konusu çalışmalar çeşitli kriterlerle belirlenmiş, nitel veri analizine tabi tutulmuştur. Ortaya çıkan ortak tema ve kodlar ortaya konulmuştur. Bulgulara göre; uzaktan eğitime yönelik olumsuz görüşler, aktif Katılım sağlanamaması, alt yapı eksikliği sorunları, devamsızlık sorunu, motivasyon sorunları\dikkat dağınıklığı\isteksizlik, program ve kazanım sorunları\kazanım kısıtlılığı\ölçme değerlendirme sorunları, psikomotor gelişim sorunları\bedensel ağrılar ve hareketsizlik\ekran yorgunluğu, sosyalleşme sorunları, sınıf yönetimi sorunları ve verimliliğin sağlanamaması olmuştur. Uzaktan eğitime yönelik olumlu görüşler; dijital okuryazarlığı geliştirmesi, ekonomik olması, fiziksel imkanların daha fazla olması\görsel ve işitsel materyallerin zenginliği\zaman kısıtlılığı olmaması, çok sayıda öğrenciyle ders imkânı vermesi, sorumluluk bilinci kazandırması, teknoloji kullanımına katkı sağlaması ve yöntem, teknik zenginliği olmuştur. Dijital eğitimin pandemi sonrası dönemde de hızla geliştiği/gelişeceği göz önüne alınarak bu bulgular ışığında, öğretim programları, ders materyalleri ve öğretmen kadrosunun dönüşüme ayak uydurması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, Türkçe, öğretmen görüşleri, meta-analiz

Abstract

As of March 23, 2020, distance education activities have been carried out, sometimes entirely on the internet, with various applications, sometimes both face-to-face and remotely, with a hybrid model. Many studies aiming to reveal the status of distance education activities in this period are extremely important in terms of identifying current problems and opportunities and shaping the education policies of the future. Many studies have been conducted to examine the views of Turkish teachers about distance education and Turkish lessons. It would be beneficial to consider the studies on this subject with a holistic approach. In this study, related studies were determined by various criteria and subjected to qualitative data analysis. The common themes and codes that emerged were revealed. According to the findings; Negative views on distance education, Lack of Active Participation, Lack of infrastructure problems, Absenteeism problems, Motivation problems, Motivation

problems\Distractibility\Reluctance, Program and acquisition problems\Acquisition limitation\Problems in assessment and evaluation, Psychomotor development problems\Bodily pain and inactivity\ Screen fatigue, Socialization problems, Classroom management problems, Lack of productivity. Positive Opinions on Distance Education; Developing digital literacy, being economical, having more physical opportunities, Rich in visual and auditory materials, no time constraints, providing lessons with a large number of students, raising a sense of responsibility, Contributing to the use of technology, Method and technical richness. In this period when digital education develops, curricula, courses and teacher staff need to be prepared for these developments.

Keywords: Distance education, Turkish, teacher aspects, meta-analysis

DANIŞMENDLİ SIKKELERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Araştırmacı Danişmend Hüseyin ŞAHİN

Niksar Belediyesi

Tokat - Türkiye

vakainuvist@gmail.com

Araştırmacı Öz dilek ÖZCAN

Niksar Belediyesi

Tokat – Türkiye

Özet

Anadolu'nun büyük bölümünün fethini gerçekleştirmiş, Anadolu'da ilk devlet örgütlenmesine girmiş destansı bir miras bırakmış ve kültürel olarak hala varlıkları devam eden Danişmendli Devletinin bastırılmış olduğu paraların karakteristik ve kronolojik olarak ortaya konması üzerine kısa bir değerlendirme yapılacaktır. Dönem olarak Anadolu'ya gelen bu alanda yine yerel imkanların kullanımı ile ortaya çıkan farklı ve karakteristik sikkelerin tanımlanması karmaşık olan bu konunun aydınlanmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Danişmendli, Niksar, Sikke,

Abstract

A brief evaluation will be made on the characteristic and chronological presentation of the coins minted by the Danishmend State, which conquered most of Anatolia, entered the first state organization in Anatolia, left an epic legacy, and is still culturally active. The definition of different and characteristic coins that emerged with the use of local opportunities in this area, which came to Anatolia as a period, will contribute to the enlightenment of this complex subject.

Keywords: Danişmendli, Niksar, Sikke,

DASTANI-AHMED HARAMİ ŞİİRİNİN DİL VE TARZ ÖZELLİKLERİ
LANGUAGE AND STYLE FEATURES OF DASTANI-AHMED HARAMI POEM

Muallim Vəsilə RAZİMİ

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Bakü - Azerbaycan

vesilerazimi99@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2613-1071

Özet

13. yüzyıl Azerbaycan şiirinin en güzel örneklerinden biri "Dastani-Ahmed Harami" şiiridir. "Dastani-Ahmed Harami" anadil edebiyatımızın ilk ürünlerinden biridir.

1928 yılında Türk bilgini Ahmed Talat Onay tarafından keşfedilen eser, önsöz, sözlük ve şerhlerle yayımlanarak edebiyat ve bilim camiasına ulaştırılmıştır.

Kaynaklarda veya edebi metinlerde şiirin tarihi belirtilmese de, şiirin dil ve üslup özelliklerine göre T. Onay, 13. yüzyıl Azerbaycan edebiyatının bir anıtı olduğunu onaylar: karşılaştırılmaz. dil ve üslupla. Ancak yedinci yüzyılın sonunda, dil ve üslup tamamen farklıydı. ”

"Dastani-Ahmad Harami" Azerbaycanlı araştırmacıların da ilgisini çekmiş, H. Arashlı, K. Valiyev, T. Hacıyev, Y. Seyidov ve diğerleri şiirin ideolojik ve sanatsal nitelikleri, dili ve üslubu hakkında övgüye değer yorumlar yapmışlardır.

Şiirin dil ve üslup özellikleri, eserin "Dada Korkut" un dil ortamından türediğini söylemeye zemin hazırlamaktadır. Hasanoğlu, Y. Maddah, M. Zarir, G. Burhaneddin, İ. Nasimi gibi ana dili konuşan sanatçılar tarafından yazılan ve oluşturulan dönemin bir ürünüdür.

Araştırmacılar, eski Türk dili anıtları "Dada Korkut", "Divani-Hikmet", Gül Ali'nin "Kıssayı-Yusif", M. Zarir, S. Fakih'in "Yusif ve Züleyha" adlı şiirlerinde şiirin dil özelliklerini ve üslup tonlarını incelediler. , G. Burhanaddin, İ. Nesimi ve b. Sanatçıların dil ve üslup özellikleri ile karşılaştırılması ve benzerliği de eserin Azerbaycan Türkçesi ile yazıldığını teyit etmektedir.

"Dastani-Ahmad Harami"nin derleyicilerinden biri olan A. Safarlı, anadil şiirimizin ilk oluşum tarihini, fikir ve tema kaynaklarını, sanatsal ve şiirsel özelliklerini incelemek açısından son derece değerli bir eser olduğunu belirtiyor.

Anahtar Kelimeler: Şiir, Dil, Üslup, Akıl Yürütme, Sanatsal-Şiirsel.

Abstract

One of the most beautiful examples of 13th century Azerbaijani poetry is the poem "Dastani-Ahmad Harami". "Dastani-Ahmad Harami" is one of the first products of our native language literature.

The work was discovered by the Turkish scholar Ahmed Talat Onay in 1928, published with forewords, dictionaries and commentaries and delivered to the literary and scientific community.

Although there is no mention of the date of the poem in the sources or in the literary text, according to the language and stylistic features of the poem, T. Onay confirms that it is a monument of 13th century Azerbaijani literature: can not be compared with language and style. But by the end of the seventh century, it was completely different in language and style. ”

"Dastani-Ahmad Harami" also attracted the attention of Azerbaijani researchers, H. Arasli, K. Valiyev, T. Hajiyev, Y. Seyidov and others made commendable comments on the ideological and artistic qualities, language and style of the poem.

The linguistic and stylistic features of the poem give grounds to say that the work is derived from the linguistic environment of "Dada Gorgud" Hasanoglu, Y. Maddah, M. Zarir, G. Burhaneddin, I. It is a product of the period written and created by native-speaking artists like Nasimi.

Researchers have studied the linguistic features and stylistic shades of the poem in the ancient Turkic-language monuments "Dada Gorgud", "Divani-Hikmet", Gul Ali's "Qisseyi-Yusif", M. Zarir, S. Faqih's "Yusif and Zuleykha", G. Burhanaddin, I. Nasimi and b. The comparison and similarity with the language and stylistic features of the artists also confirms that it was written in Azerbaijani Turkish.

One of the compilers of "Dastani-Ahmad Harami" A. Safarli notes that it is an extremely valuable work in terms of studying the history of the initial formation of our native language poetry, sources of ideas and themes, artistic and poetic features.

Keywords: Poem, Language, Style, Reasoning, Artistic-Poetic.

**FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN THE REPUBLICAN PERIOD AND RELATIONS
BETWEEN EASTERN EUROPEAN COUNTRIES AND TURKEY IN THE FIELD OF
EDUCATION AND CULTURE**

PhD Candidate Dilan KALAYCI

Gazi University

Ankara – Türkiye

dilan.kalayci@gazi.edu.tr

ORCID: 0000-0002-2778-754X

Abstract

A foreign language, which has become a privilege from a cultural, scientific and social point of view, as well as a communication task, has become widespread globally and It has taken its place in the field of education. The innovations seen in the field of education in Turkey during the Republican Period were created in order to catch up with the era and it was aimed to achieve success in foreign language teaching with increasing cultural and political relations between the countries. The aim of the research is to examine the development of foreign language teaching in the Republican Period process and the relations between Eastern European Countries and Turkey in the field of education. For this purpose, Bulgaria, Romania, Croatia, Estonia, Hungary, Republic of Moldova, Poland, Kosovo are in the scope of the research constitute. Document analysis was used as one of the qualitative research methods in the research.

Key words: Foreign Language, Republican Period, Eastern European Countries, Education, Culture.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN AKRAN İLETİŞİMİNDE SAHİP OLDUKLARI TEMEL DEĞERLER

MIDDLE SCHOOL STUDENTS' BASIC VALUES OF PEER COMMUNICATION

Doktorant Dilek BİLGİN

Gazi Üniversitesi

Ankara – Türkiye

dilekinanbilgin@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2124-8852

Özet

Araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin akran iletişiminde sahip olduğu temel değerleri belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri ile görüşme yapılmış, akran iletişiminde sahip oldukları temel değerleri tespit etmek amaçlanmıştır. Tespit edilmeye çalışılan değerler Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 2017 yılında yayınlamış olduğu on kök değer olan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri ile sınırlandırılmıştır. Çalışma, Trabzon ilinin Akçaabat ilçesinde bulunan Cumhuriyet Ortaokulu öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin sahip oldukları temel değerlerin belirlenmesinde uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma kapsamında 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine ait toplam 16 form elde edilmiş, elde edilen bu formlar içerik analizi ile incelenmiştir. Araştırmanın bulguları neticesinde ortaokul öğrencilerinin akran iletişiminde sahip oldukları değerlerde en yüksek oranın saygı değerine ait olduğu; ortaokul öğrencilerinin akran iletişiminde sahip oldukları değerler arasında vatanseverlik değerinin tespit edilemediği; ortaokul öğrencilerinin akran iletişiminde sahip oldukları değerler cinsiyet açısından deşifre edildiğinde; kız öğrencilerin sahip olduğu değerler arasında en yüksek oranın dürüstlük ve saygı değerine, erkek öğrencilerin sahip olduğu değerler arasında ise en yüksek oranın saygı ve öz denetim değerlerine ait olduğu; ortaokul öğrencilerinin akran iletişiminde sahip oldukları değerler sınıf seviyesi açısından deşifre edildiğinde; en fazla değere 7. sınıf öğrencilerinin, en az değere ise 8. sınıf öğrencilerinin sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: değer, değerler eğitimi, iletişim, eğitim.

Abstract

The research aimed to identify basic values that middle school students have in peer communication. To this end, the research used a qualitative research design and interviews for data collection. 5th-, 6th-, 7th-, and 8th-grade students were interviewed to explore their basic values of peer communication. The values investigated were limited to justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, and helpfulness, which are the ten core values published by the Board of Education and Discipline in 2017. The research was carried out with students attending a middle school located in the Akçaabat district of Trabzon. An interview form designed in line with expert opinions was used to determine students' basic values. Sixteen interview forms were obtained and analysed using content analysis. The analysis results showed that respect was the most common value that the middle school students hold in peer communication, while patriotism was not among the values that the students hold in peer communication. Additionally, in the analysis of students' values of peer communication according to gender, honesty and respect were the most common values among female students, while respect and self-control were the most common values among male

students. In the analysis of students' values of peer commutation according to the grade level, 7th-grade students had the most values, while 8th-grade students had the least values.

Keywords: value, values education, communication, education.

DİL EKONOMİSİ SORUNUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ
THE HISTORICAL DEVELOPMENT OF THE PROBLEM OF LANGUAGE
ECONOMY

PhD. Khayrulla SAIDOV

Buhara Devlet Üniversitesi

Bukhara-Özbekistan

renu2004@mail.ru

ORCID: 0000-0001-9435-3218

Özet

Makalenin amacı, modern İngilizce ve Özbekçe dillerinde dil ekonomisinin özelliklerini incelemektir. Çalışmada kullanılan araştırma yöntemleri, terminolojik materyalin sürekli seçimi yöntemini, kelime biçimlendirici modellerin yeniden inşa yöntemini, tanımsal ve bileşen analizi yöntemlerini, nitel ve nicel analiz yöntemlerini vb. içerir. Dilsel bir fenomen olarak ekonomiye olan ilgi, her zaman dilbilimcilerin ilgi odağı olmuştur. Ancak dil sisteminin geliştirilmesi ve iyileştirilmesindeki rolü farklı şekillerde değerlendirilmektedir. Bazı bilim adamları bunu dilin gelişiminin ana yasası olarak kabul ederler (I.A. dil sisteminde meydana gelen tüm değişiklikler bu yasayla açıklanamaz (F. de Saussure, O. Espersen) ve yine diğerleri ekonominin dünyadaki rolünü reddeder. dilin gelişimi ve işleyişi Dil yapısının tanımlanması gerektiği düşüncesi. Dolayısıyla ekonomi, evrensel rolünü dil sisteminin tüm seviyelerinde gösteren bir dil yasasıdır. Ekonomi ilkesinin önde gelen dilbilimciler tarafından dilin gelişmesinde ve zenginleştirilmesinde itici güçlerden biri olarak kabul edildiğini belirtmek gerekir. Bu sorunun sistematik olarak incelenmesi 19. yüzyılda başladı, ancak dil gelişiminin dil ekonomisine yönelik dinamikleri henüz yeterince çalışılmadığından alaka düzeyi henüz tükenmedi.

Anahtar kelimeler: dil ekonomisi, ekonomik dağılım, en az çaba yasası, dil tasarrufu.

Absract

The aim of the article is to study the peculiarities of language economy in the modern English- and Uzbek-language. The methods of research which have been used in the work include the method of continuous selection of terminological material, method of reconstruction of word-formative models, methods of definitional and component analysis, methods of qualitative and quantitative analysis, etc. The interest in economy as a linguistic phenomenon has always been the focus of linguists' attention. However, its role in the development and improvement of the language system is assessed in different ways. Some scholars recognize it as the main law of the development of language (I.A. not all changes occurring in the language system can be explained by this law (F. de Saussure, O. Espersen), and still others deny the role of economy in the development and functioning of language. The thought that language structure should be defined. . Thus, economy is a linguistic law that manifests its universal role at all levels of the language system. It should be noted that the principle of economy is recognized by leading linguists as one of the driving forces in the development and enrichment of the language. The systematic study of this problem began in the 19th century, but its relevance has not yet been exhausted, since the dynamics of language development towards linguistic economy has not yet been sufficiently studied.

Key words: language economy, economical distribution, the law of least effort, saving linguistic.

**SÖYLEMİN YAPISINDA BİLGİ OLUŞTURAN ARAÇLAR (FAKTÖRLER)
INFORMATION FORMING TOOLS (FACTORS) IN THE STRUCTURE OF
DISCOURSE**

Prof. Dr. Zubaydullo RASULOV

Buhara Devlet Üniversitesi

Bukhara-Özbekistan

zubayd@yandex.ru

ORCID ID: 0000-0003-0554-1319

Özet

Bilgi, bir iletişim ortamında iletilen ve bir kişinin bilişsel faaliyetinin fikir biçiminde gerçekleştirilmesi olan bir bilgi biçimidir. Başka bir deyişle, bilgi, evrenin biliş sürecinde ustalaştığı bilgisini yansıtan, belirli dilsel işaretler aracılığıyla bir kişinin deneyimidir. Şu anda, her insanın evreni kendi tarzında algılayabileceği ve kendi hedeflerine, bilişsel faaliyetleri organize etme araçlarına sahip olabileceği unutulmamalıdır. Daha fazla içerik, kişinin ve söylemin tutumunu belirler. Söylem veya konuşma yapısını belirlerken ifade edildiği bilgi yapısının rolü önemlidir. Birçoğu bilgi yapısının konuşmanın yapısını iki bölüme ayırdığına inanıyor. Bunlardan ilki, söylem bileşenlerinin karşılıklı bağımlılığını yansıtırken, ikincisi, tamamen yeni bilgilerin ortaya çıkmasından önce bilinen bilgileri zenginleştirmek, söylemi güncelleme hesabından genişletmek görevini içerir. Ancak daha önce bilinen veri aktarımı vakaları da vardır. Söylemdeki bilginin sözelleştirilmesi farklı şekilde gerçekleşir ve dilin hangi tipolojik gruba ait olduğu da önemlidir. Örneğin, (Türk, Özbek, Rus, Macar, ücretsiz kelime sırası ile dillerde ve benzeri.) konuşma yapısının yapısındaki kelimelerin bileşimi, bilginin ifadesini etkiler. Ve İngilizce'de, bilginin gerçekleştirilmesi için ana araç tonlamadır. Japonca yazılmış metinlerde, bu görev genellikle morfolojik unsurlar tarafından gerçekleştirilir. Ancak, söz konusu araçlar şu ana kadar tüm dillerde mevcuttur.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, bilişsel faaliyetler, söylemin tutumu, dilsel işaretler, bilginin sözelleştirilmesi.

Abstract

Information is a form of knowledge that is transmitted in a communication environment and is the realization of a person's cognitive activity in the form of ideas. In other words, information is the experience of a person through certain linguistic signs, reflecting his knowledge that he has mastered in the process of cognition of the universe. At this time, it should not be forgotten that each person can perceive the universe in his own way and have his own set of goals, means of organizing cognitive activities. Further content dictates the attitude of the person and discourse. The role of the information structure in which it is expressed is important when determining the discourse or conversational structure. Many believe that the information structure divides the structure of speech into two parts. While the first of them reflects the interdependence of the components of discourse, the second includes the task, to enrich the information known before the introduction of completely new information, expanding the discourse from the update account. But there are also cases of previously known data transfer. Verbalization of information in the discourse occurs differently, and it is also important what typological group the language belongs to. For example, in the languages with the free word order (Turkish, Uzbek, Russian, Hungarian, and so on.) the composition of words in the structure of speech

construction affects the expression of information. And in English, the main tool for the actualization of information is intonation. In Japanese-written texts, this task is often performed by morphological elements. However, the mentioned tools are available in all languages so far.

Key words: knowledge, cognitive activity, attitude of the discourse, linguistic signs, verbalization of information.

TÜRK BASININDA GAGAUZLAR
GAGAUZ PEOPLE IN THE TURKISH PRESS

Doç. Dr. Kamelya TEKNE

Kırklareli Üniversitesi

Kırklareli – Türkiye

kamelyatekne@klu.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7635-2326

Özet

Türk dünyasının müstesna bir parçası olan Gagauzlar tarihleri boyunca yaşadıkları siyasi ve kültürel iklimin koşullarına rağmen benliklerini muhafaza etmeyi ilke edinmiş bir Türk topluluğudur. Gagauzca'nın yaşayan Türk lehçelerinden biri olarak varlığını sürdürmesi bu olgunun ön plana çıkan kanıtlarındandır. İnançları itibari ile Doğu Ortodoks Kilisesi'ne bağlı olan Hıristiyan Gagauz Türkleri 1994 yılından itibaren Moldova Cumhuriyeti'ne bağlı Gagauz Yeri Özerk Bölgesi'nde yasal statüsüne sahip bir konumdadır. Bununla birlikte Gagauz nüfusu Bulgaristan, Romanya, Ukrayna, Polonya, Rusya, Beyaz Rusya, Gürcistan, Yunanistan, Türkiye ve bağımsız Türk Cumhuriyetleri dahil olmak üzere geniş bir coğrafi sahaya yayılmıştır.

Bu çalışma Türk basınında Gagauz Türklerine dair verilen haber ve bilgilerin kamuoyuna aktarımını irdeleyen genel bir değerlendirme mahiyetinde ele alınmıştır. Bu amaçla dönemin yayınları olan Cumhuriyet, Ulus, Tan, Milliyet, Son Posta, Haber, Vakit, Zaman, Akşam, Anadolu, Kurun gazetelerinde Gagauzlar hakkında yayımlanan çeşitli haberler ve yazılar tespit edilmiştir. Toplumun başlıca haber alma kaynakları olan gazetelere yansıyan haber ve köşe yazıları genç Türkiye Cumhuriyeti'nin Gagauz siyaseti hakkında referanslar içerirken Gagauzların millî şuurun gücüyle Türk kimliğinden taviz vermeyen millî vicdanını son derece sarıh bir biçimde vurgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: Gagauzlar, Türk basını, Türk dünyası.

Abstract

Gagauz people, who are an exceptional part of the Turkish world, are a Turkish community that has adopted the principle of preserving their identities despite the conditions of the political and cultural climate they have lived through throughout their history. The existence of Gagauz language as one of the living Turkish dialects is one of the prominent proofs of this phenomenon. Christian Gagauz Turks, who are affiliated with the Eastern Orthodox Church in terms of their beliefs, have a legal status in the Autonomous Territorial Unit of Gagauzia of the Republic of Moldova since 1994. However, the Gagauz population is spread over a wide geographical area, including Bulgaria, Romania, Ukraine, Poland, Russia, Belarus, Georgia, Greece, Turkey and independent Turkic Republics.

This study is considered as a general evaluation examining the transfer of news and information about Gagauz Turks in the Turkish press to the public. For this purpose, various news and articles about Gagauz people were determined in the newspapers Cumhuriyet, Ulus, Tan, Milliyet, Son Posta, Haber, Vakit, Zaman, Akşam, Anadolu, Kurun, which were the publications of the period. While the news and columns reflected in the newspapers, which are the main news sources of the society, contain references about the Gagauz politics of the young Republic of Turkey, they very clearly emphasized the national conscience of the Gagauz people, which does not compromise their Turkish identity with the power of national consciousness.

Keywords: Gagauz people, Turkish press, Turkic world.

**MİRJAKIP DUVLATULİNİN “BAHTSIZ CAMAL” ROMANINDA KAZAK KADININ
TOPLUMDA YERİ**

**THE PLACE OF THE KAZAKH WOMAN IN SOCIETY IN MIRJAKIP
DUVLATULI'S NOVEL "UNFORTUNATE JAMAL"**

Dr. Ayten ABBASOVA

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Bakü - Azerbaycan

ayten_abbasova@list.ru

ORCID: 0000-0003-3799-8794

Özet

Kazak halkının yaşadığı sıkıntılar, asimile sorunları 19. yüzyılda yenileşme ve aydınlanma hareketini daha da hızlandırmıştı. 20. yüzyılın ilk yarısında kazak halkının sosyal durumu, bölgede dönen politik oyunlar, ihtilaller doğal olarak Kazak edebiyatına da ciddi etki etmiştir. Bu dönemde Kazak şiirinde devrimlerle barışmama ve halkın yaşadığı sorunları dile getirmeği kendine gaye edinen bir çok aydınların dilinden duyulmaktadır. Özellikle de halkını gaflet uykusundan uyandırmak, milli benliğini kavraması, milli birliğe seslenmesi dönemin önde gelen aydınlarından olan Mirjakıp Duvlatulinin eserlerinin en önemli gayesidir. Mirjakıp Duvlatuli (1885-1935) kazaklarda içtimai ayaklanmanın ve aydınlanma hareketinin önde gelen simalarından biri olmakla beraber Kazak edebiyatını değerli eserleri ile zenginleştiren bir yazar olarak bilinmektedir. Duvlatuli yazdığı değerli eserlerin yanı sıra 1910. yılında basılmış “Bahtsız Camal” eseri ele Kazak edebiyatında roman türünün ilk örneğini ortaya koymuştur. Hacim bakımından roman için küçük sayılsa da, yazar edebi türün özelliklerini ön planda tutmak yerine verdiği kamusal mesajı daha ön plana almıştır. Kadının toplumdaki yeri, kendi kaderini belirlemeğe hakkının olmaması yazarı endişelendirmektedir. Camalın timsalinde Kazak toplumunda kadının yeri probleminin öne sürüldüğü romanda kadının hem ailede, hem toplumda söz sahibi olması, eğitim alarak kendini geliştirmesi, her şeyde olduğu gibi evlenirken de kendi kararını kendi vermesi isteğini dile getirmektedir. Halkın gelişimini sadece eğitimde ve bilimde gören yazar romanın başına eklediği şiir parçasında kazak halkına seslenerek uyanışa, bilgilenmeğe, gelişmeğe davet eder. Bu yolla hayatını köle gibi geçiren, başlık parası adı altında satılan Kazak kızlarının acı kaderini edebiyata taşıyarak çözüm aramaktadır. Bu bakımdan eserin edebi özellikleri değil, tematik yeniliğinin üstünlüğü onun kazak edebiyatının değerli eserleri sırasında yer almasını sağlar.

Anahtar kelimeler: Mirjakıp Duvlatuli, roman türü, Kazak kadını, eğitim, aydınlanma hareketi

Abstract

Troubles and assimilation problems of the Kazakh people accelerated the innovation and enlightenment movement in the 19th century. In the first half of the 20th century, the social situation of the Kazakh people, the political games in the region, and the revolutions naturally had a serious impact on Kazakh literature. In this period, it is heard from the language of many intellectuals who aimed not to make peace with the revolutions and to express the problems of the people in Kazakh poetry. In particular, the most important aim of the works of Mirjakıp Duvlatulin, one of the leading intellectuals of the period, is to wake his people from their sleep of heedlessness, to grasp their national identity and to call out to national unity. Mirjakıp Duvlatuli (1885-1935) is known as a writer who enriches Kazakh

literature with his valuable works, as well as being one of the leading figures of the social uprising and enlightenment movement in the Kazakhs. In addition to the valuable works he wrote, Duvlatuli's work "Hatsız Jamal", which was published in 1910, presented the first example of the novel type in Kazakh literature. Although it is considered small for the novel in terms of volume, the author has put the public message given to the forefront rather than prioritizing the characteristics of the literary genre. The place of women in society and the fact that they do not have the right to determine their own destiny worries the author. In the novel, in which the problem of the place of women in Kazakh society is put forward in the example of Jamal, he expresses the desire of women to have a say both in the family and in the society, to improve themselves by getting education, and to make their own decisions while getting married, as in everything else. The author, who sees the development of the people only in education and science, calls out to the Kazakh people in the piece of poetry he added to the beginning of the novel and invites them to awaken, learn and develop. In this way, he seeks a solution by conveying the bitter fate of Kazakh girls, who spent their lives like slaves and sold under the name of bride price, to literature. In this respect, not the literary features of the work, but the superiority of the thematic innovation makes it take place among the valuable works of Kazakh literature.

Keywords: Mirjakip Duvlatuli, novel genre, Kazakh woman, education, enlightenment movement

TURKIY TILLARI FRAZELOGIYASIDA “KO‘Z” FRAZEOSOMATIZMINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

O‘Qituvchi, Sayfullayev Baurjan NURUMBETO‘G‘LI

Nizomiy Nomidagi Toshkent Davlat Pedagogika Universiteti

Taʼkent - O‘zbekistan

bauirjan_sayfullayev96@mail.ru

Annotatsiya.

Ushbu maqolada leksikologiyaning bir bo‘limi frazeologiya sohasiga bag‘ishlangan bo‘lib, unda asosan turkiy tillar tilshunosligidagi “ko‘z” frazeosomatizmi tasnif qilinadi. Shuningdek, somatik iboralarning ifoda samaradorligi va o‘ziga xos xususiyatlari yoritib beriladi.

***Tayanch so‘zlar:** Leksika, frazeologiya, frazeosomatizm, grammatika, sinxron, diaxron, ibora, omonim, sinonim, antonym, komponent, semantika, obraz.*

Аннотация. В данной статье раздел лексикологии посвящен области фразеологии, которая в основном занимается классификацией «глазных» фразеосоматизмов в тюркском языкознании. Он также подчеркивает эффективность и специфичность соматических выражений.

***Ключевые слова:** Лексика, фразеология, фразеосоматизм, грамматика, синхрон, диахрон, фразы, омоним, синоним, антоним, компонент, семантика, образ.*

Abstract

In this article, a section of lexicology is devoted to the field of phraseology, which mainly classifies "eye" phraseosomatism in Turkic linguistics. It also highlights the effectiveness and specificity of somatic expressions.

***Keywords:** Vocabulary, phraseology, phraseosomatism, grammar, synchronously, diachron, phrases, homonym, synonym, antonym, component, semantics, image.*

TÜR TEORİSİNİN TEMELLERİ

FUNDAMENTALS OF GENRE THEORY

Dr. Гулноза ОРИПОВА

Fergana Devlet Üniversitesi

Fergana - Özbekistan

gulnoza_oripova81@mail.ru

ORCID: 0000-0003-3403-5706

Özet

Günümüzde tür sorunu tartışmalı ve aynı zamanda en acil sorunlardan biridir. Tür kavramının kökenlerini ve anlamsal evrimini ele alan, teorik bilimsel doğrulaması, incelediğimiz problemin amacıdır. Tür kategorisinin dünya edebiyatında edebî sürecin bütünlüğünü ve devamlılığını sağlamada, türün gelişiminin farklı edebî dönemlerde benzersiz bir olgu haline gelmesinde en güçlü etkenlerden biri olduğu teorik olarak bilimsel temellere dayanmaktadır. Türün kanonu her seferinde tarihsel olarak belirli bir tipolojik çeşitliliği yansıtır, bu nedenle tür sürekli olarak gelişmektedir, bilim adamlarının teorik fikirleri temelinde geliştirilmiştir. Tarih, sosyoloji, ekonomi, psikoloji gibi bir dizi faktör, türün edebi bir kategori olarak gelişimi ile doğrudan ilişkilidir. Türün, tarihsel-teorik karakterin kavramsal bir tanımı olarak edebi eserlerin evrensel bir sınıflandırma birimi olarak hizmet etmesi teorik olarak temellendirilir.

Anahtar kelimeler: tür, edebi süreç, tür kanonu, edebi dönem, tarihsel-teorik ilke, sınıflandırma, edebi türlerin evrimi.

Abstract

Today, the genre problem is controversial as well as one of the most pressing issues. Addressing the origins and semantic evolution of the concept of genre, its theoretical scientific substantiation is the goal of the problem we are studying. It is theoretically scientifically based that the genre category is one of the strongest factors in ensuring the unity and continuity of the literary process in world literature, the development of the genre to become a unique phenomenon in different literary periods. The canon of the genre each time reflects a historically specific typological diversity, so that the genre is constantly evolving has been developed on the basis of the theoretical ideas of scholars. A number of factors such as history, sociology, economics, psychology are directly related to the development of the genre as a literary category. The fact that the genre serves as a universal unit of classification of literary works as a conceptual definition of historical-theoretical character is theoretically based.

Keywords: genre, literary process, genre canon, literary period, historical-theoretical principle, classification, evolution of literary genres.

AZERBAJCAN TÜRKÇESİNİN NAHÇIVAN AĞIZLARI İLE GAGAVUZ TÜRKÇESİNİN ORTAK LEKSİKASI

COMMON LEXIC OF GAGAUZ TURKISH WITH NAHCHIVAN DIALECTS OF AZERBAIJAN TURKISH

Doç.Dr. Galibe HACIYEVA

Nahçıvan Devlet Üniversitesi

Nahçıvan - Azerbaycan

oguz.haciyev@gmail.com

Özet

Azerbaycan Türkçesinin güney grubuna ait Nahçıvan ağızlarının genel Türkçenin düzeyinde karşılaştırılması, çağdaş Azerbaycan edebi dilinin oluşumunda farklı Türk boylarının dil unsurlarının önemli bir rol oynadığını gösteriyor. Nahçıvan ağızlarının Türk dilleri bazında ve eski Türk yazılı anıtlarının dilsel malzemeleri temelinde tarihi yönden araştırılması, çağdaş Azerbaycan Türkçesindeki mevcut eski Oğuz, Bulgar, Kıpçak, Peçenek, Selçuk, Uygur ve diğer Türk tayfa dil unsurlarının çağdaş Türk dillerinin hepsinde birleştiğini, aynı zamanda Azerbaycan edebi dilinin oluşumunda ve gelişmesinde büyük rol oynadığını gösteriyor.

Karşılaştırmalı diyalektolojik araştırmalardan açıkça görülmektedir ki, zaman-zaman farklı siyasi süreçler sonucunda Türk halklarının ayrılması ve bağımsız bir ulus haline gelmesi, Türk dilinin tüm yapısal-anlamsal sistemi ile birlikte fonetik, leksik ve gramer yapısı üzerinde de belirli bir etkiye sahip olmuştur. Ama yabancı dillerin etkisi altında kalmasına rağmen, etnik adlarla bağımsız dil gibi tanımlanmış çağdaş Türk dillerinin hiç biri tarihi köklerinden koparılamamıştır. Aynı şekilde Azerbaycan ve Gagavuz Türklerinin dili çağdaş dönemde artık farklı etnik isimlerle bağımsız bir dil olarak kabul edilse de, bu dillerdeki mevcut dilsel unsurlar, özellikle leksik birimler çağdaş Azerbaycan ve Gagavuz Türklerinin dilinin ortak bir etnik kökene sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Dil dışı faktörlerin etkisinin sonucu olarak çağdaş Azerbaycan Türkçesinin yazı dili ile Gagavuz Türkçesinin fonetik yapısında farklılık bir kadar fazla görünmüş olsa da, Nahçıvan ağızları ile Gagavuz dilindeki leksik birimlerin paralel kullanılması her iki Türkçenin kökünün eski Oğuzca'ya dayandığını gösteriyor: *böyün – bu gün, bitikə - bir tikə, siftə - birinci, ilk, öddək – qorxaq, biyol – bir dəfə, bildir – keçən il, sövkənməy – dayanmaq, ayam-sayam – ara-sıra, mıx – mismar, xaliz-xalis, oya-oyalanmaq (gecikmək), çımkıır-çımxır (qışqır, azarla), kasavat-kəsavət (üzüntü, sıxıntı), peeda-peyda (aşkar, bəlli), çözmək-çözmək (düzəltmək, yoluna qoymaq), toka-toqqa (kəmə), mayhoş-meyxoş (turşabənər).*

Azerbaycan ve Gagavuz Türkçelerinde küçük fonetik farklılıklarla özdeş olan türküler, bayatlar (maniler) ve laylalarda (ninnilerde) aynı dil unsurlarının ortak şekilde korunması, aynı köklü bu diller arasında tarihi bir köprü oluşturarak tarihi mirasın kopmaz bağlarının sağlanmasında önemli etkenlerden biridir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Türk, Gagavuz, Oğuz, Bulgar, Kıpçak, Peçenek, Selçuk, Uygur, Nahçıvan, ağız, diyalektolojik, fonetik.

Abstract

The comparison at the level of general Turkish of the Nakhchivan dialects belonging to the southern group of Azerbaijani Turkish shows to play an important role of the linguistic elements of different Turkic tribes in the formation of the contemporary Azerbaijani literary language. The historical research in the linguistic materials of ancient Turkish written monuments and on the basis of Turkic languages of Nakhchivan dialects

and shows combined in all of contemporary Turkish languages of old Oghuz, Bulgarian, Kipchak, Pechenek, Seljuk, Uyghur having in contemporary Turkic language and the language elements of other Turkish crew, at the same time it shows to play an important role in formation and development of the Azerbaijani literary language.

It is clear from the comparative dialectological studies that the separation of the Turkic peoples and their becoming an independent nation as a result of different political processes from time to time had a certain effect on the phonetic, lexical and grammatical structure of the Turkish language as well as the entire structural-semantic system. However, despite being under the influence of foreign languages, none of the contemporary Turkish languages which were named as independent languages with ethnic names has not been separated from their historical dialects. Like wise, although the language of Azerbaijani and Gagauz Turks is now accepted as an independent language with different ethnic names in the contemporary period. The existing linguistic elements in these languages, especially the lexical units prove that the language of contemporary Azerbaijani and Gagauz Turks has a common ethnic origin.

Although the differences in the phonetic structure of Gagauz Turkish and the written language of contemporary Azerbaijani Turkish as a result of the influence of non-linguistic factors seem to be quite a bit, the parallel use of lexical units in Nakhchivan dialects and Gagauz language shows that the roots of both Turkic languages are based on old Oghuz: *böyün – bu gün* (today), *bitikə - bir tikə* (a piece), *siftə - birinci* (first), *ilk, öddək – qorxaq* (coward), *biyol – bir dəfə* (once), *bildir – keçən il* (last year), *sövkənməy – dayanmaq* (lean on), *ayam-sayam – ara-sıra* (occasionally), *mıx – mismar* (nail), *xaliz-xalis* (all), *oya-oyalanmaq – gecikmək* (be late), *çimkir-çimxır – qışqır, azarla* (to shout), *kasavat-kəsavət – üzüntü, sıxıntı* (sadness, boredom), *peyda-peyda – aşkar, bəlli* (obvious), *çözmək-çözmək – düzəltmək, yoluna qoymaq* (correct, put in place), *toka-toqqa – kəmər* (belt), *mayhoş-meyxoş – turşabənzər* (similar to sour).

The common preservation of the same language elements in the folk songs, bayats (manis) and layla (lullabies) which are identical with minor phonetic differences in Azerbaijani and Gagauz Turkish is one of the important factors in providing the unbreakable ties of the historical heritage by creating a historical bridge between these languages with the same root.

Keywords: Azerbaijan, Turk, Gagauz, Oghuz, Bulgarian, Kipchak, Pechenek, Seljuk, Uyghur, Nakhchivan, dialect, di

GAGAVUZ DESTANLARINDA TÜRK KÜLTÜR COĞRAFYASI TURKISH CULTURAL GEOGRAPHY IN GAGAUZ EPIC

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir ERGÜN

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas - Türkiye

anadolucogرافya1@gmail.com

ORCID: 0000-003-1753-0131

Özet

Destanlar ait oldukları milletlerin geçmişleri hakkında önemli bilgiler veren, gelenek ve göreneklerini yansıtan ve aynı zamanda kimliğinin oluşmasında büyük etkiye sahip olan edebi eserlerdir. Destanlar milletlerin veya kahramanların olağanüstü mücadelelerini anlatırken aynı zamanda bu mücadelelerin geçtiği mekânlar ile içinden çıktığı toplumların sosyal hayat ve kültürel özellikleri hakkında önemli bilgiler de sunmaktadır. Bu çalışmada Gagauz Destanları'nın Türk kültür coğrafyası açısından incelenmesi, ve bu destanlarda Türk kültürüne ait unsurların belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıyla yürütülmüş, veri toplama aracı olarak doküman analizinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda Nevzat ÖZKAN tarafından kaleme alınan "Gagavuz Destanları" adlı eserde yer alan Köroğlu, Tepegöz, Dengiboz, Âşık Garip, Arzu İle Kamber, Şah İsmail ve Gan-Kişi destanları içerisinde geçen kültürel coğrafya unsurları belirlenerek bu destanlarda Türk kültürüne ait izlere ulaşmaya çalışılmıştır. Kültürel coğrafya unsurlarından dini unsurlar, yönetim şekli, bitki ve hayvan türleri, aile yapısı, avlanma gibi özellikler bahsi geçen Gagauz destanlarının herbirinde büyük oranda benzer biçimde yer almaktadır. Ayrıca Gagauz destanlarının geçtiği "Balkanlar, Tuna, Sivri Tepe, Bucak, Kaz Dağı" gibi mekânların bir çoğunun günümüzde de var olduğu ve yine bu isimlerle benzer mekânların günümüz Türkiye'si sınırları içerisinde de yer aldığı veya Türk halkı için çeşitli yönleriyle önem arz eden mekanlar olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bu bulgular Gagauzlar'a ait edebi eserlerin Türk kültür coğrafyasındaki yerini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gagauz, kültür coğrafyası, Türk kültürü, destan.

Abstract

Epics are literary works that supply important information about the past of the nations they belong to, reflect their traditions and customs, and have a great influence on the formation of their identity at the same time. While epics tell about the extraordinary struggles of nations or heroes, they also provide important information about the places where these struggles took place and the social life and cultural characteristics of the societies from which they emerged. In the present study, it is aimed to examine the Gagauz Epics in terms of Turkish cultural geography and to determine the elements of Turkish culture in these epics. The study was conducted with a case study, one of the qualitative research designs, and document analysis was used as for data collection tool. In this context, cultural geography element were determined in the epics of Köroğlu, Tepegöz, Dengiboz, Âşık Garip, Arzu and Kamber, Shah İsmail and Gan-Kişi in the work named "Gagauz Epics" written by Nevzat ÖZKAN and it was tried to reach the traces of Turkish culture in these epics. Among the cultural geography elements, religious elements, regime, plant and animal species, family structure, hunting, etc. took place in each of the mentioned Gagauz epics in a similar way. In addition it is determined that, places such as

“Balkans, Danube, Sivri Tepe, Bucak, Kaz Mountain”, where Gagauz epics took place, still exist today and similar places with these names are also located within the borders of today's Turkey or are places that are important for Turkish people in various aspects. These findings obtained as a result of the study are important in terms of revealing the place of the literary works of Gagauz in Turkish cultural geography.

Keywords: Gagauz, cultural geography, Turkish culture, epic.

GAGAUZ MASALLARINDA OLAĞANÜSTÜ VARLIKLAR EXTRAORDINARY ASSETS IN GAGAUZ FOLK TALES

Doç. Dr. Kadriye TÜRKAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Burdur – Türkiye

ktturkan@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0383-1964

Özet

İnsanoğlunun yeryüzünde var olmaya başladığı andan itibaren doğa karşısında hissettiği duyguların başında korku gelmektedir. Kötü ve korku duyulan varlıklarla ilgili mitler, dünyadaki mevcut mitolojik sistemlerin hemen hepsinde yer almaktadır. İnsanlığın en büyük açmazı olan ölüm, kayıp ve hastalıkların açıklanması; iyinin zıddı kötünün, güvenlik karşısında korkunun temsili biçimindeki varlıklar aracılığıyla olmuştur. Dünyadaki tüm mitolojik sistemlerde farklı adlarla anılan ve korku ifade eden birçok olağanüstü varlık mevcuttur. İnsan için korku ve kötülüğü simgeleyen bu varlıklar, insan ruhunun derinliklerinde birtakım sorunların ve korkuların sembolleridir. Evrende var olduklarına inanılan ve korku uyandıran olağanüstü yaratıklar, mitlerden bugüne yansıyan halk anlatılarında da karşılaşılan varlıklardandır. Halk yaratmaları arasında önemli bir yere sahip olan masallarda da masalın karakterine uygun olarak olağanüstü varlıklar sıkça yer almaktadır. Bu bağlamda Gagauz masallarında çok ve çeşitli olağanüstü varlıkla karşılaşılmaktadır. Bu varlıklar içerisinde devler önemli bir yere sahiptir. Ayrıca canavar, yılan, hobur, şeytanlar, vb. diğer olağanüstü varlıklardandır. Çalışmada Gagauz masallarında yer alan olağanüstü varlıklar üzerinde durularak masalda üstlendiği işlevler üzerinden değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Gagauz, masal, korku, olağanüstü varlık, dev

Abstract

Fear is at the forefront of the emotions that human beings have felt in the face of nature from the moment they began to exist on earth. Myths about evil and feared assets are present in almost all existing mythological systems in the world. The explanation of death, loss and diseases, which are the greatest dilemmas of humanity, has been through beings in the form of representations of evil, the opposite of good, and fear in the face of security. In all the mythological systems in the world, there are many extraordinary assets called by different names and expressing fear. These assets, which symbolize fear and evil for human beings, are symbols of some problems and fears in the depths of the human spirit. Extraordinary assets that are believed to exist in the universe and that arouse fear are among the beings encountered in folk narratives that are reflected in myths. In folk tales, which have an important place among folk creations, extraordinary assets are frequently encountered in accordance with the character of the folk tale. In this context, many and various extraordinary assets are encountered in Gagauz folk tales. Giants have an important place among these assets. Also fairies, dragon, Glutton, demons, etc. other extraordinary assets. In this study, the extraordinary assets in Gagauz folk tales will be emphasized and evaluated through the functions they have in the tale.

Keywords: Gagauz, folk tale, fear, extraordinary asset, giant

GAGAUZ TÜRKÜLERİNDE COĞRAFI MOTİFLER GEOGRAPHICAL MOTIFS IN GAGAUZ FOLK SONGS

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir ERGÜN

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas - Türkiye

anadolucografya1@gmail.com

ORCID: 0000-003-1753-0131

Özet

Bir mekân bilimi olan coğrafya en genel anlamıyla insan ve çevre arasındaki etkileşimi inceleyen bir bilim dalıdır. İnsanın yeryüzündeki faaliyetlerine bağlı olarak çevre ile girdiği etkileşimi ve çevrenin insan faaliyetleri üzerindeki etkileri coğrafyanın incelediği konular içerisinde yer almaktadır. Coğrafyanın konusu olmakla beraber insan ile çevre arasındaki bu etkileşim edebi eserlere de bir şekilde yansımıştır ki bu eserlerden birisi de türkülerdir. Bu çalışmanın amacı da Gagauz türkülerinde geçen coğrafi motifleri belirlemek, sınıflandırmak ve bu motiflere varsa gerçek anlamı dışında yüklenen anlamları tespit ederek Gagauz türkülerinin şekillenmesinde coğrafi çevrenin etkisini belirlemektir.

Bu çalışma kültürel coğrafyanın alt dallarından biri olan müzik coğrafyası ile ilgilidir. Kültürel coğrafya içinde önemli bir yere sahip olan müzik coğrafyasının inceleme konularından birisi de insan ve çevre arasındaki etkileşimdir. İnsan ve çevre etkileşiminden yola çıkarak Gagauz türkülerinin şekillenmesinde coğrafi çevrenin etkisini belirlemek amacıyla Özkan (2017)'in "Gagauz Edebiyatı" adlı eserinde yer alan Gagauz türküleri ile Kolsa'nın (1995) "Türküler Korolar" adlı eserinde yer alan Gagauz halk türküleri taranmak suretiyle bu türkülerde geçen coğrafi motifler belirlenerek coğrafi özelliklerine göre tasnif edilmiş ve bu motiflere gerçek anlamı dışında varsa yüklenen anlamlar belirlenmiştir. Çalışmada sözel, yazılı ve diğer materyallerin sistematik ve nesnel bir biçimde incelenmesini sağlayan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Gagauz türkülerinde çok sayıda fiziki ve beşeri coğrafyaya ait motifler yer almakla birlikte Gagauzların yaşadığı mekâna ait isimlerin ve etkileşimde bulunduğu diğer millet isimlerinin de yer aldığı belirlenmiştir. Ayrıca Gagauz türkülerinde günümüz Türkiye sınırları içerisinde yer alan bazı mekân isimlerinin geçtiği ve yine Türkiye'de çok bilinen Çanakkale Türküsü ve Yemen Türküsü gibi türkülerin benzerlerinin de yer aldığı çalışmada ulaşılan bir diğer önemli bulgudur. Bu bulgulardan hareketle kültürel birliği oluşturmak adına Gagauz kültür coğrafyasına ait çalışmaların yaygınlaştırılarak Gagauzların Türk kültür coğrafyası içerisindeki yeri ve önemini hak ettiği biçimde ortaya konulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel coğrafya, Gagauz, Türkü, coğrafi motif, müzik coğrafyası.

Abstract

Geography, which is a science of space, is a science that examines the interaction between human and the environment in its most general sense. The interaction of human with the environment depending on his/her activities on the earth and the effects of the environment on human activities are among the subjects that geography examines. Although it is the subject of geography, this interaction between man and the environment is also reflected in literary works in some way. One of these works is folk songs. The aim of this study is to determine and classify the geographical motifs in Gagauz folk songs and to determine the effect of the geographical environment on the shaping of Gagauz folk songs by determining the meanings attributed to these motifs, if available.

The present study is about music geography, which is one of the sub-branches of cultural geography. One of the study subjects of music geography, which has an important place in cultural geography, is the interaction between human and environment. To determine the effect of geographical environment on the shaping of Gagauz folk songs based on human and environment interaction, Gagauz folk songs in Özkan's (2017) "Gagauz Literature" and Gagauz folk songs in Kolsa's (1995) "Folk Songs Choruses" were scanned. The geographical motifs in these folk songs were determined and classified according to their geographical features, and the meanings attributed to these motifs were determined, if available. The content analysis method was used in the study, which provides a systematic and objective examination of verbal, written and other materials. As a result of the study, it has been determined that there are many physical and human geographical motifs in Gagauz folk songs, as well as the names of the place where the Gagauz people lived and the names of other nations with which they interacted. In addition, another important finding reached in the study is that some place names within the borders of today's Turkey are mentioned in Gagauz folk songs and there are also similar folk songs such as Çanakkale Folk Song and Yemen Folk Song, which are well known in Turkey. Based on these findings, in order to create cultural unity, it is suggested that the place and importance of the Gagauz people in the Turkish cultural geography should be revealed as they deserve by disseminating the studies on the Gagauz cultural geography.

Keywords: Cultural geography, Gagauz, folk song, geographical motif, music geography.

GAGAUZ YAZININDA TEŞHİS VE İNTAK SANATININ GÖRÜNÜM AÇISI
ASPECT OF DIAGNOSIS AND ART OF INTACT IN GAGAUZ LITERATURE

Öğretmen Leyla DİLEK

Kurtalan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Siirt – Türkiye

dilekleyla2@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3083-2214

Özet

Çalışmada Gagauz yazınındaki görüngü evrenini kuşatan sanatsal perspektifin, his ve imge aracılığıyla, var olan gerçekliği estetik açıdan harmanlayıp onu yeniden yaratma işlemi işe koşulmuştur. Bu işlem, retorik öğretinin birer dışa vurumu olan estetik yönün parçalarüstü birimler (vurgu, ezgi, ton vb.) yardımıyla edebi oluşumun yüzey yapıya taşınmasına imkân sunmuştur. Söylemin özgün yapıya dönüşümü, yazın olgusunun realist düzlemdeki gizil ifade biçimlerini açığa çıkarmıştır. Derin yapıdaki duygu dağarcığını ileten mecazlı ifade, anlambilim mekanizmasını belirgin kılmıştır. Böylece görüngeler arasındaki benzeşime dayanan ve birbirinin yerine geçebilen eğretilmeli üslubun anlam sığası estetik yüzeye taşınmıştır. Doğa görüngülerini kişileştirmeye dayalı sözceler teşhis sanatını, insan dışındaki varlıkların insana özgü değerler kazanarak ifadeye aktif katılımını işaretlemesi yani, konuşma yetisiyle donatılması intak sanatını vurgulamıştır.

İnsanî bir eylem olan yazın sanatı, yaşam ve olgusal birimlerle etkileşim hâlinde olduğundan, teşhis sanatının konuşlandığı anlam alanını geniş bir düşünsel potansiyele taşımaktadır. Kusursuz bir denge ve hiyerarşik düzenle yaratılan sanatsal yapı, sanatçının tinsel dünyasındaki dürtü ve düşleri aktive ederek onları estetik bir hazza dönüştürmektedir. Bu nedenle sanatçı, anlık değişen ve gelişen dış dünya ile uyum içerisinde olmanın yanı sıra, bu dünyayı yorum gücüyle anlamlandırma ve içselleştirme çabasında olmaktadır. Sınırsız düzeydeki görüş açılarının odak noktalarını yakalayabilen sanatçı, sahip olduğu yaşam periyodunu estetik imgeler vasıtasıyla özgün bir üslupla dile getirmektedir.

Gagauz Türkçesine ait taranan metinlerde teşhis, intak ve istiare öğelerinin yakınsak bir anlam çizgisinde yer aldığı görülmüştür. Tespit edilen bu öğeler metin bağlamında ele alınmış, semantik düzlemde analiz edilerek yorum gücüyle anlamlandırılmıştır. Yoğun bir coşkunun ve heyecanın yansıması olan bu yapılar, Gagauz Türkçesinin zengin bir estetik donanıma sahip olduğunu göstermiştir. Çalışmada her intak'ta teşhisin olduğu; ancak her teşhiste intak'ın olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gagauz yazını, teşhis, intak, estetik, anlam.

Abstract

In this study, the artistic perspective surrounding the phenomenal universe in Gagauz literature, blending the existing reality aesthetically and recreating it through feeling and image has been put to work. This process enabled the literary formation to be transferred to the surface structure with the help of suprafragmental units (emphasis, melody, tone, etc.) of the aesthetic aspect, which is an expression of rhetorical teaching. The transformation of the discourse into the original structure has revealed the latent forms of expression of the literary phenomenon on the realist plane. The figurative expression

conveying the deep structure of emotion has made the semantic mechanism clear. Thus, the semantic capacity of the metaphorical style, which is based on the analogy between perspectives and is interchangeable, has been brought to the aesthetic surface. The utterances based on personification of nature phenomena emphasized the art of diagnosis, the art of intaking, in other words, equipping them with the ability to speak, marking the active participation of non-human beings in the expression by gaining human-specific values.

Since the art of literature, which is a human action, interacts with life and factual units, it carries the meaning field in which the art of diagnosis is deployed to a wide intellectual potential. The artistic structure, created with a perfect balance and hierarchical order, activates the impulses and dreams in the spiritual world of the artist and transforms them into aesthetic pleasure. For this reason, the artist, in addition to being in harmony with the instantly changing and developing external world, tries to make sense of and internalize this world with the power of interpretation. The artist, who can capture the focal points of unlimited viewpoints, expresses his life period in a unique style through aesthetic images.

In the scanned texts of Gagauz Turkish, it was seen that the elements of diagnosis, integrity and metaphor take place in a convergent meaning line. These identified elements were handled in the context of the text, analyzed on a semantic level and interpreted with the power of interpretation. These structures, which are the reflection of intense enthusiasm and excitement, showed that Gagauz Turkish has a rich aesthetic equipment. In the study, there was a diagnosis in each intact; however, it was concluded that intact is not present in all diagnoses.

Keywords: Gagauz literature, diagnosis, intact, aesthetics, meaning.

**AZERBAIJAN HALKININ ETNİK TEMİZLİK VE SOYKIRIMA KARŞI MÜCADELESİ:
20 OCAK TARİHİ**

**THE STRUGGLE OF THE PEOPLE OF AZERBAIJAN AGAINST ETHNIC
CLEANSING AND GENOCIDE: HISTORY OF JANUARY 20**

Doç. Dr. Seide GULİYEVA

Bakü Devlet Üniversitesi

Bakü - Azerbaycan

saidaquliyeva@bsu.edu.az

ORCID: 0000-0003-4320-3425

Özet

Azerbaycan halkı Rusya'nın XIX Yüzyılda Kafkasya'yı işgalinden sonra yaşadığı zorluklardan biri kendi topraklarını, geleneklerini korumak mücadelesi vermişlerdir. Her dönemin nesilleri bu mücadelede sorumluluk, cesaret ve gururla savaşmıştı. XX yüzyılın sonlarında yaşanan olaylar genetik hafızanın ne kadar etkili olduğunu kanıtıyor. Böyle ki Ermeniler'in Azerbaycan topraklarına ve Karabağ'a toprak talepleri, Azerbaycanlıların Ermenistan'dan kovulması ve katli, Azerbaycan halkının Karabağ ve çevresindeki olaylara tepkisi, SSCB ve cumhuriyet liderlerinin bu duruma haksız tutumu, sivil insanlara karşı silah kullanımı halkın mücadelesini durduramadı. Azerbaycan'ın özgürlük sevdalısı ve vatansever halkı, o dönemde yapılan haksızlığa, Ermeni silahlı kuvvetlerinin durdurulmamasına ve Azerbaycan topraklarını işgal etmesine karşı protesto etti ve ulusal kurtuluşu sağlamak için ayağa kalktı. Böylece, 1988 yılından Azerbaycan'da başlayan ayaklanma sonucunda Azerbaycan halkı yeniden devlet bağımsızlığını ilan etti. Bu açıdan bakıldığında 20 Ocak tarihi sadece bir hüznün günü değil, aynı zamanda Azerbaycan halkının kahramanlık tarihidir.

20 Ocak tarihinde dikkat edilmesi gereken önemli olaylardan biri halkın protestosuna neden olan olaydır. 17 Ocak 1990'da Azerbaycan Komünist Partisi Merkez Komitesi binası önünde kalabalık bir miting başladı ve genel grev ilan edildi. Ermenistan'ın Azerbaycan'a yönelik toprak iddialarının durdurulması ve imparatorluğun Bakü çevresinde topladığı birliklerin Dağlık Karabağ'a ve Ermenistan'ın saldırdığı sınır bölgelerine gönderilmesi istendi. Halkın bu talebine karşı Sovyet hükümetinin emriyle ordu, halkı uyarmadan sivillere karşı harekete geçmişti. Resmî kayıtlarda 150 kişinin (25 kişi kadın ve çocuk) şehit edildiği, 700'den fazla insanın yaralandığı kayda alınmıştır. Facia ile alakalı savcılıkta ceza davası açılmış, fakat tün dosyalar Moskova'ya aparılmış ve sonuçsuz kalmıştır.

2020 yılında çıkan savaşta Azerbaycan topraklarının işgalden kurtarılması, 20 Ocak faciasının araştırılmasını önemli kılıyor. Böyle ki, facia Karabağ sorunu meydana çıktıktan sonra yaşanan ilk kanlı katliam olmuştur. Araştırmada 20 Ocak faciasının politik, ulusal, dini, jeopolitik faktörleri ele alınıyor.

Konun araştırılması için kaynaklar Azerbaycan Sovyet Cumhuriyetinin Ulusal Meclisinin kararları, faciannın şahitleri, şehitlerle alakalı belgeler, dönemin gazeteleri ve diğer dosyalardır.

Anahtar Kelimeler: Karabağ sorunu, 20 Ocak faciası, Azerbaycan halkının mücadelesi, işgal, soykırım, sürgün.

Abstract

One of the difficulties that the people of Azerbaijan faced after the occupation of the Caucasus region by Russia in the XIX century was the struggle to protect their lands and traditions. Generations

of every era fought in this struggle with responsibility, courage and pride. The events of the late XX century prove how effective genetic memory is. Thus, the Armenians' territorial demands on Azerbaijani lands and Karabakh, the expulsion of Azerbaijanis from Armenia and the catastrophic reaction of the Azerbaijani people to the events in and around the Karabakh, the unfair attitude of the USSR and the republican leadership to this situation, the use of weapons against civilians could not stop the people's struggle. The freedom-loving and patriotic people of Azerbaijan protested against the injustice done at that time, the non-stopping of the Armenian armed forces and the occupation of Azerbaijani lands, and stood up to ensure national liberation. Thus, as a result of the uprising that started in Azerbaijan in 1988, the Azerbaijani people declared their state independence again. From this point of view, January 20 is not only a day of sadness, but also the heroic history of the Azerbaijani people.

One of the important events that should be noted on January 20 is the event that caused public protest. On January 17, 1990, a large rally began in front of the Central Committee of the Azerbaijan Communist Party and a general strike was declared. It was requested that the territorial claims of Armenia against Azerbaijan was stopped and the troops gathered by the empire around Baku was sent to Nagorno-Karabakh and the border regions attacked by Armenia. Against this demand of the people, by the order of the Soviet government, the army was mobilized against the civilians without warning the people. In official records, it was recorded that 150 people (25 women and children) were martyred and more than 700 people were injured. A criminal case was opened in the prosecutor's office regarding the disaster, but all the files were sent to Moscow and remained inconclusive.

The liberation of Azerbaijani lands from occupation during the war that began in 2020 makes the investigation of the tragedy of 20 January relevant. Thus, the tragedy was the first bloody massacre that took place after the Karabakh conflict emerged. Our investigation covers the political, national, religious and geopolitical factors of the tragedy of 20 January.

The sources for researching the subject are included the decisions of the National Assembly of the Azerbaijan Soviet Republic, the witnesses of the disaster, the documents related to the martyrs, the newspapers of the period and other files.

Keywords: Karabakh problem, tragedy of 20 January, struggle of the Azerbaijani people, occupation, massacre, deportation.

AZERBAIJANI TÜRKÇESİ İLE GAGAVUZ TÜRKÇESİ ARASINDAKİ YALANCI EŞ DEĞER FİİLLER

FALSE EQUIVALENT VERBS BETWEEN AZERBAIJANI TURKISH AND GAGAUZ TURKISH

Araş. Gör. Gülnisa USUBOVA

Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi

Bakü - Azerbaycan

usubova1992@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3753-4842

Özet

Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla ortaya pek çok Türk lehçesi ve yazı dili çıkmıştır. Yaşanan siyasi ve toplumsal gelişmelerde Türk Dünyası birbirine daha fazla yaklaşmış ve Türk yazı dilleri arasındaki aktarma çalışmaları hız kazanmıştır. Yapılan aktarmalar sırasında çeşitli sorunlarla karşılaşan araştırmacılar bu sorunları "Aktarma Problemleri", "Aktarma Meseleleri" başlıkları altında inceleyerek konuyla ilgili birçok çalışma yapmışlardır ve bu problem üzerinde son yıllarda sıklıkla durmuşlardır. Yalancı eş değerler konusu da aktarma problemlerinden biri olarak değerlendirilmiştir. Birbirinden farklı olan en az iki dil veya lehçe ya da şive arasında yazılışları ve okunuşları aynı, fakat anlamları farklı olan kelimelere yalancı eş değerlilik denir. Aynı ek, aynı ses yapısıyla ya da bulunduğu lehçenin ses yapısına uygun olarak iki lehçede de bulunuyor olabilir. Bu duruma uzun süre birbirinden ayrı kalan, başka dillerden etkilenen Türk lehçeleri arasında sık rastlanılır. Bu çalışmada da Oğuz grubu Türk Lehçelerinden Azerbaycan Türkçesi ile Gagavuz Türkçesi arasındaki yalancı eş değer fiiller belirlenerek anlam çeşitliliği bakımından karşılaştırılacaktır. Daha sonra bu fiillerin anlam alanlarında ortaya çıkan anlam genişlemeleri ve anlam alanlarında görülen çokanlamlılık ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Oğuz grubu, yalancı eş değer, Azerbaycan Türkçesi, Gagavuz Türkçesi

Abstract

With the collapse of the Soviet Union, many Turkish dialects and written languages emerged. In the political and social developments experienced, the Turkish World has come closer to each other and the transfer studies between Turkish written languages have accelerated. Researchers who encountered various problems during the transfers made many studies on the subject by examining these problems under the titles of "Translation Problems" and "Translation Issues" and they have often focused on this problem in recent years. The issue of false equivalents was also considered as one of the transfer problems. Words that are spelled and pronounced the same but have different meanings between at least two different languages or dialects or accents are called false equivalence. The same suffix can be found in two dialects with the same sound structure or in accordance with the sound structure of the dialect it is in. This situation is common among Turkish dialects that have been separated from each other for a long time and are influenced by other languages. In this study, false equivalent verbs between Azerbaijani Turkish and Gagauz Turkish from Oghuz group Turkic dialects will be determined and compared in terms of meaning diversity. Then, the semantic expansions in the semantic fields of these verbs and the polysemy seen in the semantic fields will be discussed.

Keywords: Oghuz group, false equivalent, Azerbaijani Turkish, Gagauz Turkish

HANIMANA ALİBEYLİ’NİN ŞİİRLERİNDE KARABAĞ MESELESİ
KARABAKH ISSUE IN HANIMANA ALİBEYLİ'S POEMS

Dr. Öğr. Üyesi Rovshan MAMMADOV

Bülent Ecevit Üniversitesi

Zonguldak – Türkiye

rovshan.mammadov@beun.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8821-0517

Doç. Dr. Gül Banu DUMAN

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

gulbanuduman@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6593-3587

Özet

Sovyetler Birliğinin son dönemlerinde başlayan Karabağ Savaşı sebebiyle Azerbaycan Cumhuriyeti, bağımsızlığın ilk yıllarında sosyal ve ekonomik birçok sorunla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Topraklarının yüzde yirmisini kaybeden Azerbaycan halkının hafızasında, benliğinde bu savaş, derin yaralar açmıştır. Bu sebeple bu önemli tarihi olay, edebiyatta da kendine yer bulmuş, genel edebiyatta olduğu gibi çocuk edebiyatı alanında da Karabağ Savaşı eserlere yansımıştır. Azerbaycan çocuk edebiyatının önde gelen isimlerinden Hanımana Alibeyli, bağımsızlık sonrası eserlerinde çoğunlukla vatan, millet, bayrak konularına ağırlık vermiştir. Bağımsızlığın ilk yıllarından itibaren Alibeyli'nin eserlerinde ele aldığı konulardan birisi de Karabağ meselesidir. Halkına, vatanına, millî değerlerine bağlı olan Alibeyli, bu değerleri her zaman yüce görmüş, şiirlerinde defalarca vurgulamıştır. Cepheye giden askerler, şehit mezarı üzerinde ağlayan analar, ortaokul öğrencilerinin daha yaşlarının küçük olmasına rağmen vatanı korumak için yaptıkları fedakârlıklar, askerden zaferle dönen insanlar vb. konuları kendine has ince üslubuyla kaleme alan Alibeyli, bu şiirleriyle topluma sosyal mesajlar vermiştir. “Bayramın Kutlu Olsun Oğul”, “Asker Kardeşim”, “Gideyim Savaşa”, “Lâçin”, “Bayrağım” gibi şiirlerde bu konular ele alınmıştır. Bu çalışmada Hanımana Alibeyli'nin hayatı, edebi kişiliği verildikten sonra Karabağ Savaşı ile ilgili şiirleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan Çocuk Edebiyatı, Hanımana Alibeyli, Karabağ Sorunu.

Abstract

Due to the Karabakh War, which started in the last period of the Soviet Union, the Republic of Azerbaijan had to struggle with many social and economic problems in the early years of its independence. This war inflicted deep wounds on the memory and soul of the Azerbaijani people, who lost twenty percent of their land. For this reason, this important historical event has also found a place in literature, and the Karabakh War was reflected in the works of children's literature as well as in general literature. Hanımana Alibeyli, one of the leading names of Azerbaijani children's literature, mostly focused on the subjects of homeland, nation and flag in her post-independence works. One of the subjects that Alibeyli dealt with in her works since the early years of independence is the Karabakh

issue. Alibeyli, who is devoted to her people, motherland and national values, has always seen these values as supreme and emphasized them many times in her poems. Soldiers going to the front, mothers crying over the graves of martyrs, sacrifices made by secondary school students to protect the homeland despite their young age, people returning from the military with victory, etc. Alibeyli, who wrote the subjects with her unique style, gave social messages to the society with these poems. These subjects are discussed in poems such as “Happy Holiday, Son”, “My Soldier Brother”, “I’m Going to War”, “Lachin”, “My Flag”. In this study, after giving the life and literary personality of Hanımana Alibeyli, her poems about the Karabakh War will be investigated.

Keywords: Azerbaijan Children's Literature, Hanımana Alibeyli, Karabakh Problem.

**TÜRKÇEDE ART ZAMANLI YÖNTEMLE /ħ/ ÜNSÜZÜ ÜZERİNE
ON THE /ħ/ CONSONANT WITH TURKISH DIACHRONIC METHOD**

Araştırma Görevlisi Hülya ERGENE

Dicle Üniversitesi

Diyarbakır - Türkiye

hulyaergene90@gmail.com

Özet

Türkçede /ħ/ ünsüzü, asli bir ünsüz mü yoksa /k/ ünsüzünden değişip tarihi dönemlerde yazı dilinde de yer alan ikincil bir ünsüz mü?

Eski Türkçe döneminde ilk kez rastladığımız /ħ/ ünsüzü neden Türkiye Türkçesi yazı diline girmemiştir?

Genel itibariyle art damak olan /k/ ünsüzünden /ħ/ ünsüzüne değişim sıkça rastlanan bir ses olayıdır. Ancak Türkçede tüm /ħ/ ünsüzleri /k/ ünsüzünden mi değişmiştir?

Kelime başında ilk kez hangi eserde karşımıza çıktığı hususunda yaptığımız çalışmalar sonucu bizi Eski Türkçe dönemi eseri olan Eski Uygur Türkçesine götüren ħ, bu çalışmada tanıklarıyla birlikte ele alınmış.

Pek çok tarihi ve modern lehçede hala varlığını sürdüren ħ, art zamanlı olarak Orta Türkçe dönemi eserlerinde başta, ortada, sonda bulunan şekilleriyle incelenmiş. /ħ/ ünsüzünün /k/ ünsüzünün değişimi neticesinde mi oluştuğu yoksa asli, mevcut bir ses mi olduğu sorusuna yanıt bulunmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada Türk dilinin tarihi dönemlerinde sıkça rastlanan bu ses olayına, Orta Türkçe döneminde ne kadar sıklıkta ve bu ses olayının hangi kelimelerde görüldüğü hususuna değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: k>ħ değişimi, Eski Uygur Türkçesi, Orta Türkçe dönemi

Abstract:

Is the /ħ/ consonant in Turkish a primary consonant or is it a secondary consonant changed from the /k/ consonant and used in the written language in historical periods?

Why didn't the ħ consonant, which we encountered for the first time in the Old Turkish period, enter the written language of Turkey Turkish?

The change from the consonant /k/, which is generally palatal, to the consonant /ħ/ is a frequently encountered sound event. However, have all /ħ/ consonants changed from /k/ in Turkish?

As a result of our studies on the work that we encounter for the first time at the beginning of the word, ħ, which takes us to the Old Uyghur Turkish, which is a work belonging to the Old Turkish period, is discussed together with its witnesses.

Many historic and modern dialect still existed ħ, increased time in the Works of the Middle Turkish period beginning, middle, end with the shapes were examined. /ħ/ consonant of the /k/

consonant to occur as result of the exchange or principal, present a consonant answer to do question that has been studied.

In this study, it will be discussed how often this consonant change, which is frequently encountered in the historical periods of the Turkish language, is encountered in the Middle Turkish period and in which words this consonant change is seen.

Keywords: $k > h$ exchange, Old Uyghur Turkish, Middle Turkish period

İBN HALDUN'UN "TARİH İBN HALDUN" 7. CİLDİNDE İBN HALDUN'UN AMİR TEMUR İLE GÖRÜŞMESİNİN BİLİMSEL ANALİZİ VE DETAYLARI HAKKINDA "ET-TA'RİF Bİ İBN HALDUN YAZARI VE HAZA-L-KİTABI"

ABOUT THE SCIENTIFIC ANALYSIS AND DETAILS OF IBN KHALDUN'S MEETING WITH AMIR TEMUR IN THE 7TH VOLUME OF "HISTORY IBN KHALDUN" "AT-TA'RIF BI IBN KHALDUN AUTHOR AND HAZA-L-KITAB"

Araştırmacı Hurşit İmamov

Özbekistan Cumhuriyeti İlimler Akademisi

Taşkent - Özbekistan

imomovxurshid551@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3747-3509

Özet

Tunuslu bilgin Waliuddin Abu Zeyd Abdurrahman ibn Muhammed ibn Haldun (1332-1406) tarih, coğrafya, devlet, felsefe, sosyoloji ve ekonomi alanlarında önde gelen bir bilgindi. Zahiriye ve Kamhiye medreselerinde hocalık, Kahire'de kadılık yaptı. 1988 yılında İbn Haldun'un Kitab al-Ibar adlı eseri Beyrut'ta Tarikh İbn Haldun başlığı altında sekiz cilt halinde yayınlandı.

Bu kitabın 7. cildinin sonunda, "Et-Ta'rif bi İbn Haldun yazar haza-l-kitab" ("Bu kitabın yazarına giriş İbn Haldun") başlıklı yazarın tam bir biyografisi yer almaktadır. Bu oyun, yazarın 1400 yılında Şam'da Emir Timur ile görüşmesinin bir tasvirini içerir.

İbn Haldun, Amir Timur ile 35 gün geçirdi ve toplantılarına katıldı. Bu toplantının detayları, California Üniversitesi'nde profesör olan Walter Fischel, Josephine van den Bent tarafından da incelendi ve yorumlarıyla birlikte yayınlandı.

İbn Haldun, Amir Timur'un onu sorguladığını ve onu çağırdığını yazar. İlk görüşmede Amir Timur, İbn Haldun'a nereden ve neden geldiğini sordu. Ortadaki sohbet, ağırlıklı olarak yazarın anavatanı olan Batı'nın coğrafi konumu hakkındadır. Amir Timur'un Kuzey Afrika'nın coğrafi konumu hakkında özel sorular sorması dikkat çekicidir. Özellikle ziyaret ettiği yerler olarak Tanja, Sabata ve Siljimos bölgelerini, mesafelerini ve su yollarını soruyor. Ortaçağ coğrafyasının önde gelen bilginlerinden İbn Haldun'un cevaplarından memnun kalmayan Amir Timur, kendisinden bu bilgileri ayrıntılı olarak yazılı olarak vermesini istedi. İbn Haldun, istenen bilgileri 120 sayfalık bir cilt halinde sağladığını belirtmektedir.

İkinci röportajda İbn Haldun, Emir Timur ve Türk yönetiminin derin köklerinden bahsediyor. Krallığın temeli, sınırların bağımlılığı (kendi tohumuna, anavatanına olan sevgi) ve devletin gücünü belirleyen çok sayıda vatansever ile açıklanmaktadır. Alimlere göre insanlığın çoğunluğunun Araplardan ve Türklerden oluştuğunu söylüyor. Türk hükümdarları, vatanseverliklerini tarihin en büyük imparatorlukları Hüsrev, Kaysar, İskender (Makedon İskender) ve Bukhtannasr'ın hükümdarlarından üstün olarak tanımlarlar. Amir Timur, Bukhtannasr'ın bahsi geçen diğer hükümdarlar gibi bir kral değil, Pers ordusunun komutanı olduğunu belirtir. Ayrıca kral olmadığını, tahtın sahibinin vekili olduğunu ve Mahmudkhan'ın hükümdar olduğundan bahseder. İbn Haldun'a Bukhtannasr'ın hangi kategoriye ait olduğu sorulur.

Bu konuda iki görüş olduğunu, birincisine göre Nabothlardan (Babil'in son kralı), ikinci görüşe göre ise ilk İranlılardan olduğunu söylüyor. Amir Timur tarih ve şecere üzerine sohbete devam ediyor ve annelerimizin Manuçehr ile olan akrabalığımızdan bahsediyor. İbn Haldun et-Taberi, Bukhtannasr'ın

Babil krallarının sonuncusu olduğunu söylediğinde, Amir Temur, yabancı ve Arap olmayan kaynaklardan gelen bilgilere dayanarak Taberi ile tartışabileceğini öne sürdü.

Sonuç olarak, Amir Temur ile İbn Haldun arasındaki toplantı ve karşılıklı bilimsel diyalog, Türk halklarının genel gelişimini ve tarihsel temelini göstermiştir. İbn Haldun ansiklopedik bir bilgin olarak Türk halkları arasında halkına olan sevgi ve bağlılığının onları o dönemde ve gelecekte lider yapacağı görüşünü ifade etmektedir. Bunu, tarihsel süreçlerin tesadüfen değil, belirli sosyal yasalar temelinde gerçekleştiği gerçeğine dayandırır.

Anahtar Kelimeler: Babil, Naboth, kategoriye, medrese, Bukhtannasr.

Abstract

The Tunisian scholar Waliuddin Abu Zayd Abdurrahman ibn Muhammad ibn Khaldun (1332-1406) was a leading scholar in history, geography, foundations of statehood, philosophy, sociology, and economics.

He was a teacher in al-Azhar, az-Zahiriya and Qamhiya madrassas, and a judge in Cairo.

In 1988, Ibn Khaldun's *Kitab al-Ibar* was published in Beirut in eight volumes under the title *Tarikh Ibn Khaldun*. At the end of the 7th volume of this book, a complete biography of the author is included, entitled "At-Ta'rif bi Ibn Khaldun author haza-l-kitab" ("Introduction to the author of this book Ibn Khaldun"). This play contains a description of the author's meeting with Amir Temur in Damascus in 1400. Ibn Khaldun spent 35 days with Amir Temur and attended his meetings. The details of this meeting were also studied by Walter Fischel, a professor at the University of California, Josephine van den Bent, and published with comments.

Ibn Khaldun writes that Amir Temur inquired about him and summoned him. At the first meeting, Amir Temur asked Ibn Khaldun where he came from and why. The conversation in the middle is mainly about the geographical location of the author's homeland, the West. It is noteworthy that Amir Temur asks specific questions about the geographical location of North Africa. In particular, it asks for Tanja, Sabata and Siljimos areas, distances and waterways as the areas it has visited. Dissatisfied with the answers of Ibn Khaldun, one of the leading scholars of medieval geography, Amir Temur asked him to provide this information in detail in writing. Ibn Khaldun states that he provided the requested information in a 120-page volume.

In the second interview, Ibn Khaldun speaks of the deep roots of the rule of Amir Temur and the Turks. The basis of the kingdom is explained by the dependence of nerves (love for one's own seed, homeland) and the large number of patriots that determine the power of the state. He says the majority of humanity is made up of Arabs and Turks, according to scholars. The Turkic rulers describe their patriotism as superior to that of the rulers of the greatest empires in history, Khusrav, Kaysar, Iskandar (Alexander of Macedon), and Bukhtannasr. Amir Temur states that Bukhtannasr was not a king like the other rulers mentioned, but a commander of the Persian army.

He also mentions that he is not a king, that he is the viceroy of the owner of the throne, and that Mahmudkhan is the ruler. Ibn Khaldun is asked which category Bukhtannasr belongs to. He says that there are two opinions on this subject, according to the first he is from the Naboths (the last king of Babylon), and according to the second opinion he is from the first Iranians. Amir Temur continues the conversation on history and genealogy and talks about the kinship of Manuchehr by our mothers. When Ibn Khaldun al-Tabari said that Bukhtannasr was the last of the Babylonian kings, Amir Temur

suggested that he could argue with Tabari on the basis of information from non-foreign and Arab sources.

In conclusion, the meeting and mutual scientific dialogue between Amir Temur and Ibn Khaldun showed the general development of the Turkic peoples and its historical basis. Ibn Khaldun, as an encyclopedic scholar, expresses the opinion that the love and devotion to his people among the Turkic peoples would make them leaders at that time and in the future. He bases this on the fact that historical processes occur not by chance, but on the basis of certain social laws.

Keywords: Babylon, Naboth, category, madrasa, Bukhtannasr.

**“GAGAUZCA DA ÖNEMLİ AMA RUSÇA KANALLAR DAHA EĞLENCELİ!” GENÇ
GAGAUZLARIN (SOSYAL) MEDYA DİL KULLANIMLARI**

**“GAGAUZ IS IMPORTANT BUT RUSSIAN CHANNELS ARE MORE FUN!”
(SOCIAL) MEDIA LANGUAGE USAGE OF GAGAUZ ADOLESCENTS**

Dr. Kayhan İNAN

Amasya Üniversitesi

Amasya – Türkiye

kayhan.inan@amasya.edu.tr

ORCID: 0000-0002-7438-0742

Dr. Öğr. Üyesi GÜLİN DAĞDEVİREN KIRMIZI

Başkent Üniversitesi

Ankara - Türkiye

gulindn@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4675-1040

Özet

Dil kullanımının sürdürülebilirliği ve korunması dil canlılığı açısından önem teşkil etmektedir. Giles ve diğerlerinin (1977) Etnik dilbilimsel canlılık teorisine göre statü, demografik güç ve kurumsal destek bir dilin canlılık derecesinin belirlenmesinde göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda Giles ve diğerlerinin (1977) kurumsal destek başlığı altında tanımladıkları etmenlerden biri de medyadır. Yıllar içinde sosyal medyanın da bir iletişim aracı olarak işlevsellik kazanmasıyla bu etmen genişletilmiş ve UNESCO (2003) tarafından “yeni alanlara ve medyaya yanıt” başlığıyla tanımlanmıştır. Bu bağlamda medyadaki iletişimin baskın dilde gerçekleşmesi etnik dilbilimsel canlılığı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı tehlike altındaki dil bağlamında Gagauzca konuşuru gençlerin (sosyal) medya dil seçimlerini incelemektir. Moldova'nın Gagauz Yeri Özerk Bölgesinde konuşulan Gagauzca UNESCO tarafından “açıkça tehlikede” olarak tanımlanmıştır (Moseley, 2010). Bu doğrultuda 10 Gagauzca konuşuru genç ile 2021 yılı mart ayında görüşmeler yapılmıştır. Görüşmede katılımcılara (sosyal) medyadaki dil kullanımları ve Gagauzcanın geleceğine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcıların büyük bir kısmı GRT'yi (Gagauziya Radio Televizyonu) belirli saatlerde ve büyükanneleri ile birlikte izlemektedir. Bunun yanında katılımcıların çoğunlukla Rus kanallarını izlemeyi tercih ettikleri belirlenmiştir. Ancak katılımcıların büyük bir kısmı GRT'de yayınlanan Gagauzca programların sayısının artması gerektiğini düşünmektedirler. Facebook, V Kontakte, Instagram gibi sosyal ağlardaki dil kullanımları sorulduğunda katılımcılar sıklıkla Rusça kullandıklarını ifade etmişlerdir. Son olarak Gagauzca ve Rusçanın gelecekteki konumu sorulduğunda katılımcılar çoğunlukla Gagauzca konuşmanın önemli hale geleceğini aktarmışlardır. Bulgular (sosyal) medyada dil kullanımları ve dil canlılığının büyük oranda Rusçayı destekler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dil canlılığı, (sosyal) medya, Gagauzca, dil seçimi, dil sürdürümü.

Abstract

Language vitality depends on the sustainability and protection of language use. According to the Ethnic linguistic vitality theory of Giles et al. (1977), status, demographic power, and institutional support should all be taken into account when determining a language's vitality. In this sense, one of the components characterized by Giles et al. (1977) as institutional support is the media. With social media gaining capability as a communication tool over time, UNESCO (2003) developed and classified this aspect under the heading of "reaction to new areas and media". In this context, media communication in the dominant language has a negative impact on ethnolinguistic vitality. The aim of the present study is to examine the (social) media language preferences of Gagauz-speaking adolescents in the context of endangered languages. UNESCO has designated the Gagauz language spoken in Moldova's Gagauz Autonomous Region as "definitely endangered" (Moseley, 2010). In March 2021, interviews with ten young Gagauz speakers were conducted in this regard. During the interview, participants were asked about their usage of language in (social) media and the future of Gagauz. According to the study's findings, the majority of participants watch GRT (Gagauziya Radio Television) at specific times and with their grandmothers. Furthermore, it was found that the majority of the participants chose to watch Russian stations. The majority of participants, however, believe that the number of Gagauz programs broadcast on GRT should be increased. When asked about their language use on social networks like Facebook, Vkontakte, and Instagram, participants said they frequently use Russian. Finally, when inquired about the future of Gagauz and Russian, the majority of interviewees believed that speaking Gagauz would become more significant. The data indicate that language use and language vitality in (social) media are overwhelmingly in favour of Russian.

Keywords: Language vitality, (Social) media, Gagauz language, Language choice, Language maintenance.

İNCİ ARAL'IN "SEVGİLİ" ROMANINDA BİR VAROLUŞ MÜCADELESİ: "NİLÜFER" A STRUGGLE FOR EXISTENCE IN İNCİ ARAL'S "SEVGİLİ" NOV: "NİLÜFER"

Öğr. Görv. Dr. Pınar ÇAKIR

İstanbul Üniversitesi

İstanbul - Türkiye

pnrcakir35@gmail.com

Özet

1944 yılında doğan İnci Aral çocukluk ve ilk gençlik yıllarını Bursa'da geçirmiştir. Resim bölümünü bitiren yazar, eserlerinde daha çok aşk, sevgi, yalnızlık, kadın-erkek, aile, özgürlük, evlilik, bağlılık, bağımsızlık, iletişimsizlik, varoluş, din, siyaset konularını işler. Modernist bir çizgide oluşturduğu romanlarında kadın sorunlarına özellikle eğilen Aral, eserlerinde çoğunlukla kadının toplum içinde var olabilme mücadelesi üzerinde durmuştur.

"Sevgili" bir aşk romanıdır. Biyografik bir çalışma olan bu romanda Yılmaz Güney'in hayat hikâyesinden yola çıkmıştır. Fatoş Güney, romandaki adıyla "Nilüfer" in eşi ile tanışması, evlenmesi, ardından yaşanan sorunlar ve bu sorunların getirdiği değişim, dönüşüm varoluş mücadelesini de beraberinde getirmiştir.

İncelemede zor koşullar altında bile hayatını, işini ve aşkını bırakmayan Nilüfer karakterinin, kadın bir yazarın kaleminden öyküsü anlatılacak, böylece kadın kimliği edebi metinlerde varoluş mücadelesi çerçevesinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İnci Aral, Kadın, Kadın Edebiyatı, Varoluşçuluk, Edebiyat.

Abstract

Born in 1944, İnci Aral spent her childhood and early youth in Bursa. The author, who graduated from the painting department, mostly deals with the subjects of love, love, loneliness, men and women, family, freedom, marriage, commitment, independence, lack of communication, existence, religion and politics. Aral, who especially focused on women's issues in his novels, which he created in a modernist line, mostly focused on the struggle of women to exist in society.

"Sevgili" is a romance novel. This novel, which is a biographical study, is based on the life story of Yılmaz Güney. Fatoş Güney's, named Nilüfer in the novel, meeting with her husband, her marriage, the problems experienced afterward, and the change and transformation caused by these problems brought with it the struggle for existence. In the analysis, the story of the Nilüfer character, who has not given up her life, job and love even under difficult conditions, will be told from the pen of a female writer, thus female identity will be evaluated within the framework of the struggle for existence in literary texts.

Keywords: İnci Aral, Women, Women's Literature, Existentialism, Literature.

DİLSEL ARAŞTIRMA AMACI OLARAK AFERİZMLER VE ÖZELLİKLERİ
APHORISMS AS AN OBJECT OF LINGUISTIC RESEARCH AND THEIR SPECIAL CHARACTERISTICS

Izzatulla AKRAMOV

Buhara Devlet Üniversitesi

Bukhara-Özbekistan,

izzat.ikrom6891@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4358-634X

Özet

Yüksek yaşam temposu ve çok sayıda edebi ve bilgi ürünü ile dinamik çağımızda, en geniş edebiyat türü büyük talep görüyor - aforizma. Özdeyişsel düşüncenin unsurları, bilgi denizinde vurgulamanıza izin verir, kişisel konumunuzu belirlemek için bilgi için çok önemli bir şeydir.

Özdeyiş ifadesi, kişisel ve sosyal yaşamın çeşitli tezahürlerini genelleştirir ve karakterize eder ve ayrıca iletişimde organik parçası olarak, gerçekliğin sanatsal yansımalarının geniş ve yoğun bir biçimi ve dilin ona karşı tutumunun ifadeleri olarak sıkıca var olur. Aforizmalar, dilbilimciler, edebiyat alimleri, tarihçiler, filozoflar tarafından araştırma konusudur. Bununla birlikte, aforizmanın eski kökenine ve aforizmaların konuşmada yaygın olarak kullanılmasına rağmen, aforizma olgusu henüz tam olarak çalışılmamıştır. Bu, dilbilimciler tarafından farklı şekillerde yorumlanan "aforizma" kavramının tanımında doğrulanır. Aforizmaların biçimleri, yapısal ve anlamsal özellikleri geniş bir tartışma alanıdır. Bu hükümler araştırmamızın uygunluğunu teyit etmektedir.

Bu çalışmanın amacı, İngilizce aforizmaların yapısal ve semantik özelliklerini, seçtiğimiz yazarların aforizmaları örneğinde tespit etmek ve açıklamaktır.

Anahtar Kelimeler: aforizma, aforizma anlatımı, sosyal yaşam, dilsel doğa, anlamlı söz, somutlaştırma.

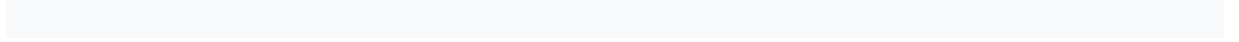
Abstract

In our dynamic era with its high pace of life and a huge amount of literary and informational products the most capacious genre of literature is in great demand - aphoristic. Elements of aphoristic thinking allow you to highlight in a sea of information is something very essential for knowledge, to determine your personal position.

The aphoristic expression generalizes and typifies the diverse manifestations of personal and social life, and also firmly exists in communication as its organic part, as a capacious and concentrated form of artistic reflection of reality and expressions of the attitude of the language to her. Aphorisms are the subject of research by linguists, literary scholars, historians, philosophers. However, despite the ancient origin of aphorism, as well as the widespread use of aphorisms in speech, the phenomenon of aphorism has not yet been fully studied. That finds confirmation in the very definition of the concept of "aphorism", which is interpreted by linguists in different ways. Forms of aphorisms, their structural and semantic features are an extensive field for discussion. These provisions confirm the relevance of our research.

The purpose of this work is to identify and describe structural and semantic features of English-language aphorisms, on the example of the aphorisms of the authors we have chosen.

Key words: aphorism, aphoristic expression, social life, linguistic nature, expressive saying, embodying.

**KAYNAKLAR EMİR TEMUR'UN EMİR VE KAHRAMANLARININ TÜRK BOYLARINA
AİT OLDUĞUNU GÖSTERİYOR.**

**SOURCES INDICATE THAT AMIR TEMUR'S AMIRS AND HEROES BELONGED
TO THE TURKIC TRIBES.**

Araştırmacı Gayratjon Jumayev

Taşkent Devlet Doğu Araştırmaları Üniversitesi,

Taşkent – Özbekistan

gayratjonjumayev622@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6742-587X

Özet

Emir Temur, büyük bir devlet adamı, iki doktrinin âlimi, mükemmel insan niteliklerine, erdemlere, yüksek manevi mükemmelliğe sahip bir kişidir.

Zor zamanlarda merkezi bir devlet kurabilen yetenekli bir devlet adamı, yetenekli bir stratejist. Amir Temur'un elde ettiği bu sonuçların nedeni, geliştirdiği ve uygulamaya koyduğu katı disiplindir. Emir Temur, "Temur tuzukları" adlı eserinde devlet inşasının temellerini yazmıştır. Özellikle şöyle dedi: "Krallığımın kurallarını on iki kurala bağlayarak güçlendirdim."

Ayrıca, "Emirlik ve Valilik Rütbesi Yönetmeliği" bölümünde, emir olarak atadığı emirlik seviyesi, özelliklerini açıklamaktadır. Emir Temur, "En yakın navkarlarımdan üç yüz on üç tanesinin saf, akıllı, cesur, girişimci, uyanık, dikkatli ve düşünceli oldukları için Emir rütbesine terfi etmelerini emrettim. Bir vekil atadım. Emirlerden biri ölürse, yerine vekil gelir ve ona "emirlik adayı" denir. Yetenekli komutanlar, ordu topunu kıran ve yenenlerdendir." Neden üç yüz on üç emir şimdi atandı? Çünkü İslam'da ilk savaş Bedir Savaşı sırasında olmuştur. Muhammed (şallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bin kişilik güçlü bir orduya karşı savaşan üç yüz on üç sahabenin sayısına dayanmaktadır. Yazımızda Emir Temur'un Türklerin Barlas boyundan olduğu bilinmektedir. Ancak ordusunun emir ve kahramanlarının hangi Türk aşiretinden olduğunu merak ettik. Bu nedenle Şerafiddin Ali Yazdı'nın "Zafarnoma"sı, Nizamiddin Shami'nin "Zafarnoma"sı, Muiniddin Natanzi'nin "Muntahab ut-tavorix"i, Giyosiddin Khandamir'in "Habib us-Siyar"ı gibi tarihi yazmalardan yola çıkarak açıkladık.

Anahtar Kelimeler: doktrin, disiplin, navkar, emir, vali, rütbe, barlas

Abstract

Emir Temur is a great statesman, a scholar of two doctrines, a person with excellent human qualities, virtues, and high spiritual perfection.

A talented statesman, a talented strategist, able to establish a centralized state in difficult times. The reason for these results achieved by Amir Temur is the strict discipline he developed and put into practice. Emir Temur wrote the foundations of state building in his work "Temur's traps". Specifically, he said: "I strengthened the rules of my kingdom by binding them to twelve rules."

In addition, in the "Emirate and Governorship Rank Regulations" section, the emirate level assigned as an emir explains its characteristics. Emir Temur said, "I ordered three hundred and thirteen

of my closest navkars to be promoted to the rank of Emir because they are naive, smart, brave, courageous, enterprising, alert, careful and thoughtful. I appointed a proxy. If one of the emirs dies, he is replaced by a deputy and is called a "candidate for emirate". Talented commanders are among those who break and defeat the cannon of the army." Why were three hundred and thirteen amirs appointed now? Because the first battle in Islam was during the Battle of Badr. There were three hundred and thirteen companions who fought with Muhammad (sallallahu 'alaihi wa sallam) against a thousand-strong army. In our article, it is known that Emir Timur was from the Barlas tribe of Turks. However, we wondered from which Turkish tribe the commanders and heroes of his army belonged. Therefore, Şerafiddin Ali Yazdi's "Zafarnoma", Nizamiddin Shami's "Zafarnoma", Muiniddin Natanzi' We explained the "Muntahab ut-tavorix" by Giyosiddin Khandamir, based on historical manuscripts such as "Habib us-Siyar"

Keywords: Doctrine, Discipline, Navkar, Emir, Vali, Rutbe, Barlas

KARADENİZ GEÇİŞ BÖLGESİNİN ORTAK DANS VE MÜZİKLERİ
COMMON DANCES AND MUSICS OF THE BLACK SEA TRANSITION ZONE

Öğr. Gör Gökhan HAMZAÇEBİ

Giresun Üniversitesi

Giresun- Türkiye

gokhanhamzacebi@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2380-0759

Doç. Dr. Mehmet ÖZMENLİ

Giresun Üniversitesi

Giresun - Türkiye

mehmetozmenli@hotmail.com

ORCI: 0000-0002-8616-0712

Özet

Kuzeyinde denizle ve Güneyinde yer yer 3000 metreyi aşan dağlarıyla Karadeniz, zengin kültürüyle ve folklorik birikimleriyle birçok milletin ve Türkmen unsurlarının hüküm sürdüğü kadim topraklardır. Çalışmamızda kültürün oluşmasında tarihi birlikteliklerin olduğu kadar, coğrafi unsurlarında özellikle akarsuların, ticari yolların etkili olduğunu verilere atıflarda bulunmak suretiyle ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Karadeniz bölgesi ile Doğu ve İç Anadolu'yu bir set gibi ayıran Karadeniz dağları, folklorik ve geleneksel unsurlarla birlikte zengin kültür yaşantısıyla kıyı ve iç kesim kültürünün birleşmesine de olanak vermektedir. Kadim coğrafyada kültürel yaşantılarının kalıcı olmasının bir diğer sebebi de ticaret yolları üzerinde olmasıdır. Bu ticaret yolları sahile akarsu vadileriyle taşınmaktadır. Artvin'de Çoruh nehri, Rize'de Fırtına deresi Trabzon'da Kara Dere, Küçük Dere, Fol Deresi, Giresun'da Harşit Çayı, Aksu Deresi, Ordu'da Melet Irmağı bu önemli vadilerden bazılarıdır. Tarihi ipek yolu bir takım kollarla dere boylarını takip ederek Karadeniz sahillerine ulaşmaktadır. Burada yine deniz yolu diye bildiğimiz Baharat yollarının Karadeniz'deki kollarıyla birleşmektedir. Ayrıca bu iki tarihi yolların birleşmesi Karadeniz'de yerleşim yerlerinin gelişmesine ticaretin artmasına neden olduğu bilinmektedir. Bu bölgelere gelip yerleşen halklar kültürel ve folklorik zenginliği de beraberinde taşımış ve Karadeniz'deki bu liman yerleşimlerinin kültürel zenginliğini oluşturmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Karadeniz, Ticari Yollar, Akarsular

Abstract

With the sea in the north and the mountains exceeding 3000 meters in the south, the Black Sea is an ancient land where many nations and Turkmen elements rule with its rich culture and folkloric knowledge. In our study, it will be tried to reveal that historical associations as well as geographical elements, especially rivers, and commercial roads are effective in the formation of culture by making reference to the data.

The Black Sea Mountains, which separate the Black Sea region from Eastern and Central Anatolia as a set, also allow the combination of coastal and inland culture with its rich cultural life together with folkloric and traditional elements. Another reason why their cultural life is permanent in the ancient

geography is that it is on trade routes. These trade routes are carried to the coast by river valleys. Çoruh river in Artvin, Fırtına Stream in Rize, Kara Stream, Küçük Stream, Fol Stream in Trabzon, Harşit Stream, Aksu Stream in Giresun, Melet River in Ordu are some of these important valleys. The historical silk road reaches the Black Sea coast by following the streams with a number of branches. Here, again, it joins with the branches of the Spice routes, which we know as the sea route, in the Black Sea. It is also known that the merging of these two historical roads led to the development of settlements in the Black Sea and an increase in trade. The peoples who came and settled in these regions brought the cultural and folkloric richness with them and created the cultural richness of these port settlements in the Black Sea.

Keywords: Culture, Black Sea, Trade Routes, Rivers

GAGAVUZ TÜRKÇESİ İLE KOCAELİ YERLİ (MANAV) AĞIZLARI ARASINDAKİ PARALELLİKLER

PARALLELS BETWEEN GAGAUZ TURKIC AND KOCAELI LOCAL (MANAV) DIALECTS

Doç. Dr. Kenan ACAR

Kocaeli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

Kocaeli-Türkiye

kenan.acar@kocaeli.edu.tr

ORCID: 0000-0002-4458-2343

Özet

Bu bildirinin konusu, bir Oğuz grubu Türk lehçesi olan Gagavuz Türkçesi ile aynı lehçe grubundaki Türkiye Türkçesinin Kocaeli ağızları arasındaki eş zamanlı ortaklıklardır. Bildiride Kocaeli ağızlarından sadece bu bölgeye ilk yerleşmiş olan, genellikle “Yerleşik Türkmen” kabul edilen ve “Manav” olarak anılan Türk topluluğunun ağızları esas alınacaktır. Bu ağızlar ile Gagavuz Türkçesi arasında diğer ağızlar arasındakilerden çok daha ileri derecede benzerlikler vardır. Çalışmanın konusu, çok dikkat çeken ve daha çok fonetik alanda kendini gösteren bu paralelliklerdir. Çalışmada Gagavuz Türk yazı dilinin ulaşılabilen edebî ürünlerini içeren yazılı kaynaklar ile Gagavuz Türklerinin “Ana Sözü” gazetesindeki dil malzemesi kullanılmıştır. Çalışmaya konu olan paralelliklerden bazıları, kelimelerin eski şekillerindeki bazı ses ve eklerin Türkiye Türkçesi yazı dilinde korunmadığı halde korunması (*taa*: daha, *gözel*: güzel, *aga*: ağa, *diini* = *deyni* : diye), bunun aksine yazı dilinde değişmeyen ses ve eklerin değişmesi (*hangı* = *angı* : hangi, *naştapa* = *naştrapa*: maşrapa, *bızaa*: buzağı, *cuvap*: cevap). Türkiye Türkçesi yazı dilinde gerçekleşmeyen büzülme (hece kaynaşması) vb. ses olaylarının gerçekleşmesi (*büün* = *büyün*: bugün, *yurt*: yoğurt) durumlarıdır. Söz varlığındaki bazı kelimelerin yaptığı ilk çağrışım ya da öne çıkan ilk anlamın Türkiye Türkçesindekinden farklı olması da biri yazı dili diğeri ağız olan bu iki Türk diyalekti arasındaki paralelliklerden bir başkasıdır. Her iki diyalekte de “*canavar*” sözünün ilk anlamı vahşi değil “kurt”, “*don*” kelimesinin alt iç çamaşırı değil, “pantolon”, “*bakır*” sözünün ilk anlamı ise bir metal türü değil, “su kovası”dır. Bildiride bunlar ve diğer paralellikler ele alınarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gagavuz Türkçesi, Kocaeli Ağızları, “Manav”, Fonetik Paralellik, Semantik Paralellik.

Abstract

The subject of this proceeding is the simultaneous common points between Gagavuz Turkic which is one of the Turkic dialects from Oghuz group and Kocaeli dialects of Turkish which are parts of the same group: Oghuz group. In this proceeding, the dialects of the folk who were the first ones to settle in this area, also known as “Settled Turkmens” & called “Manav” will be based on. Between these dialects and Gagavuz Turkic there are similarities on a higher degree than other dialects. The subject of this remarkable survey are the parallels which are mostly about phonetics field. In the survey, the written sources of Gagavuz Turkic which include reachable literary works and Gagauzian newspaper named “Ana Sözü” are used as lexical material. Some of the parallels that the survey is based on: although some sounds and affixes of words’ did not remain unchanged their former structures, in written Turkish, in Gagavuz Turkic and Kocaeli local dialects these words remained unchanged (*taa*: daha, *gözel*: güzel,

aga: ağa, *diini*= *deyni*: diye), on the contrary, unchanged sounds and affixes in written language has changed in Gagauz Turkic and Kocaeli local dialects (*hangı*= *angı*: hangi, *naştapa*= *naştrapa*: maşrapa, *bızaa*: buzağı, *cuvap*: cevap). Existence of phonetic events which do not happen in Turkish such as contraction etc. (*büün*= *büyün*: bugün, *yurt*: yoğurt). The first association or the literal meaning of some words from the vocabulary being different from Turkish is just one of the parallels between these two Turkic dialects respectively one written one dialect. In both of these dialects the word “*canavar*” does not literally mean savage, but “kurt”, “*don*” does not mean underpants but “pantolon”, the word “*bakır*” does not mean a type of steel, but “su kovası”. In this proceeding these and the other parallels are based on and evaluated.

Keywords: Gagauz Turkic, Kocaeli Dialects, “Manav”, Phonetic Parallelism, Semantic Parallelism

ANADOLU VE BALKAN TÜRKÜLERİNDE ÜLKÜ EVREN TASARIMI
IDEAL UNIVERSE DESIGN IN ANATOLIAN AND BALKAN TURKISH FOLK
SONGS

Prof. Dr. Özgür Kasım AYDEMİR

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Antalya - Türkiye

ozgur.aydemir@alanya.edu.tr

ORCID: 000-0003-2297-3607

Özet

Kolektif belleğin karakteristik özelliklerini ve hatta habitusunu, ilgili toplum tarafından benimsenen dil verileri üzerinden tespit etmek mümkündür. Bu veriler içerisinde destan, atasözü, deyim gibi türler ise millî nitelikleri barındırır. Milletlerin şarkı, halk şarkısı, arya vs ile karşıladıkları türkü adı ise “Türk’e ait” (Türk+î>Türkü) anlamı ile diğer milletlerin halk kültürü ürünlerinden ayrılan bir sahiplenme niteliği arz eder. Bir anlamda Türk milleti, kendisine ait vasfını adlaştırarak en çok türkülerini sahiplenmiştir. Türkü adı farklı Türk lehçelerinde farklılıklar göstermekle birlikte (türki, yır, jır) ortak kullanım geçerliliğine sahiptir. Çalışmada en az bin yılı aşkın süredir Türkçeye, onun kültür öğelerine ve tabii ki türkülere yurt olmuş Anadolu ve Balkan coğrafyalarından derlenmiş yüzer (toplam 200) türkü toplumdilbilim özellikleri itibariyle ülkü evren tasarımı odağında incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Türkçe, Türkü, Türk Kültürü, Anadolu, Balkan, Toplumdilbilim.

Abstract

It is possible to determine the characteristic features and even the habitus of collective memory through the language data adopted by the relevant society. Among these data, genres such as epic, proverb and idiom contain national qualities. The name of the folk song, which the nations meet with songs, folk songs, arias, etc., with the meaning of "belonging to the Turk" (Türk + î> Türkü), presents an ownership characteristic that distinguishes it from the folk culture products of other nations. In a sense, the Turkish nation has adopted the most popular folk songs by naming its own characteristic. Although the name Türkü shows differences in different Turkish dialects (türki, yır, jir), it has a common usage validity. In the study, 200 folk songs compiled from Anatolia and Balkan geographies, which have been home to Turkish, its cultural elements and of course folk songs for more than a thousand years, were examined and evaluated in the focus of ideal universe design in terms of sociolinguistic features.

Key Words: Turkish, Türkü (Turkish Folk Song), Turkish Culture, Anatolia, Balkan, Sociolinguistics.

KLASİK ESERLERİN DİLİNDE LEKSİK-MORFOLOJİK YÖNTEMLE KELİME YARATICILIĞI

WORD CREATION WITH LEXIC-MORPHOLOGICAL METHOD IN THE LANGUAGE OF CLASSIC WORKS

Doç.Dr. Elbrus Veliyev

Nahçıvan Devlet Üniversitesi

Nahçıvan - Azerbaycan

elbrusveliyev79@gmail.com

Özet

Azerbaycan edebi dilinin tarihi çok eskilere dayanıyor. Bu tarihin farklı dönemlerin sistematik çalışmaları Azerbaycan'ın filolojik düşüncesini her zaman meşgul etmiştir ve etmeye devam etmektedir. Edebi dilin tarihi aynı zamanda onu taşıyan insanların düşünce ve ahlaklarının da tarihidir, dolayısıyla edebi dilin bilimsel bir temelde evrim tablosunu canlandırmak zor ama onurlu bir görevdir. Azerbaycan dilinde yeni kelime oluşturma, çağdaş dilbilimin bağımsız bir dalı olarak, sözlük ve dilbilgisi (morfoloji) arasında ortak bir konuma sahiptir. Bu dilbilim dalı, kelime oluşturma yöntemlerini veya araçlarını inceler. Hem kelimelerin yapısı, hem de yeni kelimelerin oluşum kuralları ile ilgilidir. Bir kelimenin dilbilgisel değişikliği dilbilgisel anlamında bir değişikliğe neden oluyorsa, bir sözlük ekinin kabulü onun sözlük anlamını değiştirmesine ve başka bir yeni kelime oluşturmaya neden olur.

Klasik eserlerin dilinde sözcük oluşturma sürecinin sözlük ve dilbilgisi ile bağlantısı, yeni sözcüklerin farklı şekillerde oluştuğunu göstermektedir. Bunları özetlersek, kelime oluşum sürecinde aşağıdaki tipik yöntemlerin olduğunu gösterebiliriz: 1. sözlüksel – biçimbilimsel; 2. sözlüksel – sözdizimsel; 3. biçimbilimsel – sözdizimsel; 4. sözlüksel – anlamsal yöntemler. 1. Sözlüksel-morfolojik yöntemin karakteristik bir özelliği, sözcük ekleriyle kelimelerin oluşturulmasıdır.

Bu yöntemler Azerbaycan dilinde en verimli kelime oluşturma yöntemi olarak kabul edilir ve dilimizin söz varlığını zenginleştirmeye hizmet eder. Bunu dikkata alarak, klasik eserlerin dilindeki leksik-morfolojik yöntemle kelime yaratıcılığının çeşitli yönleriyle geniş ve kapsamlı bir şekilde incelenmesi oldukça önemlidir.

Anahtar sözcükler: Azerbaycan, klasik, dilbilim, leksik, morfolojik, sözdizimsel.

Abstract

The history of the Azerbaijani literary language is ancient. Systematic studies of different periods of this history have always occupied and continues to occupy the philological thought of Azerbaijan. The history of literary language is also the history of the thoughts and morals of the people who carried it, so it is difficult to revive the table of evolution of the literary language on a scientific basis but it is an honorable task. The formation of new words in the Azerbaijani language as an independent branch of contemporary linguistics has a common position between vocabulary and grammar (morphology). This branch of linguistics studies the methods or means of forming words. It concerns both the structure of words and the rules of formation of new words. If a grammatical change in a word causes a change in its grammatical meaning, the adoption of a lexical suffix changes its lexical meaning and results in the formation of another new word.

In the language of classical Works the connection with vocabulary and grammar of the word formation process shows to be indifferent forms of new words. If we summarize them, we can show that there are the following typical methods in the word formation process: 1. lexical – morphological; 2.

lexical – syntactic; 3. morphological – syntactic; 4. lexical – semantic methods. 1. A characteristic feature of the lexical-morphological method is the formation of words with lexical suffixes.

These methods are considered to be the most efficient word formation method in the Azerbaijani language and serve to enrich the vocabulary of our language. Taking this into account, it is very important to examine the lexical-morphological method in the language of classical Works in a wide and comprehensive way with various aspects of word creativity.

Keywords: Azerbaijan, classical, linguistics, lexical, morphological, syntactic.

KÜBA'DA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI PAST, PRESENT AND FUTURE OF TURKISH TEACHING IN CUBA

Arş. Gör. Dr. Murat Sarıbaş

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas-Türkiye

msaribas@cumhuriyet.edu.tr

ORCID: 0000-0002-1913-6034

Özet

Küba hem yaklaşık on iki milyon nüfusu hem de yüz ölçümü bakımından Karayipler'in en büyük ada ülkesidir. Kendine has yapısı ile dikkat çeken ülkenin başkenti ise Havana'dır. Küba, son yüzyılda gerçekleşen siyasi ve sosyal olaylar ile dünya tarihi açısından büyük önem taşımaktadır. Küba, Türkiye'den hem coğrafi olarak çok uzak hem de kültürel açıdan çok farklı olmasına rağmen Türkçeye ve Türk kültürüne ilginin yoğun olduğu bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. 2012 yılında Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ile Havana Üniversitesi arasında imzalanan protokolle Türk Tarihi ve Kültürü Kürsüsü kurulmuştur. 2012-2013 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde, bu kürsü aracılığı ile Türk Dili I-II, Türk Kültürü ve Tarihi I-II dersleri verilmeye başlanmıştır. Ankara Üniversitesi ile Havana Üniversitesi arasında yapılan protokol gereği Ankara Üniversitesi tarafından görevlendirilen öğretim elemanlarınca verilen bu dersler, 2019 yılına kadar devam etmiştir. Ancak tüm dünyayı etkileyen COVID-19 salgını sebebiyle görevlendirmeler iptal edilmiş ve derslere ara verilmiştir. İyileşen şartlara rağmen 2019 yılından günümüze değin ilgili kürsüye henüz bir öğretim elemanının görevlendirilmediği bilinmektedir. Bu durumun tek sebebinin salgın olmadığı, Küba genelindeki yaşam şartlarının Türkiye'ye kıyasla daha kötü olmasından dolayı öğretim elemanlarının burayı tercih etmediği görüşülen kişilerce sıkça dile getirilmiştir. Dünya dili Türkçeye ve Türk kültürüne duyulan bu ilginin karşılıksız bırakılmaması gerekmektedir. Türkçenin konuşulduğu coğrafyaları her geçen gün daha da genişletmek ve Türk kültürünü diğer milletlere tanıtmak açısından Küba'da verilen Türk Dili, Türk Kültürü ve Tarihi derslerinin devamının sağlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmada, Küba'da Türkçe öğretiminin tarihi ve geleceği konuları eleştirel bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küba, Türkçe öğretimi, Türk tarihi ve kültürü.

Abstract

Cuba is the largest island country in the Caribbean, both in population and area of approximately twelve million. The capital of the country, which draws attention with its unique structure, is Havana. Cuba is of great importance in terms of world history with the political and social events in the last century. Although Cuba is far from Turkey, both geographically and culturally, it is a country where there is an intense interest in Turkish and Turkish culture. The Turkish History and Culture Chair was established in 2012 with the protocol signed between the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA) and Havana University. In the second semester of the 2012-2013 academic year, Turkish Language I-II, Turkish Culture, and History I-II courses were started to be given through this chair. Under the protocol signed between Ankara University and Havana University, these courses, given by the instructors assigned by Ankara University, continued until 2019. However, due to the COVID-19 epidemic that affected the whole world, assignments were canceled, and classes were suspended.

Despite the improving conditions, it is known that no lecturer has been assigned to the relevant chair since 2019. It has been frequently stated by the interviewees that the epidemic is not the only reason for this situation and that the academic staff does not prefer this place because the living conditions in Cuba are worse compared to Turkey. This interest in the world language, Turkish and Turkish culture should not be left unrequited. It is thought that it is important to ensure the continuation of the Turkish Language, Turkish Culture and History courses given in Cuba to expand the geographies where Turkish is spoken and introduce Turkish culture to other nations. In the context of this study, the history and future of Turkish teaching in Cuba are discussed from a critical point of view.

Keywords: Cuba, Turkish teaching, Turkish history and culture.

KÜÇÜK VE MİKRO İŞLETMELER İÇİN FİNANSAL RAPORLAMA STANDARDI (KÜMİ FRS), STOKLARA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

FINANCIAL REPORTING STANDARD FOR SMALL AND MICRO BUSINESSES (SMB FRS), AN ASSESSMENT OF STOCKS

Doç. Dr. Ülkü MAZMAN İTİK

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Cumhuriyet

Sivas-Türkiye

umazman@cumhuriyet.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2472-9093

Özet

İşletmelerin finansal durumlarına yönelik doğru, güvenilir, anlamlı ve karşılaştırılabilir mali bilgilerin elde edilmesi için muhasebe bölümünden elde edilen ve belirli standartlara göre hazırlanmış finansal tablolara ihtiyaç vardır. Türkiye’ de bulunan farklı ölçekteki işletmeler 2005 yılından itibaren Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS) ve 2018 yılından itibaren ise **Büyük ve Orta Ölçekli İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standartları (BOBİ FRS) hükümlerini uygulamaktadırlar.** Küçük ve mikro işletmeler ise Muhasebe Standartları Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) yönergesine tabidirler. Küçük ve mikro işletmelerin vergi kanunlarına göre muhasebeleştirme yapması ve finansal tablolarının uluslararası muhasebe standartlarına uyum sağlayamaması sebebi ile 2019 yılında, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS) taslak metnini yayınlamıştır. Türkiye’de bulunan küçük ve mikro işletmelerin KÜMİ FRS’ yi uygulaması ile birlikte küçük işletmelerin daha faydalı ve nitelikli tablolar yayınlaması mümkün hale gelecektir. Yayımlanan taslak metin yirmi iki bölümden oluşmakta, sekizinci maddede ise stoklar hükmü yer almaktadır.

Bu çalışmanın amacı KÜMİ FRS ile ilgili bilgi vermek ardından sekizinci bölümde yer alan stoklar standardını örnekler yardımıyla açıklamaktır. Çalışma nitel bir çalışma olup mevcut durumu incelemesi açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS), Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS), Stoklar,

Abstract

In order to obtain accurate, reliable, meaningful and comparable financial information about the financial status of businesses, financial statements obtained from the accounting department and prepared according to certain standards are needed. Businesses of different sizes in Turkey have been applying the Turkish Financial Reporting Standard (TFRS) since 2005 and the Financial Reporting Standards for Large and Medium-Sized Enterprises (BOBI FRS) since 2018. Small and micro enterprises, on the other hand, are subject to the General Communiqué on the Application of Accounting Standards (MSUGT). In 2019, Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority (KGK) published the draft text of the Financial Reporting Standard for Small and Micro Enterprises (KÜMİ FRS) due to the fact that small and micro enterprises are accounted according to tax laws and their financial statements cannot comply with international accounting standards. With the implementation of KÜMİ FRS by small and micro enterprises in Turkey, it will be possible for small enterprises to

publish more useful and qualified tables. The published draft text consists of twenty-two chapters, and the eighth article includes the provision of stocks.

The aim of this study is to give information about KÜMİ FRS and then to explain the stocks standard in the eighth chapter with the help of examples. The study is a qualitative study and it is thought that it will contribute to the literature in terms of examining the current situation.

Keywords: Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority (KGK), Turkish Financial Reporting Standard (TFRS), Financial Reporting Standard for Small and Micro Enterprises (KÜMİ FRS), Stocks.

AZƏRBAYCAN ORTAOKULLARINDA MEHMET AKİF ERSOYUN EĞİTİMİ
MEHMET AKİF ERSOY'S EDUCATION IN AZƏRBAYCAN SECONDARY
SCHOOLS

Araştırmacı Aynur GAFARLI

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Bakü – Azerbaycan

qafarli1976@mail.ru

Özet

Bağımsızlık fikri, özgürlük aşkı içinde yaşayan milletlerin her zaman hakkı olmuştur. Bu fikri gerçekleştirmek isteyen milletlerin köleliği, hayatlarından sonsuza kadar uzak kalmıştır. Kölelik psikolojisi, onların düşüncesine yabancı ve ölümlerle eş tutulmuş bir faktör olarak görülüyordu. Bu fikrin sahipleri bir politikacı olmasına rağmen, onun muhatapları ve yayıcıları milli kimliklerini hisseden şairlerdir. Tarihe yolculuk yaptığımızda bunların sayılamayacak kadar az olduğunu görürüz. Bunlardan biri, belki de ilki milli istiklal şairi Mehmet Akif Ersoy'dur. M.A.Ersoy, sadece Türk dünyasının değil, tüm dünyanın “istiklal şairi”dir. Ortaokul 8. sınıf "Edebiyat" ders kitabının "Eleştirel gerçekçilik ve romantizm" bölümünde M.A.Ersoy'un "İstiklal Marşı" şiiri öğrencilere sunulmaktadır.

"İstiklal marşı" şiiri, söylediklerimize ışık tutmamıza yardımcı olabilir. Dokuz dizelik şiirde her mısra, mısralardaki her kelime, ayrıca kelimelerdeki her ses bir orduyu andırıyor, dünyanın en güçlü ordusunun gücünü gösteriyor. Hemen hemen tüm şiirlerinde böyle bir Anavatan'ı tüm varlıklardan üstün gören şairin söz ordusu savaşıyor ve günümüz Türk gençliğini, özgürlüğü için fedakarlık yapanların ruhlarını sevindirmek için Anavatan'ı tüm varlıklara tercih etmeye çağırıyor büyük ve istekli Anavatan. Bu şiirde Vatanın hürriyeti ve evlatlarının hür yaşamı için gerekli olan hemen her şeyden bahsedilmiş, adeta bir yol haritası çizilmiştir. Bağımsızlığın tatlılığını tatmak için size bir takım acılar teşhisi konur ve ben bu teşhise "Mehmet Akif Ersoy'un bağımsızlık teşhisi" adını veriyorum.

Anahtar kelimeler: *Mehmet Akif Ersoy, istiklal, edebiyat, millet, kahraman, hürriyet, istiklal marşı.*

Abstract

The idea of independence has always been the right of nations living in the love of freedom. The slavery of the nations who wanted to realize this idea remained forever away from their lives. The psychology of slavery was seen as a factor alien to their thinking and equated with death. Although the owner of this idea is a politician, its addressees and spreaders are poets who feel their national identity. When we travel through history, we see that they are too few to count. One of them, perhaps the first, is the national poet of independence, Mehmet Akif Ersoy. M.A.Ersoy is the "poet of independence" not only of the Turkish world, but of the whole world. M.A. Ersoy's poem "The National Anthem" is presented to the students in the "Critical realism and romance" section of the 8th grade "Literature" textbook of secondary school.

The poem "National Anthem" can help us shed some light on what we're saying. In the nine-line poem, every line, every word in the lines, and every sound in the words resembles an army, showing the strength of the world's strongest army. The army of words of the poet, who sees such a Motherland as superior to all beings in almost all of his poems, is fighting, and he calls today's Turkish youth to prefer the Motherland over all beings in order to rejoice the souls of those who sacrificed for their freedom,

the great and willing Motherland. In this poem, almost everything necessary for the freedom of the homeland and the free life of its children has been mentioned, and a road map has been drawn. In order to taste the sweetness of independence, you are diagnosed with some pain and I call this diagnosis "Mehmet Akif Ersoy's independence diagnosis".

Keywords: Mehmet Akif Ersoy, Independence, Literature, Nation, Hero, Freedom, National Anthem.

KLASİK TÜRK ŞİİRİNDE EDEBÎ BİR TARZ OLARAK MANZUM MEKTUPLAR
POETIC LETTERS AS A LITERARY STYLE IN CLASSICAL TURKISH POETRY

Dr. Arş. Gör. Merve MENTEŞE

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Zonguldak-Türkiye

mervementese@hotmail.com

ORCID: 0000-0001-7909-3139

Özet

Divan edebiyatında bir metnin oluşmasında edebî türlerin ve tarzların rolü oldukça büyüktür. Edebî türler ve tarzlar divan edebiyatında yazılan eserlerin içeriğinin hangi konulardan meydana geldiğinin haritası niteliğindedir. Bir metnin anlam dünyasının derinlerine inebilmek, o metindeki edebî türlerin ve tarzların ortaya konulmasıyla mümkündür. Metin içinde keşfedilen her bir tür ve tarz, metnin ihtiva ettiği konuların daha anlaşılır kılınmasına yardımcı olmaktadır. Klasik Türk edebiyatında edebî tür, yazılan edebî metnin içeriğini, metnin konusunun ne olduğunu, okur tarafından hani konulara karşılık geldiğini ifade etmektedir. Klasik Türk edebiyatında edebî tarz ise, yazılan metnin ifade biçimini temsil etmektedir. Divan şairinin eserini nasıl anlattığı, hangi kelimelere ve ifade biçimlerine başvurduğu, duygusunu nasıl bir üslup kullanarak ifade ettiği ortaya koyduğu eserin edebî tarzını meydana getirmektedir. Bu çalışmanın konusu olan manzum mektuplar Klasik Türk edebiyatı metinlerinde karşılaşılan edebî bir tarzdır. Klasik Türk şiirinde mektup, manzum veya mensur şekilde karşımıza çıkmaktadır. Divan şairi şiirlerde kendi hâlini, meydana gelen çeşitli olayları, olacak olan işleri arz etmek, mektup yazılan kişinin durumunu öğrenmek, kendisine mektup yazmış bir kişiye şiiri aracılığıyla cevap vermek amacıyla şiirlerde mektup tarzını tercih etmiştir. Bu çalışmada klasik Türk şiirinde karşılaşılan çeşitli manzum mektup örnekleri gün yüzüne çıkarılmaya ve mektupların kimlere, hangi amaçlarla yazıldığı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk şiiri, edebî türler ve tarzlar, mektup, manzum mektuplar.

Abstract

The role of literary genres and styles in the formation of a text in Divan literature is quite large. Literary genres and styles are a map of what topics the content of works written in the literature of the court consists of. It is possible to delve into the world of meaning of a text by revealing the literary genres and styles in that text. Each type and style discovered in the text helps to make the topics contained in the text more understandable. In classical Turkish literature, the literary genre refers to the content of the written literary text, what is the subject of the text, and what topics it corresponds to by the reader. In classical Turkish literature, the literary style represents the expression form of the written text. The literary style of the work is formed by how the Divan poet describes his work, what words and forms of expression he refers to, and how he expresses his feelings using a style he reveals. The poetic letters that are the subject of this study are a literary style encountered in the texts of classical Turkish literature. In classical Turkish poetry, a letter appears in the form of a poem or mensur. The Divan poet preferred the letter style in poems in order to present his own state in poems, various events that have occurred, things that will happen, to find out the status of the person to whom the letter has been written, to respond to the person who has written a letter to him through his poem. In this study, various examples of verse letters encountered in classical Turkish poetry will be brought to the surface and it will be tried to reveal who the letters were written to and for what purposes.

Keywords: Classical Turkish poetry, literary genres and styles, letters, verse letters.

**GÜNEY KAFKASYA'NIN İLK KADIN AYDINLATICILARINDAN BİRİ OLARAK
SHAFİQA EFENDİZEDE**

**SHAFİQA EFENDİZEDE AS ONE OF THE FIRST WOMEN ENLIGHTENERS OF
THE SOUTH CAUCASUS**

Humay Mammadova

Azerbaijan National Academy of Sciences

Baku – Azerbaijan

humaynew@yahoo.com

ORCID: 0000-0001-8161-9785

Özet

Şafika Efendizade, 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Azerbaycan kadınları arasında eğitim, aydınlanma ve kültürün yayılması için özverili bir şekilde çalışan aydın kadınlardan biridir.

Şafika hanım, tüm Güney Kafkasya'da ilk Azerbaycan dili öğretmeni, gazeteci ve yazarı olarak tanınmıştır.

Öğretim ile birlikte, Ş. Efendizade sosyal hizmetlerle de uğraşmıştır. Kızlar okulunda öğretmenlik yaparken öğretmen arkadaşları Hanifa Malikova, Sakina Ahundzade ve Sara Vazirova ile bir drama çemberi oluşturmuş ve aynı zamanda kızları tiyatro kültürü ve oyunculuk hakkında eğitimler vermiş ve o dönemde yayınlanan basın açıklamalarıyla tanışmıştır..

Büyük bir kısmı Ş. Efendizade'nin hayatı basınla bağlantılıdır. Debistan dergisinde yayınlanan yazılarında geleneksel olarak kadınların okuma yazma bilmemesine karşı çıkıyor. Kadınların yaşamları, mücadeleleri, hakları, eğitimi ve aydınlanma konularında çok sayıda değerli makale ve hikaye yazmıştır.

Bu makale, Azerbaycan toplumu ve siyasi hayatında önemli bir rol oynayan aydın kadın Shafiga Efendizadeh'e ayrılmıştır. Azerbaycan Cumhuriyeti Parlamentosu'nun ilk kadın çalışanı ve Güney Kafkasya'daki ilk kadın gazetecidir. Cumhuriyet'in en aktif kadınlarından biriydi.

Anahtar Sözcükler: Roman, Kadın, Tiyatro, Oyun, İlk Kadın Yazar.

Abstract

Ms. Shafiqe Efendizadeh is one of the enlightened women who worked selflessly for the spread of education, enlightenment and culture among Azerbaijani women in the late 19th and early 20th centuries.

Shafiqe khanum was the first Azerbaijani language teacher, journalist and writer in the whole South Caucasus.

Along with teaching, Sh. Efendizadeh was also engaged in social work. While teaching at girls school, she formed a drama circle with her teacher friends Hanifa Malikova, Sakina Akhundzadeh and Sara Vazirova. At the same time, she informed the girls about theatrical culture and acting, and acquainted them with the press releases published at that time.

A large part of Sh. Efendizade's life connected with the press. In her articles published in Debistan magazine, she traditionally opposes women's illiteracy. She has written a number of valuable articles and stories about women's lives, struggles, rights, education and enlightenment.

The teacher, who creates interest and enthusiasm in Azerbaijani literature, teaches girls not only to read literary works and textbooks, but also to write freely, clearly and competently. Shafiqa, Efendizadeh who strives for higher education for young girls, worked as a teacher at this school until 1910. This young educator, who has an in-depth study of Persian, Russian and Arabic, and Eastern classical literature, also teaches teaching courses at a women's pedagogical school.

The present article devoted to the Shafiga Efendizadeh, the enlightener woman who plays a hot role in Azerbaijani society and political life. She is the first female employee of the Parliament of the Republic of Azerbaijan, as well as the first female journalist in the South Caucasus. She was one of the most active women in the Republic.

Keywords: Novel, Woman, Theatre, Plays, The First Women Writer.

F.KAFKA'NIN ESERLERİNDE KİŞİLİĞİN PSİKOLOJİK ŞOKLARININ YANSIMASI

Türkan Hüseynova

edebiyatd@bk.ru

ULUSAL ANI EDEBİYATI VE POETİKASI

Dr. Eminaliyev Eyvaz MƏHƏMMƏDƏLİOĞLU

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Bakü - Azerbaycan

edebiyatd@bk.ru

Özet.

Makale, dünya ve Azerbaycan edebiyatında anıların ortaya çıkışını, gelişim tarihini, üslup özelliklerini, araştırma konularını tartışıyor. Olgulardan hareketle, millî hatırat edebiyatının V-VIII. yüzyılları kapsayan ve Türk halklarının ortak edebi eseri olan Orhon-Yenisey yazıtlarından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. XIX-XX yüzyıllarda da ilginç ve zengin bir gelişme gösteren milli hatırat edebiyatı, daha çok dünya edebiyat tecrübesine atıfta bulunur. Ünlü devlet adamlarını, önde gelen askerleri, bilim adamlarını ve yazarları hatıratlarını yazmakla görevlendiren devlet, milli hatırat literatürünün zenginleşmesine ivme kazandırdı. Yani A.Shaig, M.S.Ordubadi, S.Hüseyn, A.Shikhlinisky ve diğerleri. Bilimler Akademisi'nin isteği üzerine anılarını yazdılar. Siyasi, tarihi, otobiyografik, tematik ve sürgünde farklılık gösteren anıların bağımsız edebi türler olduğu gerçeğine de açıklık getirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Anı, Ulusal, Poetika, Sanat, Tür.

**SÜHEYLÎ DİVANİ'NDA MADDÎ KÜLTÜR UNSURU OLARAK MUSİKÎ ÂLETLERİ VE
MAKAMLARI**

**MUSICAL INSTRUMENTS AND THEIR AUTHORITIES AS AN ELEMENT OF
MATERIAL CULTURE IN THE DIVAN OF SUHEYLI**

Dr. Arş. Gör. Merve MENTEŞE

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Zonguldak-Türkiye

mervementese@hotmail.com

ORCID: 0000-0001-7909-3139

Özet

Divan şairi edebî eserini meydana getirirken yaşadığı toplumun özelliklerini, dünya algılarını, âdet ve geleneklerini, yaşayış biçimlerini, günlük hayatta karşılaştıkları ve kullandıkları nesnelere ve âletleri şiirlerinde sıklıkla kullanmıştır. Günlük hayatta kullanılan tüm bu âletler bir topluluk maddî kültürünü temsil eden materyallerdir. Dolayısıyla şiirlerde şairler tarafından kullanılan gündelik hayata dair tüm âlet isimleri, divan şairinin yaşadığı toplumun kültürü hakkında okuyucuya bilgi vermektedir. Divan şairi yaşadığı toplumun maddî kültürünü temsil eden âlet isimlerini, şiirlerinde duygu ve düşüncelerini anlatmak için birer araç olarak kullanmıştır. Musikî, bir toplumun kültürünü temsil eden temel sanatlardandır. Hemen her insanın ilgisini çeken güzel sanatlardan olan musikî, divan şairlerinin de ilgisini oldukça fazla çekmiştir. Klasik Türk edebiyatında kaleme alınmış pek çok divanda musikî terimleri, besteler, makamlar, çalgı âletleri çoğunlukla tenasüp ya da tevriye yapmak amacıyla sıklıkla kullanılmıştır. Çalışmada incelenecek olan Süheylî Divanı, maddî kültür unsurları bakımından oldukça zengin bir divandır. Bu çalışmada Süheylî Divanı'nda hangi musikî âlet isimlerinin ve musikî makamlarının yer aldığı, hangi anlamlarda ne şekilde şiirlerde kullanıldığı tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Maddî Kültür, Musikî, Musikî Âletleri, Musikî Makamları.

Abstract

While creating his literary work, the Divan poet often used the characteristics of the society in which he lived, world perceptions, customs and traditions, ways of living, objects and tools that he encountered and used in everyday life in his poems. All these tools used in everyday life are materials that represent the culture of our community. Therefore, all the names of tools about everyday life used by poets in the poems tell the reader about the culture of the society in which the poet of the divan lives. The Divan poet used the names of instruments representing the material culture of the society in which he lived as a means to express his feelings and thoughts in his poems. Music is one of the basic arts representing the culture of a society. Music, which is one of the fine arts that attracts the attention of almost every person, has also attracted the attention of divan poets quite a lot. In many divans written in classical Turkish literature, musical terms, compositions, authorities, instruments were often used mostly for the purpose of performing tenasüp or tevriye. The Divan of Suheyli, which will be examined in the study, is a divan quite rich in material culture elements. In this study, we will try to determine which musical instrument names and musical authorities are included in the Divan of Suheyli, in which meanings and in which way they are used in poems.

Keywords: Classical Turkish Literature, Material Culture, Music, Musical Instruments, Musical Authorities.

SÖZLÜ TARİH İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION OF GRADUATE STUDIES RELATING TO ORAL HISTORY

Prof.Dr.Ömer Faruk SÖNMEZ

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Tokat – Türkiye

omerfaruk.sonmez@gop.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8910-2817

Özet

Geçmiş ve geçmişi öğrenme bireylerin en önemli öncüllerinden birisi olmuştur. Geçmiş her bireyin arkasından gelen bir zaman dilimidir. Bu zaman diliminin her yönü ile bilinmesi önemlidir. Tam bu noktada sosyal bilgilerin doğasına uygun olarak öğrencilerin geçmişi öğrenme çabaları ortaya çıkar. Bu durumu ortaya koyacak sosyal bilgiler öğretimine yardımcı yöntemlerden biriside sözlü tarihtir. Sosyal bilgiler ve tarih öğretiminde sözlü tarih yöntemi sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Bunun için bu çalışma sosyal bilgiler öğretiminin kapsamını yakından ilgilendiren sözlü tarih çalışmalarının alan yazındaki görünürlüğünü ortaya koymak için yapılmıştır. Çünkü sözlü tarih çalışmalarının lisansüstü görünürlüğü ile ilgili fazla yayına rastlanmamıştır. Bu bakımdan alanda yapılan çalışmaların bilinmesi ve buna göre sözlü tarih ile ilgili çalışmaların yapılması akademik alan yazın için önemlidir. Çalışmada sözlü tarih ile ilgili yayınların Web of Science (WoS) veri tabanındaki etkinliğini analiz etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler bibliyometrik teknikler kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin toplanmasında WoS veri tabanındaki Kültür ile ilgili makaleler, veri dosyası hâlinde VosViewer (Version 1.6.9) yazılımı kullanılarak çözümlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Sözlü Tarih, Web of Science, Bibliyometrik Analiz

Abstract

Learning the past has been one of the most important antecedents of individuals. The past is a time period that follows each individual. It is important to know all aspects of this time period. At this point, students' efforts to learn the past emerge in accordance with the nature of social studies. Oral history is one of the methods that will help social studies teaching to reveal this situation. Oral history method is a frequently used method in social studies and history teaching. For this reason, this study was carried out to reveal the visibility of oral history studies in the literature, which is closely related to the scope of social studies teaching. Because there are not many publications on the postgraduate visibility of oral history studies. In this respect, it is important for academic literature to know the studies in the field and to conduct studies on oral history accordingly. The study was carried out to analyze the effectiveness of publications on oral history in the Web of Science (WoS) database. The data obtained in the study were analyzed using bibliometric techniques. In data collection, the articles related to Culture in the WoS database were analyzed as data files using the VosViewer (Version 1.6.9) software.

Keywords: Oral History, Web of Science, Bibliometric Analysis

**ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ПРАКТИКА МАГИСТРАНТОВ: ОТ ЭМПИРИЧЕСКОГО
ОПЫТА К ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

**RESEARCH PRACTICE OF MASTER STUDENTS: FROM EMPIRICAL
EXPERIENCE TO EXPERIMENTAL ACTIVITY**

Куртева Оксана

Доктор педагогических наук, конференциар университет,

Комратский государственный университет, г.Комрат

oxana-curteva@mail.ru

ORCID: 0000-0001-6762-1686

Özet

Modern eğitim sisteminde, yetkinlik temelli bir yaklaşıma dayalı eğitim giderek daha fazla konumlanmaktadır. Bu tür eğitim, bağımsız araştırma ve deney yoluyla öğrencilerin eğitim sürecine doğrudan katılımını içerir. Bu bağlamda, yüksek lisans öğrencileri tarafından kendi küçük hacimli araştırmalarını yürütmeye, ampirik deneyime odaklanma özellikle önem kazanmaktadır. İlgili eğitim faaliyetleri sistemi, lisans öğrencileri için araştırma uygulamalarının organizasyonuna katkıda bulunabilir. Halihazırda kurulmuş öğretmenler yüksek lisans döneminde eğitildiğinden, pratik deneyimleri, yüksek lisans tezlerinde hazırlanan psikolojik ve pedagojik araştırmaları organize etmek ve yürütmek için mükemmel bir temel haline gelir.

Anahtar kelimeler: Eğitim, Araştırma, Ampirik Deneyim, Yüksek Lisans Tezleri.

Annotation

In the modern education system, learning based on a competence-building approach is increasingly promoted. Such training involves the direct involvement of students in the educational process through their independent exploration and experimentation. In this regard, the focus on empirical experience, on conducting their own mini-research by master students becomes especially significant. The system of relevant educational activities can contribute to the organization of research practice for master's degree students. Since already established teachers are studying in the II learning cycle, their practical experience becomes an excellent basis for organizing and conducting psychological and pedagogical research, which is drawn up in master's theses.

Key words: Education, Research, Empirical Experience, Master's Theses.

XIX. YY. DÖNEMİNİN ÇOK YÖNLÜ KİŞİSİ OSMAN HAMDİ BEY (1842 - 1910)

XIX. YY. THE VERSATILE PERSON OF THE PERIOD OSMAN HAMDİ BEY

(1842 - 1910)

Doktorant Merve Oklu Yıldırım

Akdeniz Üniversitesi Akdeniz

Antalya- Türkiye,

mervenuoklu@gmail.com.

ORCID: 0000-0003-2926-4467

Özet

Osmanlı aydınlarından biri olan Osman Hamdi Bey, kültür ve sanat alanlarında ülkeye birçok yenilikler ve katkılar sağlamıştır. Osmanlı imparatorluğu döneminde babası Sadrazam İbrahim Ethem Paşa tarafından yetiştirilmesi Osman Hamdi Bey'in duyarlı kişiliğiyle resim sanatçısı, girişimci kişiliğiyle de müzecilik ve akademi kurucusu alanlarında yeniliklere çığır açmasını sağlamıştır. Resim alanında kadın figürlere yer vermesi, güzel sanatlar akademisini kurması, müzecilik kavramını geliştirmesi onun Türk sanat tarihinde en önemli sanatçılardan biri konumuna getirmiştir. Batılı oryantalist ressam olmasına rağmen Osman Hamdi Bey Doğu'nun imgelerini de resimlerine aktarmıştır. Dolayısıyla Doğu-Batı ikilemi arasında kalması onun oryantalist ressam kimliğini etkilememiştir.

Araştırmanın amacı, kültür ve sanat aydınlarından biri olan Osman Hamdi Bey'in çok yönlü kişiliğini ortaya çıkarmaya amaçlanmıştır. Bu bağlamda yaşadığı dönem içinde Türk resim sanatında, arkeolojide, akademi kuruculuğunda, devlet adamlığında ses getiren önemli kişilerden birini tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler; Osman Hamdi Bey, Resimleri, Sanayi-İ Nefise Mektebi, Müze, Devlet Adamı, Arkeolog

Abstract

Osman Hamdi Bey, one of the Ottoman intellectuals, made many innovations and contributions to the country in the fields of culture and art. Being educated by his father, Grand Vizier İbrahim Ethem Pasha during the Ottoman Empire period, enabled Osman Hamdi Bey to break new ground in the fields of painting artist with his sensitive personality and founder of museology and academy with his entrepreneurial personality. Incorporating female figures in the field of painting, establishing the academy of fine arts, and developing the concept of museology made her one of the most important artists in the history of Turkish art. Despite being a western orientalist painter, Osman Hamdi Bey also transferred the images of the East to his paintings. Therefore, his being between the East-West dilemma did not affect his orientalist painter identity. The aim of the research is to reveal the versatile personality of Osman Hamdi Bey, one of the culture and art intellectuals. In this context, it is to introduce one of the important figures in Turkish painting art, archeology, academy founding and statesmanship during his lifetime.

Keywords; Osman Hamdi Bey, Paintings, School of Fine Arts, Museum, Statesman, Archaeologist.

1949 MİLLÎ EĞİTİM ŞURASINDA DEMOKRATİK EĞİTİM MESELESİ
THE ISSUE OF DEMOCRATIC EDUCATION AT THE NATIONAL EDUCATION
COUNCIL OF 1949

Doç. Dr. Osman Kubilay Gül

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas – Türkiye

kubilaygul@gmail.com

ORCID: 0000-0001-9829-1819

Y.L. Öğrencisi Çağla Şahin

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas – Türkiye

Caglasahin1010@gmail.com

Özet

II. Dünya Savaşı sadece Avrupa'nın değil neredeyse bütün dünyanın yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Bu durum sadece sınırlarla bağlı kalmamış, farklı yönetim tarzları ve fikirler de ortaya çıkmıştır. Özellikle Potsdam Konferansında dünyanın iki kutba ayrılması, gelecekte yaşanacak soğuk savaş ve güç mücadelelerinin en net şekilde ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Potsdam konferansının önemli konularından birisi de Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye üzerindeki istekleri olmuştur. Türkiye'nin doğusundan toprak ve boğazların yönetiminde söz hakkı isteyen SSCB'ye karşı durabilecek tek devlet olan Amerika Birleşik Devletleri, bu konunun iki devlet arasında çözüme kavuşturulması gerektiğini bildirerek Türkiye'yi SSCB ile baş başa bırakmıştır.

Türkiye'nin toprak bütünlüğüne olası bir kasıttaki yalnız bırakılması, Türk Siyasetçiler arasında endişeye neden olmuştur. SSCB tehdidine karşı direnmenin önemli şartlarından birisi olarak da ABD'nin yanında yer almak ve göreceli de olsa onun koruması altına girmek fikri öne çıkarılmıştır. Bu fikrin uygulanmasında iki önemli sorun vardır. Bunlardan ilki ekonomik sitemdir. Bilindiği gibi o dönemde SSCB devletçi bir ekonomi politikası izlemektedir. ABD ise liberal bir ekonomiye sahiptir. Diğer taraftan SSCB tek parti ile yönetilirken, ABD çok partili demokratik bir sistem benimsemiş durumdadır. Türkiye, ABD yanında yer almak istemesine rağmen, uygulamalarında daha çok SSCB'ye benzer gözükmektedir. Türkiye bu durumun düzeltilmesi için eline geçirdiği fırsatları kullanmayı denemiştir. Atatürk döneminden sonra ilk ciddi muhalefet partisi olarak kurulmak istenen Demokrat Parti'nin kuruluşuna bizzat İsmet İnönü izin vermiştir. Bu sayede siyasi olarak çok partili hayata fiili olarak geçiş sağlanmıştır.

Demokratikleşme konusunda diğer bir husus ise halkın eğitimi meselesi olmuştur. Türk Milli Eğitimini planlamak amacıyla düzenli olarak toplanan şuralardan 1949 şurasının ana konusu Demokratik Eğitim Meselesi olmuştur. Bu çalışmada şurada demokratik eğitim ile ilgili kurulan komisyonun çalışmaları ve aldığı kararlar değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Demokratik Eğitim, 1949. Millî Eğitim Şurası, Demokrasi, Eğitim

Abstract

II. World War II caused the reshaping of not only Europe but almost the whole world. This situation was not only limited by borders, but also different management styles and ideas emerged. Particularly, the separation of the world into two poles at the Potsdam Conference led to the clearest emergence of the cold war and power struggles to be experienced in the future.

One of the important issues of the Potsdam conference was the requests of the Soviet Union on Turkey. The United States of America, which was the only state that could stand against the USSR, which demanded a voice in the management of the lands and straits from the east of Turkey, left Turkey alone with the USSR by declaring that this issue should be resolved between the two states.

The fact that Turkey is left alone in a possible attempt on its territorial integrity has caused concern among Turkish politicians. As one of the important conditions of resisting the USSR threat, the idea of being on the side of the USA and being under its protection, albeit relatively, was highlighted. There are two major problems with the implementation of this idea. The first of these is the economic system. As it is known, the USSR followed a statist economic policy at that time. The USA has a liberal economy. On the other hand, while the USSR was governed by a single party, the USA adopted a multi-party democratic system. Although Turkey wants to side with the USA, it seems more like the USSR in its practices. Turkey has tried to use the opportunities it has to rectify this situation. İsmet İnönü personally gave permission for the establishment of the Democrat Party, which was intended to be established as the first serious opposition party after the Atatürk era. In this way, a de facto transition to a multi-party political life was achieved.

Another issue regarding democratization has been the issue of public education. The main topic of the 1949 council meeting regularly to plan the Turkish National Education was the Issue of Democratic Education. In this study, the work and decisions of the commission established on democratic education will be evaluated.

Keywords: Democratic Education, 1949 National Education Council, Democracy, Education

FEN BİLİMLERİ ÖĞRETMENLERİNİN OKUL DIŞI ÇEVRELERE GEZİ DÜZENLEMeye YÖNELİK KAYGILARI VE ÖNERİLERİ

SCIENCE TEACHERS' ANXIETY TOWARDS ORGANIZING OUT OF SCHOOL ENVIRONMENTS TRIPS AND THEIR RECOMMENDATIONS

Prof. Dr. Aykut Emre BOZDOĞAN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Tokat - Türkiye

aykut.bozdogan@gop.edu.tr

ORCID: 0000-0002-5781-9960

Özet

Eğitim ve öğretim faaliyetleri okulların yanı sıra çevredeki bütün kaynakları kullanacak şekilde yaşam boyunca devam eden bir sürece dönüşmüştür. Okullarda verilen eğitimi destekleyen ve informal eğitim çevreleri olarak nitelendirilen bu kaynaklar birçok toplumsal alanı kapsamaktadır. Okul dışındaki çevrelerin okuldaki eğitimi destekleyecek şekilde düzenlenmesinde öğretmenlere büyük rol düşmektedir. Bu kapsamda yapılan çalışmanın amacı fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenlemeye yönelik kaygılarının ve önerilerinin tespit edilmesi olarak belirlenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan fenomenoloji (olgubilim) yönetimi kullanılmıştır. Çalışma 2021-2022 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 6 erkek, 11 kadın olmak üzere toplam 17 fen bilimleri öğretmeni dâhil edilmiştir. Yapılan çalışmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın verileri içerik analizi ile analiz edilmiştir. Yapılan araştırmanın sonucunda araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenlemeye yönelik benzer kaygılara sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaygı, okul dışı çevreler, fen bilimleri öğretmeni.

Abstract

Teaching activities have become a life-long process that uses all the resources in the environment besides schools. These resources which promote instruction in schools and also called informal learning settings involve many social areas. Teachers play a very important role in designing and organizing trips to out-of-school environments to promote education at school. The aim of study is to determine the science teachers' anxiety towards organizing out of school environments trips and their recommendations. The phenomenology method, one of the qualitative research methods, was used in the research. In the study carried out in the 2021-2022 academic year. 17 science teachers (6 male, 11 female) were determined as the study group of the research. The data of the research were collected through a semi-structured interview form developed by researcher. The data were analysed by content analysis by taking the opinions of science teachers. At the end of the study, it was found that science teachers were similar anxiety towards organizing out of school environments trips.

Keywords: Anxiety, out of school environments, science teacher.

**CUMHURBAŞKANLIĞI OSMANLIARŞİVLERİNDE KUMAŞ BOYAHANELERİ
HAKKINDA BAZI BELGELER**

**SOME DOCUMENTS ABOUT FABRIC DYE STORE IN THE PRESIDENTIAL
OTTOMAN ARCHIVES**

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AYTAÇ

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,

Aydın-Türkiye

cicimsumak@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5424-4607

Özet

Devletlerin tarihi seyirdeki dönemleri hakkında neredeyse hemen hemen her konuda bilgi edinmede arşivlerin önemi büyüktür. Türklerin ise arşiv konusunda oldukça uzun bir geçmişlerinin olduğu ve Türkistan'dan getirdikleri dokuma kültürlerini Anadolu'da da devam ettirdikleri bilinmektedir.

Osmanlı döneminde dokumada kullanılan ipliklerin ya da üretilen kumaşların renklendirilmesinde de hassas davranılmıştır. Boyacılık önemli bir meslek koludur ve o dönemlerde Anadolu'da çok sayıda boyahane vardır.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi'nde boyahanelerle alakalı belgelerin çok az bir kısmı bu bildiriye konu olarak seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arşiv, Dokuma, Boya, Boyahane, Renk.

Abstract

Archives are of great importance in obtaining information on almost every subject about the historical periods of the states. It is known that Turks have a very long history in archives and they continue their weaving culture in Anatolia, which they brought from Turkistan.

In the Ottoman period, the color of the yarns used in weaving or the fabrics produced was also sensitive. Dyeing is an important profession and there were many dyehouses in Anatolia at that time.

Very few of the documents related to dyehouses in the Presidency Ottoman Archives were chosen as the subject of this paper.

Keywords: Archive, Weaving, Dye, Dyehouse, Color.

NARSİSİZM BAĞLAMINDA “SUNSET BULVARI” FİLMİNİN ÇÖZÜMLENMESİ
ANALYZING OF THE MOVIE “SUNSET BOULEVARD” IN THE CONTEXT OF
NARCİSİSM

Y.L. Öğrencisi Özge GENÇTÜRK

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas-Türkiye

20199360017@cumhuriyet.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-6841-6630

Doç. Dr. Onur TAYDAŞ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas-Türkiye

onurtaydas@cumhuriyet.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-5068-8988

Özet

Sinemanın bir sanat dalı olarak insanlar tarafından benimsenmesi ve gelişmesi 19. Yüzyılın sonları ile 20. Yüzyılın başlarına rastlamaktadır. Günlük hayattaki duygu ve düşüncelerin aktarılmasında önemli bir araç olan, Fransız eleştirmen Ricciotto Canudo'nun yedinci sanat olarak nitelendirdiği sinema sanatında aşk, korku, heyecan, hüznün, mutluluk ve her türlü duygu ve duygulanım halleri, kişilik yapıları yönetmenler tarafından samimi bir şekilde beyaz perdeye yansıtılmıştır. Bu yapımlara örnek olarak, “*American History X*” filminde anti sosyal kişilik bozukluğu görülen bir karakterin yaşamından kesitler sunulmuşken, “*Mustafa Hakkında Herşey*” filminde narsist kişilik bozukluğu olan Mustafa karakterinin hayatı anlatılmıştır.

Narsisizm, kendini aşırı düzeyde beğenen ve kendini diğer insanlardan üstün gören karakterleri tanımlamak için kullanılan psikanalitik bir terimdir. Bu kavram, bir tür kişilik bozukluğu olarak tanımlanmaktadır. Narsistik özellikler taşıyan bireyler, istedikleri şeylere ulaşamadıklarında “*Narkisos*” benliğine bürünerek ruhen çöküntüye girmektedirler. Bu kişilik bozukluğu, her ne kadar psikoloji bilimi ile uğraşanların ilgi alanı olsa da, sinema alanında da psikotik bozukluklara sahip karakterlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Çeşitli ruh hallerinin yansıtıldığı ve farklı kişilik özellikleri taşıyan karakterlerin beyaz perdeye aktarıldığı sinema, bu noktada ilginç yapımların izleyiciyle buluşmasına imkân sağlamıştır.

Bu çalışmada, narsistik kişilik bozukluğu bulunan karakterlerin özellikleri ve sinemaya yansımaları bir filmle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Buradan hareketle yönetmen koltuğunda Billy Wilder'in oturduğu 1950 yapımı “*Sunset Bulvarı*” filmi çalışmaya konu edilmiştir. Norma Desmond ana karakteri üzerinden ilerleyen film, karakterin ileri düzey narsistik kişilik bozukluğu taşımasından dolayı narsisizm kavramıyla ilişkilendirilmiştir. Narsist bireylerin özellikleri, filmdeki bir karakter üzerinden ortaya konulmaya çalışılmıştır. Göstergibilim ve betimsel analiz yöntemi kullanılarak elde edilen bulgulara çalışmada yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Narsisizm, Narsist Kişilik Bozukluğu, Psikoloji; Sinema, Göstergibilim, Sunset Bulvarı

Abstract

Cinema has taken its place in daily life as a branch of art that started at the end of the 19th century and continued its development at the beginning of the 20th century. From the invention of 35 millimeter film strips, which were widely used by filmmakers for a while, to the present by William Dickson and Thomas Edison, with the developments in the field of technology, digital cameras have now replaced the filmstrips. In the art of cinema, which the French critic Ricciotto Canudo describes as the seventh art, love, fear, excitement, sadness, happiness and all kinds of feelings and emotions, personality structures are sincerely reflected on the screen by the directors. While sections from the life of a character suffering from antisocial personality disorder were observed in the movie "*American History X*", sections from the life of the narcissistic personality disorder Mustafa were encountered in the movie "*Everything About Mustafa*".

Narcissism is a psychoanalytic term used to describe characters who are overly arrogant and consider themselves superior to other people. Narcissism, which is defined as a kind of personality disorder by those who are interested in psychology, has started to rise in societies with the widespread use of the internet and social media. This state of emotion and affect, which has begun to be seen widely, in other words, personality disorder, has allowed interesting productions to meet with the audience, due to the existence of characters with psychotic disorders in cinema.

In this study, the characteristics of the characters with narcissistic personality disorder and their reflections on the cinema were tried to be revealed with a movie. From this point of view, the 1950 film "*Sunset Boulevard*", in which Billy Wilder sat in the director's chair, was examined and the subject of the study. The movie, which runs through the main character of Norma Desmond, has been associated with the concept of narcissism because the character has advanced narcissistic personality disorder. Findings obtained by using semiotics and descriptive analysis methods are included in the study.

Keywords: Narcissism, Narcissistic Personality Disorder, Psychology; Cinema, Semiotisc, Sunset Boulevard

ÂŞIK VEYSEL'İN ŞİİRLERİNDE MİLLİYETÇİLİK BİÇİMLERİ

FORMS OF NATIONALISM IN THE POEMS OF ASHIG VEYSEL

Dr. Ülker Bahşiyeva

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

ulker.baxsiyeva@mail.ru

ORCID: 0000-0002-5994-2356

Özet

Âşık Veysel'in yaratıcılığı milli ve manevi değerlere dayanmaktadır. Makalede Âşık Veysel'in yaratıcılığı konu kapsamına göre incelemektedir. Malum olduğu gibi Âşık Veysel'in yaratıcılığı milli ve manevi değerler açısından çok zengindir. Makalede Âşık Veysel'in eserinin karakteristiği olan millî unsurlar, millî dilin kullanımı, vatanseverlik ve başka konular tartışılmaktadır.

Eserlerinde ayrıca ahlaki-didaktik, dini-İslam şiirleri, aşk ve başka şiirler ağırlıktaydı. Bunu söylemek mümkünse Âşık Veysel'in yaratıcılığı, halka doğrudan hizmet, halk ruhunun taklidi, halkın ahlaki değerlerinin zenginleşmesi açısından önemlidir. Âşık Veysel'in şiirlerinin ana temalarından biri vatanseverlik ve yurt sevgili şiirleri üstünlük tutmuş. Âşık Veysel'in çalışmaları hem geleneksel hem de özgün bir bakış açısıyla vatanseverliğe bir bakış açısına sahiptir. O vatanseverlikten bahseterken, vatana gönülden bağlı olmak, vatan için ölebilmek, vatanın her taşının kıymetini bilmek, vatan için dökülen şehit kanının kıymetini bilmek ve başkalarını dikkat önüne çekmiştir. Ona göre genci yaşlısı herkes vatanına düşkün olmalı, milletine değer veren ve seven herkes vatani için yanmalı ve kaderine kayıtsız kalmamalıdır. Âşık Veysel kalkınmanın tek yolunu bilim ve eğitimde insanların ilerlemesinde görmüştür. "İnsan olmak için okumak gerekir" diyen Âşık Veysel, eğitimin insan niteliklerinin yanı sıra kültürel ve bilimsel düzeydeki rolüne de vurgu yapmıştır. Âşık Veysel de şiirlerinde millî birlik fikrini öne sürmüştür ve milletini sürekli ilerlemeye çağırmıştır. O zamanki durumda Âşık Veysel, halkın mutluluğunu tek bayrak, tek amaç ve tek iş altında birleşmesinde görmüştür. Dünya Türklerini aynı kökten ve soydan oldukları için onları kardeş saymıştır.

Anahtar kelimeler: Türk, Vətən Sevgisi, Xalq, Aşiq Veysel, Atatürk

Abstract

Ashik Veysel's creativity based on national moral values. The article analyzes the themes of the work of Ashik Veysel. As you know, national and spiritual values occupies the main place in the work of Ashik Veysel. The article is characterized by the nationalistic factors characteristic of Ashig Veysels creativity, the love of the nation, the love of the homeland, and so on the factors involved in the analysis. His work is dominated by themes of moral and didactic content, patriotic love, religious and Islamic motifs, love poems, etc. It can be said that the work of Ashik Veysel is intended to enrich the spiritual values of people and inculcate high spirit of patriotism and the love for the country. One of the main themes of Ashig Veysel's poems is patriotism and patriotism. Ashig Veysel's work has a traditional and unique approach to patriotism. When he speaks of patriotism, he means to be attached to the homeland with a sincere heart, to be able to die for the homeland, to know the value of every stone of the homeland, the blood of a martyr shed for the land, and so on. draws attention. According to him, everyone, young and old, should be passionate about their homeland, and everyone who values and loves his nation should burn for his homeland and not be indifferent to his fate. Ashig Veysel saw the only way for the development and progress of the people in science and education. "You have to study to be a human being," said Ashig Veysel, emphasizing the role of education in the formation of human qualities, as well as cultural and scientific level. Also, in his poems, Ashig Veysel put forward the idea

of national unity and constantly called his nation to progress. In this case, Ashig Veysel saw the happiness of the people in their unification under one flag, one goal and one deed. He considered the Turks of the world to be brothers because they are of the same origin and lineage.

Keywords: Turk, Patriotism, Nationality, Ashik Veysel, Ataturk .

MİR CELAL'İN NESİR ESERLERİNDE ANLATIM BİÇİMLERİNİN SINIRLARI
BORDERS OF PHRASEOLOGICAL COMBINATIONS (IN THE PROSE WORKS OF MIR JALAL)

Arş. Gör. Ülker SƏLİM

Bakü Devlet Universitesi

Bakü-Azerbaycan

ulker-salimova@mail.ru

Özet

Kelimeler bir iletişim aracı olan dilin en anlamlı parçası sayılıyor. Kelimelerle dilin gramer stukturuna uygun bir şekilde cümleler kurarak düşüncelerimizi, duygularımızı ifade ediyoruz. Kelimelerden ilave söz birliklerinin de düşüncelerimizin ulaştırılmasında önemi büyüktür. Söz birliklerinin hangi olgular temelinde kurulduğunun öğrenilmesi önemli bir konudur, çünkü kelimelerin tarihi inkişafınının araştırılmasında temel unsurlardan sayılır.

Söz birliklerine üye olan anlatım biçiminin dilbilimde özel bir yeri var. Deyim birimleri hem dil, hem de konuşma alanına aittir. Onlar tabii ki, öncelikle konuşmada oluşuyor. Sadece bundan sonra bu birimler dile dahil oluyor. Bazı durumlarda bu birimler dile geçmeye bilir. N.D.Andreyevin gösterdiği gibi "konuşmada yaşanan her değişiklik hiç de dilde yansımıyor". Fakat dildeki her değişiklikten önce konuşmada belli bir değişim yaşanmalıdır.

Anlatım biçiminin temel meselesi onun içeriği ve sınırlarıdır. Anlatım biçimi denildiğinde ilk önce ifadelilik göz önünde canlanıyor. Fakat ifadelilik deyimleri birimlerin temel belirtisi gibi belirleyici faktör alınamaz. Biçim ve ifadelilik deyim birimlerinin karakteri olsa da, onların varlığını gerektiren temel faktör olsa da, onların varlığını gerektiren temel etken olamaz. Çünkü bu özellikler üslubi nitelik taşımaktadır. Ama anlatım biçimi işlevsel nitelik taşımaktadır.

Anlatım biçimine ait temel özelliklerden biri de istikrardır. Bazen istikrarı deyimleri birimlerin esas ve tek ölçüsü olarak kabul ediyorlar. Deyimleri birimleri sabit bileşikler adıyla vermesi, onların hem biçimsel, hem de içerik açısından donuq, değişmez düşünmemize neden olmuştur. Bu nedenle bazı birimleri bugünde anlatım biçimine ait olsuna şüphe ediyoruz.

Anlatım biçiminin oluşmasında istikrarla beraber mecazi anlama da dikkat etmek gerekir. Anlatım biçimine temelinde mecazi anlama yer buluyor. Kelimenin anlamsal zenginliği mecazilikle bağlı oluyor.

Anlatım biçiminin birimlerinin temel belirtileri arasında anlam bütünlüğünü, anlamsal qapalılığını da belirtmek gerekir. Anlam bütünlüğü derken birleşmeyi oluşturan bileşenler artık kendi anlamlarından çıkarak farklı bir anlam ifade ediyor.

Anahtar kelimeler: Dil, Anlatım Biçimi, Söz Birlikleri, Konuşma Alanı, Mecazi Anlam

SUMMARY

Words are considered the most meaningful part of language, which is a means of communication. We express our thoughts and feelings by forming sentences with words in accordance

with the grammatical structure of the language. Additional vocabulary from words is of great importance in conveying our thoughts. It is an important issue to learn on the basis of the facts on which the word associations are established, because it is considered one of the basic elements in the research of the historical development of words.

The form of expression, which is a member of word associations, has a special place in linguistics. Idiom units belong to both language and speech domains. They occur primarily in speech, of course. Only after that these units are included in the language. In some cases, these units may not be in the language. As N.D. Andreyev has shown, "not every change in speech is reflected in language at all". But before any change in language, there must be a certain change in speech.

The main issue of the form of expression is its content and limits. Expressiveness comes to mind first when it comes to the form of expression. But expressiveness idioms cannot be taken as the determining factor like the basic indication of units. Although form and expressiveness are the characteristics of phraseological units and are the main factors that require their existence, they cannot be the main factors that require their existence. Because these features have a stylistic quality. But the way of expression is functional.

One of the main features of the narrative style is stability. Sometimes they consider stability idioms the main and only measure of units. The fact that he gave the idioms units with the name of fixed compounds caused us to think of them as dull and unchangeable in terms of both form and content. For this reason, we doubt whether some units belong to the style of expression today.

It is necessary to pay attention to the figurative meaning as well as stability in the formation of the narrative style. The figurative meaning is based on the way of expression. The semantic richness of the word becomes connected with metaphor.

It is also necessary to specify the semantic integrity and semantic closure among the main symptoms of the units of the narrative style. When we say integrity of meaning, the components that make up the unification now have a different meaning by leaving their own meanings.

Keywords: Language, style of expression, vocabulary, field of speech, figurative meaning

PLATONUN FƏLSƏFİ GÖRÜŞLƏRİNDƏ DÖVLƏT DÜŞÜNCƏSİ STATE THOUGHT IN PLATO'S PHILOSOPHICAL MEETINGS

Teymurova Aytən Şahin qızı

Azərbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

aynteymurova94@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5301-2545

Özet

Platon, devlet ve toplum konularını ele alan "Devlet" kitabını MÖ 360'ta yazdı. Bu kitap diyalog şeklinde yazılmış 10 bölümden oluşmaktadır. Bu diyalogdaki katılımcılardan biri de Sokrates'tir. Platon burada demokratik bir devlete karşıydı ve kralı yalnızca ideal bir devlet kurmaya çalışan bir filozof olarak gördü.

Platon Devlet'te insanların aynı topraktan geldiğini ve kardeş olduklarını söyler. Ancak insanı yaratan Allah'ın onları farklı yarattığını vurgular. Böylece bazılarının mayasına altın, bazılarının mayasına gümüş, bazılarının da demir ve tunç katılmıştır. Böylece Platon insanları üç sınıfa ayırmıştır:

1) Üst sınıf. Bu sınıftan insanların ruhunda akıl hakimdir. Hakkı ve adaleti savunan zeki insanlar, devleti yönetmesi gereken filozoflardır.

2) Muhafız katmanı. Bu sınıfın insanların ruhunda, duygusal (duygusal) durum hakimdir. Cesaretleri ve yiğitlikleri ile öne çıkan, orduda hizmet etmesi ve devletin iç ve dış güvenliğinden sorumlu olması gereken kişilerdir.

3) Diğer vatandaşlardan oluşan bir sınıf. Buna zanaatkarlar, tüccarlar ve köylüler dahildir. Bu sınıfa mensup kişilere de dünyaya ait olanlar denir. Çünkü bu tür insanlar maddi dünyanın tadını çıkarma eğilimindedir. Bu gruptan insanlar fiziksel emekle meşgul olmalı ve devletin gerekli ihtiyaçlarını karşılamalıdır.

Platon, insanda ruhun üç mertebesinin de görülmesine rağmen, bu üç mertebeden birinin her insanda giderek daha fazla kendini gösterdiğini belirtmiştir. Bu düzeyler, halklar kadar halkları da farklılaştırır. Örneğin, Yunanlılar ruh düzeyine hakimdi. Bu nedenle, bu insanlar bilimde daha fazlasını başardılar. Trakyalılara ruhun duygulanımsal kısmı egemendi. Bu nedenle, bu millet cesareti ve yiğitliği ile ayırt edilir. Fenikeliler şehvetli bir ruha sahip oldukları için açgözlü ve ticarete başarılıydılar.

Platon burada, "İdeal devlet ne olmalıdır?" diye sorar. soruya cevap vermeye çalıştı. Herkesi işini yapmak için ideal bir durumda arıyor. Platon insanları aynı topraktan, aynı mayadan farklı yaratıldığınıza ikna etmeye çalıştı. İnsanları sınıflara ayırdı: üst sınıf, bekçi sınıfı, üretken sınıf.

Anahtar Sözcükler: Platon, Felsefi Görüşler, Devlet Ve Felsefe, İdeal Devlet, İnsan, Sınıf.

Abstract

Plato wrote the book "The State" in 360 BC, which deals with issues of state and society. This book consists of 10 chapters, written in the form of a dialogue. One of the participants in this dialogue is Socrates. Here Plato was against a democratic state, and saw the king only as a philosopher, trying to build an ideal state.

In The State, Plato says that people come from the same land and are brothers and sisters. However, he emphasizes that God, who created humans, created them differently. Thus, gold was added

to the yeast of some, silver to some, and iron and bronze to others. Thus, Plato divided people into three classes:

1) The upper class. In the spirit of people from this class, the mind dominates. The intelligent people who stand for truth and justice are the philosophers who should run the state.

2) The layer of guards. In the spirit of the people of this class, the affective (emotional) state prevails. They are people who are distinguished by their courage and bravery, they must serve in the army and be responsible for the internal and external security of the state.

3) A class of other citizens. This includes artisans, merchants and peasants. People belonging to this class are also called those who belong to the world. Because such people tend to enjoy the material world. People from this group must be engaged in physical labor and provide for the necessary needs of the state.

Plato stated that although all three levels of the soul are observed in human beings, one of these three levels manifests itself more and more in every human being. These levels differentiate peoples as well as peoples. For example, the Greeks were dominated by the spirit level. Therefore, these people have achieved more in science. The Thracians were dominated by the affective part of the soul. Therefore, this nation is distinguished by its courage and bravery. Because the Phoenicians were dominated by the lustful spirit, they were greedy and successful in trade.

Plato here asks, "What should be the ideal state?" tried to answer the question. He is looking for everyone in an ideal state to do their job. Plato tried to convince people that you were created differently from the same soil, the same yeast. He divided people into classes: the upper class, the guard class, the productive class.

Keywords: Plato, Philosophical Views, State And Philosophy, İdeal State, Man, Class.

**BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'İN KIBRIS'TA ARABULUCU OLARAK HUKUKİ SINIRLARI
VE KIBRIS TÜRKLERİNİN SİYASİ EŞİTLİK İÇİN NİHAİ VETO HAKKININ DEĞİŞMEZ
NİTELİĞİ**

**THE LEGAL LIMITS OF THE UNITED NATIONS AS A MEDIATOR IN CYPRUS AND
THE UNCHANGEABLE CHARACTER OF THE RIGHT TO FINAL VETO OF THE
TURKISH CYPRIOTS FOR POLITICAL EQUALITY**

Prof. Dr. h.c Mehmet Şükrü GÜZEL

President of Center for Peace and Reconciliation Studies

Bern - İsviçre

centerprs@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4179-3102

Özet

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK), Kıbrıslı Türklerinin, Rumlar ile politik eşitliğin temelini oluşturan, nihai veto hakkına karşı çıkabilir mi sorusunun cevabı, BMGK'nın hukuki sınırlarına ve yetkileri sorusunun cevabına bağlıdır. BMGK' nin işlevleri ve yetkileri sınırsız değildir. BMGK "küresel yasama organı" da değildir. BMGK'nın Kıbrıs sorununa ilişkin görev ve yetkileri, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin (KC) dekolonizasyon sürecinde nasıl kurulduğuna bağlıdır. Diğer taraftan bazı konularda BMGK, BM Genel Kurulu tarafından alınan kararların yetkisi altındadır ve BM Genel Kurulu kararları BMGK için bağlayıcıdır. Belirli konularda ise, BM Genel Kurulu kararları, BMGK için güçsüzleştirici bir etkiye sahiptir ve BM'yi tamamen yetkisizleştirmektedir. BM Genel Kurulu, bir öncekini kararının tersine çeviren bir karar alarak, yetkilerini yeniden bu konularda kazanamaz. KC'nin 1960 yılında BM'e üye olması, BM Genel Kurulu'nun bu tür kararlarından biridir. Kıbrıslı Türklerin, 1960 Kıbrıs Anayasası ile kazandıkları haklar, BM'nin hiçbir organı tarafından geri alınamaz karakter taşır. Kıbrıslı Türklerin 1960 Kıbrıs Anayasası'nda yazan nihai veto hakkının, 1963 yılında Rumlar tarafından red edilmesi, BM hukukunda KC'de yasadışı bir rejim yaratılması manasına gelmektedir. Öte yandan, Kıbrıslı Türklerin nihai veto hakkını, 2004 Annan Planı da dahil olmak üzere, BM'nin arabuluculuk metinlerinde yer almaması, BM'in uluslararası haksız fiili tanımı altında yer almaktadır. Kıbrıslı Türklerinin nihai veto hakkının Kıbrıslı Rumlar tarafından red edilmesi, BM Genel Kurulu'nun 1958 tarihli ve 1287 sayılı kararına bağlı olarak Kıbrıslı Türklerine kendi devletlerini kurma hakkını vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler, Güvenlik Konseyi, Kıbrıs, Dekolonizasyon, Kendi Kaderini Tayin Hakkı, *Jus Cogens*

Abstract

Can the United Nations Security Council (UNSC) oppose the right to final veto of the Turkish Cypriots? The answer of this question depends on the legal limits and the powers of the UNSC. The functions and powers of the UNSC are not limitless. The UNSC is not "global legislator" body. The functions and powers of the UNSC related to the Cyprus dispute are subject to the on the development of international relations of the RoC in its establishment. On the other hand, in some matters, the UNSC is under the authority of the resolutions taken by the UN General Assembly (UNGA) and the UNGA resolutions are binding for the UNSC. And in some matters, the UNGA resolution has disempowering effect for itself and disempower the UN entirely. The UNGA cannot regain its powers by passing a

resolution reversing the previous one. The admission of the Republic of Cyprus (RoC) to the UN in 1960 was one of this kind of resolution of the UNGA. The rights that the Turkish Cypriots had gained with the 1960 Constitution of Cyprus cannot be taken back by any organ of the UN. The permanent refusal of the right to final veto of the Turkish Cypriots written in the 1960 Constitution of RoC from 1963 including today by the Greek Cypriots created an illegal regime in Cyprus. Not mentioning the right to final veto of the Turkish Cypriots on the other hand is an international wrongful act of the UN, including the Annan Plan of 2004. The refusal of the right to final veto of the Turkish Cypriots by the Greek Cypriots, gives the right to establish their own States to the Turkish Cypriots subject to the UNGA resolution 1287 of 1958.

Keywords: United Nations, Security Council, Cyprus, Decolonization, Self-Determination, Jus Cogens

**ЭССЕ КАК ОДИН ИЗ ВИДОВ РАБОТ ПО ФОРМИРОВАНИЮ У СТУДЕНТОВ
НАВЫКОВ ВЛАДЕНИЯ ПИСЬМЕННОЙ ЮРИДИЧЕСКОЙ РЕЧЬЮ**
**ESSAY AS ONE OF THE TYPES OF WORK ON THE FORMATION OF STUDENTS'
SKILLS IN WRITTEN LEGAL SPEECH**

Умида ПУЛАТОВА

И.о.доцента кафедры узбекского языка и литературы

Ташкентского государственного юридического университета

Ташкент – Узбекистан,

pulatovau@mail.ru

ORCID:0000-0002-5182-008X

Аннотация

В данной статье рассматривается письменная речь, ее особенности, а также вопросы формирования у студентов навыков письменной речи посредством выполнения заданий в виде написания эссе. В статье приводятся образцы таких заданий, которые побуждают студентов к размышлению, рассуждению, аргументированию и обобщению мыслей в письменной форме, а также задания, разработанные на основе художественных произведений; аспекты, на которые следует обратить внимание при их составлении.

Ключевые слова: юриспруденция, текст, эссе, письменная речь юриста, формирование навыков письменной речи, художественные произведения.

Annotation

This article discusses written speech, its features, as well as the formation of students' writing skills by completing assignments in the form of writing an essay. The article provides examples of such tasks that encourage students to think, reason, argue and summarize thoughts in writing, as well as tasks developed on the basis of works of art; aspects to which attention should be paid when compiling them.

Key words: jurisprudence, text, essay, written language of a lawyer, development of writing skills, works of art.

**КАЧЕСТВЕННАЯ ОЦЕНКА ВРЕМЕНИ (ПОЛОЖИТЕЛЬНОЕ/ОТРИЦАТЕЛЬНОЕ;
ПРАВСТВЕННОЕ/БЕЗПРАВСТВЕННОЕ ВРЕМЯ) В АЗЕРБАЙДЖАНСКОМ
МЕДИАДИСКУРСЕ**

**QUALITATIVE ASSESSMENT OF TIME (POSITIVE/NEGATIVE;
MORAL/IMMORAL TIME) IN THE AZERBAIJANI MEDIA DISCOURSE**

Гуламова Захра Юнис кызы,
доктор философии по филол. наукам, доцент,
Бакинский славянский университет,
Баку - Азербайджан
zaxra71@mail.ru

Аннотация

Структура концепта «время» состоит из ядра, приядерной зоны и периферийной зоны, которая взаимодействует со смежными текстовыми ассоциативными полями. В качестве смежных ассоциативных полей могут быть выделены: имена собственные, топонимы, реалии, указание на социальный статус, события, прецедентные феномены, а также поля «советский», «психологическое восприятие времени», качественная оценка и др.

Качественная характеристика относится к периферийной зоне в структуре концепта Времени. Качественная оценка времени рассматривается на материале медийного дискурса, поскольку медийный дискурс сравнивает фактическую информацию о событии, коллективные знания и индивидуальный опыт. Характеристики прошлого и настоящего даны от имени известных представителей азербайджанского народа. Эти нравственные характеристики времени являются положительными или отрицательными, моральными или аморальными. Отмечены также примеры качественных характеристик времени, связанные с психологическим и с политическим признаками. Наиболее часто употребляемым выражением, связанным с характеристикой времени в азербайджанском медиадискурсе, является "postmunaqişədövrü" (постконфликтный период), и этот период ассоциируется с изменениями к лучшему во всех отношениях.

Оценка времени не в количественном, а в качественном плане (положительное/отрицательное; нравственное/безнравственное время) возникает в результате взаимосвязи между концептом «Время» и концептом «Пространство», эта связь позволяет определять абстрактное время и давать ему качественную оценку.

Ключевые слова: концепт, время, медиадискурс, качественная характеристика, ассоциация.

Abstract

The structure of the concept "time" consists of a core, a near-core zone and a peripheral zone that interacts with adjacent text associative fields. As related associative fields can be distinguished: proper names, toponyms, realities, indication of social status, events, precedent phenomena, as well as the fields "Soviet", "psychological perception of time", qualitative assessment, etc. The qualitative characteristic refers to the peripheral zone in the structure of the concept of Time. The qualitative assessment of time is considered on the material of the media discourse, since the media discourse compares the actual information about the event, collective knowledge and individual experience. The characteristics of the

past and present are given on behalf of famous representatives of the Azerbaijani people. These moral characteristics of time are positive or negative, moral or immoral. Examples of qualitative characteristics of time associated with psychological and political signs are also noted. The most frequently used expression associated with the characteristic of time in the Azerbaijani media discourse is "postmunaqişədövrü" (post-conflict period), and this period is associated with changes for the better in all respects.

The evaluation of time not in quantitative, but in qualitative terms (positive / negative; moral / immoral time) arises as a result of the relationship between the concept of "Time" and the concept of "Space", this relationship allows us to define abstract time and give it a qualitative assessment.

Keywords: Concept, Time, Mediadiskurs, Quality Characteristic, Association.

“ДЕВОНУ ЛУГОТИТ ТУРК”ДА ТУРКИЙ ХАЛҚЛАРГА ХОС МАҚОЛЛАР

"DEVONU LUG'OTIT TÜRK"DEKİ TÜRK İNSANLARININ ATASÖZLERİ
PROVERBS OF THE TURKISH PEOPLE IN "DEVONU LUG'OTIT TURK"

Yoldaş Rakhmatov

Özbekistan Cumhuriyeti İlimler Akademisi

Taşkent-Özbekistan.

yoldosh.r@mail.ru

Özet

Bu makale, XI. yüzyıl ansiklopedisti Mahmud Kaşgarlı'nın Devonu lug'otit turk adlı eserinin Türk ve Özbek dilbilimciler tarafından incelenmesini anlatmaktadır. Makale, Devon'daki Türk halklarının atasözlerinin tarihsel önemini ve gelişimini ele almaktadır. Eski Türk atasözlerinin yapısı, grameri ve içeriğinin yanı sıra modern biçim ve içerikleri de zamanla değişmiştir. 15. yüzyılda yaşamış olan büyük Özbek şairi Alisher Navoi'nin gazelleri örneğinde Devonu lug'otit Türk'teki yazılarının kurgudaki yeri ve işlevi ortaya konulmuştur.

Anahtar kelimeler: Atasözü, Konuşma Birimi, Mükemmellik, Varyant, Evrim, Zaman-Mekan, Devon, Dilbilgisi, Basit Konuşma, Gazel.

Abstract

This article describes the study of the work of the XI th century encyclopedist Mahmud Kashgari "Devonu lug'otit turk" by Turkish and Uzbek linguists. The article deals with the historical significance and evolution of the proverbs of the Turkic peoples in Devon. The structure, grammar and content of ancient Turkic proverbs have changed over time, as well as their modern form and content. On the example of the gazelles of the great Uzbek poet Alisher Navoi, who lived in the 15th century, the place and function of his articles in "Devonu lug'otit Turk" in fiction are revealed.

Keywords: Proverb, Speech Unit, Perfection, Variant, Evolution, Time-Space, Devon, Grammar, Simple Speech, Ghazal.

RENKLERE MİTOLOJİK YAKLAŞIMLARIN DOĞASI
VALUE OF MYTHOLOGICAL OPINIONS ASSOCIATED WITH COLOR

Associate Professor Mokhichekhra Yokubovna RUZİEVA

Bukhara State Universtiy

Bukraha - Uzbekistan

ruziyevamohichexra557@gmail.com

Dipnot

Bu makalede, Türk halklarının folklorundaki renk ve onunla ilişkili mitolojik görüşler, kökenlerinin temeli, halk görüşleri, törenleri ve ritüelleri üzerindeki etkisi, renklerin büyüğü özellikleri tartışılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Folklor, Psişe, Sembolizm, İmge, Figüratif Anlatım, Mitoloji, Büyülü Görüşler, Animizm, Totemizm, Renk, Beyaz, Siyah, Kırmızı, Mavi, Sarı, Yeşil.

Аннотация

В данной статье рассматриваются цвета в тюркских фольклоре и связанных с ними мифологических представлениях, основы их происхождения, их влияние на народные представления, обряды и ритуалы, магические свойства цветов.

Abstract

This article discusses the colors in Turkic peoples folklore and related mythological views, the basics of their origin, their impact on folk views, ceremonies and rituals, the magical properties of colors.

Keywords: folklore, symbol, poetics, colour symbolism, poetic symbols, animism, totemizm, symbolic meaning, colour, white, black, blue, red, yellow, green

**ETKİNLİK YÖNETİMİ AMAÇLI SOSYAL MEDYA KULLANIMI: METAVERSE'DEKİ
ETKİNLİKLER ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**USING SOCIAL MEDIA FOR EVENT MANAGEMENT: A STUDY ON EVENTS IN
METAVERSE**

Doç. Dr. Simge ÜNLÜ

Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü,

Sakarya-Türkiye

simgeunlu@sakarya.edu.tr

ORCID: 0000-0002-0137-4210

Doktorant Lütfiye YAŞAR

Sakarya Üniversitesi

lutfiye.yasar2@ogr.sakarya.edu.tr

ORCID: 0000-0001-9008-6415

Özet

Bu araştırmada etkinlik yönetimi amaçlı sosyal medya kullanımı ele alınmıştır. Çalışmada Twitter'da #Metaverse etiketiyle yapılan paylaşımlar analiz edilerek Metaverse evreninde düzenlenen etkinlik türleri tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışma, Metaverse'deki etkinlikler üzerine yapılan ilk çalışmalar arasında yer almasından dolayı alana katkı sağlamaktadır ve bu yönüyle önem arz etmektedir. Araştırmanın evrenini 11 Mart- 17 Mart 2022 tarihleri arasında paylaşılan #Metaverse etiketli Tweetler oluştururken örneklemini bu evrendeki Türkçe Tweetler oluşturmaktadır. Bu Tweetler Maxqda programında içerik analizi yöntemiyle analiz edilerek şu sonuçlara ulaşılmıştır: #Metaverse etiketiyle 4643 paylaşım yapılmıştır. Paylaşılan Tweetlerde pozitif duygu paylaşımı hakimdir. Paylaşılan Tweet içerikleri etkinlik yönetimi alanlarına göre analiz edildiğinde sanatsal, M.I.C.E ve promosyon etkinlikleriyle ilgili paylaşım yapıldığı görülmektedir. Sanatsal etkinlikler kapsamında sergi, konser, sinema ve tiyatro ile ilgili paylaşımlar bulunmaktadır. M.I.C.E etkinlikleri ile ilgili yapılan paylaşımlarsa konferans, kongre, fuar, atölye, toplantı, zirve ve festivaldir. Promosyon etkinlikleriyle ilgili oyun ve çekiliş konularında paylaşım yapıldığı görülmektedir. Bu paylaşım kategorilerindeyse en fazla paylaşım yapılan üç konu konferans, sinema ve oyundur.

Anahtar Kelimeler: Etkinlik Yönetimi, Sanatsal Etkinlikler, M.I.C.E Etkinlikleri, Twitter, Metaverse

Abstract

This study discusses the use of social media for event management purposes. This study analyses the #Metaverse hashtags on Twitter and aims to identify the types of events organized in the Metaverse universe. This Study contributes to the field as it is among the first studies on activities in Metaverse and is important in this respect. The universe of this research is the tweets with the #Metaverse tag shared between March 11 and March 17, 2022. The sample is Turkish tweets in this universe. These Tweets have been analysed by content analysis method in Maxqda program and the results are as follows: There are 4643 shares with #Metaverse hashtag. Shared Tweets are dominated by positive emotion sharing. When shared Tweet contents are analysed according to event management areas, there

are shares related to artistic, M.I.C.E and promotional events. Within the scope of artistic activities, there are shares about exhibitions, concerts, cinema and theater. Shares about M.I.C.E events are conferences, congresses, fairs, workshops, meetings, summits and festivals. Also, there are games and raffle posts about promotional events. The three most shared topics in these sharing categories are conference, cinema and games.

Keywords: Event Management, Artistic Events, M.I.C.E Events, Twitter, Metaverse

**TÜRK-İSLAM ALİMLERİNİN BİYOGRAFİK FİLMLERİNDE İMAJ VE İTİBAR
YÖNETİMİ: EL-CEZERİ, FARABİ VE İBN RÜŞD ÖRNEĞİ**

**IMAGE AND REPUTATION MANAGEMENT IN THE BIOGRAPHICAL FILMS OF
TURKISH ISLAMIC SCHOLARS: THE CASE OF AL-JAZARI, FARABI AND IBN RUSHD**

Doç. Dr. Simge ÜNLÜ

Sakarya Üniversitesi

Sakarya-Türkiye,

simgeunlu@sakarya.edu.tr

ORCID: 0000-0002-0137-4210

Tel: 05327371095

Doktorant Erdal BİLİCİ

Sakarya Üniversitesi

Sakarya-Türkiye

erdal.bilici1@ogr.sakarya.edu.tr

ORCID ID:0000-0001-9386-1624

Özet

Bu çalışmada, Anadolu Üniversitesi Türk Dünyası TUDAM Youtube Kanalında en çok izlenen üç Türk İslam Aliminin biyografik belgesel filmleri ele alınmıştır. Bu biyografik belgesel filmlerde izlenme frekansı en yüksek olan Türk İslam alimlerinin El-Cezeri, Farabi ve İbn Rüşd olduğu saptanmıştır. İzleyicilerin bu belgesellere yaptığı yorumlar içerik analizi metoduyla incelenmiştir. Çalışmada, youtube izleyicisinin belgesel içeriğine olan ilgisinin ne yönde olduğunu saptamak amaçlanmıştır. Araştırma, Türk İslam alimlerinin biyografik filmlerinin tanıtılması ve Türk İslam dünyası çalışmalarına katkısı açısından önemlilik arz etmektedir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular şöyledir: 19.489 sayıyla en çok izlenen içerik El-Cezeri'nin hayatını konu edinen videodur. Farabi 6.992 ile ikinci, 5.098 izlenme ile de İbn Rüşd üçüncü sırada yer almaktadır. Biyografik videoların etkileşimleri karşılaştırıldığında El Cezeri filminin 81, Farabi'nin 10 ve İbn Rüşd'ün belgeselinin 8 adet yorum aldığı görülmektedir. Bu yorumlar olumlu yönde olup benzer içeriklerin artırılmasına teşvik edici niteliktedir. Bu verilere ek olarak, youtube kanalı yöneticilerinin takipçilerle tek yönlü etkileşim kurduğu, izleyicilerin video içeriklerindeki verileri yeterli bulduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İmaj ve İtibar Yönetimi, Biyografik Film, El-Cezeri, Farabi, İbn Rüşd

Abstract

In this study, the biographical documentary films of the three most watched Turkish Islamic Scholars on Anadolu University Turkic World TUDAM Youtube Channel are discussed. It has been determined that the Turkish Islamic scholars with the highest viewing frequency in these biographical documentary films are Al-Jazeri, Farabi and Ibn Rushd. The comments made by the audience to these documentaries were analyzed using the content analysis method. In the study, it was aimed to determine the interest of youtube viewers to documentary content. The research is important in terms of introducing the biographical films of Turkish Islamic scholars and its contribution to the studies of the Turkish-

Islamic world. The findings obtained as a result of the analysis are as follows: The most watched content with 19,489 is the video about the life of Al-Jazeri. While Farabi is in the second place with 6.992 views, Ibn Rushd is in the third place with 5,098 views. When the interactions of biographical videos are compared, it is seen that Al-Jazeri movie received 81 comments, Farabi's 10 and Ibn Rushd's documentary received 8 comments. These comments are positive and encourage the increase of similar content. In addition to these data, it has been determined that youtube channel managers interact with the followers one-way and that the viewers find the data in the video content sufficient

Keywords: Image and Reputation Management, Biographical Film, Al-Jazeri, Farabi, Ibn Rushd

ENTELEKTÜEL MÜLKİYETİN YASAL KORUNMASI LEGAL PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY

Saida Eliyeva

Yükseköğretim Mesleki Eğitim Federal Devlet Bütçe Eğitim Kurumu “Kutafin Moskova Hukuk Devlet Üniversitesi

Moskova- Rusya

alieva.sidaa@gmail.com

Özet

Fikri mülkiyetin cezai saldırılara karşı korunması sorunu tüm dünyada son derece ciddi algılanmaktadır. Fikri mülkiyetin korunmasına ilişkin cezai çözümler günümüzde de hala etkisizdir. Bu yasal kategori, kendine özgü özellikleri nedeniyle, özel bir yaklaşım gerektiriyor.

Karşılaştırmalı yasal araştırmalar ve uzmanlar, birçok farklı ülkelerde fikri mülkiyet haklarının korunmasının ceza hukukunun kapsamının önemli ölçüde değiştiğini göstermektedir. En tipik yaklaşım -ceza hukuku korunması sadece mülkiyet hakları için sağlanır (sorumluluk, sahtecilik, vb.), olmayan hakların ihlali medeni usul sırasına göre takip edilir. Ancak, fikri mülkiyet haklarının ihlal edilmesinin ceza hukukunun özel bir bölümünün sisteminde anlaşılması için başka yaklaşımlar vardır.

Örneğin, İspanya, Gürcistan ve San Marino'nun ceza kanunlarında, ilgili suçlar mülkiyet suçu olarak kabul edilir. Aynı zamanda, sadece mülkiyet hakları korunmaz, aynı zamanda yazarlık hakkı da korunur: mülkiyet hasarına neden olma gerçeğiyle ilişkili olmayan intihal için cezai yasal sorumluluk sağlanır (anlayışımızda resmi suçların bileşimleri). Böyle bir yaklaşım, bir kişi tarafından yaratılan (veya başka şekilde edinilen) maddi ve maddi olmayan malların toplamı olarak geniş bir mülk anlayışına tabi olma hakkına sahiptir. Teknik açıdan, bu yaklaşım optimal görünmektedir, çünkü fikri mülkiyet haklarına karşı işlenen suçlar hakkındaki kuralları mülkiyete karşı işlenen suçlar hakkındaki bölümde genelleştirmemizi sağlar. Fikri mülkiyet ihlalleri, birçok ülkenin anayasasında, anayasal insan haklarına (telif hakkı, bitişik, yaratıcı ve diğer haklara tecavüz) ve ekonomik faaliyetlerde de (bireyselleştirme araçlarının haklarının ihlali) suç olarak anlaşılmalıdır.

Fikri mülkiyetin yasal koruma sistemi hem mülk hem de mülk olmayan hakların korunması ihtiyacını içerir. Aynı zamanda, ceza yasasının rolü, bilinen suç kriterleri dikkate alınarak belirlenir. Fikri mülkiyetin çeşitli hukuk sektörleri tarafından korunmasının olanaklarını da dikkate almak gerekir.

Anahtar kelimeler: entelektüel (fikri)mülkiyet, mülkiyet hakkı ve kuralları, yazarlık hakkı, şahsi mülkiyet hakları, telif hakkı, eş yazarlık,yasadışı kullanım

Abstract

The problem of protecting intellectual property against criminal attacks is perceived as very serious all over the world. Criminal remedies for the protection of intellectual property are still ineffective today. This legal category requires a special approach because of its unique features.

Comparative legal studies and experts show that the scope of the criminal law of intellectual property protection in many different countries varies considerably. The most typical approach - criminal law protection is provided only for property rights (liability, forgery, etc.), violation of rights that do not exist, followed in the order of civil procedure. However, there are other approaches to

understanding the violation of intellectual property rights in the system of a special part of the criminal law.

For example, in the penal codes of Spain, Georgia and San Marino, related offenses are considered property offenses. At the same time, not only property rights are protected, but also the right of authorship: criminal-legal liability is provided for plagiarism, which is not associated with the fact of causing property damage (compositions of official offenses in our understanding). Such an approach is entitled to a broad understanding of property as the sum of tangible and intangible goods created (or otherwise acquired) by a person. From a technical point of view, this approach seems optimal, since it allows us to generalize the rules on crimes against intellectual property rights in the section on crimes against property. Intellectual property violations are understood in the constitutions of many countries as crimes against constitutional human rights (infringement of copyright, adjacent, creative and other rights) and in economic activities (violation of the rights of means of individuation).

The system of legal protection of intellectual property includes the need to protect both property and non-property rights. At the same time, the role of the penal code is determined taking into account known crime criteria. It is also necessary to consider the possibilities of protecting intellectual property by various legal sectors.

Keywords: intellectual property, property rights and rules, authorship rights, personal property rights, copyright, co-authorship, illegal use

**“EŞREF BEY İLE ZÜHRE HAN” DESTANININ TÜR ÖZELLİKLERİ, SEÇENEKLERİ,
SANATSAL ÜSLUPLARI VE EPİK TANIMLAMALARI HAKKINDA**

**ABOUT THE GENRE FEATURES, OPTIONS, ARTISTIC STYLES AND EPIC
DESCRIPTIONS OF THE EPIC “ASHRAF BEY AND ZUHRE KHAN”**

Prof. Dr. Salide Şerifova

Azerbaycan Ulusal Bilimler Akademisi

Bakü - Azerbaycan

s.sharifova@lit.science.az

Özet

“Eşref Bey ile Zühre Han” destanı tür açısından farklı türlerin karışıklığının simbiyozu ile karakterizedir. Bir yandan, eserde nazım ve nesirin karışıklığını gözlemliyoruz, diğer taraftan da destanın farklı varyantları arasında ciddi bir fark olması dikkat çekiyor. Destanın sanatsal imgesi sisteminde aşk destanlarına has suretlerin aparıcı, kahraman suretlerinse sinkretik karakter taşımasını ve tarihi şahsiyetlerinin yansımaları gözlemliyoruz. “Eşref Bey ile Zühre Han” destanının ilgi çekici özelliklerinden biri de sanatsal imgelerin yerini değiştirmesidir.

“Eşref Bey ile Zühre Han”destanının ilginç özelliklerinden biri de onun nesir ve nazım karışık bir halk hikayesi olmasıdır. Destan nesirle nezimin biri-birini yedeklemesi prensipi üzerine kurulmuştur. Destanda kahramanın başına gelen türlü haller ve olaylar nesirle söylenmiştir. Nazım kısmındaysa konuyla alakalı his ve duyguları yansıtan şiirlerde ifade edilmiştir. Manzum kısımlarda genellikle Eşrefle Zührenin aşk, yürek çarpıntıları yansıtılır.

Ne yazık ki, hikayenin ne için nesir ve nazım karışık biçimde yapılandırıldığı, destanın nazım ve nesir karışık olmasına yol açan amiller tektik edilmemiş, buna yol açan faktörleri araştırılmamıştır. “Eşref Bey ile Zühre Han” destanının araştırılması farklı tarihsel dönemlerde, coğrafi bölgelerde ve kabilelerde oluştuğuna dair tezler ortaya konabilir. Birbirinden ciddi şekilde farklı olan destan varyantları bu düşüncüyü doğrular niteliktedir. Destanın farklı varyantları vardır ve bu varyantlar hem metin açısından hem de tür özellikleri açısından bir diğerdinden farklıdır. Hikayenin bir kahramanlık veya aşk hikayesi olup olmadığı konusunda araştırmacılar arasındaki tartışmalar devam ediyor. Öte yandan, araştırmacılar hangi varyantın esas metin olabileceği konusunda keskin bir fikir ayrılığına sahipler.

Anahtar kelimeler: aşk destanı, “Eşref bey ve Zühre Han” destanı, tür karışıklığı, nazım, nesir

Abstract: The epic “Ashraf Bey and Zuhre Khan” is characterized by the symbiosis of the confusion of different species in terms of species. On the one hand, we observe the confusion of poetry and prose in the work, on the other hand, there is a significant difference between the different options of the epic. In the system of the artistic image of the epic, we observe the expressions of love epics and the syncretic character of heroic surrogates and the reflection of their historical personalities. One of the interesting features of the “Ashraf Bey and Zuhre Khan” epic is the displacement of artistic images.

One of the interesting features of the epic “Ashraf Bey and Zuhre Khan” is that it consists of prose and poetry. Epic prose is based on the principle of backing up one-to-one. Any story that happened to

the hero in the epic was told by prose. In poetry part, the poems reflecting the feelings and emotions related to the subject, generally reflect the love and heart flutter of Ashraf and Zuhre.

Unfortunately, the factors that cause confusion of prose and verse have not been investigated. Theses that “Ashraf Bey and Zuhre Khan” epic occur in different historical periods, geographical regions and tribes can be put forward. This thesis confirms the existence of epic variants that are significantly different from each other. Interestingly, these options differ in both text and type properties. Scientific debates around the epic genre continue. On the one hand, the disagreement continues with the fact that the team is a hero or Epic of love. On the other hand, researchers have a sharp disagreement about which option is the first.

Key words: love epics, “Ashraf Bey and Zuhre Khan” epic , confusion of species, the prose, the poetry.

**MUHAMMED FUZULİNİN “LEYLA VE MECNUN” MESNEVİSİNDE AİLE-GÜNLÜK
KONUŞMA ÜSLUBU UNSURLARI**

**THE ELEMENTS OF FAMILY-EVERYDAY LIFE STYLE IN MAHAMMAD FIZULI'S
POEM "LEYLI AND MAJNUN"**

Assoc. Prof. Dr. Samire MARDANOVA

Bakü Devlet Universitesi

Bakü - Azerbaycan

samiremardanova@gmail.com

0000-0002-7084-9056

Özet

Aile-günlük konuşma üslubu, oluşum döneminden günümüze kadar her bir halkın edebi dilinin tarihinde oldukça önemli bir role sahip olmuştur. Azerbaycan edebi dili “Dede Korkut Kitabı”n’dan bu yana farklı dönemlerde yaşamış Muhammed Fuzuli, Molla Penah Vagif, Mirze Fetali Ahundzade, Celil Memmadguluzade, Üzeyir Hacıbeyli ve diğer söz ustalarının eserlerinin dilinde aile-günlük konuşma dilinin etkisini hissetmiş ve bu etkilerden dolayı demokratik nitelikler kazanmıştır.

Azerbaycan klasik şiirinin öyle dilsel ve üslubi ilkeleri vardır ki, oraya aile-günlük diyalog veya söylemlerinin müdahalesi kabul edilemez. Ancak gözlemler, Muhammed Fuzuli gibi klasik dil standartlarına bağlı olan dahi bir söz ustasının dilinde bile, aile üslubunun bazı unsurlarının eksik olmadığını ve bu unsurların daha sistematik olarak şairin, hem de ortaçağ Azerbaycan şiirinin şaheseri olan “Leyla ve Mecnun” mesnevisinde olduğunu göstermektedir. Bu anlamda mesnevide annesi ile Leyla, babası ile Mecnun arasında geçen diyaloglar aile-günlük konuşmasının en karakteristik örnekleri olarak kabul edilebilir.

Bu diyalogların her birinde halk konuşma dilinin olanakları, fikir-içerik doğrultusunda uygun leksik-semantik, gramer-üslub manevraları ile yansıtılmıştır. Halk konuşma dilinin potansiyelinden gelen, ancak bazı durumlarda onu klasik dilin standartlarına uygunlaştırılarak sunulan deyimler Fuzûlî'nin ana diline, özellikle onun günlük yaşam üslubuna ne kadar vakıf olmasının yanı sıra, şairin bu renkli konuşma teknolojisini klasik üslup seviyesine yükseltme yeteneğinin de göstergesidir.

Makalede, türk-islam edebiyatının dehası Fuzuli'nin klasik Azerbaycan şiirinin eşsiz bir örneği olan “Leyla ve Mecnun” mesnevisinin dili incelenmiş ve böyle bir sonuca varılmıştır ki, klasik şiirsel-teknolojik yapıya sahip olmasına rağmen, aile-günlük konuşma üslubunun karakteristik özellikleri mesnevinin dilinde oldukça geniştir. Görüldüğü üzere Fuzuli, “Leyla ve Mecnun”u ile sadece ilahi bir aşk hikayesi yazmakla kalmamış, panteist düşüncenin soyut ali tarzını da geliştirmiş, aynı zamanda görsel örneklerle anadilin aile-günlük tarzına klasik bir etki bırakmıştır.

Anahtar Kelimeler: “Leyla ve Mecnun”, aile-günlük konuşma üslubu, hitap-müracaat, konuşmanın kişiselleştirilmesi, konuşma görgü kuralları.

Abstract

From the period of its formation, the family-everyday life style has taken a very important place in the history of the literary language of any people. It is no coincidence that since the time of the epos "Kitabi-Dede Korkud" the Azerbaijani literary language has always felt the influence of elements of the

family-everyday life style in the language of such masters of the word as M. Fizuli, M.P. Vagif, M.F. Akhundzadeh, J. Mammadgulizadeh, U. Hajibeyli who lived in different periods and due to this acquired democratic qualities.

Azerbaijani classical poetry has such peculiar stylistic and linguistic principles that the interference of family -everyday life dialogues or discourse in it is unacceptable. However, at the same time, observations show that even the language of such great masters of the word as M. Fizuli who strictly observed the standards of the classical language is not devoid of certain elements of family-everyday life style, and these elements are systematically manifested in the poem "Leyli and Majnun" which is a masterpiece of medieval Azerbaijani poetry. In this sense, the dialogues between Leyli and her mother, between Majnun and his father in the poem can be considered the most characteristic examples of family -everyday life speech.

The people's spoken language is reflected in each of these dialects with its respective capabilities, lexical-semantic, grammatical stylistic material, in accordance with the ideological content. Expressions arising from the possibilities of the people's spoken language and in some cases presented in accordance with the standards of the classical style clearly demonstrate how deeply Fuzuli knew his native language, in particular its family style, and how skillfully he raised this colorful speech technology to the level of classical style. The article deals with the analysis of the elements of the family-everyday life style used in the poem of the genius of Turkic-Islamic literature Fizuli "Leyli and Majnun" which is a unique and inimitable example of classical Azerbaijani poetry. It is concluded that although the poem has a classical poetic-technological structure, the characteristic features of the family-everyday life style are widely used in the language of the poem. As is evident, Fuzuli, with his poem "Leyli and Majnun", not only created an epic about divine love, improved the highest abstract style of pantheistic thinking, thanks to him the family-everyday life style of his native language gained classical authority.

Keywords: "Leyli and Majnun", the family-everyday life style, appeal, individualization of speech, speech etiquette

**AZERBAIJAN DİLİNDE SÖZLÜKSEL VE DEYİMSSEL DÜZEYDE "AHLAK"
KAVRAMININ İFADESİ**

**THE EXPRESSION OF THE CONCEPT OF "MORALITY" IN THE AZERBAIJANI
LANGUAGE AT THE LEXICAL AND PHRASEOLOGICAL LEVEL**

Memmedova SAVAD TEYYUB kızı,
Bakü Slavyan Üniversitesi
Bakü – Azərbaycan
Telefon: +994515548989
savadshukurlu@gmail.com

Özet

Herhangi bir kültürde, dilde, ahlak normlarında, davranışsal özelliklerde vb. güçlendirilmiş ve doğal olan kültürel değerler vardır. Ulusal kavram dünyası, evrensel değerlere sahip olan ve bunların temelinde oluşan ulusal kültürel değerlerden oluşur. Genel, evrensel kavramların varlığı, halklar arasında iletişimi sağlar. Bununla birlikte, her kültür kendi dünya görüşüne dayanan bilinç ve davranış kalıplarını şekillendirir. Azerbaycan ulusal bilincine yansıyan "ahlak" kavramının analizi bu açıdan önemlidir.

"Ahlak" kavramı, daha yüksek manevi değerleri, ahlaki ideali ifade eden evrensel kavramlara, bir kişinin bu ahlaki ideale olan arzusu, kişinin hayatını ahlaki olarak haklı çıkarmak, hayatta kalmak için gerekli olan ideali yaratır. Ahlak, insanlığın kullandığı temel kavramlardan biridir.

Kavramın zihinsel bir birim, bilincin bir unsuru olduğuna inanıyoruz. İnsan bilinci, gerçek dünya ile dil arasında bir arabulucudur. Bilinç, kendisine gelen kültürel bilgileri işler, sistematize eder. Temel kavramlar, bir etnik kökenin yaşamının temellerine değinir ve genellikle bir sistem biçiminde dilde sunulur.

Bu kavramı Azerbaycan dilinde temsil eden ana belirteç *axlaq* kelimesidir. "Ahlak" kavramı dilde kelimeler, kararlı ifadeler, deyimler, atasözleri, aksanlar, deyimler, itirazlar ile ifade edilir. Sözlüklerin, eşanlamlı serilerin, deyimlerin analizi, "ahlak" kavramının üç semantiğe dayandığını ortaya koymuştur: *etika, mənəviyyat, tərbiyyə*.

"Ahlak" kavramı Azerbaycan halkının belirli ahlaki ilkelerini yansıtmaktadır. Bu ilkeler olumlu veya olumsuz olarak değerlendirilebilir.

Bu sözlüklerde verilen kelimelere dayanarak kararlı ifadeler oluşturulmaz. Fraseologizmlerin kalbinde aşağıdaki semantik mikro bağlantılar vardır: *ədalət, sədaqət, doğruluq, düzgünlük, cəsarət, əliaçıqlıq, xeyirxahlıq, təmkinlilik, dostluq, halal, haram, həqiqət, çalışqanlıq, sevgi, pislik, yamanlıq, şər, aldatma, xəyanət, yalan, işə yaramazlıq, qorxaqlıq*.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan dili, evrensel kavram, ahlak, dilde ifade, sözcüksel ve deyimsel düzeyde

Abstract:

In any culture, language, moral norms, features of behavior, etc. there are strengthened cultural values inherent in it. The National conceptosphere is a set of national cultural values that have universal values and are formed on their basis. It is the existence of common, universal concepts that ensure communication between peoples. At the same time, each culture forms stereotypes of consciousness and behavior based on its own worldview. The analysis of the concept of "morality" reflected in the national consciousness of Azerbaijan is relevant from this point of view.

The concept of "morality" is based on universal concepts that express higher moral values, moral ideals, a person's desire for this moral ideal creates the ideal necessary for his life to morally justify, live. Morality is one of the basic concepts used by mankind.

We think that the concept mental is a unit, an element of consciousness. Human consciousness is an intermediary between the real world and language. Consciousness processes, systematizes the cultural information entering into it. Fundamental concepts touch on the foundations of Ethnos life and, as a rule, are presented in the language in the form of a system.

This is the tongue (that the drawer is resting upon). The concept of "morality" is expressed in language with words, stable expressions, phraseological units, Proverbs, percussion phrases, NIT etiquette expressions, appealing expressions. An analysis of dictionaries, synonymic rows, phraseological units established that the concept of "morality" is based on three SEMAS: ethics, spirituality, tarbiyya. The concept of "morality" reflects certain moral principles of the Azerbaijani people. These principles can be assessed positively or negatively.

Stable expressions are not formed on the basis of the words given in these dictionaries. Phraseological units are based on the following semantic microsahs: justice, loyalty, truthfulness, truthfulness, courage, philanthropy, Kindness, Restraint, friendship, halal, haram, truth, diligence, love, evil, evil, evil, deceit, betrayal, lie, unfaithfulness, cowardice .

Keywords: Azerbaijani language, universal concept, morality, expression in language, lexical and phraseological level.

**MACAR BİLİMLER AKADEMİSİ ŞARKİYAT KOLEKSİYONUNDA BULUNAN SAZ
ÜSLUBU CİTLER HAKKINDA**
**ABOUT SEDGE STYLE BINDERS AT THE ORIENTAL COLLECTION OF THE
HUNGARIAN SCIENCES ACADEMY**

Doçent Mesude Hülya (Şanes) DOĞRU

Sakarya Üniversitesi

Sakarya-Türkiye

mhdogru@sakarya.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2963-4827

Öğretim Görevlisi Songül ERGÜN

Sakarya Üniversitesi

Sakarya-Türkiye

songule@sakarya.edu.tr

ORCID: 0000-0002-7009-7093

Özet

16. Yüzyıl, Osmanlı Saray Nakkaşhanesi'nde yazma eser bezeme tasarımlarının gelişim sürecinde ve üretiminde seçkin, özenli ve rafine örneklerin tasarlandığı klasik olarak adlandırılan dönemdir. Saray nakkaşhanesinde görev alan ve Ehl-i Hiref teşkilatında büyük bir çoğunluğa sahip olan nakkaşan grubu, İmparatorluğun farklı bölgelerinden gelmiş, çeşitli milletlere mensup yetenekli sanatçılardan oluşmaktadır ve usta sanatçılar kendilerine has, özgün üslupların gelişmesini sağlamışlardır. Bu sanatçılara arasından bir tanesi, Tebriz'den sürgün edilen, önce Amasya'da kalan, sonra da İstanbul'a gelen Bağdat'lı Şah Kulu isimli nakkaş, klasik çağı şekillendiren nakkaşların başında gelmektedir. Şah kulu Saz (orman) üslubu adı verilen yeni bir üslubun yaratıcısıdır. Boyanmamış kağıtların üzerinde siyah mürekkep ve fırça konturu ile farklı çizgi değerleri kullanılarak oluşturularak bu üslubun en önemli unsurları, büyük hançerli yapraklar, sırtlarındaki kalın bir çizgi bulunan kıvrımlı yapraklar, hatayi grubu bitkisel motifler, mitolojik hayvanlar (anka kuşu, ejder, ch'i-lin,vb.), orman hayvanları (aslan, fil, geyik, sülün, turna,vb.) ve perilerdir.

Bu çalışmaya konu olan ve Saz üslubu özelliklerini taşıyan, üç adet soğuk baskı şemseli yazma eser kabı Macar Bilimler Akademisi Şarkiyat Kütüphanesi'nde koleksiyonunda bulunmaktadır. Koleksiyondaki 801 adet Türkçe yazma eserden 2019 tarihinde yapılan alan çalışması sırasında incelenen 126 eser arasında yer almaktadırlar. Macar Bilimler Akademisi Şarkiyat Kütüphanesinin satın alınmasına izin verdiği eser fotoğrafları içinde bulunan bu kablara 16. yüzyılda Saz üslubunun en bilinen örneklerinin karakteristik özelliklerinden olan hatayi grubu bitkisel motifler ve kıvrımlı, hançer yaprakların kullanıldığı kompozisyonlara sahiptirler. İlk eser, TÖRÖK F. 53 envanter numaralı bir vakıfnamedir. İkinci eser, TÖRÖK O. 254 envanter numaralı Hüsrevname-i Firaki isimli Firaki'nin bir eseridir. Üçüncü eser ise, Nasihat-nâmeler arasında bulunan Ahlak-i Ala'idir. Üç kabın da çizim analizleri yapılmış; dönem, motif ve kompozisyon açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Macar Bilimler Akademisi Şarkiyat Koleksiyonu, 16. yüzyıl, Saz üslubu, hatayi grubu bitkisel motifler, cilt.

Abstract

The 16th century is the so-called classical period in which distinguished, meticulous and refined examples were designed in the development and production of manuscript decoration designs in the Ottoman Palace Muralist House. The muralist group, who worked in the palace muralist house and had a large majority in the Ehl-i Hiref organization, consisted of talented artists from different parts of the Empire and having various nationalities and master craftsmen had provided unique original styles. One of these craftsmen, the muralist named Şah Kulu from Baghdad, who was exiled from Tabriz, first stayed in Amasya and then came to Istanbul, is one of the leading muralists who shaped the classical age. Şah Kulu is the creator of a new style called Sedge (forest) style. The most important elements of this style, created by using black ink and brush strokes on unpainted papers, and different line values, are leaves with large daggers, curved leaves with a thick line on their backs, herbal motifs of the hatayi group, mythological animals (phoenix, dragon, ch'i-lin , etc.), forest animals (lion, elephant, deer, pheasant, crane, etc.) and fairies.

The three cold-pressed resotte manuscript binders, which are the subject of this study and have the characteristics of the Sedge style, are in the Oriental Collection of the Library of the Hungarian Sciences Academy. These are among the 126 artworks from 801 Turkish artworks in the collection examined during the field survey conducted in 2019. These binders, which are included in the photographs of the artworks allowed to be purchased by the Oriental Library of the Hungarian Sciences Academy, have compositions using Hatayi group herbal motifs and curved, dagger leaves, which are the characteristic features of the best-known examples of the Sedge style in the 16th century. The first artwork is a foundation certificate with inventory no. TÖRÖK F. 53. The second artwork is an artwork of Firaki called as Hüsrevname-i Firaki with inventory no. TÖRÖK O. 254. The third artwork is Ahlak-i Ala among Nasihat-nâme (Advice letters). Drawing analyzes of all three binders were made; the period were evaluated in terms of motifs and composition.

Keywords: Oriental Collection of Hungarian Sciences Academy, 16th century, Sedge style, hatayi group herbal motifs, binder.

**FOLKLOR EDEBÎ DİL TARİHİNİN ESAS KAYNAKLARINDAN BİRİ GİBİ
FOLKLORE AS ONE OF THE SOURCES OF THE HISTORY OF THE LITERARY
LANGUAGE**

Prof. Dr. Senuber ABDULLAYEVA

Bakü Devlet Üniversitesi

Bakü - Azerbaycan

asanubar@mail.ru

Özet

Masallar ve destanlar sazın, sözün ve sesin birlikteliğinde halkımızın yarattığı, en eski zamanlardan süzülerek yüzyıllarca yaşatılan eserlerdir. Temizlik, saflık, cesaret, iyinin kötüye karşı zaferi ile yoğrulmuş folklor örneklerinin dilbilimsel analizi hem Türkoloji hem de Azerbaycan dılcılığı için çok önemlidir.

Edebî dil tarihinin günümüzdeki araştırılmamış kaynaklarından biri de folklordur. Hiç şüphe yok ki, folklor leksikası eski Oğuzcanın söz varlığına dayanılarak oluşturulmuştur. Bu açıdan masallar ve destanlar, Orta Çağ'daki söz varlığını kendinde yansıtan mühim kaynaklardan biri gibi Azerbaycan Türkçesinin belirli döneme ait leksik katmanının öğrenilmesi için önemlidir. Azerbaycan masal ve destanlarının temel özelliklerinden biri, arkaik söz varlığına ve arkaik gramer biçimlere sahip olmasıdır.

Masal ve destanlarda kullanılan arkaik şekiller daha çok fiil kiplerinde ve zarf fiillerde görülmektedir. Arkaik biçimlerin destanların nazım kısmında kullanılması bir daha şunu doğruluyor ki, destanlarımızın tarihi eski dönemlere dayanıyor, onun dili ise çeşitli zaman ve mekân içerisinde gelişen bir dildir. Aynı zamanda arkaik şekillerin epik dilde izini sürdürmesi Türkçenin zaruri özelliğidir. Bu gramatik biçimlerin çoğu Azerbaycan Türkçesinin çeşitli ağızlarında günümüzde de izini korumaktadır. Eski arkaik biçimlerden *-ayım, -eyim; -alim, -elim; -gil, -ginen; -alı, -eli; -i, -i; -iban, -iben, -uban, -üben, -ibeni; -a, -e* vb. gramatik eklere destanlarımızın nazım kısmında ritim ve kafiyelerde rastlanıyor.

Bir yandan dilin yapısı ve işlevsel gelişimi, öte yandan başka dil sistemlerinin etkisi altında folklor dilinde de değişimler gerçekleşiyor. Günümüzde arkaik olarak görülen bu biçimler XVIII. yüzyıla gibi dilimizin aktif, normatif ekleri olmuştur. Destanları dilden dile, kuşaktan kuşağa, dönemden döneme taşıyan halk ozanları onların nesir kısmını bildikleri gibi söyleşeler de, nazım kısmı ritim ve kafiyeden dolayı değişmez kalmıştır. Bu yüzden de destanların nazım kısmında arkaik leksika ve gramatik şekiller daha çoktur. Çeşitli ağızlarda izini sürdüren bu arkaik biçimler sanatsal dilde başka şekillerle birlikte kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Türkçe, Folklor, Edebî Dil, Arkaik Şekiller, Ağızlar.*

Abstract

One of the sources of the history of the literary language that has not been studied so far is the folklore language. Undoubtedly, folklore vocabulary arose and formed on the basis of the ancient Oghuz vocabulary. From this standpoint, fairy tales and epics are reliable sources reflecting the lexical layer of the medieval Azerbaijani language and are of great importance for studying the lexical layer of the

Azerbaijani language of a certain period. One of the main features of Azerbaijani fairy tales and epics is archaic vocabulary and archaic grammatical forms.

Archaic forms used in fairy tales and epics are most often manifested in the mood of the verb and adverbial participles. The use of archaic forms in the poetic part of epics once again proves that Azerbaijani epics have an ancient history, and the language of epics developed in the different periods and within different spaces. At the same time, the preservation of archaic forms in the epic language is a necessary feature of this language. Most of these grammatical forms are preserved in the various dialects and patois of the Azerbaijani language to this day. Such ancient archaic forms as -ayım/-ayım; -alim/-əlim; -gil, -ginən; -alı/-əli; -ı/-i; -iban/-ibən, -uban/-übən, -ibəni; -a, -ə, etc. preserve the rhythm and rhyme in the poetic part of the epics.

The change and development of the folklore language occurs under the influence of on the one hand of the structural and functional development of the language itself, on the other hand of the other language systems. These forms considered archaic at present used to be active, normative affixes in the Azerbaijani language until the XVIII century. Folk masters of the word passed epics from mouth to mouth, from generation to generation, from century to century, and although they retold their prosaic part in their own way, they kept their poetic part unchanged for the sake of rhyme. Therefore, there is an abundance of archaic vocabulary and archaic grammatical forms in the poetic part of the epics. The archaic grammatical forms preserved in the various dialects function together with other forms in the poetic language.

Keywords: Folklore Language, Literary Language, Archaic Vocabulary, Archaic Grammatical Forms.

YUNIS EMRE'NİN ŞİİR DİLİ VE AZERBAJCAN DİLİNİN ŞAMAHİ ŞİVELERİ
YUNIS EMRE'S POETRY LANGUAGE AND THE SHAMAKHI DIALECTS OF
AZERBAIJAN LANGUAGE

Senuber Fegani gızı ŞÜKÜROVA

Azerbaycan Devlet Pedagoji Universitesi

Şamahı – Azerbaycan

sukurov03@mail.ru

ORCID: 0000-0003-2997-1284

Özet

13. yüzyıl Türk dünyasının önde gelen temsilcilerinden biri olan Yunus Emre "Divan"ı Türk dili tarihini incelemek için değerli bir kaynaktır. Yunus Emre'nin şiirlerinde bulunan Türkçe kelimeler, eski yazılı eserlerde olduğu kadar Azerbaycan dilinin lehçe ve ağızlarında da kullanılmaktadır. Bu kelimelerin çoğu günümüz Türkçesinde hala kullanılmaktadır. Bu kelimeler "salık", "ırak", "tamu" Nesimi, Hatayi gibi klasiklerin eserlerinde kullanılmıştır. Karşılaştığımız kelimelerin birçoğu diğer Türk dillerinin sözlüklerinde kullanıldığı için bir edebi dil gerçeği olarak değerlendirilebilir.

Yunus Emre'nin dilinde kullanılan "pay" anlamındaki "üleş" kelimesi, Azerbaycan dilinin Şamahı ağızlarında da aynı anlamdadır. "Divani luğat-it türk"de "ülüş" kelimesi de hisse, pay anlamına gelir. Şamahı ağızlarında "ülüş" sözcüğü, yas töreni sırasında verilen pay anlamında kullanılmaktadır. Eski Türk dilinde dağıtmak anlamına gelen ülemek fiiline -iş eki getirilerek üleş kelimesi oluşmuştur.

Derilmek fiili Yunus Emre'nin dilinde toplanmak anlamına gelir. Bu kelimeye Şemkir yöresinin ağızlarında da aynı anlamda rastlamak mümkündür. "Kitabi-Dede Korkut" destanında, derilmek toplama şeklinde bulunur. "Oğuzname" dilinde bu kelime aynı anlamda "derilmek – toplanmak" kullanılmıştır. Azerbaycan dilinin Şamahı lehçelerinde derişmek (toplama), derişdirmek (toplamak) şeklinde kullanılmaktadır.

Sözcüksel benzerlikle yanı sıra dilbilgisel paralellik de gözlenir. Şamahı ağızlarının özelliği olan arkaik fiil çekimi -iban, -uban, ibani, -ubani, Yunus Emre dili için de kullanılmıştır. Eski Türk yazılı eserlerinde, "Kitabi-Dede Korkut" destanlarında ve Nesimi dilinde kullanılan bu fiil çekimleri, XIX. yüzyılın başlarına kadar sözlü ve yazılı edebi dilin bir gerçeğiydi.

13. yüzyıl şiirinde gözlemlenen dilsel gerçekler bugün lehçelerde korunmaktadır. Edebi ve sanatsal dilde tarihsel olarak etkin olan dil birimlerinin modern zamanlarda sadece lehçelerde görülmesi, dil tarihinin ve kelimeler arasındaki anlamsal bağlantıların belirlenmesinde istisnai bir rol oynamaktadır.

Anahtar kelimeler: Türk Dili, Ağız, Lehçe, Sözlük İçeriği, Dilbilgisel Paralellik

Abstract

Yunus Emre "Divan", one of the leading representatives of the 13th century Turkish world, is a valuable resource for examining the history of the Turkish language. Turkish words found in Yunus Emre's poems are used in dialects of the Azerbaijani language as well as in ancient written works. Most of these words are still used in today's Turkish. These words are used in the works of classics such as

“saliq”, “iraq”, “tamu” Nesimi, Hatayi. Since many of the words we encounter are used in dictionaries of other Turkish languages, it can be considered as a literary language fact.

The word üleş, which means share, used in Yunus Emre's language is also used with the same meaning in Shamakhi dialects of Azerbaijani language. In "Divani lüket-it türk", the word “ülüş” also means a piece. In Shamakhi dialects, the word ülüş is used to mean the share given during the mourning ceremony. The word ülüş was formed by adding the suffix -iş to the verb “ülemek”, which means to distribute in the old Turkish language.

The verb to gather means to gather in Yunus Emre's language. In the epic "Kitabi-Dede Korkut", it is found in the form of collection. In the language of "Oğuzname", this word is used with the same meaning: “derilmek – toplanmak” . In the Shamakhi dialects of the Azerbaijani language, it is used as derişmek (collecting) and derişdirmek (collecting).

In addition to lexical similarity, grammatical parallelism is also observed. Archaic verb conjugation -iban, -uban, ibani, -ubani, which is characteristic of Shamakhi dialects, is also used for Yunus Emre language. These verb conjugations used in old Turkish written works, "Kitabi-Dede Korkut" epics and in Nesimi language, XIX. It was a fact of oral and written literary language until the beginning of the century.

Linguistic facts observed in 13th century poetry are preserved in dialects today. The fact that the historically active linguistic units in the literary and artistic language are only seen in dialects in modern times plays an exceptional role in determining the semantic connections between the words and the history of the language.

Keywords: Turkish Language, Accent, Dialect, Dictionary Content, Grammatical Parallelism

**КОНКОРДАНС-СЛОВАРЬ ПО ЛЕКСИКЕ ГАЗЕЛЕЙ БАБУРА (НА ПРИМЕРЕ 116
ГАЗЕЛЕЙ)**

**CONCORDANCE DICTIONARY OF BABUR'S GAZELLES
(ON THE EXAMPLE OF 116 GAZELLES)**

Шахноза ЗИЯМУХАМЕДОВА

И.о.доцента кафедры узбекского языка и литературы

Ташкентского государственного юридического университета

Ташкент – Узбекистан,

shahnozaziyo@mail.ru

ORCID: 0000-0002-4101-7066

Аннотация

Это статья о небольшом согласованном исследовании, основанном на поэтических жемчужинах правителя и поэта, освещенном примерами тем из поэзии Бабур и дающая некоторое представление о лексических единицах. Кроме того, дан низкочастотный словарь наиболее часто употребляемых в газелях слов, а также изафетных сочетаний.

Выявление наиболее часто употребляемых, высокочастотных слов в произведениях известных писателей или поэтов важно как с теоретической, так и с практической точки зрения. Частотный словарь языка известного писателя или поэта дает информацию о мастерстве писателя в словоупотреблении, индивидуальности, связи с литературным языком периода, в котором он жил, его вкладе в литературный язык, отличиях словоупотребления от других писателей и более. Кроме того, частотный словарь оказывает большую теоретическую и практическую помощь в изучении семантической, фонетической и морфологической структуры языка лингвостатическим путем. Частотный словарь также дает возможность более глубокого филологического изучения произведений автора.

Мы тоже решили обратиться к газелям Бабур. На примере его 116 газелей мы попытались изучить словарный запас его поэзии и составить низкочастотный словарь.

Конкорданс обеспечивает прочную основу для дальнейших исследований. Одним словом, лингвистическая статистика, частотные словари и конкордансы являются надежным источником при изучении особенностей языка автора, соотношения высокочастотных и низкочастотных слов в его языке, мастерства писателя или поэта в словоупотреблении, различиях и общие черты.

Ключевые слова: Статистический Метод, Лексика, Частотный Словарь, Конкорд, Газель, Лирика, Изафетное Сочетание.

Abstract

This is an article about a small coordinated study based on the poetic gems of the ruler and the poet, illuminated by examples of themes from Babur's poetry and giving some idea of the lexical units. In addition, a low-frequency dictionary of the most frequently used words in ghazals, as well as isafet combinations, is given.

The identification of the most frequently used, high-frequency words in the works of famous writers or poets is important both from a theoretical and practical point of view. The frequency dictionary of the language of a famous writer or poet provides information about the writer's skill in word usage, individuality, connection with the literary language of the period in which he lived, his contribution to the literary language, differences in word usage from other writers and more. In addition, the frequency dictionary provides great theoretical and practical assistance in the study of the semantic, phonetic and morphological structure of the language in a linguostatic way. The frequency dictionary also provides an opportunity for a deeper philological study of the author's works.

We also decided to turn to Babur's gazelles. Using the example of his 116 ghazals, we tried to study the vocabulary of his poetry and compile a low-frequency dictionary.

Concordance provides a solid foundation for further research. In a word, linguistic statistics, frequency dictionaries and concordances are a reliable source for studying the features of the author's language, the ratio of high-frequency and low-frequency words in his language, the skill of the writer or poet in word usage, differences and common features.

Keywords: Statistical Method, Vocabulary, Frequency Dictionary, Concordance, Gazelle, Lyrics, İsafet Combination.

AMUDARYO, NEHİRLERİ VE GÜZARLARI HAKKINDA BİLGİ

(“Babürnoma”dan alınan bilgilere dayanarak)

INFORMATION ABOUT THE AMUDARYA, ITS TRIBUTIES AND CROSSINGS

(By the Materials of “Baburname”)

Sharipov Azizjon AZIMOVICH

Özbekistan Cumhuriyeti İlimler Akademisi Temurid Tarihi Devlet Müzesi

Taşkent, Özbekistan.

sharipov.aziz@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1494-2843

Özet

“Babürnoma”nın, bazıları hidronim olan 1.800'den fazla yer adı içerdiği bilinmektedir. Timur döneminin diğer yazılı kaynaklarının yanı sıra Babürnoma'dan elde edilen verilerin analizi şunu gösteriyor, Amuderya ve havzasında bulunan geçitler ve güzurlar, Temurid İmparatorluğu'nun diğer ülkelerle uluslararası ticaret, ekonomik ve kültürel bağlarının kurulmasında önemli rol oynamıştır. Babürnoma'da bahsedilen Amuderya hakkında yazılanların karşılaştırmalı toponimik analizi, Orta Asya'nın tarihsel toponimi için önemli bilimsel sonuçlar çıkarmamıza izin veriyor.

Makale, Timurlu döneminin büyük tarihçilerinin – Nizamiddin Şami (“Zafarnoma”), Şarafuddin Ali Yazdi (“Zafarnoma”), Hafizi Abru (Zayli Zafarnomayı Şami), Abdurazzaq Semerkandi, Zahîreddîn Muhammed Babür (“Babürnâme”), Ğiyosiddin Khandamir (“Habib us-siyar fi akhbori afrodi başar”), Mirza Muhammed Haydar'ın (“Tarih Raşidi”), diğer Arap tarihçi İbn Arabşoh (“Ajoyib al-maqdur fi tarixi Taymur” – Amir Timur'un tarihinde kader harikaları”) ve İspanyol büyükelçisi Rui de Gonzalez Klavixo (“Semerkant'a, Emir Timur'un sarayına yapılan bir gezinin günlüğü (1403-1406)”) bilimsel mirasının yanı sıra diğer bilim adamlarının araştırmalarını kullanıyor.

Anahtar Kelimeler: Timurlular dönemi, Amuderya, akarsular, güzurlar, Zahiriddin Muhammed Babür, Şeybaniler, yazılı kaynaklar, hidronimler ve yer adları.

ABSTRACT

As is known, there are more than 1800 toponyms in “Boburnom”, some of which are hydronyms. Crossings (guzars), located in the Amu Darya, its tributaries and river basins, played an important role in establishing international trade, economic and cultural relations of the Timurids state with other countries. This article is devoted to a comparative toponymic analysis of these hydronyms based on information obtained from "Boburnoma" as well as from other written sources of the Timurid epoch.

Crossings and guzars were settlements on the Great Silk Road, which had a significant impact on the emergence and development of urban, rural and large settlements along the river. The Guzars served as a kind of port connecting the riverside cities with each other by ships. During the reign of the Timurids, infrastructure was formed in large guzars, which provided services such as construction and repair of boats and boats, transportation of passengers and cargo across the river, transportation of the population to the desired destinations along the river.

Guzars were always under state control and were carried out by special inspectors, tax collectors, security officers. After all, taxes from those lands brought revenue to the state treasury and had a significant impact on the economic development of the kingdom.

Due to the strategic importance of the crossings, the state carried out their protection and periodic repairs, and paid great attention to strengthening the crossings during the enemy invasion.

Sources from the Timurid period state that the following major crossings took place along the Amudarya in its direction of flow. In particular, in the upper basin of the river - Arhang, Togqiztaram, Tokquzolum, Sangreza, Chubak, Ayvaj (Uboj, Uyoj); in the middle basin - Termez, Shurob (Obi-Shur), Kelif, Karki, Burdoliq, Charjoy (Omuya).

The article is based on the great historians of the Timurid epoch – Nizamiddin Shami (“Zafarnoma”), Sharafuddin Ali Yazdi (“Zafarnoma”), Hafizi Abru (“Zayli Zafarnomayi Shami”), Abdurazzaq Samarkandi, Zahiriddin Muhammad Babur (“Baburnama”), Giyosiddin Khandamir (“Habib us-siyar fi akhbori afrodi bashar”), Mirza Mohammad Haydar (“History of Rashidi”), other Arab historian Ibn Arabshoh (“Ajoyib al-maqdur fi tarixi Taymur” – fateful wonders in the history of Amir Timur”) and Spanish ambassador Rui de Gonzalez Klavijo (“Diary of a trip to Samarkand, to the palace of Amir Timur (1403-1406)”) uses his scientific legacy as well as the research of other scientists.

Keywords: Timurid period, Amudarya, streams, guzars, Zahiriddin Muhammad Babur, written sources.

SİRKECİ GARI, ORİENT EKSPRESİ VE PERA PALAS
SIRKECI STATION, ORIENT EXPRESS AND PERA PALAS

Doktorant Merve Nur OKLU YILDIRIM

Akdeniz Üniversitesi

Antalya- Türkiye

mervenuroklu@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2926-4467

Özet

Sanayi devriminde buharlı makinelerin icat edilmesi sonucunda, birçok gelişmeleri ve yenilikleri de beraberinde getirmiştir. Bunlardan en önemlisi tarihin simgesi demiryollarıdır. Demiryollarının gelişmesi, ülkeler arasındaki kültürel etkileşimlere, sosyal-ekonomik ve teknolojik yönüyle yeni bir boyuta ulaştırmıştır. Bu bağlamda 19. Yy. Osmanlı imparatorluğunun olduğu bir zamanda, Abdülaziz'in sözü ülkeye yeni bir ivme kazandırmıştır. Sirkeci Garı'nın, Doğu Ekspresine uygun oryantalist bir üslupla inşa edilmiş olması dönemin en görkemli ve simetrik bir plan şemasına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Doğu ekspresiyle seyahatlerini gerçekleştiren insanların Londra'dan İstanbul'a geldiklerinde konaklamaları için 19. Yy yapılarından biri olan Doğu'nun simgesi, Pera Palas Oteli günümüzde de en gözde otel fonksiyonlarından biri konumundadır.

Bu çalışmanın amacı, oryantalist bir üslupla inşaat edilen Sirkeci Garı'nın, Doğu ile Batı'nın etkileşimini sağlayan Orient Ekspresi ve yolcuların konaklanmasını sağlayan Doğu'nun simgesi olan Pera Palas Oteli'nin tarihsel boyut çerçevesinde nitel teknik yöntemi analiziyle incelenmiştir.

Anahtar kelimeler; Sirkeci Garı, Orient Ekspresi, Pera Palas

Abstract

As a result of the invention of steam engines in the industrial revolution, it has brought many developments and innovations. The most important of these are the railways, which are the symbol of history. The development of railways has brought cultural interactions between countries to a new dimension in terms of social-economic and technological aspects. In this context, 19th century. At a time when the Ottoman empire was in existence, the word of Abdulaziz gave a new impetus to the country. The fact that Sirkeci Train Station was built in an orientalist style suitable for the Eastern Express is understood to have the most magnificent and symmetrical plan scheme of the period. Pera Palas Hotel, the symbol of the East, which is one of the 19th century structures for people who travel with the Eastern express to stay when they come to Istanbul from London, is still one of the most popular hotel functions today.

The aim of this study is to analyze the qualitative technical method of Sirkeci Train Station, which was built in an orientalist style, the Orient Express, which provides the interaction of the East and the West, and the Pera Palas Hotel, which is the symbol of the East, which provides the accommodation of the passengers, within the framework of the historical dimension.

Keywords; Sirkeci Station, Orient Express, Pera Palas

INTRODUCERE

Sorina Stoianova

istratisorina@gmail.com

Astăzi tot mai mulți copii, studenți, oameni au dorința de a învăța limba română din diferite motive: pentru a face studii în altă țară, pentru a obține promovarea de care au nevoie, pentru a-și îmbunătăți afacerea sau pentru a călători ba chiar din simplu motiv dorința de a cunoaște și de a vorbi o limbă străină. Oricare motiv din cele enumerate sau oricare alte motive sunt binevenite când vine vorba de învățarea și cunoașterea unei limbi nematerne.

Într-o lume în curs de globalizare, studierea și cunoașterea unei limbi nematerne deschide mai multe oportunități de carieră în diferite colțuri a lumii. Desigur avantajele sunt evidente, însă marele dezavantaj în studierea limbii nematerne la o vârstă fragedă, prezintă întârzierea de vorbire în cazul copiilor crescuți bilingvi.

Limba română² este o limbă care face parte din categoria limbilor romanice, păstrându-și structura gramaticală încă din latină se consideră o limbă romanică unică deoarece are rădăcini atât latine, cât și slave, germane precum și turce.

Profesorul Ion Coteanu³ a afirmat precum că anume limba română în comparație cu toate limbile romanice, se aseamănă mult mai mult cu limba italiană. Limba română a primit denumirea de limbă **“modernă”** în a doua jumătate a sec. XVIII., datorită împrumuturilor de cuvinte din alte limbi, neologismelor româna este o limbă în continuă dezvoltare, ea este cea care evoluează într-un pas cu societatea.

Limba este acel sistem de comunicare format din sunete articulate, prin care populația își exprimă cerințele, gândurile și sentimentele. În principiu predarea și învățarea unei limbi nematerne are ca scop conștientizarea relației de gândire – vorbire pentru a soluționa la timp contradicția psihologică indusă de influența limbii materne. Acest scop poate fi atins atunci când profesorul respectă strategiile menite să faciliteze acumulările de cunoștințe a unei limbi nematerne. Limba română ca oricare altă limbă dispune de un sistem educațional cu anumite reguli de însușire, numai atunci când vor fi respectate toate aceste reguli, vor fi cunoscute normele limbii, însușirea tuturor mijloacelor lingvistice, însușirea modelelor lingvistice și desigur realizarea lor într-un discurs formează competența de a vorbi în limba maternă.

La copii, abilitățile verbale în limba maternă se formează datorită procesului activității verbale, într-o comunicare reală sau una programată coordonată de profesor. Astfel, datorită unei motivații pentru a genera participarea activă la actul comunicării și nevoia de a fi înțeleș, se formează competența lingvistică necesară și se efectuează transferul spre vorbirea spontană. Astfel, vorbirea spontană se va efectua numai în cadrul unei motivații generând participarea activă la actul vorbirii, comunicării și desigur dorința, nevoia de a fi înțeleș, care duc la formarea competenței lingvistice necesare.

² **Limba română** - limbă de origine romanică, procesul de latinizare fiind unul îndelungat, anume de câteva secole – aprox. sec. I î.Hr. – sec. VII d. Hr - astfel cunoscând mai multe etape.

³ https://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_Coteanu

Pentru a obține scopul principal în studierea limbii române ca limbă nematernă este dovedit de respectarea principiului de comunicare, dialog, discuție permanentă.

În munca lor, profesorii folosesc metode inedite, materiale didactice inedite, făcând orele cât mai diverse pentru ca timpul să zboare cât mai productiv și imperceptibil. Jocuri, puzzle-uri, sarcini provocatoare, cărți care vorbesc, vizionarea videoclipurilor - toate materialele folosite și modalitățile de prezentare a informațiilor noi stimulează copilul dorința de a învăța, de a înțelege, de a dori să știe și mai mult. La lecții, elevii ascultă muzica lor preferată și traduc construcțiile necesare pentru ca limba nematernă să devină și mai apropiată și să ne însoțească peste tot.

MANEVİYYAT KAVRAMININ AZERBAYCAN DİLİNDE İFADE ARAÇLARI THE CONCEPT OF MORALITY MEANS OF EXPRESSION IN AZERBAIJANI

Zeynəb ƏSKƏROVA

Bakü Slav Üniversitesi

Bakü, Azərbaycan,

asgerov098@mail.ru

Özet

İnsanın dünya hakkındaki fikirleri, yaşamı boyunca genel kavramları oluşturan yeni bilgilerle zenginleşmeye devam eder. Söz konusu genel kavramlar sistemi konseptlerden oluşmakta ve bir kişinin iletişim sürecine girmesi, düşünmesi ve genel olarak hareket etmesi, belirli işaret ve özelliklere sahip kavramlar tarafından gerçekleştirilir. Konseptler, dilbilim, kültürel çalışmalar, linguokültüroloji, siyaset bilimi, sosyoloji, etnopsikoloji vb. gibi birçok bilim alanı için araştırma nesnesidir. İnsan zihninin gelişim aşamalarında ahlak öğretimi her zaman felsefenin bir parçası olarak sunulmuştur. Sonuç olarak, farklı felsefi görüşler farklı ahlak teorilerine yol açmıştır. Örnekler Aristoteles'in, Fransız materyalistlerinin, Kant'ın ve diğer filozofların ahlak teorileridir. Birçoğunun ahlaki teorisi, felsefelerinin önemli bir parçası, dünya görüşlerinin önemli bir yönü olmuştur. Aynı zamanda, ahlaki fikirler ve ahlaki öğretiler de sosyal bilincin biçimleridir. Araştırmamız, "ahlak" kavramının dilbilimdeki ifadesi ile ilgilidir. Bu kavramın anlamını çeşitli deyimsel ve paremiolojik birimlerde inceledik. Araştırmamız sırasında, çeşitli deyimsel kombinasyonlarda "ahlak" kavramının bir takım anlamlarına rastladık. Dolayısıyla bu kavram modern yaşamda tamamen ahlaki değerleri yansıtan bir kavram olarak ele alınsa da, bu çalışmamızda eğitim, etik, davranış, kültür, özyönetim gibi "ahlak" kavramını ifade eden deyimsel bileşimleri inceledik. Öncelikle belirtmek gerekir ki ahlak kavramının temeli eğitim ve etiktir. Aynı zamanda ahlak kavramının çevresini oluşturan nitelikler de vardır. Bunlar iyilik, dostluk, cesaret, hakikat, çalışkanlık, kahramanlık, dürüstlük, hırs, yalan, hile, korkaklık, kabalık, açgözlülük ve kibirdir. Bunları genel olarak iki kategoriye ayırabiliriz:

- a) olumsuz bir özelliği yansıtan nitelikler;
- b) olumlu bir özelliği yansıtan nitelikler.

Her kavramın insan zihninde somutlaşması için figüratiflik, dışavurumculuk ve değerli zihinsel anlamların olması gerekir. Kavramı oluşturan bu tür anlamlar, dilbilimdeki deyimsel ve paremiolojik birimlerde yaygın olarak yansıtılır. "Ahlak" kavramı, ulusal görünümün önemli bir göstergesidir. Araştırmamız sırasında bu kavramın özünü açıklamaya çalıştık ve yukarıdaki kategorilere göre sınıflandırmasını verdik. Bize göre insanların kaba, sert, hoş tepkileri, korkuları ve diğer davranış biçimleri "ahlak" kavramını incelememize olanak sağlar.

Anahtar kelimeler: Maneviyyat, Ahlak, Konsept, Dilbilim

Abstract

People's ideas about the world continue to be enriched with new knowledge that forms general concepts during his lifetime. Concepts are the subject of research for many disciplines - linguistics,

cultural studies, linguoculturology, political science, sociology, ethnopsychology, etc. Our research is about the expression of the concept of "morality" in linguistics. We have studied the meaning of this concept in various idiomatic and paremiological units. During our research, we came across a number of meanings of the concept of "morality" in various idiomatic combinations. Therefore, although this concept is considered as a concept that completely reflects moral values in modern life, in this study we examined idiomatic combinations expressing the concept of "morality" such as education, ethics, behavior, culture, and self-management. First of all, it should be noted that the basis of the concept of morality is education and ethics. At the same time, there are qualities that form the environment of the concept of morality. These are kindness, friendship, courage, truth, diligence, heroism, honesty, ambition, lies, deceit, cowardice, rudeness, greed, and arrogance. We can broadly divide them into two categories:

- a) qualities that reflect a negative trait;
- b) qualities that reflect a positive trait.

In order for each concept to be embodied in the human mind, it must have figurativeness, expressionism and valuable mental meanings. Such meanings that make up the concept are widely reflected in idiomatic and paremiological units in linguistics. The concept of "morality" is an important indicator of national outlook. During our research, we tried to explain the essence of this concept and gave its classification according to the above categories. In our opinion, people's rude, harsh, pleasant reactions, fears and other behaviors allow us to examine the concept of "morality".

Key words: Morality, Ethics, Concept, Linguistics.

COLOR SYMBOLISM IN ENGLISH AND UZBEK FOLK TALES: ANALYSIS AND COMPARISON

Aziza Akmalovna Ziyadullayeva

Bukhara State University

aziziyodullayeva@mail.ru

Abstract

Human life is unique with its full of different colors. If analyzed physically, the colors we perceive in our minds are directly related to the wave and length of the light. Taking into consideration that serious research has been done by scientists on the theoretical details of the appearance of colors and their visual perception, we will avoid highlighting these issues in this article. We focused on studying the content of Uzbek fairy tales. The connection between colors and the beliefs of the people, and the similarities and differences between the colors used in the fairy tales created by the representatives of the two nations were highlighted by comparing the impact on the psychology of each nation.

Colors are a crucial part of social and cultural life, and the world surrounding the humankind. Because humans imagine things, places, events and people in harmony with colors. Various colorful flowers represent objects and places, human inner experiences. Songs, fairy tales and emotions are linked via colors.

White indicates purity, black symbolizes evil, darkness, and green represents new beginnings, youth. Thus, color is also a cultural concept and is related to different cultural ideas, feelings and views, to some extent reflecting human culture.

Keywords: symbols of colors, beliefs, cultural notion, cultural ideas, comparison.

COMPARATIVE STUDY OF A WRITER’S AND TRANSLATOR’S PSYCHOLOGY IN THE ENGLISH TRANSLATION OF “KECHA VA KUNDUZ”

Dr. Rano Kasimova

Bukhara State University,

ranokasimova77@mail.ru

ORCID: 0000-0003-3827-435X

Abstract

The socio-political and linguocultural aspects impact on the author’s psyche while creating a particular work. The writer also takes into account the level of the recipient’s cognition, his state of protention and retention. The cognition process creates a communication between the writer and the recipient, that is, the reader uses his creative imagination, thinks like a writer. In particular, this attitude plays an important role in understanding the first psyche of the writer, then the characters, their behavior, created on the basis of the dynamic principle of psychological analysis. The nature of the protagonist is usually illuminated by the author through natural landscapes, his mimics and external psychophysiological signs. The reader is allowed to see and hear the protagonist’s actions which are not described explicitly. Depending on the cognition and the ability of the artistic imagination of the reader such an image can be accepted differently. The recipient can play a role of an actor, interpret it as a director, or remain at the level of an ordinary spectator. The translator, as a reader, also takes on the responsible task of correctly interpreting the content and psyche of the work and conveying it to the representatives of other languages. In our article, we aimed to compare the original and English translations of “Night and Day” and clarify the psychology of the author and translator.

Keywords: socio-political aspects, linguocultural factors, protention, retention, psychology

GÖYÇƏ MAHALI ŞİVƏLƏRİ VƏ TÜRK DİLİNDƏ İŞLƏNƏN ORTAQ ƏRƏB ALINMALARI

GOYCHA DIALECTS AND COMMON ARABIC ACQUISITIONS IN TURKISH

Səkinə Adil qızı ƏLİYEVƏ

Azərbaycan Tibb Universiteti

saliyeva2@amu.edu.az

ORCID: 0000-0002-7807-8858

Özet

Bir dildən başqa dilə söz keçməsi prosesi dilxarici və dildaxili amillərlə şərtlənir. Ərəb və türk xalqları arasında qədim tarixi, iqtisadi və mədəni əlaqələr nəticəsində oğuz qrupu türk dillərinə şifahi və yazılı yolla bir sıra ərəb mənşəli sözlər daxil olmuşdur. Oğuz-ərəb münasibətləri bütövlükdə türkerəb münasibətlərinin kontekstinə daxildir. Oğuz tayfaları ilə ərəblərin ilk təmasları yeddinci əsrdə baş vermiş, sonralar bu əlaqələr daha da genişlənmiş, ərəblərin yaşadıkları ərazilərin oğuzların qurduqları böyük dövlətlərin tərkibinə daxil olması ilə oğuz-ərəb münasibətlərində yeni səhifələr açılmışdır.

Oğuzların islamı qəbul etmələri ilə ictimai, iqtisadi və mədəni əlaqələr spektrinə dini bağlılıq və dini birlik komponenti də əlavə olunmuş, müqəddəs dini kitabımız olan Qurani-Kərimin oğuz tayfaları arasında yayılması ilə bu bağlılıq daha da güclənmişdir. Bununla əlaqədar olaraq oğuz dillərində ərəb mənşəli sözlərin sayı da artmış, gündəlik həyat və məişətə aid bir sıra ərəb alınmaları bu dillərin lüğət tərkibinin formalaşmasına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməyə başlamışdır. Oğuz-ərəb münasibətlərinin qədimliyi və davamlılığı müasir oğuz dillərində ərəb mənşəli alınma sözlərdən ibarət xüsusi leksik layın meydana çıxmasını şərtləndirmişdir. Oğuz birliyinə daxil olan tayfaların müxtəlif areallarda məskunlaşması və bu tayfa dillərinin az və ya çox dərəcədə fərqlənən diferensial əlamətlərə malik milli dillər səviyyəsinə yüksəlməsi ərəb alınmalarının xarakterinə də təsir göstərmiş, oğuz dillərinə daxil olan türk, Azərbaycan, türkmən və qağauz dillərində işlənən ərəb alınmalarında fonetik və leksik səviyyələrdə bir sıra fərqli cəhətlərin meydana çıxmasına şərait yaratmışdır.

Açar sözlər: Dil, Qrup, Alınma, Etnik, Milli

Abstract

The process of translating words from one language to another is conditioned by external and internal factors. As a result of ancient historical, economic and cultural ties between the Arab and Turkic peoples, the Oghuz group introduced a number of words of Arabic origin into the Turkic languages orally and in writing. Oghuz-Arab relations are included in the context of Turkic-Turkish relations as a whole. The first contacts of the Arabs with the Oghuz tribes took place in the seventh century, and later these relations expanded, and new pages were opened in the Oghuz-Arab relations with the incorporation of territories inhabited by the Arabs into the great states established by Oghuzs.

With the conversion of the Oghuzs to Islam, the component of religious affiliation and religious unity was added to the spectrum of social, economic and cultural relations, and this connection was further strengthened by the spread of our holy book, the Holy Quran, among the Oghuz tribes. In connection with this, the number of words of Arabic borrowings related to everyday life began to have a significant impact on the formation of the vocabulary of these languages. The antiquity and continuity of Oghuz-Arabic relation have led to the emergence of a special lexical layer of words of Arabic origin in modern Oghuz languages. The settlement of the tribes belonging to the Oghuz community in different

areas and the rise of the languages of these tribes to the level of national languages with more or less different features also influenced the character of the Arabic dialects, phonetic and lexical a number of differences have emerged at different levels.

Keywords: Language, Group, Acquisition, Ethnic, National

TARİH BOYU GİRESUN YÖRESİ HALK OYUNLARI VE MÜZİKLERİNİN GELİŞİMİ
DEVELOPMENT OF FOLK DANCES AND MUSIC OF GİRESUN REGION
THROUGHOUT HISTORY

Öğr. Gör Gökhan HAMZAÇEBİ

Giresun Üniversitesi

Giresun - Türkiye

gokhanhamzacebi@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2380-0759

Doç. Dr. Mehmet ÖZMENLİ

Giresun Üniversitesi

Giresun - Türkiye

mehmetozmenli@hotmail.com

Özet

Halk müziği ve oyunları, halkın gönül dünyasından doğan kendi geleneksel kültür özellikleriyle yarattığı bir folklor ürünüdür. Dünya üzerinde kalıcı yeri olan Anadolu folkloru, yöresellik ve coğrafi özellikler bağlamında daha fazla özel ayrıntılara sahiptir. Bundan dolayı çeşitli disiplinler arası bir yaklaşımla bölgesel ve yöresel olarak incelenmesi gerekir.

Karadeniz bölgesi tarih boyunca birçok topluluklara ev sahipliği yapmış kadim bir bölgedir. Karadeniz kıyıları özelde Giresun bölgesi kültürel ve Folklorik açıdan kıyafet, müzik, dans, ezgi ve ritim zenginliğine sahip olup birçok toplumun kültürel özelliklerini de barındıran önemli bir bölgedir. Karadeniz'in kuzeyinde yaşayan M.Ö. VIII. yüzyıla kadar yaşayan, ve Kırım bölgesinden, Anadolu Karadeniz'ine gelen Kimmerler ile onları takip eden, tarihi folklorik ve kültürel yapıları ile dikkat çeken İskitler, Giresun yöresindeki ilk topluluklardır. Giresun yöresinde folklorun oluşmasında ve şekillenmesinde Kıpçak ve Peçenekler gibi diğer Türk toplulukları da büyük rol oynamıştır. Farklı toplulukların olması yüzyıllar içerisinde kendi içinde kültürel etkileşimler yaşatmış ve Giresun özelinde, sonuç olarak kültürel ve folklorik zenginliği ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada, Giresun folkloru özelinde dans yapıları müzik ve kıyafet unsurlarının tarihsel benzerliklerinin ortaya konulması ve araştırma için belirlenen konuların temellendirilmesi ve yönlendirilmesi için literatür taraması yapılarak konuyla ilgili bilgiler toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karadeniz Tarihi, Halk Oyunları, Müzik, Giresun Yöresi.

Abstract

Folk music and dances are a folklore product created by the people's own traditional culture, which is born from the heart of the people. Anatolian folklore, which has a permanent place in the world, has more special details in the context of locality and geographical features. Therefore, it should be examined regionally and locally with a diverse interdisciplinary approach.

The Black Sea region is an ancient region that has hosted many communities throughout history. The Black Sea coast, especially the Giresun region, is an important region that has cultural and folkloric dress, music, dance, melody and rhythm richness and also contains the cultural characteristics of many societies. Living in the north of the Black Sea, BC. VIII. century and from the Crimea region, the

Cimmerians who came to the Anatolian Black Sea Region and the Scythians who followed them and attracted attention with their historical folkloric and cultural structures are the first communities in the Giresun region. Other Turkish communities such as Kipchak and Pechenegs also played a major role in the formation and shaping of folklore in the Giresun region. The existence of different communities has led to cultural interactions within itself over the centuries, and as a result, its cultural and folkloric richness has emerged, especially in Giresun.

In this study, information about the subject was collected by making a literature review in order to reveal the historical similarities of dance structures, music and clothing elements in Giresun folklore, and to ground and guide the subjects determined for research.

Keywords: Black Sea History, Folk Dances, Music, Giresun Region

**TABU VE ÖRTMECE SÖZLERİN KÜLTÜRDİLBİLİMSEL ÖZELLİKLERİ (TÜRKİYE
TÜRKÇESİ VE GAGAVUZ TÜRKÇESİ ÜZERİNE)**

**LINGUOCULTUROLOGICAL ASPECTS OF TABOO AND EUPHEMISMS (ON
TURKISH AND GAGAUZ TURKIC)**

Arş. Gör. Aygül MİRZEYEVA

Azerbaycan Milli İlimler

Bakü-Azerbaycan

mirzeli89@mail.ru

ORCID: 0000-0003-0485-3097

Özet

Dilin söz varlığı halkın düşünce yapısını muhafaza etmektedir. Şöyle ki, söz varlığını oluşturan öğelerin incelenmesiyle dil ve kültürün karşılıklı etkileşimini gözlemleye bilmekteyiz. Bu öğeler içerisinde tabu ve örtmece sözler de önemli yer tutmaktadır. Bir dildeki tabu ve örtmeceler halkın kültürünü, dünya görüşünü ve toplum bilincini ahlaki açıdan yansıtan dil unsurlarıdır. Çeşitli kültürlerde söylenmesi kaba, korku içeren, hatta utanılacak ifadeler vardır ki bu ifade ve sözcükler tabu olarak görülür. Aynı anlamı ifade eden daha güzel ve uygun sözcükler ise örtmece sözlerdir.

Çalışmamızda Türkiye Türkçesi ve Gagavuz Türkçesinde bulunan tabu ve örtmece sözlere değineceğiz. Türk kültüründe din, hastalık, ölüm, cinsellik ve s. ilgili bazı sözlerin kullanımı tabu olarak kabul edilmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır: tabu olarak görülen sakat sözcüğü yerine “özürlü”, “engelli”; hasta olmak yerine “şifayı kapmak”, “rahatsız olmak”; cin yerine “üç harfli” ve s. örtmece sözcükler kullanılmaktadır. Cin sözcüğünün tabu olmasının sebebi başka bir aleme ait olan bu varlıkları insanoğlundan uzak tutmaktır. İnsanlar bu varlıkların kendisine musallat olmasından korkmaktadırlar.

Gagavuz Türkleri “kurt” sözcüğünün kullanılmasına tabu koymuşlar. Bunun yerine “canavar”, “yabani”, “bozkumi”, “bozbey” sözcükleri kullanılmaktadır. Gagavuzların inancına göre, “kurt” denildiğinde kurdu davet etmiş olursun. Onun gelmesinin ise ne gibi sonuçlar doğuracağı bilinmediği için, bu sözcüğü kullanmaktan çekinirler. Kurt kultu Gagavuz Türklerinin inanç ve geleneğinde günümüzde de en güçlü şekilde yaşamaktadır.

Anahtar kelimeler: Türkiye Türkçesi, Gagavuz Türkçesi, tabu, örtmece, dil, kültür.

Abstract

The vocabulary of the language preserves the mentality of the people. By examining the elements that make up the vocabulary, we can observe the mutual interaction of language and culture. Taboo and euphemisms have an important place among these items. Taboos and euphemisms in a language are language elements that morally reflect the culture, worldview and social consciousness of the people. In various cultures, there are rude, fearful or even embarrassing expressions to say, which are considered taboo. More beautiful and appropriate words expressing the same meaning are euphemisms.

In our study, we will touch on taboo and euphemisms in Turkish and Gagavuz Turkic. In Turkish culture, the use of some words related to religion, illness, death and sexuality has been accepted as taboo.

Some of these are: “*engelli*” instead of the taboo word “*sakat*”; instead of “*hasta olmak*”, “*şifayı kapmak*”; “*üç harfliler*” instead of “*cin*” euphemisms are used. Gagauz Turks put a taboo on the use of the word “*canavar*”. Instead of “*canavar*”, are used “*wild*”, “*bozkumi*”, “*bozbey*”.

Keywords: Turkish, Gagauz Turkic, Taboo, Euphemism, Language, Culture.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇEDE YAZMA ÖĞRETİMİNDE DUYGU DEĞERİ VE ÇAĞRIŞIM

EMOTIONAL VALUE AND ASSOCIATION IN TEACHING WRITING IN TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Doç. Dr. Esra Nur TIRYAKI

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Hatay-Türkiye

etiryaki@mku.edu.tr

ORCID: 0000-0002-2418-7194

Dr. Gülşat BİCAN

Milli Eğitim Bakanlığı

Ankara- Türkiye

gulsat.bican@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2651-2261

Özet

Yabancılara yazma öğretimi, kişinin bir konu hakkında düşüncelerini hedef dili kurallarına göre yazılı olarak aktarabilmesini sağlamaktır. Bu süreç; alfabe, kelime, cümle, paragraf ve metin olmak üzere beş aşamadan oluşmaktadır. Her aşama kendi içerisinde bir bütünlük oluşturur ve bu aşamalar birbirlerini ardışık biçimde takip ederler. Herhangi bir aşamanın eksik veya yanlış öğretimi bir sonraki aşamada öğrencinin zorlanmasına sebep olur. Türkçe, anlatımı açısından derin bir yapıya sahiptir. Özellikle öğrencilerin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrendiklerinde belirttikleri temel özellik Türkçede bir kelimenin veya cümlenin bağlama göre anlamının değişiyor olmasıdır. Türkçe örtülü anlamlardan oluşan bir dildir. Öğrencide yazma becerisini geliştirmede örtülü anlamları teknik olarak uygulanabilir. Sözcüklerin her kişide uyandırdığı çağrışım farklıdır. Bu çağrışımlar kişinin o sözcükle ilgili o anki psikolojisi ile birlikte duygu değerini kazanırlar. Duygu değeri, “bir göstergeye bağlı olarak insanda uyanan çeşitli duygular, beliren çağrışımlar şeklinde tanımlanmaktadır. Duygu değeri, temel anlam ögesi gibi kesin ve açık bir biçimde bir göndergeyi yansıtmamakta, birtakım belli belirsiz duygu ve tasarımlarla insan üzerinde etki sağlamaktadır” (Aksan, 2007: 194). Çağrışım, bir göstergenin bir başka gösterge ve anlamı çağrıştırması, çağrışımdır. Bir sözün ses, biçim ve anlamca başka sözlerle kurduğu bağlantılar o sözün çağrışım alanıdır(Karaağaç, 2013: 239). Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çağrışım ve duygu değeri kavramlarını yazma becerisinde kullanımına ilişkin öneriler sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Dil öğretimi, duygu değeri, çağrışım, yazma becerisi yabancı dil olarak Türkçe.

Abstract

Teaching writing to foreigners is to enable a person to convey his thoughts on a subject in written form according to the rules of the target language. This process; consists of five stages: alphabet, word, sentence, paragraph and text.

Each stage creates a whole in itself, and these stages follow each other sequentially. Incomplete or wrong teaching of any stage causes the student to have difficulty in the next stage. Turkish has a deep structure in terms of its expression. Especially when students learn Turkish as a foreign language, the main feature they state is that the meaning of a word or sentence in Turkish changes according to the context. Turkish is a language with implicit meanings. Implicit meanings can be applied technically in improving the writing skill of the student. The connotation that words evoke in each person is different. These associations gain the emotional value with the person's current psychology about that word. Emotional value is defined as “various emotions and associations that arouse in people depending on a sign. Emotional value, like the basic meaning element, does not clearly and clearly reflect a referent, but creates an effect on people with some vague feelings and designs” (Aksan, 2007: 194). An association is an association in which one sign evokes another sign and meaning. The connections that a word establishes with other words in sound, form and meaning are the connotation field of that word (Karaağaç, 239). The aim of this study is to present suggestions regarding the use of the concepts of connotation and emotional value in writing skills in teaching Turkish as a foreign language.

Keywords: Language teaching, emotion value, association, writing skills Turkish as a foreign language.

DÜNYA EDEBİYATINDA DÖNÜŞÜM MOTİFİ
TRANSFORMATION MOTIF IN THE WORLD LITERATURE

Dr. Nargiza KADIROVA
Bukhara State University
Bukhara-Uzbekistan
nzkd117@gmail.com

Abstract

Transformation motif is one of the most common traditional motifs in the oral and written world literature. However, serious scientific research on this topic has been rare. This article describes the formation of the transformation motif in world literature and also reveals the available forms of this motif based on the analysis of data from various literary sources. Analysis of existing variations of the mentioned motif reveal interesting correlations, that could form basis for further deeper research by scholars studying the role of motifs in formation of the plotline. The article examines the use of transformation motif and its specifics in works of world famous writers. A special attention is paid to the motif used by Uzbek writers. The general overview of the transformation motif is provided together with its classification types and evolution patterns. The article might be interesting to specialists conducting research in the sphere of motifs analysis and their effect on linking the plot elements into a logically coherent storyline shaping the aimed conclusions.

Key words: motif, transformation, literature, folklore, fantasy, oral and written literature, myth, metamorphosis, evolution, classification.

**ÇAĞDAŞ TÜRK DİLLERİNDE ZAMAN ANLAYIŞI TARİHİ KARŞILAŞTIRMALI
BAKIŞTA**

**CONCEPT OF TIME IN CONTEMPORARY TURKISH LANGUAGES - HISTORY
COMPARATIVE IN ASPECT**

Öğretmen Səkinəxanım Akif Qızı XASIYEVA

Azerbaycan Devlet Pedaqoji Universitesi

Şamahı- Azerbaycan

sekinexasiyeva90@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4128-0307

Özet

Tarihsel olarak Türk dilleri, çeşitli formları ve yapısal özellikleri nedeniyle dünyanın dil manzarasında özel bir yer edinmiş ve her zaman ilgi odağı olmuştur. Zengin fonetik olay ve yasalar, sayısız morfolojik ve sintaktik kategori aynı kökten gelen ve gelişen Türkçe kökenli tüm dilleri birbirine bağlayan ana referans noktasıdır. Bu özellikler çağdaş Türk dillerinde şu veya başka düzeyde kendini göstermektedir.

İş, durum ve hareket geçmiş, şimdi ve gelecek olmak üzere üç zaman diliminde yer aldığından gramer kategorilerden zaman kavramı hemen hemen tüm Türk dillerinde görülmektedir. Böyle bir ortak özelliğe sahip olmanın yanı sıra, bir kategorinin sınıflandırılmasında ve oluşturulma yöntemlerinde bireysel özellikler ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla Oğuz grubu Türk dillerinde gelecek zaman kavramını oluşturan -acaq/əcək, -acak/ecek -ажак/-ажак, -жак/-жак eki Karaçay-Balkar dilinde hiç kullanılmaz. Bu dilde kullanılan bazı zaman ekleri ise diğer Türk dillerinde görülmez. Kazak dilinde bu zaman analitik olarak ortaya çıkar ki, bu yöntemin çoğu Türk dilinde kullanılmadığı veya bazılarında işlevsellik açısından sınırlı olduğu görülmektedir. Ayrıca Kazak dilinde gelecek zaman (мақсатты келер шақт) adı verilen zaman biçimi, modern Azericedeki gereklilik kipine (fiilin lazım şekline) tekabül etmektedir. Örneğin, gəlməlisən-kelməksin, alməlisən-alməksin, yazmalısən-yazmaksın vb. Bu biçim, Azerbaycan dilinin ortaçağ yazılı anıtlarında ve birçok lehçede mastar eklerinin ve “ gerek” kelimesinin yardımıyla oluşturulmuştur.

Verilen örneklerden de anlaşılıyor ki, ne kadar kökümüz aynı olursa olsun, dilin kendi gelişim yasaları vardır. Hangi koşullara, hangi etkilerde maruz kalırsa kalsın ve hangi şekilde gelişirse gelişsin mutlaka yeni özellikler kazanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Türk dilleri, Oğuz grubu Türk dilleri, Kıpçak grubu Türk dilleri, gramer kategorisi, zaman kavramı

Abstract

Turkish languages have historically gained a special place in the world language due to their colorful forms and structural features, and have always been in the center of attention. Rich phonetic phenomena and laws, many morphological and syntactic categories are the main reference point that connects all languages of Turkish origin that originate and develop from the same root. These qualities are also reflected in modern Turkic languages to one degree or another.

Since work, situation and movement take place in three time periods - past, present and future - when there is a grammatical category, it is observed in almost all Turkic languages. In addition to having

such a common feature, individual features have also emerged in the classification of a category and the means by which it is created. Thus, the suffix –acaq², which forms the definite future tense form in the Oghuz group of Turkic languages, is not used at all in the Karachay-Balkar language. Some time-generating morphemes used in this language are not observed in other Turkic languages. In the Kazakh language, this is formed analytically. This form is not used in most Turkish languages, and some have limited functionality. In addition, the purposeful tense form of the future tense in Kazakh corresponds to the important form of the verb in modern Azerbaijani. For example, gəlməlisən-kelməksin, almalısan-almaksın, yazmalısan-yazmaksın and so on. This form also appears in medieval written monuments and most dialects of the Azerbaijani language with the help of the infinitive and the word "gərək".

From the examples given, it is clear that no matter how common our roots are, language has its own laws of development. It acquires new qualities in whatever conditions it is exposed to, in what influences (intra-linguistic, external), and in whatever way it develops.

Key words: Turkish languages, Oghuz group Turkic languages, Kipchak group Turkic languages, grammatical category, tense forms

DİJİTAL GELECEĞİN MUHASEBE DİSİPLİNİNE YANSIMALARI REFLECTIONS OF THE DIGITAL FUTURE ON THE ACCOUNTING DISCIPLINE

Doç. Dr. Ülkü MAZMAN İTİK

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Cumhuriyet

Sivas-Türkiye

umazman@cumhuriyet.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2472-9093

Özet

Yirminci yüzyılda teknolojiye yaşanan değişim internet kullanımının artması ve yapay zeka alanında yaşanan gelişmeler birçok sektörü etkisi altına almıştır. Bilgisayar kullanımının artması ile birlikte veri transferinin kolaylaşması bilgiye ulaşmada ki hız, muhasebe disiplini de etkisi altına almıştır. Son yıllarda muhasebe mesleğini icra eden meslek mensupları ve bu konuda çalışma yapan akademisyenler muhasebede dijitalleşme, Endüstri 4.0, Blockchain Teknolojisi dağıtık defter kaydı gibi kavramları anlamlı hale getirme gayretine girmişlerdir. Yaşanan bu değişim sürecine ülkeler ve resmi kurumlar ilk başlarda direnç gösterse de küreselleşen dünyada bu direnç kırılmaya başlamış farklı zamanlarda yapılan toplantı ve çalıştaylar sonrası açıklamalar yapılmıştır. Özellikle dijital gelişmelerle birlikte meslek mensuplarının daha az iş yükü ile daha fazla veriyi depolaması bürokrasiyi azaltarak kâğıt israfını ortadan kaldırması çok cazip hale gelmiştir.

Çalışmanın amacı yaşanan dijital çağın muhasebe disiplinine yansımaları hakkında bilgi vermektir. Çalışmada nitel yöntem kullanılmıştır. Muhasebede dijitalleşme, Endüstri 4.0, Blockchain Teknolojisi, dağıtık defter kaydı kavramların incelenmesi sebebi ile literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebede Dijitalleşme, Endüstri 4.0, Blockchain Teknolojisi

Abstract

The change in technology in the twentieth century, the increase in the use of the internet and the developments in the field of artificial intelligence have affected many sectors. With the increase in the use of computers, the ease of data transfer and the speed of accessing information have also influenced the accounting discipline. In recent years, professionals practicing the accounting profession and academics working on this subject have made an effort to make concepts such as digitalization in accounting, Industry 4.0, Blockchain Technology distributed ledger meaningful. Although countries and official institutions initially showed resistance to this process of change, this resistance started to break in the globalizing world, and statements were made after meetings and workshops held at different times. Especially with digital developments, it has become very attractive for professionals to store more data with less workload, reducing bureaucracy and eliminating paper waste.

The aim of the study is to give information about the reflections of the digital age on the accounting discipline. Qualitative method was used in the study. It is thought that it will contribute to the literature by examining the concepts of digitalization in accounting, Industry 4.0, Blockchain Technology, and distributed ledger.

Keywords: Digitalization in Accounting, Industry 4.0, Blockchain Technology

ТИЛ ЛЕКСИКАСИ БЎШЛИҚЛАРИ
DEFICIENCY IN VOCABULARY

PhD. Khasanov Abdumannon MAJIDOVICH

Tashkent State Uzbek Language and lecturer at the University of Literature

Tashkent - Uzbekistan

abdumannonhasanov3137@gmail.com

ORCID: 0000-0002-8656-0521

Аннотация

Тилда номланмаган кўпгина тушунчалар тил эгаларининг иродасига боғлиқ равишда номланмасдан “яшайверади”. Бундай тушунчаларни муайян лексик-семантик гуруҳларни таҳлил қилишда сезиш мумкин. Тил лексикаси система сифатида қаралар экан, унинг ҳар бир бирлигига муайян лексик муносабатдаги лексеманинг бўлиши тақозо қилинади. Бу эса бирор лексемага парадигматик муносабатда бўлган сўзларни излаш асосида кўплаб лексик бўшлиқларни топишга имкон беради.

Тил лексикасини бошқа тилга қиёсламасдан ундаги “бўш катакча”ларни аниқлаш, уларни тўлдириш – тил тараққиёти учун зарур. Зеро номланмаган тушунчалар тилда ўз ифодачисига эга бўлишга интилади. Ушбу мақолада лексик бўшлиқларнинг пайдо бўлиши ва тилда муқаррар мавжуд бўлиши когнитив жиҳатдан асосланган. Уларнинг мавжудлиги тафаккурнинг тилдан бироз илғор ривожланишига боғлиқлиги қайд этилган. Тафаккурда шаклланадиган тушунчаларнинг номланиш жараёнлари лингвистик эҳтиёжларга мутаносиблиги кўрсатилган. Номинатсия жараёнида номланаётган тушунчанинг нутқий аҳамиятлилигини баҳолашга эътибор қаратиш лозимлиги уқтирилган. Мазкур назарий қарашлар тил лексикасини тўлдириш ва такомиллаштириш билан боғлиқ ишларга хизмат қилади. Шунингдек, тил тизимидаги “бўш катакчалар”ни объектив баҳолаш ва таҳлил қилишга имконият яратади.

Калит сўзлар: Лексика, Лексик Бўшлиқ, Лексик Тизим, Бўшлиқни Аниқлаш Ва Тўлдириш, Номсиз Тушунча, Номинация.

Abstract

Many concepts that do not have a name in the language “live” without a name, depending on the will of the language owners. Such concepts can be felt in the analysis of specific lexico-semantic groups. Since the vocabulary of a language is considered as a system, each of its units must have a lexeme with a certain lexical relation. This allows you to find a lot of lexical gaps based on the search for words that have a paradigmatic relationship to the lexeme.

For the development of the language, it is necessary to identify "empty cells" in the lexicon of the language, without comparing it with another language. Zero unnamed concepts, as a rule, have their own expression in the language. This article is cognitively based on the appearance of lexical gaps and the inevitable presence of language. It has been observed that their existence depends on a development of thought somewhat more advanced than language. It is shown that the processes of naming concepts formed in thinking are commensurate with language needs. In the nomination process, attention should be paid to the assessment of the verbal significance of the named concept. These theoretical views serve to supplement and improve the vocabulary of the language. It also allows you to objectively evaluate and analyze "blank cells" in the language system.

Key words: Vocabulary, Lexical Gaps, Lexical System, Detection And Filling Of Lexical Gaps, Nameless Concept, Nomination.

SANATSAL OBRAZIN YENİLENMESİNDE MİSTİK SEMBOLLERİN ROLU
BADİİY OBRAZ YANGILANISHIDA İRFONİY RAMZLARNING O'RNİ
THE ROLE OF MYSTICAL SYMBOLS IN THE RENEWAL OF THE ARTISTIC
IMAGE

Dr. Iqboloy Adizova

Tashkent devlet O'zbek dili ve edebiyati universitesi,

Tashkent-O'zbekiston

ataullo98@mail.ru

ORCID ID: 0000-0002-3685-9955

Özet

Bu makale, 18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyılın başlarında Kokand Hanlığı'nda yaşayan klasik Özbek şairlerinden Jahonotin Uvaysi'nin (1780-1845) eserlerinin incelenmesine ayrılmıştır. Makale, Uvaysi'nin şiirinde kullanılan imge ve sembollerin dünyasını, aralarındaki ilişkileri, gelenek ve şiirsel yenilenme ilkelerini tartışıyor.

Özbek klasik edebiyatında sembolizmin doğuşu, gelişim aşamaları folklor ile bağlantılı olarak incelenmiştir. Doğu'da oluşturulan tasavvufi sözlükler ve metinlerden yola çıkılarak her bir sembolün anlamı tarihsel-karşılaştırmalı yöntemler temelinde açıklanmaktadır. Çalışmadaki işlevleri tanımlanmıştır.

Özbek klasik edebiyatında sembolizmin doğuşu, gelişim aşamaları folklor ile bağlantılı olarak incelenmiştir. Doğu'da oluşturulan tasavvufi sözlükler ve metinlerden yola çıkılarak her bir sembolün anlamı tarihsel-karşılaştırmalı yöntemler temelinde açıklanmaktadır. Çalışmadaki işlevleri tanımlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İmaj, Sembol, Çokeşlilik, Sembol, Sembol, Fikir, Gelenek, Bilim, Birlik, Mayıs, Çarşı, Saki, Mayxona.

Annotatsiya

Mazkur maqola 18-asr oxiri 19-asr birinchi yarmida (1780-1845) Qo'qon xonligi hududida yashab ijod etgan o'zbek mumtoz shoiralaridan biri Jahonotin Uvaysiy ijodini o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada Uvaysiy she'riyatida qo'llanilgan obrazlar va ramzlar olami, ularning o'zaro munosabati, an'naviylik va poetik yangilanish tamoyillari borasida fikr yuritilgan.

O'zbek mumtoz adabiyotidagi ramziylikning genezisi, takomil bosqichlari xalq og'zaki ijodi bilan bog'liqlikda o'rganiladi. Sharq mamlakatlarida yaratilgan irfoniy lug'atlar va matn ma'nosidan kelib chiqib, har bir ramzning mazmun-mohiyati tarixiy-qiyosiy metod asosida yoritib beriladi. Ularning asardagi vazifalari aniqlanadi.

Uvaysiy she'riyatidagi obraz va ramzlar munosabati mumtoz adabiyotdagi an'naviylik bilan bog'liq. Ammo shoiraning mahorati shundaki, u shu qobiqda qolib ketmaydi. Balki ularning, boshqa shoirlar e'tiboriga tushmagan, yangi qirralarini kashf etib tasvirlaydi. Shoira she'riyatidagi ana shu

xususiyatdan kelib chiqib, asarlarida qo'llangan bozor, may, soqiy, mayxona, jom, mug'bacha kabi o'nlab obrazlarning dunyoviy va irfoniy ma'nolari qiyosan talqin etiladi. Obrazlar vositasida shoiraning she'riyatining mazmun-mohiyatidagi ko'pma'nolilik qatlami ochib beriladi. Mahoratining betakror qirralariga e'tibor qaratiladi.

Tayanch so'zlar: *Obraz, Ramz, Ko'pma'nolilik, Simvol, Timsol, G'oya, An'ana, Ilmi hol, Vahdat, May, Bozor, Soqiy, Mayxona.*

Abstract

This article is dedicated to Jahonotin Uvaysi, one of the classic Uzbek poets who lived in the territory of Kokand khanate in the late 18th and early 19th centuries (1780-1845). The article discusses the world of images and symbols used in Uvaysi's poetry, their interrelationships, the principles of tradition and poetic renewal.

The genesis of symbolism in the Uzbek classical literature, the stages of its development are studied in connection with the folklore. The meaning of each symbol is explained in terms of the meaning of the texts created in the Eastern dictionaries and texts. Their functions in the work are defined.

The relationship of images and symbols in Uvaysi poetry is linked to the tradition in classical literature. But the skill of the poet is that she does not remain in this shell. Perhaps it explores new aspects of them that other poets have not noticed. The secular and mystical meanings of dozens of images in her poetry, such as bazaar, wine, saqi, tavern, jam, mugbacha, are comparatively interpreted. Through the images, the layer of ambiguity in the essence of the poet's poetry is revealed. Emphasis is placed on the unique aspects of her skill.

Key words: Image, Symbol, Ambiguity, Emblem, Idea, Tradition, Science, Unity, Wine, Bazaar, Saqi, Tavern.

MODELLASHTIRISH TEXNOLOGIYASI TIL TA'LIMIGA INNOVATSION YONDASHUV SIFATIDA

Ro'ziyeva Sadoqat HASANOVNA

Buxoro Davlat Universitetining

Buhara – Özbekistan

ruziyeva.sadoqat1123@gmail.com

Annotatsiya

Maqolada modellashtirish texnologiyasidan ta'lim tizimida o'zaro ingliz va rus tillari bilan integratsiyalashgan holda o'qitishning samarador yo'llari haqida fikr yuritilgan. O'zbek tilshunosligida zamonaviy pedagogic texnologiyalardan biri sifatida modellashtirish metodidan foydalanilmoqda. Til ta'limida gap bo'laklari sodda gap hamda qo'shma gaplarni modellashtirish metodi orqali o'rgatish va ushbu mavzuni o'tishda qo'llaniladigan grammatik model-qoliplar silsilasini ishlab chiqish, ularni dars jarayonida qo'llash va shu asosda faol o'quvchi shaxsini shakllantirishni ko'zda tutadi. Ushbu metod asosida o'rta va oliy ta'lim ona tili darslari jarayonida sintaksis bo'limini o'qitishda qo'llanilsa sifat va samaradorlikka erishgan bo'lardik.

Kalit so'zlar: *Modellashtirish, Ta'lim, Tarbiya, O'qitish, Pedagogik Texnologiyalar, Sintaksis, Gap Bo'Laklari, Integratsiya, Uzluksiz Ta'lim, Sifat, Samaradorlik, Metodologiya,*

**“EĞİTİM VE ÖĞRETMEN” DERGİSİNDE TEORİK ESERLERİN GRAFİK OLUŞUMU
(1925-1929 SAYILARINA GÖRE)**

**GRAPHICAL REPRESENTATION OF POEMS IN THE MAGAZINE “EDUCATION
AND TEACHER” (BASED ON ISSUES OF 1925-1929)**

**“MAORIF VA O‘QITG‘UVCHI” JURNALDAGI NAZMIY ASARLARNING GRAFİK
SHAKLLANTIRILISHI (1925-1929-YILLARDAGI SONLARI ASOSIDA)**

Doktorant Soatova Gulzoda NURMAMAT qizi

Taşkent Devlet Özbek Dili va Edebiyati Alişer Navoi Üniversitesi

Taşkent - Özbekistan

soatovagulzoda001@gmail.com

Özet

Makale dergideki şiirlerin istatistiklerini ve grafik oluşumunu ele almaktadır. "Eğitim ve öğretmen" dergisinin 1925-1929 yıllarına 178 şiirleri Çulpan, N.Rahimiy, Elbek, Zafer, Rahim Ali, A. Alevi, Bonur, Bektaş, Batur, Aydın, Gayret, H.Alimcan, Ş.Sülayman, Botu, Altay, Gulbek, Mirtemir, Uygun, Ahrari, Majidi, M. Alaviya, Mirhadiy, Yaşin, S. Hoshim, Nodi mirza, Oybek gibi şairler tarafından verildi. Şiirlere çeşitli konularda bilgi verilir: doğanın imgesi,vatan duygusu,ve kadın özgürlüğü ve sözde Devrim hakkındaki şiirler, intikam, şiirsel destanlar, diğar dillerden diğar dillerden çevrilmiş şiirler söyledi. Uzun bir geleneğe sahip olan Özbek şiir, bu şairlerin pek çoğu Milli Edebiyat Milli Edebiyat içinde var olan nazım şekilleri ve araçları ile uyum içinde Dünya Şiir biçimleri ve araçları somutlaşan büyük şiirsel bir miras bırakmış, Edebi Miras, çalışma sırasında ilerleme, yenilenme arzusu, şiirin grafik oluşumunda da gözlendiği gerçeği sınıflandırılmışdır. Öncelikle şiirin grafik oluşumu darken neyi kastettiğimiz açıklığa kavuşur bu konuda Botu, Elbek, Oybek,N. Rahimiy şiirlerine değineceğiz. Grafiğin inşasında, temel kopya ve mevcut sonraki sürümlerdeki varyasyonlar tanımlanır ve bunlara karşı tutum ifade edilir. Şiirin grafik oluşumunda yapılan hataların bir özeti ifade edilir.

Anahtar Kelimeler. Grafik Oluşturma, Temel Kopya, Yeni Sürümler, Tanıtıcı, Çizgi, Dörtlük, Kafiye.

Abstract

The article deals with the statistics and graphic formation of poems in the magazine. In the magazine "Education and Teacher" between 1925-1929 a total of 178 poems were written by poets such as Chulpon, N, Rakhimiy, Elbek, G'. Zafariy, Rakhim Ali, A Alavi, Bonur, Bektash, Botur, Aydin, G'ayratiy, H.Olimjon, Sh.Sulaiman, Botu, Altay, Gulbek, Mirtemir, Uygun, Said Ahrori, Majidi, M.Alaviya, Mirhodiy, Yashin, Q.Hashim, Yoqsil, Oybek, I.Usmoni, Nodi Mirza,on various topics: the image of nature, the sense of homeland, women's liberty and poems dedicated to the revolution, odes and epic poems, poems translated from other languages.In Uzbek poetry, which has a long tradition, most of these poets have left a great poetic legacy, combining the forms and means of world poetry with the existing poetic forms and means in our national literature, the development of the study of their literary heritage and steps towards renewal are also depicted in the graphic formation of the poems. First of all, the meaning of the "graphic formation of poetry" is clarified and, for this regard, the poems of Botu, Elbek, Oybek, N.Rahimi are put firward as examples. Differences in the base copy and available subsequent editions on graph construction will be identified and addressed. Concluding remarks are made on the errors made in the graphic formation of the poem.

Keywords. Graphic Design, Base Copy, New Editions, Section, Line, Quartet, Rhyme

WALTER SCOTT'TAN GÜNÜMÜZE TARİHİ ROMANIN GELİŞİMİ
THE DEVELOPMENT OF THE HISTORICAL NOVEL FROM WALTER SCOTT TO
THE PRESENT

Arş.Gör. Arzu DADAŞOVA

Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi

Bakü-Azerbaycan

d.arzu@bk.ru

ORCID: 0000-0002-7504-0467

Özet

Tarih, ister Türk edebiyatının isterse de dünya edebiyatının her zaman en önemli konulardan biri olmuştur. Tarih bugünle geçmiş arasında bir diyalogdur. Tarihin var olması için her zaman bir tarihçiye ihtiyaç vardır. Tarihçi tüm materyalleri toplar ve okuyucuya sunar. Tarihin gelecek nesillere ulaşmasında ise edebiyat devreye girer. Edebiyatçı, tarihçinin topladığı bu tarihi malzemeleri alır, kendi muhayyilesine göre yorumlar, bir olay örgüsü ekleyerek ve okuyucuya tarihi roman olarak sunar.

Tarihi roman, roman türünün en tartışmalı türlerindedir. Bu tartışmaları göz önünde bulundurarak araştırmaya Avrupa edebiyatında tarihi romanın ne zaman ve hangi koşullarda ortaya çıktığı incelenerek işe başlanılmaktadır. Çalışmada tarihi Antik çağa kadar uzanan tarihi romanın köklerine inilmiş, 19. yüzyıldan önce yazılmış tarihi eserlerin tarihi roman olup olmama konusuna değinilmektedir. Burada Walter Scott'tan önce yazılan eserlerin sadece kostüm ve temleri açısından tarihi olduğu gösterilmektedir. Daha sonraki aşamada, ilk tarihi roman yazarı Walter Scott'ın hayatı ve sanatı incelendikten sonra Waverley hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca araştırmada, W. Scott'un tarihi roman türünde yaptığı yenilikleri ve dünya edebiyatına etkisi, tarihi romanın gelişimi incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: edebiyat, tarihi roman, Walter Scott, eser.

Abstract

History has always been one of the most important subjects both of Turkish and world literature. History is a dialogue between the present and the past. A historian is always needed for history to exist. The historian collects all the material and presents it to the reader. Literature is involved in the transmission of history to future generations. The writer takes these historical materials collected by the historian, interprets them according to his own imagination, adds a plot and presents them to the reader as a historical novel.

The historical novel is one of the most controversial genres of the novel genre. Considering these discussions, the research begins by examining when and under what conditions the historical novel emerged in European literature. In the research the roots of the historical novel, which dates back to the Antiquity, are traced, and the issue of whether historical works written before the 19th century are historical novels or not. It is shown here that works written before Walter Scott are historical only in terms of costumes and themes. In the next stage after examining the life and art of Walter Scott,, is given information about Waverley the first historical novel. In addition, the research examines the innovations of W. Scott in the historical novel genre and its impact on world literature, and the development of the historical novel.

Keywords: literature, historical novel, Walter Scott, work.

KAVRAMSAL METAFORLARIN KENDİNE ÖZGÜ ÖZELLİKLERİ PECULIAR FEATURES OF CONCEPTUAL METAPHORS

Prof.Dr. Mirzo TURSUNOV

Buhara Devlet Üniversitesi

Bukhara-Özbekistan

mirzobek.tursunov81@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0554-1319

Özet

Metafor zaten dilin en önemli parçalarından ve konularından biri haline gelmiştir. Yaşamsal bir mantıksal süreç olarak kavramsal metafor, metafor türlerinde de egemen olmuştur. Kavramsal bir metafor — üretken bir metafor olarak da bilinir - bir fikrin (veya kavramsal alanın) diğeri açısından anlaşıldığı bir metafordur (veya figüratif karşılaştırma). Bilişsel dilbilimde, başka bir kavramsal alanı anlamak için gerekli metaforik ifadeleri çizdiğimiz kavramsal alan, kaynak alan olarak bilinir. Bu şekilde yorumlanan kavramsal etki alanı hedef etki alanıdır. Kavramsal metaforlar, bir kültürün üyeleri tarafından paylaşılan ortak dilin ve kavramsal ilkelerin bir parçasıdır. Bu metaforlar sistemattir çünkü kaynak alanın yapısı ile hedef alanın yapısı arasında tanımlanmış bir korelasyon vardır. Genel olarak bunları ortak bir anlayış açısından tanırız. Kavramsal metaforlar kolektif bir kültürel anlayıştan kaynaklanır, sonunda dilsel sözleşmeler haline gelirler. Bu, pek çok kelime ve deyimsel ifadenin tanımlarının neden kabul edilen kavramsal metaforları anlamaya bağlı olduğunu açıklar. Yaptığımız bağlantılar büyük ölçüde bilinçsiz. Neredeyse otomatik bir düşünce sürecinin parçasıdır. Bazen metaforu akla getiren koşullar beklenmedik ya da sıra dışı olsa da, çağrılan metafor da daha sıra dışı olabilir. Bazı ifadeler ve deyimler anlamları için dil, kültür, tarih hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

Anahtar kelimeler: Kavramsal Metafor, Dilsel Sözleşme, Çağırıştırma, Bağıntı, Kaynak Etki Alanı, Hedef Etki Alanı, Kavramsal Etki Alanı, Düşünce Süreci.

Abstract

Metaphor has already become one of the most essential parts and issues in the language. Conceptual metaphor as a vital logical process has dominated in the types of metaphor as well. A conceptual metaphor—also known as a generative metaphor—is a metaphor (or figurative comparison) in which one idea (or conceptual domain) is understood in terms of another. In cognitive linguistics, the conceptual domain from which we draw the metaphorical expressions required to understand another conceptual domain is known as the source domain. The conceptual domain that is interpreted in this way is the target domain. Conceptual metaphors are part of the common language and conceptual precepts shared by members of a culture. These metaphors are systematic because there is a defined correlation between the structure of the source domain and the structure of the target domain. We generally recognize these things in terms of a common understanding. Conceptual metaphors are drawn from a collective cultural understanding, they've eventually become linguistic conventions. This explains why the definitions for so many words and idiomatic expressions are dependent on understanding accepted conceptual metaphors. The connections we make are largely unconscious. They're part of an almost automatic thought process. Although sometimes, when the circumstances that bring the metaphor to mind are unexpected or unusual, the metaphor evoked may also be more out of the ordinary. To get the meanings of some phrases and expressions one should have cultural, historical knowledge of the language.

Key words: Conceptual Metaphor, Linguistic Convention, To Evoke, A Correlation, Source Domain, Target Domain, Conceptual Domain, Thought Process.

İLETİŞİM SÜRECİNİN AŞAMALARI STAGES OF THE COMMUNICATION PROCESS

Araştırmacı Pervin BAYRAMOVA

ANAS Nasimi'nin adını taşıyan Dilbilim Enstitüsü

Azərbaycan Milli Bilimler Akademiyası

hesenova-88@mail.ru

Özet

İnsanı diğer canlılardan ayırmanın ve varlığını sağlamanın en önemli araçlarından biri de düşünceye sahip olmaktır. Konuşabilmek kadar önemli bir faktörle düşüncelerini paylaşabilmesi zihniyledir.

Gönderici, alıcı, kod, kanal, kod çözme vb. gibi iletişim sürecinin belirli bileşenleri vardır.

Gönderen taraf bilginin kaynağıdır. Gönderen taraf farklı kelimeler, cümleler vb. kullanır. kullanarak karşı tarafa çeşitli bilgiler gönderir. Bu bir kişi, belirli bir grup insan vb. olabilir.

Kaynak. Şekli ne olursa olsun, iletişim sürecinde bir başlangıç noktası olmalı ve kurulacak iletişim sürecine güçlü bir destek olmalıdır. İletişim sürecinin başlangıç noktası kaynaktır. Kaynak bir kişi, kitap, radyo, televizyon, dergi olabilir. Her iletişimde bir kaynak vardır.

İleti. Kaynak (mesajı gönderen) ile alıcı arasındaki bağlantıyı sağlayan ana unsurdur. Mesaj farklı vücut hareketleri, renkler, giysiler, sembollerden oluşabilir.

Kod çözme. Mesajı gönderen, göndermek istediği bilginin alıcısına ulaştıktan sonra, muhatabına uygun cevabın iletilmesidir.

Mesajın alıcısı. İletişim sürecinde mesajın alıcısı gelen mesajları anlamaya çalışır. Mesajı alan taraf, gönderilen mesajların şifresini çözmek için kelimeleri, jestleri, kıyafetleri, ses tonunu dikkatlice inceler.

Demek istediğim. insanlar tarafından yaratılan, araştırılan, unutulmuş, değiştirilen ve anlaşılabilir bir gerçektir. İletişim sürecinde anlamın kendisi çok önemlidir. Gönderilen tüm mesajlar doğru anlaşılabilir.

Kanal. Telefonda konuştuğumuzda kanal ses tonunu değiştirir, radyo ile bilgi gönderildiğinde dalgalar vb. ilişki kurabiliriz.

Dolayısıyla iletişim süreci aslında çok karmaşık bir süreçtir ve insanların sosyal yaşamının sağlanmasında en önemli faktördür.

Anahtar Kelimeler: İletişim, Gönderici, Kod, Kanal, Mesajın Alıcısı

Abstarct

One of the most important means of separating human beings from other living beings and ensuring their existence is to have a mind. It is common sense to be able to share your thoughts with an important factor.

Sender, receiver, code, channel, decoding, etc. such as there are certain components of the communication process.

The sending party is the source of the information. The sending party has different words, sentences, etc. is used. sends a variety of information to the opposite party using. This is a person, a certain group of people and so on. can be.

Source. Whatever the form, there must be a starting point in the communication process and there must be a strong support for the communication process to be established. The starting point of the communication process is the source. The source can be a person, a book, radio, television, magazine. There is a source in every communication.

Ileti. It is the main element that provides the connection between the source (sender of the message) and the recipient. The message can consist of different body movements, colors, clothes, symbols.

Don't decode. The sender of the message, after reaching the recipient of the information he wants to send, is to deliver the appropriate response to the interviewer.

The recipient of the message. During the communication process, the recipient of the message tries to understand the incoming messages. The party receiving the message carefully examines the words, gestures, clothes, tone of voice to decipher the messages sent.

I mean. it is a fact created, researched, forgotten, changed and understood by people. In the process of communication, the meaning itself is very important. All messages sent may not be accurate.

Channel. When we talk on the phone, the channel changes the tone of voice, when information is sent by radio, waves, etc. we can build a relationship.

Therefore, the process of communication is in fact a very complex process and is the most important factor in ensuring the social life of people.

Key words: Communication, Sender, Code, Channel, Recipient Of The Message

**КАЗАХСТАН В ПОИСКАХ ВНЕШНЕГО ВРАГА: АНТИАФГАНСКАЯ РИТОРИКА
ВЛАСТЕЙ ВО ВРЕМЯ ЯНВАРСКИХ ПРОТЕСТОВ 2022 Г.**

**KAZAKHSTAN IN SEARCH OF AN EXTERNAL ENEMY: ANTI-AFGHAN
RHETORIC OF THE AUTHORITIES DURING THE JANUARY 2022 PROTESTS**

PhD student Oleksandr VERETILNYK

Doctoral School of the University of Szczecin

Szczecin, Poland

ORCID: 0000-0001-5286-4466

oleksandr.veretilnyk@phd.usz.edu.pl

Аннотация

В начале 2022 года Казахстан пережил самый серьезный политический кризис в своей новейшей истории: массовые антиправительственные протесты, вспыхнувшие в разных городах страны, создали серьезные риски для региональной безопасности и казахской государственности. Многие казахские и зарубежные политики и эксперты поспешили связать эти протесты с событиями в Афганистане, где летом 2021 года полный контроль над страной установило ультраконсервативное исламское движение «Талибан», победившее в 20-летней американо-афганской войне. Целью исследования, результаты которого представлены в данной статье, было выяснить действительно ли в событиях в Казахстане прослеживался «афганский след» и есть ли основания утверждать, что Афганистан, движение «Талибан» или какие-то другие вооруженные группы базирующиеся на афганской территории имели отношение к антиправительственным восстаниям в городах Казахстана.

Ключевые слова: Казахстан, антиправительственные протесты, Афганистан, движение «Талибан», региональная безопасность

Abstract

At the beginning of 2022, Kazakhstan experienced the most serious political crisis in its recent history: massive anti-government protests that broke out in different cities of the country created serious risks for regional security and Kazakh statehood. Many Kazakh and foreign politicians and experts were quick to link these protests to the events in Afghanistan, where in the summer of 2021 the ultra-conservative Islamic Taliban movement, which won the 20-year US-Afghan war, established full control over the country. The purpose of the study, the results of which are presented in this article, was to find out whether there really was an “Afghan trace” in the events in Kazakhstan and whether there is reason to believe that Afghanistan, the Taliban movement or some other armed groups based on Afghan territory were related to anti-government uprisings in the cities of Kazakhstan.

Keywords: Kazakhstan, anti-government protests, Afghanistan, Taliban movement, regional security

**XX. YÜZYILIN BAŞINDA BİR OSMANLI AYDININ GÖZÜNDEN HİNDİSTAN:
SELANIKLI TEVFIK'İN HİNDİSTAN SEYAHATNAMESİ**

**THROUGH THE EYES OF AN OTTOMAN INTELLECTUAL AT THE BEGINNING
OF THE CENTURY: FROM THESSALONIKI TEVFIK'S TRAVEL TO INDIA**

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa OĞUZ

Erciyes Üniversitesi

Kayseri-Türkiye

mustafaoguz@erciyes.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3931-0781

Özet

Seyahatnameler kültür tarihi, coğrafya, antropoloji, edebiyat ve folklor açısından önemli kaynaklardır. Ancak bu kaynakları değerlendirirken hem yazarın kültürel çevresi hem de yaşadığı dönem ve anlattıklarının eleştirel bir süzgeçten geçirilerek değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bursalı Mehmed Tâhir Bey'in anlatımıyla "Osmanlı muharrirlerinin çalışkan ve kudretlilerinden" olan Selanikli Tefvik (Mehmed Tefvik) Bey, 1860-1910 tarihleri arasında yaşamıştı. Elli yıllık kısa hayatında çok iyi öğrendiği Fransızca ile Victor Hugo, Jules Verne gibi yazarların eserlerini Türkçeye tercüme etti. Selanikli Tefvik Bey roman çevirisi açısından Ahmed İhsan, Ahmed Midhat Efendi ve Mustafa Refik'ten sonra II. Meşrutiyet'e kadar en çok tercüme yapan Osmanlı aydınıdır. Selanikli Tefvik Bey çeşitli okullarda tarih öğretmenliği ve Hukuk Mektebinde hocalık yaptı. Birçok gazete ve dergide makaleleri, tercüme ve tefrikaları yayınlandı. 1910'da elli yaşında iken tedavi için gittiği Viyana'da vefat etti.

Asıl mesleği gazetecilik olan Selanikli Tefvik Bey, Ahmed Midhat Efendi'nin yolundan giderek gazete ve dergiyi bir okul olarak görmüş ve yazılarında halkı aydınlatmayı görev bilmiş ve bu bilinç ile mesleğini yapmıştır.

Tebliğimizin konusu olan "Musavver Hindistan Seyahatnamesi" isimli seyahatname 1900 yılında Sabah gazetesinin okurlarına verdiği seyahatnameler serisinin ilk kitabıdır. Osmanlı toplumunun bu dönemde seyahatnamelere ve yabancı ülkelere karşı gösterdiği ilgiden dolayı ister bizzat gidilsin isterse derleme tarzında olsun bu eserler okuyazar kesim tarafından beğenilerek okunuyordu.

Selanikli Tefvik Efendi'nin birçok Fransızca seyahatname kitabından faydalanarak hazırladığı Musavver Hindistan Seyahatnamesi, Osmanlıların Hint seferlerinin anlatılması ile başlar. Tefvik Bey, okuyucularına bir seyahatnamede olması gereken bilgileri tercüme ettiği Fransız seyyahların eserlerinin takip ettiği yöntemle anlatmasının yanında, kendisinin ifadesiyle okuyucularını sıkmamak için ilginç adet ve gelenekleri de anlatır. Bu çalışmada Tefvik Bey'in hem anlatımını hem de yararlandığı yabancı kaynakları değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Selanikli Tefvik, Hindistan, Seyahatname, Tercüme, Edmond Cotteau

Abstract

Travelogues are important sources in terms of cultural history, geography, anthropology, literature and folklore. However, when evaluating these sources, both the author's cultural environment, the period in which he lived and what he told should be evaluated through a critical filter.

Mr. Tevfik (Mehmed Tevfik) lived between 1860-1910 from Thessaloniki, who was "one of the hardworking and mighty Ottoman writers", as described by Mehmed Tahir Bey from Bursa. He translated the works of authors such as Victor Hugo and Jules Verne into Turkish, using French, which he learned very well in his short life of fifty years. After Ahmed İhsan, Ahmed Midhat Efendi and Mustafa Refik, Mr. Thessaloniki Tevfik in terms of translating a novel, he was the Ottoman intellectual who translated the most until the Constitutional Monarchy. Mr. Tevfik from Thessaloniki taught history at various schools and taught at the Law School. His articles, translations and serials have been published in many newspapers and magazines. He died in Vienna, where he went for treatment, at the age of fifty in 1910.

Mr. Tevfik from Thessaloniki, whose main profession is journalism, followed the path of Ahmed Midhat Efendi, and saw the newspaper and magazine as a school, and he made it his duty to enlighten the public in his articles and did his job with this awareness.

The travel book named "Musavver India Seyahatname", which is the subject of our communiqué, was the first book of the series of travel books that Sabah newspaper gave to its readers in 1900. Because of the Ottoman society's interest in travelogues and foreign countries in this period, these works were read with admiration by the literate people, whether they visited in person or in compilation style.

The Musavver India Travel Book, prepared by Mr. Tevfik from Thessaloniki by making use of many French travel books, begins with the description of the Ottoman expeditions to India. In addition to telling his readers the information that should be in a travel book according to the method followed by the works of the French travelers he translated, Tevfik Bey also tells interesting customs and traditions in his own words not to bore his readers. In this paper, I will try to evaluate both Tevfik Bey's narrative and the foreign sources he used.

Keywords: Thessaloniki Tevfik's, India, Voyages, Translation, Edmond Cotteau.

**MATEMATİK ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMA İLE İLGİLİ 2000-2021 YILLARI
ARASINDA TÜRKİYE’DE YAPILAN TEZLERDEKİ EĞİLİMLER**
**TRENDS IN THESIS CONCERNED WITH CREATIVE DRAMA IN MATHEMATICS
TEACHING BETWEEN 2000-2021 IN TURKEY**

Doç. Dr. Yasin GÖKBULUT

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Tokat-Türkiye

yasin.gokbulut@gop.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8554-1102

Öğretmen Ali KAHRAMANLI

Mill Eğitim Bakanlığı

Şanlıurfa-Türkiye

a-kahramanli@hotmail.com

Özet

Yapılan bu çalışmanın amacı, 2000-2021 yılları arasında matematikte öğretiminde yaratıcı dramının kullanımına yönelik Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerdeki eğilimleri belirleyerek çalışma yapacak araştırmacılara bir yol göstermek veya ışık tutmaktır. Bu kapsamsa YÖK Ulusal Tez Merkezinde 15 anahtar kelime ile yapılan literatür taraması sonucu 2000-2021 yılları arasında konu ile ilgili 21 yüksek lisans 2 doktora tezine ulaşılmıştır. Analiz sonuçlarına göre tezlerde matematik başarısına, matematiğe karşı tutuma, matematiğe karşı ilgiye, matematikteki kalıcılığa ve çeşitli becerilere (bilişsel beceri, eleştirel düşünme becerisi, problem çözme becerisi vs.) matematikte kaygıya ve motivasyona etkileri üzerinde yoğunlaştığı ortaya konulmuştur. Yapılan tezlerde örneklem/çalışma grubu olarak en fazla ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin tercih edildiği, araştırma deseni olarak en sık nicel araştırma desenlerinin kullanıldığı ve veri toplama aracı olarak da en sık başarı/bilgi testleri (çoktan seçmeli, açık uçlu vs.), ölçekler (tutum, ilgi, kaygı), ve anketlerin (likert, açık uçlu) kullanıldığı görülmüştür. Yapılan tezler veri analizi yöntemleri açısından incelendiğinde ise en çok parametrik analiz yönteminden t testinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, Yaratıcı Drama, Ulusal Tez Tarama.

Abstract

The aim of this study is to guide or shed light on the researchers who will study by determining the trends in the postgraduate theses made in Turkey on the use of creative drama in teaching mathematics between 2000-2021. In this context, as a result of the literature review made with 15 keywords in the YÖK National Thesis Center, 21 master's and 2 doctoral theses were reached between the years 2000-2021. According to the results of the analysis, it was revealed that the theses focused on the effects of mathematics achievement, attitude towards mathematics, interest in mathematics, persistence in mathematics and various skills (cognitive skills, critical thinking skills, problem solving skills, etc.) on anxiety and motivation in mathematics. In the theses, primary and secondary school students are preferred the most as the sample/study group, quantitative research designs are used most frequently as the research design, and achievement/knowledge tests (multiple choice, open-ended etc.),

scales (attitude) are the most common data collection tools, interest, anxiety and questionnaires (likert, open-ended). When the theses are examined in terms of data analysis methods, it has been determined that the t-test is the most used parametric analysis method.

Keywords: Mathematics Education, Creative Drama, National Thesis Screening.

**İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNE PROBLEM ÇÖZME STRATEJİLERİ ÖĞRETİMİNİN
MATEMATİK DERSİ AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ**

**THE EFFECT OF TEACHING PROBLEM SOLVING STRATEGIES TO PRIMARY
SCHOOL STUDENTS ON ACADEMIC ACHIEVEMENTS OF MATHEMATICS**

Doç. Dr. Yasin GÖKBULUT

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Tokat-Türkiye

yasin.gokbulut@gop.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8554-1102

Öğretmen Burçin BAŞDAMAR

Mill Eğitim Bakanlığı

Tokat-Türkiye

burcin.basdamar@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6958-955X

Özet

Yapılan bu çalışmanın amacı, 2000-2021 yılları arasında matematikte öğretiminde yaratıcı dramanın kullanımına yönelik Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerdeki eğilimleri belirleyerek çalışma yapacak araştırmacılara bir yol göstermek veya ışık tutmaktır. Bu kapsamsa YÖK Ulusal Tez Merkezinde 15 anahtar kelime ile yapılan literatür taraması sonucu 2000-2021 yılları arasında konu ile ilgili 21 yüksek lisans 2 doktora tezine ulaşılmıştır. Analiz sonuçlarına göre tezlerde matematik başarısına, matematiğe karşı tutuma, matematiğe karşı ilgiye, matematikteki kalıcılığa ve çeşitli becerilere (bilişsel beceri, eleştirel düşünme becerisi, problem çözme becerisi vs.) matematikte kaygıya ve motivasyona etkileri üzerinde yoğunlaştığı ortaya konulmuştur. Yapılan tezlerde örneklem/çalışma grubu olarak en fazla ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin tercih edildiği, araştırma deseni olarak en sık nicel araştırma desenlerinin kullanıldığı ve veri toplama aracı olarak da en sık başarı/bilgi testleri (çoktan seçmeli, açık uçlu vs.), ölçekler (tutum, ilgi, kaygı), ve anketlerin (likert, açık uçlu) kullanıldığı görülmüştür. Yapılan tezler veri analizi yöntemleri açısından incelendiğinde ise en çok parametrik analiz yönteminden t testinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: matematik öğretimi, problem çözme, problem çözme stratejileri.

Abstract

The propose of this study, to search requires to perform the multiplication the effect of teaching problem solving strategies to mathematics academic success of 4th grade students in primary school is to determine the effect. The study is performed in Tokat, central in 2018-2019 education first period among two primary 4th grade students. In the study, it is used the pretest and posttest design as model. The students that joined to the study are elected with the simple survey. The test group and control group

consists of 10 students. It is intended to be applied to mathematics success test for the students. As the specialist's view is taken for this study and with the item analysis programme, a mathematics success test is prepared that consists of 24 questions. Before you begin to implement both the students in the test group and the control group students mathematics success has been applied to the pretest and posttest. As a result of the preliminary test of both group levels close to each other and have been found to be similar. In the process of implementing 20 lessons to the time of the test group includes problem-solving strategies and the control group continued training with traditional teaching methods. At the end of the application, both the test group and the control group has been applied in the posttest in mathematics success. The data obtained as a result of the posttest with the help of SPSS program analyzed. When the results of the study are analyzed, it is observed that problems which require the multiplication process, improves problem-solving skills as well as improves academic success in mathematics courses with the help of the teaching problem-solving strategies. In line with these findings, it is thought that showing the necessary sensitivity to teaching problem solving strategies to students can improve students' problem solving skills.

Keywords: Teaching Mathematics, Problem Solving, Problem Solving Strategies.

**YENİ İCATLARIN MESLEK OKULLARINDA KARIYER REHBERLİĞİ POLİTİKALARI
ÇERÇEVESİNDE ENTEGRE EDİLMESİ**

**INTEGRATION OF TRADITIONAL AND INNOVATIVE APPROACHES IN THE
CAREER GUIDANCE POLICY OF A VOCATIONAL SCHOOL IN MODERN CONDITIONS**

**ИНТЕГРАЦИЯ ТРАДИЦИОННЫХ И ИННОВАЦИОННЫХ ПОДХОДОВ В
ПРОФИОРИЕНТАЦИОННОЙ ПОЛИТИКЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО УЧИЛИЩА В
СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.**

Cara Nadejda

Azerbbaycan Devlet Pedogoji Üniversitesi

Bakü - Azerbaycan

elman.guliyev1958@gmail.com

ORCID: 000-0001-5413-9479

ÖZET İSTENECEK

YUNUS EMRE VE TÜRK TESEVVÜF ŞİİRİ YUNUS EMRE AND TURKISH SUFI POETRY

Prof. Dr. Elman Khilal GULİYEV

Azerbaijan State Pedagogical University

Baku - Azerbaijan

elman.guliyev1958@gmail.com

ORCID: 000-0001-5413-9479

Özet

"İnsanlık tarihinin en güzel değerlerinden biri" (Mustafa Tatçı) olarak bilinen Yunus Emre, tüm Türk edebiyatının ve kültürünün gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

Batı Asya'da ilk kez Yunus Emre, Ahmed Yesevi'nin Türkçe'yi Doğu Asya'da sevgi ve bilgi dili yapma çalışmalarına devam etti.

Yunus Emre'nin "Benim aslım Haktır. "Aslim Haktır" diyen Yunus Emre, irfan misyonunu varlık, insan ve nefsin varlığında ortaya koymaktadır. Böyle bir sunumda, kalbinde Tanrı'yı yöneten şairin manevi amacı ile tanıştık. Bu nedenle Yunus Emre'nin şiirleri insanlara Allah'ı ilham eder ve zerrenin (insanın) bir bütün olarak (Allah'ın) "birliğine" dair umutlarını artırır. Bedenin birliği felsefesine göre Y.Emre, Allah'ı anlama yolunda dış (medrese) ve iç (ilim, hakikat) ilimleri arasında ikincisinin önemini vurgular. Y.Emre, Allah aşkıyla nefes almayan harap bir kalp gibidir. Y.Emre'nin "İçimde bir ben var" diyen aşk ilişkisinin sebepleri ve aşkta "ben" in Allah yolunda son noktaya ulaşma arzusu açıktır.

Y. Emre'nin felsefesine göre aşkın tarihi, insanlık tarihi kadar eski ve kadimdir. Evrendeki tüm yaratıcıların mayasında aşk denen bir maddenin varlığını kabul eder. "Yer ve gök yokken aşk vardı" sözü de bu bilgeliği doğrular niteliktedir. Daha da ileri giden Y.Emre, aşkın dini ve felsefi özünü ilahilik ve kutsallık çerçevesinde sunmakta ve böylece aşkın özünü ve özünü "Aşk gelince cümle biter" marifet yaklaşımı içinde açıklayabilmektedir.

Anahtar kelimeler: Yunus Emre, divan şiiri, irfan, felsefe, aşk.

Abstract

Known as "one of the most beautiful values in human history" (Mustafa Tatçı), Yunus Emre played an important role in the development of all Turkish literature and culture.

For the first time in Western Asia, Yunus Emre continued Ahmed Yesevi's efforts to make Turkish the language of love and knowledge in East Asia.

Yunus Emre's "My origin is the Truth. "My origin is the Truth." For this reason, Yunus Emre's poems inspire people from Allah and increase their hopes for the "unity" of the particle (human) as a whole (God). According to the philosophy of the unity of the body, Y.Emre emphasizes the importance of the latter among the external (madrasah) and internal (science, truth) sciences in the way of understanding God. Y.Emre is like a ruined heart that cannot breathe for the love of Allah. The reasons for Y.Emre's love affair saying "I have an ego inside of me" and the desire of "I" in love to reach the last point in the way of Allah are clear.

According to Y. Emre's philosophy, the history of love is as old and ancient as the history of humanity. It accepts the existence of a substance called love in the leaven of all creators in the universe. The saying "When there was no earth and sky, there was love" confirms this wisdom. Going further, Y.Emre presents the religious and philosophical essence of love within the framework of divinity and holiness, thus being able to explain the essence and essence of love within the "When love comes, the sentence ends" approach.

Key words: Yunus Emre, divan poetry, wisdom, philosophy, love

ANALİTİK FOLKLORİZMLERİN İDEOLOJİK VE ESTETİK İŞLEVLERİ IDEOLOGICAL AND AESTHETIC FUNCTIONS OF ANALYTICAL FOLKLORISMS

Doçent Zilola EShANOVA

Andijan Devlet Üniversitesi,

Andican – Özbekistan

z_eshanova@mail.ru

Özet

Bağımsızlık dönemi Özbek şiirinde folklor aracılığıyla yaratıcı niyetin ortaya çıkması, dönemin sorunlarının dile getirilmesi de dikkat çekicidir. Ayrıca Abdulla Aripov, Azam Uktam, Farida Afro'z, Iqbol Mirzo gibi şairler, folklor geleneklerini ve folklorizmleri, felsefi gözlemlerin ve lirik konunun ruhunun tasvirinde ustaca kullanmışlar ve folklor, zamanın şairlerinin üslubunda ifade edilmiştir. . . . Analitik folklor, lirik bir eser fikrini ortaya çıkarmaya hizmet eder, yani eserde açıklanan dönem, sorunların, sosyo-ahlaki, manevi ve manevi durumun ifade edilmesinin yanı sıra analitik gözlemlerinin temelini oluşturur. Analitik folklorizmler, lirik eserin kompozisyonunun kitabesinde, şiirin ilk mısrasında, her mısranın ilk mısrasında ve her mısranın son mısrasında yer alır.

Makale, bağımsızlık dönemi şiirlerinde yazan Azam Oktam, Farida Afroz, Iqbol Mirzo gibi şairlerin şiirlerindeki analitik folklorun poetik işlevlerini anlatmaktadır. Özellikle lirik eserlerin oluşumunda analitik folklorun rolü, şairlerin analitik folkloru kullanabilme yetenekleri tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Folklor, Folklorizm, Basit Folklorizm, Karmaşık Folklorizm, Analitik Folklorizm, Stilistik Folklorizm, Lirik Kompozisyon, Lirik Deneyim, İş Fikri, Sanat.

Abstract

The period of independence in Uzbek poetry folklorisms also reveals features such as the emergence of creative intent and the expression of the problems of the time. Poets such as Abdulla Aripov, Azam Uktam, Farida Afroz, Iqbol Mirzo also skillfully used folklorisms traditions and folklorisms to convey philosophical observations and the psyche of the lyrical subject and folklorisms in the style of the poets of the time. Analytical folklorisms serves to reveal the idea of a lyrical work, that is, the period described in the work provides the basis for the expression of problems, socio-moral, spiritual and spiritual state, as well as their analytical observation. Analytical folklorisms appear in the epigraph of the composition of the lyrical work, the first line of the poem, the first line of each verse and the last line of each verse and serves as a proof of the poet's opinion and the effectiveness of the image of the lyrical experience, the creation of national characters, in general, the emergence of artistic and aesthetic ideals.

The article describes the poetic functions of analytical folklorisms in the poetry of poets such as Azam Uktam, Farida Afroz, Iqbol Mirzo, who wrote in the poetry of the independence period. In particular, it discusses the role of analytical folklore in the composition of lyrical works, the ability of poets to use analytical folklorisms.

Key words: Folklore, Folklorism, Simple Folklorism, Complex Folklorism, Analytical Folklorism, Stylistic Folklorism, Lyrical Composition, Lyrical Experience, Work İdea, Poetics.

BİLGİ YETERLİLİĞİ VE MODERN EĞİTİMDEKİ YERİ
INFORMATION COMPETENCE AND ITS PLACE IN MODERN EDUCATION
ИНФОРМАЦИОННАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ И ЕЕ МЕСТО В СОВРЕМЕННОМ
ОБРАЗОВАНИИ

УДК 37.013:004

Каранфил В.И.

учитель начальных классов

теоретический лицей им.С.П.Экономова,с.Етулия,

Молдова

v.karanfil@mail.ru

Аннотация: Сегодня мы живем в мире, который быстро изменяется. В эпоху стремительных изменений школа должна не готовить к реальной жизни, а сама и должна быть этой реальной жизнью. В стенах традиционной школы современный мир открывает новые уникальные возможности. Имеющиеся сегодня знания, технологии и опыт позволяют реализовать модель образования, которая обеспечивает достижение высоких результатов и создаёт условия для развития личности ребёнка. В статье раскрывается сущность понятия *информационная компетенция* и методы ее реализации в образовательном процессе. Особое внимание уделяется цифровому методу оценки знаний учащихся. Описывается сервис **Plickers**, позволяющий реализовать быструю обратную связь с учащимися.

Ключевые слова: информационная компетенция, информационные технологии, **PlickersQR-код**.

Annotation : Today we live in a world that is changing rapidly. In an era of rapid change, the school should not prepare for real life, but itself should be this real life. Within the walls of a traditional school, the modern world opens up new unique opportunities. The knowledge, technologies and experience available today make it possible to implement an education model that ensures the achievement of high results and creates conditions for the development of the child's personality. This article reveals the essence of the concept of information competence and methods of its implementation in the educational process. Particular attention is paid to the digital method of assessing students' knowledge. The Plickers service is described, which allows you to implement quick feedback from students.

О ВОЗМОЖНОСТИ ЗАИМСТВОВАНИЯ НАЗВАНИЙ ЧАСТЕЙ ТЕЛА (НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛИЙСКОГО И АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКОВ)

ABOUT THE POSSIBILITY OF BORROWING THE NAMES OF BODY PARTS (BASED ON THE MATERIAL OF ENGLISH AND AZERBAIJANI LANGUAGES)

Мамедова Фарах Алихан КЫЗЫ

Доктор Философии По Филол. Наукам, Доцент,

Бакинский Государственный Университет,

Баку - Азербайджан

Telefon: +994 55 212 27 60

faraxdoc86@mail.ru

Аннотация:

Можно предположить, что, поскольку люди во всем мире имеют один и тот же набор частей тела, заимствование для этого семантического поля не существует. Ученые (Haspelmath, Martin and Uri Tadmor; Vrzić and Doričić) предполагают, что основная лексика, включающая названия частей тела, не заимствуется. Хотя названия частей тела могут заимствоваться реже, чем другие семантические поля, приведенные примеры в нашем исследовании демонстрируют, что языки могут заимствовать указанные слова по целому ряду причин, включая социальные и прагматические факторы.

Целью этой статьи было выявить и детализировать факторы, препятствующие или мотивирующие заимствование лексем частей тела на материале английского и азербайджанского языков. Названия частей тела чаще закрепляются в языках с помощью исконных слов или метафоры. Они часто употребляются в языке и являются в большинстве случаев исконными словами в языке. Эти факторы делают их устойчивыми к заимствованиям. Эти факторы помогают объяснить, почему в межъязыковом отношении языки заимствуют части тела реже, чем другие семантические поля.

Вероятные факторы устойчивости к процессу заимствования: частотный фактор, возрастной фактор, семантический фактор, престиж языка-источника.

Заимствованные слова, принятые для престижа или для выражения новых понятий, являются более нейтральным лексическим выбором; заимствованные для табу или уничижения демонстрируют сильный прагматический эффект.

Социальные факторы способствуют заимствованию слов независимо от семантического поля. Таким образом, выбор лексем из разных языков дает дополнительное представление о процессах, которые мотивируют заимствование.

Ключевые слова: семантическое поле, названия частей тела, заимствование, причины устойчивости слов к заимствованию, социальные и прагматические факторы.

Abstract:

It can be assumed that since people all over the world have the same set of body parts, there is no borrowing for this semantic field. Scientists (Haspelmath, Martin and Uri Tadmor; Vrzić and Doričić) suggest that the basic vocabulary, including the names of body parts, is not borrowed. Although the names of body parts may be borrowed less frequently than other semantic fields, the examples given in our study demonstrate that languages can borrow these words for a variety of reasons, including social and pragmatic factors.

The purpose of this article was to identify and detail the factors that prevent or motivate the borrowing of body parts lexemes on the material of English and Azerbaijani languages. The names of body parts are more often fixed in languages with the original native words or metaphors. They are often used in the language and are in most cases native words in the language. These factors make them resistant to borrowing. These factors help explain why languages borrow body parts less often than other semantic fields in an interlanguage relationship.

Probable factors of resistance to the borrowing process: frequency factor, age factor, semantic factor, prestige of the source language. Borrowed words adopted for prestige or to express new concepts are a more neutral lexical choice; borrowed words for taboo or humiliation demonstrate a strong pragmatic effect.

Social factors contribute to the borrowing of words regardless of the semantic field. Thus, the choice of lexemes from different languages gives additional insight into the processes that motivate borrowing.

Keywords: semantic field, names of body parts, borrowing, reasons for the resistance of words to borrowing, social and pragmatic factors.

EGEMENLİK BİÇİMLERİNİN VE TÜRLERİNİN KORELASYONUNA İLİŞKİN TEORİK SORUNLAR

THEORETICAL PROBLEMS OF CORRELATION OF FORMS AND TYPES OF SOVEREIGNTY

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ СООТНОШЕНИЯ ФОРМ И ВИДОВ СУВЕРЕНИТЕТА

Doç. Dr. Mehdi Şerifov

Rus Avukatlık ve Noterler Akademisi

Moskova - Rusya

mekhtisharif@gmail.com

Özet

Egemenlik, egemenin özel durumunu karakterize eden tek bir siyasi ve yasal fenomen olarak var olur ve işlev görür. Egemenliğin birliği aşağıdakilerden kaynaklanmaktadır:

- belirli bir bölgede tek bir egemen iradenin varlığı;
- devletin bir halk örgütlenme biçimi olarak anlaşılması;
- tek bir egemenlik kaynağının varlığı;
- egemenlik tarafından sağlanan hukuk üstünlüğünün birliği.

Devlet egemenliğinin türetilmiş doğası, hem Rus mevzuatıyla hem de kamu yönetimi alanındaki fiili ilişkilerle tutarsız olan, sınırlı ve mutlak olmadığı anlamına gelir.

Egemenlik teorisinin asıl sorunu, "millet" kavramının siyasi ve hukuki düşünce tarafından kullanımının belirsizliğinden kaynaklanan ulusal egemenlik anlayışındaki ikiliktir. "Ulus" kavramındaki genel sivil ve etnik bileşenin belirsizliği ve sınırlandırılmaması, ulusal egemenlik kategorisine genel sivil ve etnik olmak üzere iki yaklaşıma yol açar. Genel bir sivil yaklaşımla, "devlet egemenliği" ve "ulusal egemenlik" kavramları tamamen örtüşmektedir. "Ulusal egemenlik" teriminin uluslararası belgelerde genellikle "devlet egemenliği" terimiyle eşanlamlı olarak kullanılması tesadüf değildir.

Formlara bölünmeye ek olarak, yasal doktrin egemenliği türlere ayırır:

- tezahür alanına bağlı olarak - iç ve dış egemenlik;
- egemen iradenin fiili durumuna bağlı olarak - hayali ve gerçek egemenlik;
- sağlama araçlarına bağlı olarak - olumsuz ve olumlu egemenlik.

Egemenlik biçimlerinin ve türlerinin tahsisi, yasal bir kurgu niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Devlet Egemenliği, Halk Egemenliği, Ulusal Egemenlik, Dış Egemenlik, İç Egemenlik, Gerçek Egemenlik, Hayali Egemenlik, Negatif Egemenlik, Pozitif Egemenlik

Abstract

Sovereignty exists and functions as a single political and legal phenomenon that characterizes the special state of the sovereign. The unity of sovereignty is due to:

- the existence of a single sovereign will in a certain territory;
- understanding of the state as a form of organization of the people;
- the presence of a single source of sovereignty;
- the unity of the rule of law, provided by the sovereign.

The derivative nature of state sovereignty would mean that it is limited and non-absolute, which is inconsistent with both Russian legislation and actual relations in the field of public administration.

The actual problem of the theory of sovereignty is the duality of understanding of national sovereignty, which is due to the ambiguity of the use of the concept of "nation" by political and legal thought. The uncertainty and non-delimitation of the general civil and ethnic component in the concept of "nation" gives rise to two approaches to the category of national sovereignty - general civil and ethnic. With a general civil approach, the terms "state sovereignty" and "national sovereignty" completely coincide. It is no coincidence that the term "national sovereignty" is often used as a synonym for the term "state sovereignty" in international documents.

In addition to the division into forms, the legal doctrine divides sovereignty into types:

- depending on the sphere of manifestation - internal and external sovereignty;
- depending on the actual state of sovereign will - imaginary and real sovereignty;
- depending on the means of ensuring - negative and positive sovereignty.

The allocation of forms and types of sovereignty has the character of a legal fiction.

Keywords: state sovereignty, popular sovereignty, national sovereignty, external sovereignty, internal sovereignty, real sovereignty, imaginary sovereignty, negative sovereignty, positive sovereignty

Аннотация

Суверенитет существует и функционирует как единое политико-правовое явление, характеризующее особое состояние суверена. Единство суверенитета обусловлено:

- существованием единственной суверенной воли на определенной территории;
- пониманием государства как формы организации народа;
- наличием единого источника суверенитета;
- единством правопорядка, обеспечиваемым сувереном.

Производность государственного суверенитета означало бы, что он является ограниченным и неабсолютным, что не соответствует как российскому законодательству, так и фактически сложившимся отношениям в сфере публичного управления.

Актуальной проблемой теории суверенитета является двойственность понимания национального суверенитета, что обусловлено неоднозначностью использования политико-правовой мыслью понятия «нация». Неопределенность и неразграниченность общегражданского и этнического компонента в понятии «нация» порождает два подхода и к категории национальный суверенитет – общегражданский и этнический. При общегражданском подходе

термины «государственный суверенитет» и «национальный суверенитет» полностью совпадают. Неслучайно, термин «национальный суверенитет» нередко используется как синоним термина «государственный суверенитет» в международных документах.

Помимо деления на формы правовая доктрина осуществляет деление суверенитета на виды:

- в зависимости от сферы проявления – внутренний и внешний суверенитет;
- в зависимости от фактического состояния суверенной воли – мнимый и реальный суверенитет;
- в зависимости от способов обеспечения – негативный и позитивный суверенитет.

Выделение форм и видов суверенитета носит характер правовой фикции.

Ключевые слова: государственный суверенитет, народный суверенитет, национальный суверенитет, внешний суверенитет, внутренний суверенитет, реальный суверенитет, мнимый суверенитет, негативный суверенитет, позитивный суверенитет

ÖZBEK HALK BÜYÜLERİ VE DUALARI
УЗБЕКСКИЕ НАРОДНЫЕ ЗАКЛИНАНИЯ И МОЛИТВЫ
UZBEK FOLK SPELLS AND PRAYERS

Professor Salima MIRZAYEVA

Andijon davlat universiteti

Andijon – O‘zbekiston

z_eshanova@mail.ru

Özet

Özbek halk büyülerine ilişkin gözlemlerimiz ve seçtiğimiz malzemeler, halk büyülerinin temel olarak başlangıç, anlatım ve tamamlama olmak üzere üç bölümden oluştuğunu göstermektedir. İlk başta tanrılara, peygamberlere, evliyalara, şöenlere (manevi rehberler) yönelirse ve doğrudan onların yardımına güvenerek şunu veya bunu yaptığı bildirilirse, anlatı bölümünde kötü ruhlara döner ve onları çağırır, hasta bedeni terk et. Son bölümde ise ilahi güçlerden bahseder, şöenlere (manevi rehberlere) şükranlarını sunar ve hastaya şifa dileklerini sunarlar.

Özbek halk büyülerinde insana zarar veren, sağlığına zarar veren, bütün işlerini bozan, ay, kırlangıç, Hz. Süleyman, Hızır gibi sadece işlerinde yardımcı olan ve sağlık veren faydalı görüntülerin yanı sıra. Eski atalarımızın mitolojik temsilleri, onların dini inançları temelinde oluşturulmuştur ve büyüye sıkı sıkıya bağlıdır.

Makale Özbek halk büyü ve duasının özelliklerini ve şiirlerini tartışıyor.

Anahtar Kelimeler: folklor, büyü, dua, badik, kinna, lanet, kompozisyon, poetika.

Annotatsiya

Наши наблюдения за узбекскими народными заклинаниями и отобранные нами материалы показывают, что народные заклинания состоят в основном из трех частей — начала, повествования и завершения. Если вначале заклинатель обращается к богам, пророкам, святым, пирам (духовным наставникам) и сообщается что он делает то или иное, полагаясь непосредственно на их помощь, то в повествовательной части он обращается к злым духам и призывает их покинуть больное тело. В заключительной части высказываются о божественных силах, приносится благодарность пирам(духовным наставникам) и пожелания выздоровления больному.

В узбекских народных заклинаниях есть образы, которые вредят людям, вредят их здоровью, мешают всем их делам, а также благотворные образы, такие как луна, ласточка, Пророк Сулейман, Хызр, которые только помогают им в работе и даруют здоровье. Мифологические представления наших древних предков формировались на основе их религиозных верований и прочно уходят корнями в магию. В статье рассматриваются особенности и поэтика узбекской народной заклинания и молитвы.

Ключевые слова: фольклор, заклинание, молитва, badik, kinna, проклятие, композиция, поэтика.

Abstract

Our observations of Uzbek folk spells and the materials we have selected show that folk spells consist mainly of three parts - beginning, narration and completion. If at first the caster turns to the gods, prophets, saints, feasts (spiritual guides) and it is reported that he does this or that, relying directly on their help, then in the narrative part he turns to evil spirits and calls them to leave the sick body. In the final part, they speak about divine powers, express gratitude to the feasts (spiritual mentors) and wishes for recovery to the patient. In Uzbek folk spells there are images that harm people, harm their health, interfere with all their affairs, as well as beneficial images, such as the moon, the swallow, the Prophet Suleiman, Khyzr, which only help them in their work and bestow health. The mythological representations of our ancient ancestors were formed on the basis of their religious beliefs and are firmly rooted in magic.

The article describes the peculiarities and artistic of Uzbek folk spells and prayers.

Keywords: folklore, spell, prayer, badik, kinna, curse, composition, poetics.

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI PEDAGOGLARINING
PROFESSIONALLIGINI OSHIRISH STRATEGIYASI**

**STRATEGY FOR INCREASING PROFESSIONALISM OF TEACHERS IN
PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS**

**СТРАТЕГИЯ ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА ПЕДАГОГОВ В
ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ**

Dr. Majidova Dildora ABDUKHAMIDOVNA

Uzbek Research Institute of Pedagogical Sciences

Tashkent - Uzbekistan

E-mail: dildora26@mail.ru

Ruzieva Zulaykho Samatovna

Rezyume. Bu makale, mesleki gelişim kuruluşlarının çalışmalarının öncelikleri de dahil olmak üzere, okul öncesi eğitimde öğretmenlerin mesleki becerilerini geliştirme görevlerini açıklamaktadır.

Proje yönteminin kullanılması yoluyla çocuklara halk kültürünü tanıtmak için gerekli olan öğretmenlerin genel kültürel ve metodolojik bilgilerini artırmak amacıyla uygulamalı çalışmalar yürütülmektedir. Böylece öğretmenlerin ihtiyaçlarına odaklanarak, mesleki yeterliliklerini geliştirmeye yönelik sistematik ve amaçlı çalışmalar, çağın gereksinimlerini karşılayan yeni formların araştırılması, okul öncesi eğitim kalitesinin kademeli ve sistematik bir şekilde iyileştirilmesine olanak tanır.

Anahtar kelimeler: okulöncesi eğitim örgütleri (PEE), kalkınma planı, eğitim programları, eğitim süreci, öğretmenler.

Abstract. This article reveals the features of improving the professional skills of teachers in preschool educational organizations, including describing the areas of work of advanced training organizations, the priority areas of these institutions

Key words: preschool educational organizations (PEO), development plan, educational programs, educational process, teachers.

Резюме. В данной статье раскрыты особенности повышения профессионального мастерства педагогов в дошкольных образовательных организациях, в том числе описаны направления работы организаций повышения квалификации, приоритетные направления данных учреждений.

Ключевые слова: дошкольные образовательные организации (ДОО), план развития, образовательные программы, воспитательно-образовательный процесс, педагоги.

Rezyume. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish vazifalari, shu jumladan malaka oshirish tashkilotlarining ish yo'nalishlari, ustuvor vazifalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim tashkilotlari (MTT), rivojlanish rejasi, ta'lim dasturlari, ta'lim-tarbiya jarayoni.

TÜRKÇE ÇOCUK KİTAPLARINDA TANIMLANAN ÇOCUK İMGELERİ CHILD IMAGES DEFINED IN CHILDREN'S BOOKS WRITTEN IN TURKISH

Doç. Dr. Recep ERCAN

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas-Türkiye

reacan@gmail.com

Orcid: 0000-0002-6961-9595

Özet

Modernliğin ürettiği çocuk imgesi, masumiyetin, saflığın, temizliğin ve sevecenliğin göstergesidir. Geleneksel ve modern toplumlarda çocukların farklı sosyalizasyon süreçlerine tabi olması, her toplumda farklı çocuk imgelerini ortaya çıkarmıştır. Bu imgeleri keşfetmenin bir yolu da çocuk kitaplarına başvurmaktır. Bu çalışmanın temel konusu, çocuk kitaplarında tanımlanan çocuk imgelerini ortaya çıkarmak ve betimlemektir. Modern çocukluk kavramıyla birlikte değişime uğrayan çocuk imgeleri, günümüzde çocukluğun nasıl yapılandırıldığı sorusuna da cevap üretmektedir. Çalışmanın temel amacı, Cumhuriyet dönemi çocuk kitaplarında öne çıkan çocuk imgelerini betimlemek ve yorumlamaktır. Kitapların seçiminde amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çocuk kitaplarının ilköğretim yaşındaki çocuklara hitap etmesine ve son dönem kitaplar olmasına özen gösterilmiştir. Yazar seçiminde ise serbest davranılmıştır. Çalışmada doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Metin içinde çocuk kavramının kullanılma bağlamına göre imgeler tespit edilmiştir. En sık kullanılan imgeler aktif çocuk imgesi, pasif çocuk imgesi ve gelecek çocuk imgesidir.

Anahtar Kavramlar: Çocuk, Çocukluk, Çocuk İmgeleri, Çocuk Kitapları

Abstract

The child image produced by modernity is the indicator of innocence, purity, cleanliness and compassion. The fact that children are subject to different socialization processes in traditional and modern societies has revealed different child images in every society. One way to explore these images is to consult children's books. The main subject of this study is to reveal and describe the child images defined in children's books. The images of children, which have changed with the concept of modern childhood, also produce an answer to the question of how childhood is structured today. The main purpose of the study is to describe and interpret the prominent child images in children's books of the Republic period. Purposive sampling method was used in the selection of the books. Care has been taken to ensure that children's books appeal to primary school age children and that they are books of the last period. No specific criteria were used in the selection of authors. In the study, document analysis technique was used. Images were determined according to the context of using the concept of child in the text. The most frequently used images are active child image, passive child image and future child image.

Key Concepts: Child, Childhood, Child Images, Children's Books

**NASİPSE ADAYIZ FİLMİ BAĞLAMINDA YEREL SEÇİM ADAYLARININ
BELİRLENMESİ SÜRECİNDE ETKİLİ FAKTÖRLER**

**EFFECTIVE FACTORS IN THE PROCESS OF DETERMINING LOCAL ELECTION
CANDIDATES WITHIN THE CONTEXT OF THE FILM “NASİPSE ADAYIZ”**

Y. L. Öğrencisi Şafak DÖNMEZ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas-Türkiye

safakdonmez15@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2843-783X

Doç.Dr. Onur TAYDAŞ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

onurtaydas@cumhuriyet.edu.tr

ORCID: 0000-002-5068-8988

Özet

Demokratik toplumlarda genel kaidelerin bir gereği olarak oy kullanımı önemli bir yer tutmaktadır. Oy kullanmak yönetime katılmanın en etkili ve bilinen yolunu oluşturmaktadır. Bu aşamada genel ve yerel seçimlerdeki oy kullanma davranışı birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Yerel yönetime talip olan adayların mensup oldukları partinin oy potansiyeli kadar, imajları, yereldeki ilişkileri de büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle hem siyasal partiler hem de yerel yönetim aday adayları söz konusu süreçte çok hassas davranmaktadır. Yerel yönetimlerin seçmene en yakın yönetim şekli olduğu bilinmektedir. Kimi zaman daha önce hiç kazanılamayan bir yerel seçim bölgesinin o bölge için gösterilen aday sayesinde kazanıldığı ya da tam tersi o aday yüzünden kaybedildiği seçimlerin varlığı bilinmektedir. Yerel yönetimlerde seçmenin adayı seçme davranışındaki en önemli faktör olarak yüz yüze iletişim dikkat çekerken, adayın siyasi partisi ve ideolojisi ise sonrasında önem verilen başlıklar olarak bulgulanmaktadır. Yerel seçimlerde adayın seçmen tarafından tanınırlık düzeyi yüksek olabileceği için lider kimliği kimi zaman parti kimliğinin önüne geçebilmektedir. Kişinin vaatleri, gelinen noktada nasıl bir duruşu olduğu, tutarlılığı gibi kişinin demografik özellikleri de seçmenin oy davranışı üzerinde etkili olmaktadır. Ayrıca yerel seçimlerdeki başarı ya da başarısızlık genel seçimlere hazırlanan siyasal partilerin çalışmalarına da yön vermektedir. Bu nedenle de özel bir önem atfedilen yerel seçimlerin önemli aktörlerinden biri olan adayların, siyasal partiler tarafından belirlenme süreci çalışmada ele alınmıştır. Yerel seçimler, siyasal iletişimin aktörleri, seçim kampanyaları ve aday imajı gibi kavramlara bu çalışmada yer verilerek, yerel seçimlerde aday olmaya çalışan bir karakterin öyküsünün konu edildiği “Nasipse Adayız” filmi bu kavramlar üzerinden incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İletişim Çalışmaları, Siyasal İletişim, Yerel Seçim, Sinema, Nasipse Adayız, Aday İmajı

Abstract

Voting has an important place in democratic societies as a requirement of general rules. Voting is the most effective and known way to participate in the administration. At this stage, voting behavior in general and local elections may differ from each other. The image and local relations of the candidates who aspire to the local government are as important as the vote potential of the party they belong to. For this reason, both political parties and local government candidates are very sensitive in this process. It

is known that local governments are the closest form of government to the electorate. It is known that there are elections in which a local electoral district, which has never been won before, is won by the candidate nominated for that district or, on the contrary, lost because of that candidate. While face-to-face communication draws attention as the most important factor in the election behavior of voters in local governments, the candidate's political party and ideology are found to be important topics later on. Since the candidate's recognition level may be high in local elections, the identity of the leader can sometimes override the identity of the party. The demographic characteristics of the person, such as the promises of the person, the stance of the person at the point reached, and the consistency, also affect the voting behavior of the voters. In addition, success or failure in local elections also directs the work of political parties preparing for general elections. For this reason, the process of determining the candidates, one of the important actors of the local elections, which is given special importance, by the political parties is discussed in the study. Concepts such as local elections, actors of political communication, election campaigns and candidate image are included in this study, and the movie "Nasipse Adayız", in which the story of a character trying to be a candidate in local elections, is examined through these concepts.

Keywords: Communication Studies, Political Communication, Local Elections, Cinema, Nasipse Adayız, Candidate Image

İKİNCİ DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİLBİLİMSEL VE YENİLİKÇİ RETORİK YAKLAŞIMLAR

LINGUISTIC AND INNOVATIVE RHETORICAL APPROACHES IN TEACHING TURKISH AS A SECOND LANGUAGE

Dr. Öğr. Üyesi Eda Başak HANCI-AZIZOGLU

Akdeniz Üniversitesi

Antalya-Türkiye,

edahan@akdeniz.edu.tr

ORCI: 0000-0001-6937-5925

Özet

İkinci dil okuryazarlığı üzerine araştırma, sadece okuma ve yazma açısından değil, aynı zamanda belirli sosyokültürel bağlamlardan da öğrenenlerin algılarının işlenmesini araştıran nispeten yeni bir alandır (Leki, Cumming, & Silva, 2008). Birinci ve ikinci dil edinimi, yaratıcılık ve yazınsal dışa vurum açısından ortak özelliklere sahip olduğundan, yaratıcılığın hangi öğelerinin üst bilişsel becerileri teşvik ettiği ve dil öğrenme sürecine öz farkındalık, yansıtma ve yaratıcılığı getirdiği araştırmaya değerdir çünkü mevcut dil öğretim yöntemleri, dilin şiirsel işlevini öğretmede yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, yabancı dil öğretim programlarında genellikle ikinci dilin mecazi kullanımı eksiktir. Şu anda, dünya çapında tüm dil öğretmeni eğitim programlarında ve sertifika kurslarında dil öğretmenleri tarafından yaygın olarak uygulanan sınırlı sayıda öğretim yöntemi vardır (Larsen-Freeman & Anderson, 2011), ancak bu yerleşik dil öğretim yöntemlerinin hiçbiri üniversite akademik programlarında ileri yazma becerileri beklentilerine rağmen ikinci dilin şiirsel işlevini devreye sokarak dil becerilerinin nasıl öğretileceğine ilişkin teknikler ve ilkeler sunmuyor. Her yöntemin önemli bileşenlerini göz önünde bulundurarak halihazırda uygulanmakta olan dil öğretim yöntemlerini mevcut literatürde incelemek ve yeniden gözden geçirmek, bu yöntemlerin Türkçenin ikinci dil olarak öğretiminde uygulanabilir olup olmadığını görmek için önemlidir. Aynı bakış açısıyla bu çalışma, Türkçe'nin ikinci dil olarak öğretilmesinde mecaz ve şiirsel kullanımların geliştirilmesi için olası ve yenilikçi öğretim yöntemlerini inceleyecektir.

Anahtar Kelimeler: İkinci dil olarak Türkçe, İkinci dil olarak Türk dilinde mecazi anlatım, İkinci dil öğretim metodları, İkinci dil olarak Türk dilindeki şiirsel anlatım

Abstract

The research on second language literacy is a relatively new field that explores the processing of learners' perceptions not only in terms of reading and writing, but also from particular sociocultural contexts (Leki, Cumming, & Silva, 2008). Since first and second language acquisition share common characteristics in terms of creativity and reflection, what elements of creativity stimulate metacognitive skills and bring self-awareness, reflection and creativity to the language learning process are worthwhile to investigate because current language teaching methods fail to teach the poetic function of language. Therefore, the figurative use of the second language is often missing from foreign language teaching programs. Currently, there are a limited number of teaching methods that are widely practiced by language teachers in all language teacher education programs and certificate courses around the world (Larsen-Freeman & Anderson, 2011), yet none of these established language teaching methods offers language teachers techniques and principles on how to teach language skills by engaging the poetic function of the second language despite high writing skills expectations in college academic programs. Considering the important components of each method, and revisiting currently practiced language

teaching methods are important to examine the existing literature in order to see if these methods are applicable to teaching the Turkish language as a second language. From the same perspective, this study will explore possible and innovative teaching methods for improving the figurative and poetic uses when teaching Turkish as a second language.

Keywords: Turkish as a second language, Figurative use in Turkish as a second language, Language Teaching Methods in Turkish as a second language, The poetic function of the Turkish as a second language

**M.ÇAKİR'İN YAZILARINDAN GELEN METİNLERİN GAGAUZ DİLİ VE EDEBİYATI
DERSLERİNDE ETKİLİ KULLANIMI**

**EFFECTIVE USE OF TEXTS FROM THE WORKS OF M.CHAIR IN THE LESSONS
OF THE GAGAUZ LANGUAGE AND LITERATURE.**

Natalya Duşkova

Comrat State University

Komrat- Gagauz Yeri (Moldova)

Özet

Okulda Gagauz dili ve edebiyatı kursu, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmeyi amaçlayarak kültürel ve konuşma görevlerini çözmektedir. Anadilini öğrenirken, öğrencilerin konuşması, sözcüksel bir bakış açısından konuşmanın daha eksiksiz, daha zengin olması için geliştirilmelidir. M. Çakir'in yazılarından gelen metinler, dilbilgisel konuları, kelimelerin sözcüksel anlamını inceleyerek bilgiyi pekiştirmek için kullanılabilir. Bu metinlerin yardımıyla öğrenciler lehçeleri daha hızlı bulabilir ve keşfedebilirler, profesyonel kelimeler, terimlerin anlamı ve rolü. M. Çakir'in yazılarından gelen metinleri kullanarak, sadece konu içinde (Gagauz dili ve edebiyatı) değil, aynı zamanda misyonlar arası (Gagauz dili ve edebiyatı ve tarihi, Gagauz halkının kültürü ve gelenekleri, tarihi, coğrafyası, müziği) entegrasyon sürecini de yürütmek mümkündür.

Sözlü ve yazılı cevaplar, öğrencilerin okudukları metinleri ne kadar doğru ve derinden anladıklarını gösterir. Gagauz dilinin ve edebiyatının M.Çakir'in yazılarından gelen metinlere dayanan entegre öğrenimi, öğrencilerin konuşma, okuma, yazma seviyelerini kapsamlı bir şekilde geliştirmeyi amaçlamaktadır, böylece bu bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde ve farklı yaşam koşullarında temel teşkil edecektir.

Anahtar kelimeler: Gagauz dili, metinler, bilgi, öğrenme süreci, öğrenciler, beceriler

Abstract

At school, the Gagauz language and literature course solves cultural and speech tasks, setting a goal to develop students' communication skills. Learning the native language, the speech of students should be developed so that from a lexical point of view, the speech was more complete, rich. Texts from the works of M. Chakir can be used to consolidate knowledge by studying grammatical topics, the lexical meaning of words. With the help of these texts, students will be able to quickly find and uncover dialect, professional words, meaning and role of terms. Using texts from the works of M. Chakir, it is possible to carry out the process of integration not only within the subject (Gagauz language and literature), but also interdisciplinary (Gagauz language and literature and history, culture and traditions of the Gagauz people, history, geography, music).

Oral and written answers show how correctly and deeply students understand the texts they read. The integrated teaching of the Gagauz language and literature based on texts from the works of M. Chakir sets a goal: to comprehensively develop the level of speech, reading, writing in students so that these knowledge and skills become the basis in the learning process, as well as in different life situations.

Keywords: Gagauz language, texts, knowledge, learning process, students.

**YENİLİKLERİN TANITILMASI YOLUYLA REKLAMCILIK İŞİNİN GELİŞTİRİLMESİ.
DEVELOPMENT OF THE ADVERTISING BUSINESS THROUGH THE
INTRODUCTION OF INNOVATIONS**

Diana Zahariya

Komrat Devlet Üniversitesi

Komrat- Gagauz Yeri (Moldova)

Abstract

Günümüz dünyasında, reklamcılık iş dünyasının önemli bir parçasıdır. Reklam her zaman bizim etrafımızda. Bazen çok fazla olur, ancak bilgilendiren, yönlendiren, tavsiye eden, tavsiyede bulunan, yani herhangi bir kişinin onsuz yapamayacağı şeyi yapan reklamdır. İşadamları bunu yaparak para kazanıyorlar.

Bir işletmenin reklamcılık faaliyeti, her bir özel durumda, şirketin tüm özellikleri, beklentileri ve yetenekleri dikkate alınarak belirlenir. Reklamın kuruluşun faaliyetlerinin yapısındaki ağırlığı ve önemi, reklam yönetiminin özel unsurlarının tahsis edilmesini gerektirir.

Reklam yönetimi, çoğu orta ve büyük işletmenin organizasyon yapısının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir ve reklam yönetimi işlevleri de küçük işletmelerde uygulanmaktadır.

Bu gerçeğe dayanarak, işletmede reklam yönetiminin özellikleri ve yeteneklerinin incelenmesi şu anda sıcak bir konudur.

Keywords: reklam faaliyeti, reklam, reklam yönetimi, kaliteli reklam, hedef kitle, dikkat çekme, firma tanıtımı, müşteri, firma, ürün, hizmet.

GAGAUZ ÇOCUK EDEBİYATI
GAGAUZ CHILDREN'S LITERATURE

Dr. Öğr. Üyesi Güllü KARANFİL

Komrat Devlet Üniversitesi

Komrat- Gagauz Yeri (Moldova)

gullukaranfil@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-8045-7822

Özet

Gagauz çağdaş çocuk edebiyatının başlaması, çağdaş Gagauz edebiyatı ile aynı zamanda başlamıştır. 20 yüzyılın ilk yıllarına kadar Gagauzça yazılı edebiyat yoktu desek yanılmayız. Yazılı edebiyat olmasa da Gagauzların Sözlü Edebiyatı oldukça zengin ve değerlidir. Sözlü edebiyat günümüze kadar gelmiş ve resmi yazı verildikten sonra çeşitli kitap ve dergilerde yayımlanmıştır. Sözlü edebiyat içinde ninniler, saymacalar, bilmeceler, tekerlemeler de mevcuttur. Sözlü edebiyatın zenginliği çağdaş yazılı edebiyatı etkilemiş ve edebiyatın temeli olmuştur. Gagauzça ilk edebi ürünler 30-40. yıllarda ortaya çıkmıştır. Yazı dilinin olmaması buna asla engel olmamış, lakin edebiyatın gelişimini etkilemiştir. 1957 yılında Gagauz Türkçesine yazı verilmesi olayı edebiyatı canlandırmış, ve o vakte kadar var olan eserler Gagauzça ilk kitap sayılan 'Bucaktan seslär' şiir ve folklor toplumunda yayımlanmıştır. Bu bildirinin amacı Gagauz Çocuk Edebiyatının tarihi ve gelişimi araştırılmak ve onu etkileyen unsurları göstermektir.

Anahtar kelimeler: Çocuk edebiyatı, şiir, öykü, gagauz.

Abstract

The beginning of Gagauz contemporary children's literature started at the same time as contemporary Gagauz literature. We would not be wrong to say that there was no written literature in Gagauz until the first years of the 20th century. Although there is no written literature, the oral literature of the Gagauz people is quite rich and valuable. Oral literature has survived to the present day and has been published in various books and journals after the official writing. There are also lullabies, numerals, riddles and nursery rhymes in oral literature. The richness of oral literature has influenced contemporary written literature and has been the basis of literature. The first literary works in Gagauz, 30-40. emerged over the years. The absence of written language never prevented this, but it affected the development of literature. The event of giving writing to Gagauz Turkish in 1957 revived the literature, and the works that existed until that time were published in the poetry and folklore society 'Bucaktan seslär', which is considered the first book in Gagauz. The aim of this paper is to investigate the history and development of Gagauz Children's Literature and to show the factors affecting it.

Key words: Children's Literature, Poetry, Short Story, Gagauz

5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABININ DEĞERLENDİRİLMESİ EVALUATION OF THE 5th GRADE SOCIAL STUDIES TEXTBOOK

Doç. Dr. Selman ABLAK

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas – Türkiye

selmanablak@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8538-1292

Özet

Ders kitaplarının varlığı neredeyse yazının insan hayatına girdiği döneme kadar dayanmaktadır. Öyle ki M.Ö. 3000'lerle tarihlendirilmekle birlikte dil bilgisi ve matematik gibi derslere yönelik bilgiler içeren kil tabletler dünyanın en eski ders kitapları olarak kabul edilmektedir. Günümüz ders kitabı anlayışına benzer ders kitaplarının varlığı ise 16. - 17. Yüzyıllara kadar dayanmaktadır. Günümüzde ise ders kitapları eğitim-öğretim faaliyetlerinin vazgeçilmez bir parçası olarak önemini korumaktadır. Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından incelenerek okutulması kararlaştırılan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı fiziksel özellikleri ve eğitsel tasarım açısından incelenmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma yönteminde doküman incelemesi deseninde tasarlanan çalışmada doküman olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 5. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı oluşturmaktadır. Çalışmada toplanan veriler içerik analizi aracılığıyla çözümlenmiştir. Araştırmaya yönelik elde edilen verilerin analiz süreci devam etmekte olup; bulgu ve sonuçlara tam metinde yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Beşinci Sınıf, Ders Kitabı, Sosyal Bilgiler.

Abstract

The existence of textbooks dates back to the period when writing entered human life. So BC. Although dated to 3000 BC, clay tablets containing information about courses such as grammar and mathematics are accepted as the oldest textbooks in the world. The existence of textbooks similar to today's textbook understanding dates back to the 16th - 17th centuries. Today, textbooks maintain their importance as an indispensable part of educational activities. In this research, the 5th grade social studies textbook, which was decided to be taught by the Republic of Türkiye Ministry of National Education Board of Education, was tried to be examined in terms of its physical properties and educational design. The study, which was designed in the document analysis pattern in the qualitative research method, constitutes the 5th grade social studies textbook published by the Republic of Türkiye Ministry of National Education as a document. The data collected in the study were analyzed through content analysis. The analysis process of the data obtained for the research continues; Findings and conclusions will be included in the full text.

Keywords: 5th Grade, Textbook, Social Studies.

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI: 1968-2018**
**COMPARISON OF SOCIAL STUDIES EDUCATION TEACHING PROGRAMS:
1968-2018**

Doç. Dr. Selman ABLAK

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas – Türkiye

selmanablak@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8538-1292

Özet

İlk defa 1916’da ABD’de bir ders olarak okutulmaya başlanan sosyal bilgiler, Türkiye açısından ele alındığında doğrudan sosyal bilgiler adıyla 1968 yılından günümüze dönemsel farklılıklarla beraber varlığını sürdürmüştür. Bu anlamda 1968 tarihli İlkokul Programı’nda sosyal bilgiler dersinin bu isim altında okutulmaya başlamasıyla bu dersi verecek-okutacak öğretmen ihtiyacı da hissedilmiştir. Buna bağlı olarak 1967-1968 eğitim-öğretim yılından itibaren üç yıllık eğitim enstitüleri bünyesinde açılan sosyal bilgiler bölümünde öğretmen yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda 24.06.1968 tarih 1508 sayılı Tebliğler Dergisi’nde Eğitim Enstitülerinin 3 yıla çıkarılması kararlaştırılmış ve “Sosyal Bilgiler Bölümü” için enstitü programı yayımlanmıştır. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirme adına kabul edebileceğimiz 1968 Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Bölümü öğretim programı ile hali hazırda uygulanmakta olan 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı içerik bakımından karşılaştırılmıştır. Nitel araştırma yönteminde doküman incelemesi deseninde tasarlanan çalışmanın dokümanlarını 1968 Sosyal Bilgiler Bölümü Programı ile 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı oluşturmuştur. Çalışmada toplanan veriler içerik analizi aracılığıyla çözümlenmiştir. Araştırmaya yönelik elde edilen verilerin analiz süreci devam etmekte olup; bulgu ve sonuçlara tam metinde yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Lisans Programı, Öğretmen Yetiştirme.

Abstract

Social studies, which was started to be taught as a course in the USA for the first time in 1916, has continued its existence with periodic differences from 1968 to the present, directly under the name of social studies when considered in terms of Turkey. In this sense, the need for a teacher to teach this course was felt when the social studies course started to be taught under this name in the Primary School Curriculum of 1968. Accordingly, starting from the 1967-1968 academic year, the social studies department opened within the body of three-year education institutes started to train teachers. In this context, in the Journal of Notifications dated 24.06.1968 and numbered 1508, it was decided to extend the Education Institutes to 3 years and the institute program for the "Social Studies Department" was published. In this study, the 1968 Education Institute Social Studies Department curriculum, which we can accept to train social studies teachers, and the 2018 Social Studies Teaching Undergraduate Program, which is currently being implemented, were compared in terms of content. The documents of the study, which was designed in the document analysis pattern in the qualitative research method, were

created by the 1968 Social Studies Department Program and the 2018 Social Studies Teaching Undergraduate Program. The data collected in the study were analyzed through content analysis. The analysis process of the data obtained for the research continues; Findings and conclusions will be included in the full text.

Keywords: Social Studies, Undergraduate Program, Teacher Training.

**TÜRKÇE EĞİTİMİ ALANINDAKİ YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİNİN
SONUÇ BÖLÜMÜNDE TUTUM BELİRLEYİCİ KULLANIMININ YAZAR TEMELLİ
ANALİZİ**

**AUTHOR BASED ANALYSIS OF THE USE OF ATTITUDE DETERMINERS IN THE
CONCLUDING SECTION OF MASTER'S AND DOCTORAL THESES IN THE FIELD OF
TURKISH EDUCATION**

Dr. Öğr. Üyesi Berker KURT

Akdeniz Üniversitesi

Antalya-Türkiye

berkerakdeniz@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4788-0909

Özet

Yüksek lisans ve doktora öğrencileri tarafından en az bir bilim uzmanının danışmanlığında hazırlanan tezler, öğrencilerin akademik süreçte bilimsel düşünme, araştırma yapma ve akademik yazma yetkinliklerini gösterdikleri en temel ürünlerdir. Bu akademik yazma çalışmaları, alanla ilgili bilimsel bir problemin, bulgular aracılığıyla açıklandığı, bilginin, fikrin ve önerinin ortaya çıktığı ve temel amacın ikna olduğu eserlerdir. Yazar, seçtiği sözcükler ve kullandığı yapılarla eserinde kendisi, metin ve okuyucu arasında bağın kurulduğu dilsel ve retorik araçlar kullanır. Üstsöylem olarak adlandırılan bu araçlardan biri de tutum belirleyicilerdir.

Bu bildiri, Türkçe eğitimi alanında aynı kişilerce yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin sonuç bölümlerinde tutum belirleyici kullanımı açısından farklılık olup olmadığı merakından doğmuştur. Bu merak çerçevesinde, Türkçe eğitimi alanındaki 12 yazarın yüksek lisans ve doktora tezlerinin sonuç bölümleri tutum belirleyici kullanımı açısından incelenecektir. Veri analizi sürecinde tutum belirleyicileri ortaya koyan sözcük ve yapılar nitel veri analiz programıyla tespit edildikten sonra bunlar arasındaki ilişkiler SPSS 25 paket programı yardımıyla ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Üstsöylem, Tutum Belirleyici, Akademik Yazma, Türkçe Eğitimi.

Abstract

Theses prepared by master's and doctoral students under the supervision of at least one scientific expert are the most basic products in which students demonstrate the competence of scientific thinking, research and academic writing in the academic process. These academic writing works are works in which a scientific problem related to the field is explained through findings, knowledge, idea and suggestion emerge and the main purpose is convinced. The author uses linguistic and rhetorical tools in his/her work in which the connection is established between herself/himself, the text and the reader with the words he chooses and the structures she/he uses. One of these tools, called metadiscourse, is attitude makers.

This paper was born out of curiosity whether there is a difference in terms of the attitude-determining use of the master's and doctoral theses made by the same people in the field of Turkish education. Within the framework of this curiosity, the final sections of the master's and doctoral theses of 12 authors in the field of Turkish education will be examined in terms of attitude-determining use. After the words and structures that reveal the attitude determinants in the data analysis process are

determined by the qualitative data analysis program, the relationships between them will be revealed with the help of SPSS 25 package program.

Keywords: Metadiscourse, attitude makers, academic writing, Turkish education.

TÜRKÇE EĞİTİMİ ALANINDAKİ MAKALELERİN YAZAR AÇISINDAN DİSİPLİNLER ARASILIĞI

INTERDISCIPLINARITY OF ARTICLES IN THE FIELD OF TURKISH EDUCATION IN TERMS OF AUTHORS

Dr. Öğr. Üyesi Berker KURT

Akdeniz Üniversitesi

Antalya-Türkiye

berkerakdeniz@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4788-0909

Özet

Türkçenin öğretilmesini bilimsel açıdan ele alan Türkçe eğitimi alanı, çok disiplinli bir yapıya sahiptir. “Türkçe eğitimi” tamlamasındaki sözcükler, bu alanın dil ve eğitimin tüm konularıyla ilişkili olduğunu veya olması gerektirdiğini düşündürmektedir. Bu açıdan dilin biyolojik rahatsızlıklarını inceleyen tıptan insanların başından geçmiş olayları inceleyen tarihe, psikolojiden ölçme-değerlendirmeye kadar geniş bir alan, Türkçe eğitiminin inceleme sahasında yer alır. Bu çok disiplinli yapı, farklı alanlardaki bilim insanlarını iş birliği içinde ortak çalışmalar yapmaya yönlendirmektedir.

Bu bildiri, Türkçe eğitimi alanındaki bilim insanlarının hangi disiplinden bilim insanlarıyla çalışmalar yaptıkları merakından doğmuştur. Bu merak çerçevesinde, araştırma nesnesini 2016-2021 yılları arasında TÜBİTAK Ulakbim TRDizin’de taranan dergilerde yayımlanan çok yazarlı ve “Türkçe eğitimi”, “Türkçe öğretimi”, “ana dili eğitimi” gibi alana özgü anahtar kelimelere sahip makaleler oluşturmaktadır. Bu özellikteki makaleler, yazarlarının uzmanlık alanı, cinsiyet, unvan gibi değişkenler açısından betimlenecek ve Türkçe eğitimi alanında bilimsel çalışma yapan araştırmacıların yakın dönemdeki yönelimleri üzerine çıkarımda bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Disiplinler Arasılık, Yazar

Abstract

The field of Turkish education, which deals with the teaching of Turkish from a scientific point of view, has a multidisciplinary structure. The words in the phrase "Turkish education" suggest that this field is or should be related to all subjects of language and education. From this point of view, a wide range of fields from medicine that examines the biological disorders of language to history that examines the events that have happened to people, from psychology to measurement and evaluation are included in the field of study of Turkish education. This multidisciplinary structure directs scientists from different fields to collaborate in cooperation.

This paper was born out of curiosity about the discipline in which scientists in the field of Turkish education work with. Within the framework of this curiosity, the research object consists of multi-author articles published in journals indexed in TUBITAK Ulakbim TR Index between 2016-2021 and with field-specific keywords such as "Turkish education", "Turkish teaching", "mother tongue education". Articles of this nature will be described in terms of variables such as the authors' field of expertise, gender, title and inferences will be made on the recent orientations of researchers conducting scientific studies in the field of Turkish education.

Keywords: Turkish Education, Interdisciplinarity, Author

**YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU'NUN ANKARA ROMANININ TARİHİ KANITLAR
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**ANALYSIS OF YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU'S NOVEL TITLED ANKARA IN
TERMS OF HISTORICAL EVIDENCE**

Osman Kubilay GÜL

Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi
Anabilim Dalı

Sivas-Türkiye,

kubilaygul@gmail.com

Selin Asya YAŞAR

Öğr. Gör., İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi

İstanbul-Türkiye,

selin.yasar@istanbul.edu.tr

Özet

Tarih derslerinde ana ders materyali olan ders kitaplarının yanı sıra tarih konuları öğretilirken öğrenme öğretme sürecinde çeşitli materyaller, yöntem ve teknikler, stratejiler de kullanılmaktadır. Öğrenme öğretme sürecinde disiplinler arası yaklaşım, günümüz modern eğitim sisteminde benimsenmiştir. Tarih ve edebiyat alanlarında birbiri ile bağ kurulması, farklı disiplinlerin bir araya getirilmesi dersin daha anlaşılır hale getirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu çalışmada da Milli mücadelenin ve Cumhuriyetin ilk yıllarının ele alındığı romanlardan biri olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Ankara romanı ele alınmıştır. Romanın, tarih öğretiminde tarihsel kanıt açısından uygunluğu araştırılmıştır. Çalışmada verileri toplamak amacıyla doküman incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın veri kaynağını Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Ankara isimli romanı oluşturmaktadır. Romandaki kurgunun tarihsel gerçekliklerden bağımsız olmadığı görülmüştür. Yapılan incelemeler sonucunda olayların kronolojik olarak doğru şekilde sıralanması, dönemin siyasi, sosyokültürel, sosyoekonomik yapılarına ışık tutması açısından uygun bulunmuştur. Farklı zekâ türlerine hitap etmesi, Ankara romanı okunduktan sonra çeşitli sınıf içi ya da sınıf dışı etkinlikler yapılması, öğrenmeyi kalıcı hale getirmesi açısından romanın kullanımı uygun bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tarihi roman, tarihsel kanıt analizi, tarih öğretimi

Abstract

In addition to the textbooks, which are the main course materials in history lessons, various materials, methods, techniques, and strategies are also used in the learning-teaching process while teaching history subjects. The interdisciplinary approach in the learning and teaching process has been adopted in today's modern education system. Establishing links with each other in the fields of history and literature and bringing different disciplines together play an important role in making the course more understandable. In this study, the Ankara novel of Yakup Kadri Karaosmanoğlu, which is one of the novels that deals with the National Struggle and the first years of the Republic, is discussed. The

suitability of the novel in terms of historical evidence in history teaching has been investigated. In the study, a document review was conducted to collect data. The data source of the study is Yakup Kadri Karaosmanoğlu's novel Ankara. It has been seen that the fiction in the novel is not independent of historical realities. As a result of the examinations, the correct chronological ordering of the events was found appropriate in terms of shedding light on the political, socio-cultural and socio-economic structures of the period. The use of the novel was found appropriate in terms of appealing to different types of intelligence, doing various in-class and out-of-class activities after reading the Ankara novel, and making learning permanent.

Keywords: Historical novel, historical proof analysis, history instruction.

4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDAKİ GÖRSELLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ PERSPEKTİFİNDEN İNCELENMESİ

EXAMINING PICTURES IN 4TH GRADE SOCIAL STUDIES TEXTBOOKS FROM THE PERSPECTIVES IN TERMS OF GENDER ROLES

Kerem BOZDOĞAN

Dr., Gözüakçalar İlkokulu, Kayseri-Türkiye, kb_38@hotmail.com

ORCID ID: (0000-0003-0605-2031)

Tel: 0506 4071281

Özet

Eğitim, insan hayatının en temel gereksinimlerinden birisidir. İnsanoğlu kendini eğitim yolu ile gerçekleştirmeye başlar ve hayatını bu şekilde yönlendirir. Okullar, hayatına yön verdiği kurumların başında gelmektedir. Okulların da en temel materyali hiç kuşkusuz kitaplardır. Kitaplar, yurdun en ücra köşelerinde bile olsa hayatına yön vermek isteyen bireyler için en temel kaynaktır. Buradan hareketle bu süreç ilkökul akademik çağı ile başlamakta ve yükselerek devam etmektedir. Bu süreçte toplumda yer alacak bireylerin topluma bakış açısı kitaplardaki bilgilerle doğru orantılı olacaktır. Bu bakımdan kitap içerikleri önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı; Dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan kadın-erkek resimlerinin toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesidir. Dolayısıyla Sosyal Bilgiler ders kitapları; kadın-erkek görsellerine yer verilme durumları, kadın ve erkeklerin sahip olduğu meslekler, bunların birlikte gösterildiği kişiler, mekânlar ve yer alma durumları açısından değerlendirilmiştir. İncelenen kitaplar 2021-2022 eğitim öğretim yılında Kayseri ilinde dördüncü sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler ders kitabından oluşmaktadır. Nitel araştırma yönteminin uygulandığı bu çalışmada, verilerin toplanması sürecinde doküman analizi tekniğinden yararlanılmış, veri analizi için içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, sosyal bilgiler ders kitabı, cinsiyet rolleri, resim

Abstract

Education is one of the most basic needs of human life. Mankind begins to realize himself through education and directs his life in this way. Schools are one of the institutions that shape his life. Undoubtedly, the most basic material of schools is books. Books are the most basic resource for individuals who want to direct their lives, even in the most remote corners of the country. From this point of view, this process starts with the primary school academic age and continues upwards. In this process, the perspective of the individuals who will take place in the society will be directly proportional to the information in the books. In this respect, the contents of the book are important. The purpose of this research; It is the examination of the pictures of men and women in the fourth grade Social Studies textbooks in terms of gender roles. Therefore, Social Studies textbooks have been evaluated in terms of the situations in which female-male images are included, the professions that men and women have, the people, places and situations in which they are shown together. The examined books consist of the Social Studies textbook taught in the fourth grades in Kayseri in the 2021-2022 academic year. In this study, in which the qualitative research method was applied, document analysis technique was used in the data collection process, and content analysis technique was used for data analysis.

Keywords: Primary school, social studies textbook, gender roles, pictures

DİJİTAL VATANDAŞLIK İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ATIF ANALİZİ

CITATION ANALYSIS OF GRADUATE THESES ON DIGITAL CITIZENSHIP

Kerem BOZDOĞAN

Dr., Gözüakçalar İlkokulu, Kayseri-Türkiye, kb_38@hotmail.com

ORCID ID: (0000-0003-0605-2031)

Özet

Dijital vatandaşlık, teknolojiye karşı bireylerin hayatına devam edebilme davranışları olarak ifade edilebilir. Günümüzde en çok göze çarpan kavramlardan biri olan dijital vatandaşlık kavramı, bilimsel çalışmalara yansımış ve son dönemde projelerde dahi yerini almıştır. Bu kapsamda araştırmamızda ülkemizde yapılan dijital vatandaşlık çalışmalarının boyutları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalarda hangi konular üzerinde çalışıldığı, hangi öğretim yöntemlerine ağırlık verildiğini bilmek amacıyla dijital vatandaşlık alanında yapılan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde erişime açık lisansüstü tezler çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Toplam 53 lisansüstü teze erişim sağlanmıştır. Bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamındaki 53 tez "Sayfa sayıları, danışmanların unvanları, araştırma yaklaşımları-modelleri ve yöntemleri (nicel, nitel, tümeşik, deneysel-yarı deneysel, tarama, karma), örneklem sayıları ve düzeyleri, veri toplama araçları, verilerin çözümlenmesi, yapılan istatistikler (t-testi, varyans analizi, korelasyon vb.), kaynakların türleri (yerli, yabancı)" bakımından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital vatandaşlık, lisansüstü tez, atıf analizi.

Abstract

Digital citizenship can be expressed as the behaviors of individuals to continue their lives against technology. The concept of digital citizenship, which is one of the most striking concepts today, has been reflected in scientific studies and has taken its place even in projects recently. In this context, our research has tried to reveal the dimensions of digital citizenship studies conducted in our country. In order to know which subjects are studied in studies conducted in our country and which teaching methods are emphasized, graduate theses made in the field of digital citizenship and open to access at the YÖK National Thesis Center were examined in terms of various variables. A total of 53 graduate theses were accessed. In this study, document analysis method was used. 53 theses within the scope of the research "Page numbers, titles of consultants, research types, research approaches-models and methods (quantitative, qualitative, integrated, experimental-semi-experimental, screening, mixed), sample numbers and levels, data collection tools, analysis of data, statistics (t-test, analysis of variance, correlation, etc.), types of sources (national, international)" were examined in terms of.

Keywords: Digital citizenship, graduate thesis, citation analysis.

DİNLEME BECERİSİ ALANINDA HAZIRLANAN LİSANSÜSTÜ TEZLER ÜZERİNE BİR İNCELEME
AN ANALYSIS ON POSTGRADUATE THESIS PREPARED IN THE FIELD OF LISTENING SKILLS

Murat SARIBAŞ
Arş. Gör. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Sivas-Türkiye,
msaribas@cumhuriyet.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-1913-6034
Tel: 0532 696 41 04

Özet

Dinleme, anne karnındayken edinilmeye başlanan bir dil beceridir. İlk kazanılan beceri olması ve kişiler arası iletişimde en az konuşma becerisi kadar gerekli olması bakımından büyük önem taşımaktadır. Dinleme, birçok araştırmacı tarafından “ihmal edilmiş bir beceri” olarak ifade edilmektedir. Bu şekilde tanımlanmasının birden fazla nedeni bulunmaktadır. İlki, zaten anne karnında edinilen bir beceri olması sebebiyle eğitime ihtiyacın olmadığı yanılıdır. Cumhuriyet dönemi Türkçe öğretim programlarına bakıldığında da benzer bir durum görülmektedir. 2005 yılına değin dinleme, ayrı bir beceri olarak ele alınmamıştır. İhmal edilmiş beceri olarak tanımlanmasının bir diğer nedeni ise dinleme ile duymanın aynı kabul edilmesidir. Dinlemenin günümüzdekine yakın ifadesini bulması 1968 yılına dayanmaktadır. Üzerine yapılan çalışmaların az olması da dinlemenin, ihmal edilmiş bir beceri olarak ifade edilmesinin nedenlerinden birisidir. Bu bağlamda çalışmada, YÖK Tez veri tabanında “dinleme” ve “dinleme becerisi” anahtar kelimeleri ile yapılan tarama neticesinde elde edilen, 2012-2022 yılları arasında hazırlanmış olan 81’i yüksek lisans ve 24’ü doktora düzeyinde olmak üzere toplam 105 lisansüstü tez çalışması incelenmiştir. Çalışmada elde edilen veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan “Tez Bilgileri Kodlama Formu” kullanılarak içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Yapılan araştırmanın sonucunda, dinleme becerisi ile ilgili doktora çalışmalarının en çok 2019 (f:4) ve 2021 (f:4) yıllarında; yüksek lisans tezlerinin ise en çok 2019 (f:21) yılında yapıldığı görülmüştür. Doktora tezlerinde araştırma yöntemlerinden en çok karma yöntemin (f:9); yüksek lisans tezlerinde ise daha çok nicel araştırma yönteminin (f:47) kullanıldığı, nicel araştırma yöntemlerinden ise daha çok deneysel desenin (f:25) tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Doktora tezleri veri toplama araçları bakımından incelendiğinde bu tezlerde, en çok görüşme formunun (f:10) kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Yüksek lisans tezlerinde ise veri toplama aracı olarak daha çok ölçeklerin (f:28) kullanıldığı görülmüştür. Doktora tez çalışmalarındaki örneklem ve çalışma gruplarını oluşturan kişi sayılarının en çok 1-50 aralığında değiştiği (f:12) ve bu çalışmaların daha çok ortaokul öğrencileri (f:12) ile yürütüldüğü; yüksek lisans tez çalışmalarında ise benzer şekilde örneklem ve çalışma gruplarını oluşturan kişi sayılarının en çok 1-50 aralığında değiştiği (f:28) ve bu çalışmaların daha çok ortaokul öğrencileri (f:41) ile yürütüldüğü ortaya çıkmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dinleme becerisi, Türkçe eğitimi, lisansüstü tezler.

Abstract

Listening is a language skill that begins to be acquired in the womb. It is of great importance in that it is the first skill to be acquired and that it is as necessary as the speaking skill in interpersonal communication. Listening is expressed as a “neglected skill” by many researchers. There are several reasons why it is defined this way. The first is the misconception that you don't need training because it's a skill acquired in the womb. A similar situation is observed when the Turkish teaching programs of the Republican period are examined. Until 2005, listening was not considered as a separate skill. Another reason why it is defined as a neglected skill is that listening and hearing are considered the same. Listening's expression close to today dates back to 1968. The scarcity of studies on it is one of the reasons why listening is expressed as a neglected skill. In this context, in this study, a total of 105 graduate thesis studies, 81 of which were at master's level and 24 at doctoral level, were prepared between 2012-2022, which were obtained as a result of the search made with the keywords "listening" and "listening skill" in the YÖK Thesis database. examined. The data obtained in the study were analyzed by content analysis method using the "Thesis Information Coding Form" prepared by the researcher. As a result of the research, doctoral studies on listening skills were mostly studied in 2019 (f: 4) and 2021 (f: 4); On the other hand, it was seen that the most postgraduate theses were made in 2019 (f:21). Among the research methods in doctoral theses, the most mixed method (f: 9); it was concluded that more quantitative research methods (f:47) were used in master's theses, while experimental design (f:25) was preferred more than quantitative research methods. When doctoral theses were examined in terms of data collection tools, it was found that the interview form (f:10) was mostly used in these theses. In master's theses, it was seen that scales (f:28) were mostly used as data collection tools. It was found that the number of people constituting the sample and study groups in the doctoral thesis studies ranged from 1 to 50 at most (f:12) and that these studies were mostly conducted with secondary school students (f:12); Similarly, in the master's thesis studies, it was revealed that the number of people forming the sample and study groups ranged from 1 to 50 at most (f: 28), and these studies were mostly conducted with secondary school students (f: 41). Suggestions were made in line with the results of the research.

Keywords: Listening skills, Turkish education, postgraduate theses.